RUDOLF STEINER

DEVENIREA UMANĂ, SUFLETUL LUMII ŞI SPIRITUL LUMII

Partea întâi

Omul ca entitate corporal-sufletească în relaţia sa cu lumea

GA 205

Vol. V
13 conferinţe ţinute la Stuttgart, Berna şi Dornach
în perioada 16 iunie-17 iulie 1921

CUPRINS

CUPRINS PE LARG 4
CONFERINŢA I 6
CONFERINŢA a II-a 28
CONFERINŢA a III-a 48
CONFERINŢA a IV-a 65
CONFERINŢA a V-a 77
CONFERINŢA a VI-a 93
CONFERINŢA a VII-a 111
CONFERINŢA a VIII-a 130
CONFERINŢA a IX-a 146
CONFERINŢA a X-a 161
CONFERINŢA a XI-a 180
CONFERINŢA a XII-a 200
CONFERINŢA a XIII-a 216
NOTE 233
DESENELE LA TABLĂ 234

CUPRINS PE LARG

CONFERINŢA I — *Stuttgart, 16 iunie 1921* — Esenţa halucinaţiilor, formaţiunilor fanteziste şi imaginaţiunii în legătură cu corpul, sufletul şi spiritul – cu situarea în timp. Problemele adversarilor

CONFERINŢA a II-a — *Berna 28 iunie 1921* — Puntea dintre lumea morală şi lumea naturală. Omul şi elementele. Depăşirea ahrimanizării Pământului prin spiritul lui Christos

CONFERINŢA a III-a — *Dornach, 24 iunie 1921* — Legitatea în cadrul lumii terestre, a lumii cosmice, a sufletului lumii, a spiritului lumii şi lumea minerală, lumea vegetală, lumea animală şi lumea omului. Grecul şi elementul apă

CONFERINŢA a IV-a — *Dornach, 26 iunie 1921* — Omul şi elementele

CONFERINŢA a V-a — *Dornach, 1 iulie 1921* — Esenţa halucinaţiei, fanteziei şi imaginaţiunii

CONFERINŢA a VI-a — *Dornach, 2 iulie 1921* — Cunoaşterea spirituală a organelor şi acţiunea ulterioară a acestora în viaţa pământească următoare. Amintiri, gânduri constrângătoare, furie, halucinaţii. Terapia raţională

CONFERINŢA a VII-a — *Dornach, 3 iulie 1921* — Viaţa dintre moarte şi o nouă naştere. Judecată, reprezentare, concluzie. Omul ca imagini de amintire şi iubire; influenţele lui Lucifer şi ale lui Ahriman asupra omului

CONFERINŢA a VIII-a — *Dornach, 8 iulie 1921* — Omul şi esenţa gândurilor

CONFERINŢA a IX-a — *Dornach, 9 iulie 1921* — Sistemul voliţional al omului şi sistemele ritmului respirator şi al pulsului. Forţele de orientare care acţionează din Zodiac asupra animalului şi a omului.

CONFERINŢA a X-a — *Dornach 10 iulie 1921* — Maya şi existenţa

CONFERINŢA a XI-a — *Dornach, 15 iulie 1921* — A gândi, a simţi, a vrea. Poezia „Muspilli”

CONFERINŢA a XII-a — *Dornach, 16 iulie 1921* — Neamul păsărilor, mamiferele şi omul tripartit

CONFERINŢA a XIII-a — *Dornach, 17 iulie 1921* — Omul: corpul fizic, corpul eteric, corpul astral, eul şi Ierarhiile

CONFERINŢA I

Stuttgart, 16 iunie 1921

În ciuda faptului că acest sejur la Stuttgart trebuia să fie dedicat altor activităţi, a fost pentru mine o necesitate să vă vorbesc în seara aceasta despre o temă antroposofică şi vreau să vă comunic câte ceva referitor la relaţia omului cu ambianţa cosmică, în măsura în care această ambianţă intervine în om. Aş vrea să modelez această temă în aşa fel încât conţinutul său să fie raportat în mod deosebit la aspecte necesare pentru a putea reflecta asupra regresului civilizaţiei din vremea noastră.

Dacă reunim unele aspecte cu care am făcut cunoştinţă de-a lungul anilor, prin ştiinţa spiritului de orientare antroposofică, cu privire la om, atunci multe lucruri apar rezumate în acea tripartiţie a omului care ne-a apărut în mod repetat în faţa sufletelor noastre, în acea împărţire în spirit, suflet şi corp. Dacă privim din punctul de vedere al ştiinţei spiritului la alcătuirea noastră, la ceea ce pătrunde tot mai mult formaţiunea noastră actuală, trebuie să spunem că dezvoltarea omenirii a ajuns treptat la situaţia de a lua în considerare, de fapt, numai ceea ce este corporal în om. Cu privire la această contemplare a omului numai sub raportul corporalului, avem, în prezent, o cunoaştere cuprinzătoare şi, încă mai mult, o dorinţă de a învăţa să cunoaştem această corporalitate în relaţia sa cu restul fenomenelor lumii. Numai că trăim în vremea în care atenţia trebuie să fie din nou îndreptată spre ceea ce este sufletesc şi spre ceea ce este spiritual. Când se observă cu atâta grijă ceea ce este corporal, aşa cum este în prezent cazul cunoaşterii obişnuite, trebuie ca prin această

observare a corporalului să fim conduşi şi spre observarea a ceea ce este sufletesc şi spiritual.

Aş vrea să plec de la fenomene care, de fapt, nu pot fi înţelese în prezent, pentru că se ia în considerare numai ceea ce aparţine corporalului şi care există ca mari întrebări ce apar în faţa omului. Când observăm corporalul, vedem că acesta se inseră în întreaga ordine naturală, iar cunoaşterea s-a străduit să compună treptat întreaga ordine naturală din cauze şi efecte asociate în mod necesar. În acest lanţ de cauze şi efecte este gândită a fi integrată şi corporalitatea umană, şi ea este explicată în acest mod. Propriu-zis, în sens larg, acesta este caracterul materialist al cunoaşterii noastre actuale, şi anume se îndreaptă privirea numai spre cauzele şi efectele naturale şi se explică modul în care s-a individualizat corporalitatea umană prin aceste cauze şi efecte cu un fel de necesitate mecanică.

Dar în faţa omului apar anumite fenomene care sunt într-un anumit sens anormale, care se prezintă însă ca mari enigme, ca semne de întrebare, dacă te opreşti numai la explicaţia pur naturală a relaţiei de la cauză la efect. Noi vedem cum se desfăşoară corporalitatea umană. Cercetătorul naturii caută în corpul uman aceleaşi legi pe care le caută afară, în natură. El poate spune numai că în corpul uman ele ar fi mai complicate, dar că sunt aceleaşi legi. Şi, iată, vedem că prin legi izolate au loc, oricum în mod anormal, anumite fenomene care sunt imposibil de inserat în acest mers al evenimentelor naturale. Gânditorul materialist se străduie – în orice caz, el nu a ajuns în prezent la aceasta, dar o consideră ca fiind un ideal – să explice voinţa obişnuită, simţirea obişnuită, gândirea sau reprezentarea din om ca efecte ale fenomenelor corporale, tot aşa cum explicăm flacăra rezultată din arderea substanţei combustibile. Şi se poate spune, chiar dacă în

prezent asemenea explicaţii nu au fost aduse, că cercetătorul naturii poate afirma că va veni o vreme în care se va putea explica şi gândirea, simţirea, voinţa din corporalitatea umană aşa cum se explică flacăra rezultată din arderea substanţei combustibile. Ce atitudine ar trebui însă să avem, de exemplu, faţă de reprezentarea umană, dacă această părere ar fi corectă?

Noi facem deosebire între reprezentările pe care le admitem pentru că le putem desemna a fi corecte şi reprezentările pe care le respingem pentru că le considerăm a fi incorecte, pentru că spunem despre ele că ar constitui o eroare. Dar în ordinea naturală totul este rezultatul cauzelor. Putem spune, aşadar, potrivit ordinii naturale: Eroarea, iluzia provin şi ele din cauze necesare, ca şi reprezentarea corectă, justificată. – Aici ajungem deja la o enigmă: De ce fenomenele din natură, care trebuie să fie toate rezultatul unor cauze necesare, condiţionează în om o dată adevărul, altă dată eroarea?

Dar vom fi şi mai mult conduşi spre o enigmă dacă vedem cum la unii oameni apar ceea ce numim viziuni iluzorii, halucinalii false, despre care ştim că evocă până la vizualizare ceva ce nu are rădăcini în realitate. Cum ajungem să spunem, să le putem considera ca fiind halucinaţii nejustificate, când tot ceea ce se întâmplă în om provine în mod necesar din ordinea naturală care există în el? Ar trebui să atribuim şi halucinaţiilor o justificare, ca şi aspectelor pe care le numim impresii adevărate şi reprezentări adevărate. Şi cu toate acestea noi suntem convinşi – şi ne este îngăduit s-o simţim şi s-o presimţim – că halucinaţiile trebuie să fie respinse. De ce trebuie ele să fie respinse? De ce nu trebuie să fie recunoscute ca un conţinut justificat al conştienţei umane? Şi cum putem să le recunoaştem ca halucinaţii?

Vom putea să ne lămurim asupra acestor enigme numai dacă luăm în vedere şi alte lucruri care ne pot aminti halucinaţiile, dar care nu pot fi recunoscute ca fiind nejustificate, potrivit simţirii noastre, în acelaşi sens ca halucinaţiile; ele sunt produsele fanteziei umane. Aceste produse ale fanteziei umane apar din profunzimile insondabile ale vieţii sufleteşti umane, ele se epuizează în imagini care se prezintă pline de farmec în faţa sufletului uman şi sunt la originea unor lucruri care înfrumuseţează viaţa.Toate produsele artistice ar fi de negândit în absenţa acestor produse ale fanteziei. Cu toate acestea suntem conştienli că ele nu-şi au rădăcinile într-o realitate solidă, că trebuie să le privim ca pe ceva care ne înşeală atunci când vrem să-i atribuim realitate în sensul obişnuit al cuvântului.

Noi ştim, din ştiinţa spiritului, care este prima treaptă a cunoaşterii suprasensibile. Vorbim despre imaginaţiune, vorbim despre cunoaşterea imaginativă, descriem modul în care sufletul ajunge să aibă, prin anumite exerciţii, un conţinut de imagine, care însă nu este considerat de cercetătorul spiritului, în ciuda faptului că apare ca un conţinut în imagine, ca fiind un vis, ci ca ceva ce se raportează la o realitate, care copiază o realitate.

Într-o anumită măsură avem în faţa noastră trei trepte ale vieţii sufleteşti: halucinaţia, pe care o privim ca fiind o iluzie totală, creaţia fanteziei, despre care ştim că am extras-o cumva din realitate, care însă, aşa cum apare în noi ca formaţiune a fanteziei, nu are totuşi de-a face în mod nemijlocit cu realitatea, iar în al treilea rând avem imaginaţiunea, care se iveşte în viaţa noastră sufletească tot ca imagine sau ca o sumă de imagini şi pe care o raportăm la o realitate. Cercetătorul spiritului ştie să raporteze această imaginaţiune la realitate tot aşa cum raportează percepţia culorii sau a sunetului la realitate. Iar celui care

spune că imaginaţiunea, că adevărata imaginaţiune nu ar putea fi dovedită în adevărul său, că ea ar putea fi şi iluzie, trebuie să i se răspundă că cel ce a vieţuit aceste aspecte ale vieţii sufleteşti poate spune: Tu nu poţi şti nici dacă o bucată de oţel fierbinte este cu adevărat o bucată adevărată de oţel fierbinte şi nu una pur şi simplu gândită sau reprezentată. – Acest lucru nu poate fi dovedit prin gânduri, ci prin viaţă. Oricine ştie să deosebească prin felul în care vine în legătură cu lumea fizică exterioară fierul fierbinte doar reprezentat, care nu te arde, de adevăratul fier fierbinte. Tot aşa ştie şi cercetătorul spiritului să deosebească, prin contactul cu lumea spirituală prin imaginaţiune, lucrul care este reprezentat despre această lume spirituală de ceea ce se raportează prin imaginaţiune la o realitate a acestei lumi spirituale.

Acest sistem tripartit, halucinaţie, produs al fanteziei, imaginaţiune, nu poate fi înţeles dacă nu se observă esenţa omului în relaţia sa cu întreaga ambianţă cosmică, după cunoştinţele ştiinţei spiritului. Omul este întru totul o fiinţă alcătuită din spirit, suflet şi corp. Dacă observăm omul aşa cum ni se prezintă între naştere, sau, să spunem, între concepţie şi moarte, îl avem înaintea noastră în corporalitatea sa. Această corporalitate a omului este înţeleasă, cu ajutorul ştiinţei actuale, numai în foarte mică măsură. Această corporalitate este extrem de complicată. Ea devine din ce în ce mai mult o formaţiune minunată cu cât o urmărim până în detaliile ei. Dar răspunsul la întrebarea: Cum este înţeleasă această corporalitate? trebuie să vină totuşi din altă parte, din acea cunoaştere pe care ne-o oferă ştiinţa spiritului când ne trimite la spirit.

Dar să punem laolaltă lucrurile care s-au spus în diferitele conferinţe din anii trecuţi şi veţi putea spune: Aşa cum avem în faţa noastră, în viaţa dintre naşterea şi

moartea omului, corporalitatea sa, tot astfel avem în viaţa dintre moartea sa şi o nouă naştere spiritualitatea sa, spiritul său. Şi, dacă examinăm, aşa cum am făcut-o în ciclul de conferinţe pe care l-am ţinut în primăvara anului 1914 la Viena [Nota 1], viaţa omului între moarte şi o nouă naştere, observăm în acelaşi timp creşterea şi dezvoltarea spiritului uman, aşa cum observăm creşterea şi dezvoltarea corpului uman de la naştere până la moarte. Într-adevăr, aşa stau lucrurile când luăm în vedere copilul nou-născut şi când urmărim cum evoluează el din copilărie, cum devine tot mai matur, cum urmează degradarea, cum survine apoi moartea; noi urmărim cu simţurile noastre exterioare şi combinăm impresiile noastre exterioare cu raţiunea, urmărim corpul uman în devenirea sa. Tot astfel, urmărim spiritul uman în devenirea sa atunci când observăm creşterea, maturizarea spiritului, când ajungem la ceea ce am numit în cartea mea ***Ştiinţa ocultă în rezumat*** ora miezului nopţii existenţei dintre moarte şi o nouă naştere, când vedem apoi noua sa apropiere de corpul fizic; noi observăm spiritul şi trebuie să vedem apoi relaţia acestui spirit, care ne întâmpină în forma sa primordială între moarte şi o nouă naştere, cu ceea ce reprezintă corpul său, în devenirea sa, aici în lumea fizică.

Prin cercetarea spiritului suntem întâmpinaţi aici de faptul important, semnificativ, că ceea ce vieţuim ca fiind corp este într-o anumită privinţă o imagine exterioară, o copie fidelă a ceea ce observăm între moarte şi o nouă naştere, iar ceea ce observăm, în modul menţionat, ca fiind spirit între moarte şi o nouă naştere este modelul pentru ceea ce observăm ca fiind corp, aici, în viaţa fizică. În felul acesta trebuie să ne reprezentăm în mod concret relaţia dintre spiritual şi corporal. Cel care nu ştie nimic despre

viaţa dintre moarte şi o nouă naştere nu ştie nimic nici despre spiritul omului.

Dar când ne aflăm în faţa omului aşa cum ne întâmpină el în corporalitatea ce ni se revelează între naştere şi moarte şi când ne înarmăm cu conştienţa că aceasta este o copie a spiritualităţii prenatale, atunci ne întrebăm: Ce se interpune între model şi copie? Ce face ca acest model să se exprime în forma copiei? – Poate că am putea renunţa la cunoaşterea unei astfel de mijlociri, dacă omul ar fi de la început desăvârşit, dacă el s-ar naşte astfel încât modelul său spiritual s-ar transforma în mod nemijlocit în omul finit şi nu ar mai trebui să crească şi să devină, ci s-ar afla în faţa noastră în forma sa finală. Atunci am putea spune: Într-o lume spirituală de dincolo se află spiritul omului, aici în lumea fizică se află copia fizică. Noi raportăm copia fizică la modelul spiritual. Dar lucrurile nu stau aşa, după cum ştim, deoarece prin naştere omul apare în existenţa sensibilă ca o fiinţă incompletă, şi abia treptat devine asemănător cu modelul său. Întrucât spiritul nu acţionează decât până la concepţie şi puţin la începutul dezvoltării embrionare, aşadar, până la naştere, întrucât spiritul eliberează apoi omul, trebuie să existe aici o mijlocire, ceva care, de exemplu, la douăzeci de ani, încă să mai modeleze ceea ce mai înainte nu corespundea în întregime modelului său spiritual, astfel încât să-l facă să corespundă. Şi ceea ce dă aici, în lumea fizică, în copie, forma modelului spiritual este componenta sufletească, este sufletul.

În felul acesta găsim omul inserat în întreaga sa ambianţă cosmică. Noi urmărim apoi existenţa sa spirituală între moarte şi o nouă naştere, apoi existenţa sa corporală între naştere şi moarte, şi percepem existenţa sa sufletească ca fiind cea care dă treptat formă modelului în

corpul fizic, în copia fizică. Apoi, pentru om vine punctul central al dezvoltării sale pământeşti în jurul vârstei de treizeci şi cinci de ani. Apoi survine degradarea. Atunci omul devine, din punctul de vedere al corporalităţii sale, tot mai durificat. Dar ceea ce se formează în el se pregăteşte deja să se dizolve din nou în spiritualitatea sa pură, pentru ca omul să poată din nou vieţui în forma spirituală între moarte şi o nouă naştere. Dar ce face corporalitatea tot mai pregătită pentru a putea deveni prin moarte din nou spirituală? Din nou aici intervine sufletescul. El ne pregăteşte să devenim din nou spirit în cea de a doua jumătate a vieţii noastre. În felul acesta noi obţinem treimea noastră umană: spirit, suflet, corp. În felul acesta obţinem o reprezentare despre relaţia dintre spirit, suflet şi corp. Dar mai primim şi o reprezentare a corporalului, care este clară în sine, care este ireproşabilă în sine, în sensul în care trebuie să fie. Căci dacă trupescul este o copie fidelă a spiritualului în corporal trebuie să se oglindească şi toate structurile spirituale, trebuie să poată fi urmărit în corp, în formă materială, ceea ce este spiritual. Şi atunci nu trebuie să ne minunăm că în cunoaşterea mai nouă a apărut materialismul, care spune că ceea ce este corporal ar fi originea spiritualului. Dacă se are în vedere exclusiv ceea ce se dezvoltă între naştere şi moarte, şi anume ce se dezvoltă ca reprezentare, atunci tot ceea ce vieţuieşte în viaţa de reprezentare se găseşte în copiile corpului uman. Omul poate fi urmărit în corp până la reprezentarea sa, şi se poate ajunge până la iluzia concepţiei materialiste, pentru că, în fapt, trebuie să se găsească până în acele ramificaţii fine ale organismului uman care devin aparente în gândire, în reprezentare.

Pe această cale poţi deveni, aşadar, materialist, întrucât corporalul este o copie fidelă a spiritualului. Şi

când nu ştii nimic despre spiritual, te poţi mulţumi cu corporalul, te poţi limita la corporal, poţi crede că în corporal este conţinut întregul om. Dar acest corporal ia naştere odată cu viaţa embrionară şi dispare după moarte. El este trecător, este o copie fidelă a spiritualului, atunci când îi observăm activitatea. Activitatea pe care noi o exercităm în structurile fine ale sistemului neurosenzorial este în întregime copia unei activităţi spirituale care s-a derulat între moarte şi o nouă naştere.

Şi când conştientizăm această activitate corporală, când ne actualizăm modul în care ea este mijlocită sufletește trebuie să spunem: Această corporalitate este o imagine, este o copie; spiritualul îl aflăm în lumea spirituală corespunzătoare. – Aici, în lumea fizică, omul este întru totul o fiinţă materială, iar în organizarea materialităţii sale se exprimă concomitent copia fidelă a spiritualului. În orice caz, în el trăieşte sufletul care mijloceşte spiritualul, dar întregului om îi aparţine ceea ce se vieţuieşte până la existenţa embrionară, care apoi se transformă în spiritual. În felul acesta spiritualul, sufletescul şi corporalul sunt legate între ele.

Încercaţi să percepeţi corect ceea ce am evocat în faţa sufletului dumneavoastră şi veţi putea spune: În ceea ce desfăşoară omul ca forţă a gândirii trebuie să intervină, fie chiar şi numai ca ecou mijlocit de suflet, ceea ce s-a petrecut înainte de viaţa embrionară. Cu alte cuvinte: Dacă în prezent cultiv reprezentări, în viaţa mea de reprezentări trăieşte o anumită forţă, dar aceasta nu este dezvoltată numai din corporal; în corporal se află numai copia ei. Această forţă reverberează întru câtva, ea este reverberaţia acelei vieţi pe care am parcurs-o înaintea vieţii mele embrionare dintre moarte şi o nouă naştere. Aceasta trebuie să se manifeste în viaţa mea actuală. Când omul

actual îşi reprezintă ceva, în fapt, în reprezentarea sa trăieşte ecoul, reverberaţia vieţii sale prenatale.

Dar cum ajunge omul să-şi atribuie o fiinţialitate?

El ajunge să-şi atribuie o fiinţialitate prin aceea că are în mod inconştient o cunoaştere despre aceasta: În timp ce eu îmi reprezint, în mine trăieşte ca postacţiune, reverberează fiinţarea mea prenatală, şi corpul meu este o copie a acestei fiinţări prenatale. – Când omul începe să dezvolte el singur o astfel de activitate ce se întâmplă? Atunci, pentru că este o copie, corpul dezvoltă în această existenţă fizică, în mod nejustificat, din sine, ceea ce este asemănător activităţii de reprezentare. În fapt, acest lucru poate să se producă. Când ne aflăm în viaţa normală şi gândim, ne reprezentăm, în noi reverberează viaţa prenatală, şi întrucât omul este tripartit, viaţa neurosenzorială poate fi deconectată şi fiecare dintre aceste părţi poate începe să schimonosească acea activitate de la nivelul pur corporal care ar trebui, de fapt, să reverbereze din existenţa prenatală. Când omul ritmic sau cel metabolic-membre dezvoltă în mod nejustificat din sine o activitate asemănătoare reprezentării justificate care reverberează din viaţa prenatală, apare halucinaţia. Şi dacă examinaţi acest aspect prin prisma ştiinţei spiritului puteţi deosebi, până în detaliu, reprezentarea justificată, care este totodată, în timp ce o recunoaşteţi ca reprezentare justificată, o dovadă vie a vieţii preexistente, de halucinaţie. Aceasta, prin faptul că poate exista, că este schimonosirea provenind din corp a forţei de reprezentare care vine din veşnicie, este o dovadă vie, pentru că este o denaturare, că este prezent şi ceea ce este primordial, iar ceea ce este mimat, fiind pregătit integral din corp, este prezent, din această cauză, ca fiind nejustificat. Căci corpul nu are justificare în viaţa fizică să mimeze din sine acel mod de

reprezentare care trebuie să se nască din viaţa spirituală a omului prenatal.

Astfel de evaluări trebuie să construim, în fapt, dacă vrem să depăşim acele reprezentări neghioabe care trec în prezent drept definiţii ale halucinaţiilor şi ale altor stări asemănătoare. Trebuie avută în vedere construcţia întregului om, dacă se urmăreşte deosebirea dintre viaţa halucinatorie de adevărata viaţă de reprezentare. Dacă ulterior se elaborează adevărata viaţă de reprezentare şi dacă i se adaugă conştienţa că în reprezentare nu se vieţuieşte numai ecoul vieţii prenatale, când acest ecou este transformat în mod conştient în imagine şi prin aceasta se priveşte înapoi spre adevăr, se ajunge la imaginaţie.

În felul acesta, adevăratul cunoscător al ştiinţei spiritului deosebeşte halucinaţia, care este o făcătură a corpului fizic, de imaginaţie, care ne trimite în spiritual, care se retranspune în spiritual, astfel încât se poate spune: La cel care halucinează cel care combină este corpul, la cel care imaginează, care se retranspune din ecou în lumea prenatală, spiritul este cel care combină; el îşi prelungeşte viaţa sa dincolo de existenţa fizică şi lasă spiritul să combine. În el combină spiritul. Acei oameni care repetă, datorită prejudecăţilor sau, cum se întâmplă în prezent, din rea-voinţă, că imaginaţiunea ştiinţei spiritului ar putea fi şi ea halucinaţie pierd din vederea în mod intenţionat faptul că cercetătorul spiritului ştie să deosebească foarte clar halucinaţia de imaginaţiune; în acelaşi timp, ceea ce se spune în ştiinţa curentă despre halucinaţii este fără fundament şi fără o bază, pretutindeni găsindu-se numai definiţii ale bunului-plac. Iar aceasta este numai o dovadă a faptului că ştiinţa actuală nu ştie ce sunt halucinaţiile, nu poate deosebi de viaţa halucinatorie ceea ce i se prezintă ca iamginaţiune.

Având în vedere caracterul pe care-l adoptă insinuările care se fac în acest domeniu, trebuie să vorbim în prezent de calomnii conştiente care se lansează pe acest tărâm. Numai lenea oamenilor noştri de ştiinţă faţă de cercetarea ştiinţei spiritului lansează în lume asemenea afirmaţii. Dacă nu ar fi atât de comozi când este vorba de înţelegerea ştiinţei spiritului, ei ar vedea ce deosebiri riguroase sunt statuate între viaţa halucinatorie şi cea imaginativă în ştiinţa spiritului.

Dacă vrei să te recunoşti în mod cinstit ca aderent la mişcarea noastră, trebuie preluat în conştienţă faptul că în comunitatea noastră actuală există reaua-voinţă, care-şi are originea în comoditate, şi trebuie să urmăreşti apoi în derularea timpului nostru lenea care conduce la înclinaţia spre minciună până în ungherele în care aceasta se refugiază; ştiinţa spiritului nu are în prezent o altă cale. Astfel încât putem spune: În viaţa halucinatorie combină corpul, în viaţa imaginativă combină spiritul, iar omul se simte şi el în întregime îndepărtat din lume între naştere şi moarte, atunci când trăieşte integral în viaţa imaginativă.

Între ele se află sufletul. Sufletul este intermediarul, fluidul spiritual care mijloceşte între spirit, prototipul, şi corp, copia. Aceasta nu trebuie să fie precis delimitat, trebuie să aibă contururi fluide, estompate; despre el nu trebuie să se spună că îşi are rădăcinile în realitate sau că nu-şi are rădăcinile în realitate. Halucinaţiile, pentru că ele sunt pregătite numai în corp, care însă nu poate pregăti nimic real, dacă nu trăieşte în ecoul vieţii prenatale, nu au rădăcini în realitate. În cazul imaginaţiunilor şi al copiilor lor abstracte, gândurile, se poate spune că au rădăcini în realitate.

În cazul formaţiunilor care provin din combinaţia sufletului, formaţiunile fanteziei, avem ceva estompat; ele

sunt adevărate-neadevărate. Ele sunt luate din realitate, dar contururile realităţii sunt estompate, sunt palide, sunt confluente. Ne simţim ridicaţi din realitate, dar în acelaşi timp intuim că aceasta înseamnă ceva pentru viaţa noastră interioară, pentru întreaga noastră viaţă cosmică. Simţim starea noastră intemediară între halucinaţie, între halucinaţia înşelătoare şi adevărata imaginaţiune din formaţiunile mijlocitoare ale fanteziei şi putem spune: În halucinaţii combină corpul, în formaţiunile fanteziei combină sufletul, în imaginaţiune, a cărei copie abstractă sunt pentru viaţa obişnuită gândurile abstracte, combină spiritul. – Aici aveţi prezentă entitatea triplă a omului în activitatea şi în relaţia cu ambianţa sa. Putem spune: Dacă ne aflăm în spirit, fie în copia-umbră a gândurilor, fie în imaginaţie, prin care ne ridicăm la treptele superioare ale cunoaşterii, noi combinăm adevărul; dacă ne aflăm în cadrul sufletului şi al formaţiunilor fanteziei, noi combinăm ceva care pendulează între adevăr şi neadevăr; dacă cel care combină este corpul, atunci halucinaţiile ne joacă în faţa ochilor ceva care efectiv poate corespunde unui neadevăr.

Dacă aveţi în vedere ideile pe care le-am dezvoltat acum, veţi spune: Da, o abordare fără prejudecăţi a omului ne oferă această treime: spirit, suflet, corp. Chiar şi cu privire la ceea ce devine activ prin entitatea omului putem deosebi tripleta halucinaţii, formaţiuni ale fanteziei, imaginaţiuni, şi prin acestea se face referire la corp, suflet şi spirit. – Vedeţi, aşa stau lucrurile cu antroposofia, trebuie să pătrunzi din ce în ce mai adânc în esenţa ei pentru a vedea cum din întregul său se conturează detaliile.

Vedem cum mai întâi trebuie evocată într-un mod abstract împărţirea omului în corp, suflet şi spirit, cum acesta se umple apoi din ce în ce mai mult cu conţinut

concret. Dacă se caută relaţia dintre ceva prezentat în acest fel abstract şi altceva, se obţin din ce în ce mai mult dovezi. În viaţa antroposofică este necesar să se pătrundă din ce în ce mai departe. Acest lucru nu este pe placul omului actual, care se simte teribil de deştept. Omului actual nu-i place să spună: Am citit un articol antroposofic, am auzit o conferinţă antroposofică, lucrurile nu-mi sunt încă clare, dar voi aştepta, voi vedea ce mai urmează. – Dacă ar aştepta, ar vedea că se progresează continuu şi că atunci totul se potriveşte, un lucru devine dovada celuilalt. Iar celui care spune, în acest caz: Dacă un lucru devine dovada celuilalt, în Cosmos întregul este fără bază şi fără fundament, fiecare lucru îl ţine pe celălalt, celui care face o astfel de observaţie îi spunem că el nu ar putea accepta descrierea pe care astronomia o face Pământului. Aici i se spune că o parte a Pământului poartă întregul Pământ şi că întregul nu are nicio bază şi niciun fundament. Acela care vrea alte dovezi decât această „purtare" a unuia de către celălalt nu ia în considerare faptul că, în cazul în care se ajunge la totalităţi, o parte o poartă pe cealaltă.

Pentru a aduce în faţa sufletului nostru o problemă, aşa cum am făcut astăzi, nu trebuie doar să se vorbească despre spirit – desigur, poţi vorbi despre spirit şi să înţelegi prin acesta un abur albastru –, ci să se vorbească în mod spiritual despre spirit, este necesar de a fi efectiv cuprins de spirit şi de a lega lucrurile în aşa fel încât să iasă în evidenţă activitatea creatoare a spiritului. Cel care gândeşte doar material nu poate deosebi halucinaţia de imaginaţiune şi de formaţiunile fanteziei, atunci când le aşază alături. Cel care vede însă spiritul viu în mijlocirea celor trei, acela trage firele de la una la alta, acela este plin de conţinut sufletesc în modul său de abordare, acela vorbeşte în timp ce spiritul trăieşte în vorbele sale. Nu trebuie să se vorbească numai

despre spirit în ştiinţă, trebuie lăsat spiritul să vorbească în ştiinţa spiritului. Vă rog să reflectaţi la următoarea propoziţie, care este importantă, în fapt, dacă trebuie înţeleasă esenţa ştiinţei spiritului: Nu trebuie doar să se vorbească despre spirit, trebuie lăsat spiritul să vorbească în mod spiritual. – Tocmai prin aceasta devii liber, căci spiritul preia omul în mod liber, şi exprimi prin spiritul propriu esenţa acestuia. Despre spirit trebuie vorbit în mod spiritual; aceasta se face cu o gândire fluidă, nu cu ideile durificate care corespund unei ştiinţe ce gândeşte materialist.

Aceasta conduce direct în punctul central a ceea ce este de fapt sarcina cea mai interioară a timpului nostru şi care ne poate salva de descompunerea care se manifestă ca un impuls puternic în întreaga noastră civilizaţie. Putem spune: Dacă ne simţim cu totul lipsiţi de prejudecăţi, cu dăruire adevărată pentru cunoaştere, suntem conduşi parcă de o pronie cosmică care se revarsă asupra noastră să gândim în mod spiritual asupra lumii.

Aceasta a devenit o caracteristică a evoluţiei umanităţii abia la sfârşitul secolului al XIX-lea. Cel care urmăreşte fără prejudecăţi evoluţia umanităţii va observa că înainte de ultima treime a secolului al XIX-lea aceasta a avut o anumită traiectorie, dar că azi, după ce abordarea materialistă a naturii şi-a sărbătorit marile triumfuri, putem cerceta lumea din nou în mod spiritual. Devenirea omenirii, în cadrul căreia omul cunoaşte ritmul vieţilor pământeşti repetate, se produce în cadrul unei mişcări ritmice. Această viaţă este ritmică. Omul parcurge reveniri ritmice, materializate prin strădanii spirituale ca cea care şi-a atins punctul culminant la mijlocul secolului al XIX-lea, când mentalul era orientat doar spre aspectul material şi totul se dorea a fi explicat în mod material, sau ceea ce se

întâmplă în timpul nostru, când trebuie să ne reîntoarcem la o abordare spirituală, pentru că, dacă lăsăm sufletul să se pătrundă cu ceea ce vine din lume, apare o năzuinţă puternică pentru o contemplare spirituală a lumii.

Aceasta este, în fond, taina zilei de azi. Cel care, în prezent, vieţuieşte cu spiritul poate să spună: Porţile dinspre lumea suprasensibilă spre lumea sensibilă sunt deschise pentru existenţa pământească. Aşa cum lucrurile lumii exterioare, sensibile, ne vorbesc prin culoare şi sunete, tot aşa vorbeşte, în prezent, omului lumea spirituală. Dar oamenii sunt încă obişnuiţi să le vorbească lumea veche, materială, alcătuită din copii, şi din această cauză au deschis, sub toate formele, lupta împotriva modului spiritual de abordare. Această luptă se manifestă în abordarea ştiinţifică materialistă; această confruntare apare în teribilele lupte care au bulversat începutul secolului al XX-lea. Dar tot aşa cum într-un timp mai vechi al evoluţiei umanităţii oamenii au năzuit la spiritualitate şi din această cauză au devenit victime ale iluziilor şi fanatismului, au vrut să lase spiritul să se manifeste în corpul lor, tot astfel cel care combate în prezent spiritul, aşa cum o face majoritatea oamenilor civilizaţi, se opune coborârii spiritualului în lumea fizică. Din această cauză, în acele suflete care se opun infiltrării spiritualului asistăm la apariţia minciunii pe care am văzut-o manifestându-se atât de înspăimântător în timpul războiului mondial. Oricum acest lucru era pregătit dinainte şi în prezent trăim într-o vreme în care lumea dezvoltă într-un mod alarmant înclinaţia de a nu spune adevărul. În fond, neadevăr este cea mai mare parte din ceea ce este invocat, în prezent, de adversari împotriva antroposofiei şi împotriva a tot ceea ce este legat de antroposofie. Ce profundă neverosimilitate

apare la cei care se dau drept purtătorii adevărului, care se numesc vestitorii adevărului!

În legătură cu aceasta, am să vă dau un exemplu – oricât îmi pare de rău, trebuie să dau întotdeauna exemple potrivite: la Stuttgart apare o foaie care se intitulează „Foaia evanghelică de duminică", care publică în nr. 19, la pagina 149, câteva lucruri, prezentate în public de preotul *Jehle*, considerate valoroase pentru înţelegerea monismului şi a liber-cugetării, a ateismului, care ar clarifica motivele profunde ale luptei purtate cu atâta îndârjire de *A. Drews* [Nota 2] împotriva istoricităţii lui Iisus. El luminează apoi ştiinţa creştină care în cea mai netă opoziţie cu concepţia materialistă despre lume declară drept ireal tot ceea ce este material. Iată ce se spune mai departe: „Teosofia lui Steiner îl declară pe preotul Rittelmeyer, ca mulţumire pentru obedienţa sa, ca fiind reîncarnatul Bernhard de Clairvaux."

Acum, dragii mei prieteni, un prieten al nostru a muncit pentru a obţine o ipostază corectă a acestei probleme. Problema a ajuns până la preotul *Rittelmeyer*, care a adresat celor care lansează asemenea afirmaţii următoarea scrisoare:

„În nr. 19 al «Foii evanghelice de duminică» din Stuttgart din 8 mai, tocmai am citit un raport asupra Adunării anuale a asociaţiilor bisericeşti evanghelice, în care domnul preot Jehle a afirmat, referitor la curentele duşmănoase Bisericii din prezent, că domnul dr. Steiner ar fi declarat, «ca mulţumire pentru obedienţa sa, că preotul Rittelmeyer ar fi reîncarnatul Bernhard de Clairvaux». Această frază contravine întru totul adevărului. Domnul doctor Steiner nu mi-a spus vreodată mie direct sau, ceea ce pot afirma cu certitudine, altcuiva un asemenea lucru făcând aluzie la revendul Bernhard de Clairvaux şi nici eu nu am spus sau gândit ceva asemănător. Vă rog ca, în baza

uzanţelor din presă, să acordaţi spaţiu acestei rectificări conform întregului ei conţinut. Permiteţi-mi, de asemenea, să-mi exprim totodată tristeţea profundă pentru nivelul polemicii bisericeşti care este încă o dată ilustrat cu acest prilej. Orice vorbărie necugetată este bine venită dacă înjoseşte presupusul adversar şi nu se respectă nici măcar uzanţele generale ale informării asiguratorii prealabile obişnuite între oameni cumsecade. Sper să găsesc din partea dumneavoastră o simţire pentru ce mentalitate josnică ni se atribuie atât doctorului Steiner cât şi mie, şi căror instincte ale ascultătorilor şi cititorilor li se adresează o asemenea comunicare numai în baza unei bârfe al cărei neadevăr este uşor de stabilit."

Acum, vedeţi dumneavoastră, „Foaia evanghelică de duminică" din Stuttgart nu a reprodus ultimele cuvinte privitoare la mentalitatea josnică etc., ci numai primele cuvinte, adăugând următoarele: „La această declaraţie – reprodusă, aşadar, în mod fragmentar! – putem să adăugăm: relatări personale ale vorbitorului (care sunt comunicate şi celui implicat), precum şi personalitatea sa cunoscută şi preţuită de atâţi cititori ai noştri, exclud pentru orice om care-l apreciază chiar şi cea mai mică îndoială că nu şi-ar fi spus părerea conform cu cea mai bună cunoaştere şi conştiinţă."

Aşadar, trebuie să auzi că acela care este apostrofat spune mai întâi că problema este o minciună, în al doilea rând că lucrul provine dintr-o mentalitate josnică. Apoi urmează debarasarea de problemă: „Cu privire la formularea şi reproducerea din raportul publicat în Foaia noastră, care s-a făcut fără ştirea şi voinţa vorbitorului şi fără ultima lectură a autorului, plecat între timp în concediu – aşadar, vorbitorul a spus de fapt aceasta, dar se prezintă justificarea pentru reproducere prin aceea că nu i s-a

comunicat şi este scuzat cel care în mod rău intenţionat a folosit această împrejurare pentru a critica reproducerea –, raportorul şi odată cu el vorbitorul şi conducerea publicaţiei regretă faptul că împotriva intenţiei noastre – aşadar, ei nu regretă că au răspândit minciuna – textul a putut să fie greşit interpretat de cititorii noştri, în sensul că, aşa cum ne comunică domnul preot Rittelmeyer, noi i-am atribui aroganţa să resimtă o bucurie dintr-o astfel de caracterizare şi ca şi cum domnul doctor Steiner ar fi luat în calcul această aroganţă."

Aşadar, nu se recunoaşte că s-a răspândit o minciună, ci se regretă că cititorul ar fi înţeles că s-a luat în calcul aroganţa. Şi se merge mai departe: „Oricât am regreta din motive obiective provocarea lui Rudolf Steiner de către un reprezentant al Bisericii, a fost departe de noi gândul unei jigniri personale. Nu avem nicio îndoială că domnul preot Rittelmeyer a fost neplăcut surprins de o asemenea apreciere venită din partea lui Rudolf Steiner."

Aşadar, aici se induce ideea că domnul preot Rittelmeyer ar fi fost surprins de cele spuse de mine, în timp ce declară răspicat că a fost nemulţumit de faptul că o astfel de minciună a fost răspândită de „Foaia evanghelică de duminică".

„În rest, credem noi, cititorii noştri obişnuiţi ne cunosc prea bine pentru a ne atribui o intenţie de defăimare sau chiar de bârfă; ei ştiu, de asemenea, şi că suntem preocupaţi cu o activitate fructuoasă şi folositoare. Judecarea acestui fapt o lăsăm în seama cititorilor „Foii evanghelice de duminică" din Stuttgart.

Astfel lucrează în prezent cei care se proclamă reprezentanţii oficiali ai adevărului şi care consideră că oamenii ar trebui să fie recunoscători unei asemenea prezentări a adevărului. Este suficient să expui un

asemenea caz pentru a se vedea cât de mare este azi înclinaţia de a deforma adevărul. Dar nu este prezentă în cercuri destul de largi aversiunea faţă de această imoralitate, faţă de o astfel de contrareligie care se numeşte servciul divin creştin de duminică.

Este suficient să prezinţi un singur asemenea caz, din care se pot cita în prezent sute, pentru a se vedea unde se află punctele de plecare – şi acest lucru se va agrava din ce în ce mai mult –, care apoi se agregă în acele scandaluri mitocăneşti, aşa cum s-a întâmplat la ultimele noastre spectacole de euritmie de la Frankfurt şi Baden-Baden. Exact acelaşi spectacol de euritmie care a avut loc aici în ultima duminică, acelaşi spectacol de euritmie a fost huiduit şi fluierat la Frankfurt şi la Baden-Baden, şi aceasta nu datorită unei judecăţi obiective ci în primul rând datorită luptei care se duce pe toate planurile, din motive pe care le-aţi auzit de la mine azi şi în alte împrejurări, împotriva pătrunderii vieţii spirituale în lumea noastră fizică şi înclinaţiei spre ascunderea adevărului. Încă nu există mulţi ochi pentru a vedea această înclinaţie, dar ea trebuie urmărită. Al doilea lucru care trebuie menţionat este incapacitatea care este legată de lene, de comoditate. Dacă o tipăritură respectată de aici, pe care am numit-o deja, se coboară până la a vrea să impună cititorilor săi o judecată imperativă, ea se adresează unei autorităţi actuale, de exemplu, profesorului Traub din Tübingen [Nota 3]; într-unul din articolele acestei tipărituri, pe care am menţionat-o aici, se pot citi cuvinte cu totul uimitoare.

Aici, acest profesor universitar, care mai are şi în prezent dreptul de a pregăti atâtea suflete tinere, scrie pur şi simplu: În concepţia lui Rudolf Steiner lucrurile spirituale, entităţile spirituale se mişcă în lumea spirituală aşa cum se mişcă mesele şi scaunele în lumea fizică! – A

văzut cineva vreodată, având capul lucid, mese şi scaune care se mişcă în lumea fizică? Profesorul Traub din Tübingen scrie că eu cred că în lumea spirituală entităţile se mişcă ca mesele şi scaunele în lumea fizică. Întrucât el nu acceptă probabil că ar fi un spiritist, eu nu vreau să fiu atât de nepoliticos încât să-i atribui, în timp ce scria acest articol, starea în care vedea mişcându-se mese şi scaune.

Dar acestea sunt autorităţile la care se apelează când se vrea o evaluare a ceea ce apare în prezent ca fiind ştiinţa spiritului. Numai că aceste lucruri nu sunt prezentate cu suficientă precizie, şi înainte de orice ele nu sunt nici gândite şi simţite cu suficientă perspicacitate de mulţi dintre prietenii noştri. Şi vedem cum se întâmplă ca atunci când cineva spune ceva împotriva noastră, iar noi îl prezentăm în adevărata sa lumină, să nu i se impute faptul că el este un mincinos, ci să ni se ia în nume de rău că spunem că este un mincinos. Aceasta am vieţuit-o chiar în ultimele săptămâni, am spune, zi de zi, aici şi în altă parte.

Se poate vorbi chiar de incompetenţă atunci când se afirmă lucruri ca cele prezentate de profesorul Traub din Tübingen, care în afară de aceasta a scris în acelaşi articol: Ştiinţa ocultă nu poate fi o ştiinţă pentru că, pur şi simplu, noţiunile de „ştiinţă", „ocultă", „secretă" se exclud; ceea ce este secret nu este ştiinţă. – Acum vă întreb, dacă cineva a scris o carte de ştiinţă şi un altul are un capriciu de a o ţine secretă timp de o sută de ani, este ea mai puţin ştiinţifică pentru că a fost păstrată la secret? Cu siguranţă că ea nu este ştiinţifică pentru că a fost secretă sau publică, ci prin caracterul său ştiinţific! Trebuie într-adevăr să fii părăsit de spiritul unei gândiri sănătoase când poţi scrie o astfel de frază.

Şi acum încă un aspect, care ne este îngăduit să-l prezentăm aici pentru că suntem între noi; unele lucruri

trebuie să fie spuse de mine, pentru că, din păcate, sunt prea puţin relatate din altă direcţie. Ne străduim să însoţim de mulţi ani euritmia cu o artă a declamaţiei, a recitării, care îşi are originea în principii artistice vechi. Aceasta aminteşte de ceea ce este de fapt artă în poezie, ritmul, tactul, sonoritatea, imagistica, în vreme ce în timpul nostru, neartistic, poezia nu se recită decât în mod prozaic. Se prezintă ceea ce este prozaic, cuvântul în sine, nu se mai face raportarea la fundamentul ritmic, la ceea ce ţine de tact, de măsură; şi pentru că în euritmia noastră se caută din nou ceea ce înţelegea, de exemplu, *Goethe* atunci când studia cu actorii dramele sale scrise în iambi, ţinând în mână bagheta ca un dirijor, urmând ceea ce era cu adevărat artistic în poezie, din cauză că vrem să ne întoarcem de la ceva neartistic la ceva artistic, care simulează că recită lucruri poetice, răgnesc şi şablonizează tot felul de lucruri prozaice şi spun mitocănii despre cei care se dedică recitării, care vor să pună din nou în valoare adevărata artă a recitării.

Regret că trebuie să spun eu toate acestea, dar dacă lucrurile nu sunt formulate de alţii ele trebuie să fie afirmate de mine. Şi văd în aceasta o altă formă a incapacităţii, aşa cum poate fi ea dovedită, de exemplu, la Traub, o luptă a şablonarzilor împotriva a ceea ce încearcă să fie o recitare adevărată. Se poate înţelege că ceea ce provine din incapacitate se transformă în şablon, iar noi avem îndatorirea de a apăra bunul spiritual şi trebuie să dezvăluim, chiar dacă aceasta ni se ia în nume de rău, care este deficienţa de bază a timpului nostru.

V-am vorbit azi despre o temă congruentă ştiinţei spiritului, aşadar am lăsat observaţiile mele să devieze în ceva care, sub aspectul timpului istoric, este foarte legat de tema antroposofică principală. Regret că trebuie să las ca

observaţiile mele să devieze spre astfel de discuţii, numai că nu trăim într-o lume de basm. Noi trăim în această lume şi, dacă avem entuziasmul necesar, dacă simţim nevoia de a interveni în favoarea cunoaşterii antroposofice şi a efectelor acesteia trebuie să vedem clar în ce constă adversitatea şi, pe măsură ce ne înţelegem asupra problemelor, trebuie să dezvoltăm voinţa puternică de a proiecta lumină în această problemă. Căci numai astfel ne vom uni în faţa declinului, vom ajunge din nou la ascensiune şi vom urma impulsurile care vor să determine valorificarea spiritului şi a sufletului în viaţa terestră. Pentru ca să putem simţi împreună, în sensul corect, forţa care vrea să valorifice spiritul şi sufletul, noi trebuie să ne unim forţele împotriva a tot ceea ce este potrivnic spritului şi sufletului.

Nu am vrut să mă plâng sau să-mi critic adversarii, însă am dorit să vă vorbesc dumneavoastră pentru a da glas la ceea ce este necesar pentru ca sufletele noastre să se afle în consens în lupta pentru spirit şi suflet. Despre acestea vom continua să vorbim când ne vom revedea.

CONFERINŢA a II-a

Berna, 28 iunie 1921

Să începem azi expunerea plecând de la un aspect la care am făcut referire când v-am putut vorbi ultima oară din acest loc [Nota 4]. Ceea ce trebuie să apară mereu în faţa omului ca un fel de enigmă a timpului şi în acelaşi timp ca o enigmă profundă a umanităţii este întrebarea: Cum sunt legate fenomenele naturii cărora le suntem supuşi noi ca oameni fizici cu fenomenele lumii morale, etice, la care trebuie să ne raportăm într-un fel oarecare, pentru a putea

pretinde recunoaşterea demnităţii noastre umane? Chiar dacă cineva are o mentalitate materialistă cu privire la cunoaştere, dacă deţine conştienţa demnităţii sale umane el va face diferenţa dintre bine şi rău, dintre moral şi imoral, şi îşi va ridica privirea, chiar în mod interogativ, cu îndoială, la ceea ce este lumea spirituală, ordinea spirituală a lumii care intersectează lumea naturală căreia îi aparţinem prin corpul nostru fizic-sensibil. Dar dacă luăm în vedere ceea ce reiese din cultura timpului actual pentru a ne clarifica cât de cât esenţa lumii, rezultă o profundă divizare în gândirea umană, în simţirea umană, pentru toate impulsurile umane, o divizare care nu poate fi uşor echilibrată, din care omul nu se poate desprinde uşor în prezent. Pe de o parte se află ceea ce-i raportează ştiinţa naturii, care are în prezent succese atât de răsunătoare, acea ştiinţă a naturii care se ridică de la observarea lumii exterioare, sensibile, la ipoteze justificate sau nejustificate chiar şi asupra începutului şi a sfârşitului lumii iar, pe de altă parte, se află pretenţiile lumii morale, ale lumii etice. Dar cum poate să fie echilibrată divizarea dintre cele două aspecte când afli din observaţiile ştiinţei naturii că, odată, a existat o nebuloasă a lumii din care s-a format Cosmosul, s-a format Pământul, astfel încât el reprezenta un fel de unduire minerală. Apoi, treptat, din acesta s-a format ceea ce este vegetal şi animal, iar la sfârşit a apărut omul. Şi dacă se extinde la devenirea Pământului acelaşi mod de gândire şi acelaşi fel de legitate care au fost avute în vedere, Pământul se va reîntoarce la un fel de unduire minerală, scena pe care ne mişcăm nu va mai putea găzdui fiinţe vii, cu alte cuvinte, această scenă va fi un mare cimitir, care va conţine tot ceea ce cândva a fost viu, însufleţit, spiritualizat. Aici ne aflăm între lumea mineralizată şi lumea mineralizată din nou. Noi am apărut din această lume mineralizată, cu toate organele noastre

care reprezintă, de fapt, formaţiuni în care substanţele care constituie lumea exterioară sunt întreţesute în mod mai complicat decât se întâmplă în lumea exterioară.

În cadrul acestei lumi ipotetice, conform ştiinţei naturii apare acum în om provocarea de a fi moral, de a fi bun, apar în om idei, idealuri şi trebuie să se pună întrebarea: Ce se va alege din aceste provocări ale lumii morale, din idealuri, din idei, când tot ceea ce există în sensul ştiinţei naturii, inclusiv omul, va cădea pradă marelui cimitir final?

Desigur, se poate spune că aceasta este extensia până la ipotetic a modului de gândire care stă la baza ştiinţei naturii şi că, de fapt, nu trebuie mers atât de departe. Dar atunci ar trebui cel puţin pusă întrebarea: Cui ar trebui să te adresezi? Unde poţi obţine o lămurire oarecare privind poziţia omului în Univers, în măsura în care el este o fiinţă morală care poartă în sine idei şi idealuri? – Această întrebare ar trebui să fie pusă dacă nu-i recunoşti ştiinţei naturii aptitudinea de a formula ipoteze despre sfârşitul şi începutul lumii.

Dar prin ceea ce ştiinţa umană recunoscută în prezent, care, în fond, s-a format în întregime din ştiinţa naturii, îi oferă omului nu se poate explica poziţia sa în Univers. Aş vrea să clarific ceea ce apare în prezent ca o scindare în toată simţirea umană şi care este intim legată de toate forţele de declin care sunt puse atât de înspăimântător în valoare în vremea noastră. Am să vă prezint un om care a preluat în mod corect tot ceea ce este utilizat în prezent ca fiind explicaţie, formare, cunoaştere ştiinţifică, aşadar, un om care se simte deştept, şi, pe de altă parte, un om al comunităţii culturale greceşti, care a trăit în perioada presocratică, aparţinând timpului din care s-a păstrat atât de puţin, doar câteva aforisme ale marilor

filosofi *Heraclit*, *Anaxagora* etc. Un astfel de grec cult aş dori să-l pun alături de omul deştept al prezentului. Dacă un grec din această perioadă s-ar reîntrupa, ar fi şi el un om deştept al prezentului, şi aş vrea să-l iau în considerare aici aşa cum era ca grec şi să-l opun unui om deştept al prezentului.

Un astfel de om ar spune: Voi, oamenii prezentului, nu ştiţi nimic despre om pentru că, în fond, nu ştiţi nimic despre lume. – Cum aşa? – ar replica omul deştept actual. El ar spune: Noi am învăţat să cunoaştem cam şaptezeci de elemente, hidrogen, oxigen, azot, sulf etc. Am ajuns la punctul în care se pare că toate aceste elemente pot fi raportate la unul singur, dar încă nu am ajuns până acolo încât să le raportăm la unul singur. Noi cunoaştem tot ce se întâmplă aici, în lumea fizic-sensibilă, cu ajutorul acestor şaptezeci şi două de elemente care se amestecă şi se separă, care se leagă şi se dezleagă, şi care, de fapt, creează totul.

Atunci grecul ar spune: Este foarte frumos că voi cunoaşteţi atâtea elemente, dar în mod sigur nu cunoaşteţi omul. Despre aşa ceva nici nu poate fi vorba, căci începutul cunoaşterii omului – ar spune grecul – nu se face prin a se vorbi despre şaptezeci şi două sau şaptezeci şi şase de elemente, despre hidrogen, oxigen, azot etc., ci prin a recunoaşte că tot ce ne înconjoară exterior sensibil este alcătuit din pământ, apă, aer şi foc.

Omul deştept al prezentului ar spune: Asta a fost odată, a fost în perioada în care nu se cunoşteau atâtea lucruri ca azi. Atunci totul se raporta la patru elemente, pământ, apă, aer şi foc, dar noi am depăşit aceste copilării; în prezent ştim că există şaptezeci şi şase de elemente. Noi ştim că apa nu este un element. Ştim şi că nu este îngăduit să considerăm că aerul este un element. Noi ştim că focul, căldura, nu este o substanţă. Noi suntem foarte deştepţi. Voi

vă aflaţi atunci pe o treaptă incipientă a concepţiei despre lume.

Acum, poate că grecul ar răspunde: Eu m-am ocupat deja de toate cele şaptezeci de elemente ale voastre şi vă pot spune că ele aparţin, pentru modul nostru de a privi lucrurile, pământului; nici apei, nici aerului, nici focului, ci numai pământului. Este interesant că-l puteţi gândi într-o diversitate de şaptezeci şi două sau şaptezeci şi şase de elemente – este un lucru bun; noi încă nu ajunsesem atât de departe încât să cunoaştem aceste detalii –, dar toate acestea le-am reunit cu termenul de „pământ". Voi nu cunoaşteţi nimic din ceea ce înţelegeam noi prin apă, prin aer şi prin foc, şi din această cauză nu aţi putut ajunge la o cunoaştere a omului. Căci, vedeţi voi – aşa ar spune grecul – , omul există sub o formă dublă, mai întâi este vorba de omul care trăieşte între naştere şi moarte, fiind copil, apoi adult, şi de omul care există sub formă de cadavru şi este culcat în mormânt. Noi vorbim aici numai de omul fizic – ar spune grecul. Ceea ce cunoaşteţi din cele şaptezeci şi două sau şaptezeci şi şase de elemente ale voastre care se leagă şi se separă se referă numai la omul culcat în mormânt, la cadavru. Prin chimia şi fizica voastră se poate cunoaşte cum se petrec lucrurile cu omul-cadavru, dar nimic despre omul care trăieşte pe Pământ între naştere şi moarte. Voi aveţi o ştiinţă care se raportează doar la observarea omului după ce acesta a murit. Nu înţelegeţi nimic despre omul viu. Voi aţi reuşit să aduceţi ştiinţa în stadiul de a fi o ştiinţă a omului mort, deloc a omului viu. Dacă vreţi să aveţi o ştiinţă a omului viu trebuie să studiaţi mai întâi ceea ce noi numim elementul „apă". Noi nu numim apă elementul fluid, grosolan, care curge în râu, ci orice lucru din lume în care se combină recele şi umedul; aceasta numim noi apă – aşa ar spune grecul. Şi vrând să ne facem o reprezentare vie

despre ceea ce intervine umed şi rece în toate lucrurile, obţinem mai întâi necesitatea de a nu ne reprezenta numai cu noţiuni, numai cu idei, cu simple abstracţiuni, ci cu imagini. Iar grecul ar mai spune: Dacă poţi percepe umezeala cu o anumită senzaţie de rece, dacă aceasta trece în altceva, umed, modelat prin elementul umed sau revelându-se într-un alt sentiment de rece, atunci se obţin imagini vii despre umezeală şi rece. Şi astfel te poţi ridica la înţelegerea a ceea ce este vegetal şi începi să percepi cum din întreţeserea umezelii cu recele ia naştere lumea vegetală primăvara. Iar în imaginile lumii vegetale de-a lungul primăverii, verii şi toamnei se vede un alt aspect al acestei întreţeseri şi vieţi a elementului apă. În aceasta constă întreaga lume vegetală cu formele sale.

Şi grecul ar spune în continuare: Nu ne interesează ceva sensibil, ci un aspect suprasensibil; este vorba de recele şi umedul care se întreţes. Şi noi observăm întreţeserea şi viaţa lumii vegetale în acest element fluid, apa. Dacă învăţăm să cunoaştem nu în noţiuni abstracte, ci prin imagini care ne stimulează la mobilitate interioară, este suficient să aruncăm o privire retrospectivă şi conştientizăm în ceea ce se întâmplă primăvara, vara, toamna şi iarna, în lumea lumea vegetală germinând, în depăşirea recelui prin căldură, în tot ceea ce se întâmplă spre toamnă şi apoi spre iarnă, în toate acestea conştientizăm ceva ce ulterior ni-l putem reprezenta ca pe o imagine miniaturală. Când omul adoarme, se întâmplă cu el ceva întru totul asemănător cu ceea ce se petrece primăvara, iar în timp ce omul doarme, în el se întâmplă ceva asemănător cu viaţa înmuguritoare, lăstăritoare a verii. Iar în timp ce omul se trezeşte, el se îndreaptă către viaţa iernii. Percepi o imagine miniaturală a vieţii exterioare, în măsura în care această viaţă exterioară dă

naştere vegetativului în ceea ce este corpul eteric uman. Grecul ar spune în continuare: Prin cele şaptezeci şi două sau şaptezeci şi şase de elemente ale voastre voi cunoaşteţi doar cadavrul uman. Acest cadavru uman este străbătut de ceva care poate fi cunoscut în imagini, dar în imagini care se formează când gândeşti vegetativul străbătut de elementul apă. Aşa înveţi să cunoşti ceea ce corpul eteric mobilizează de la naştere până la moarte, ceea ce înţelegeţi prin cele şaptezeci şi ceva de elemente ale voastre ca fiind moartea. Şi întrucât nu vă înălţaţi până la elementul apă, nici nu învăţaţi să cunoaşteţi omul ca fiind ceva viu.

Dar acum mai intervine ceva. În clipa în care omul moare, cadavrul său este preluat de pământ; el este preluat de cele şaptezeci şi ceva de elemente; asupra lui se extinde legitatea terestră, legitatea elementului pământ. Unde se află legitatea acelui element care este apa? Această legitate nu există pe Pământ, ea se află afară, în Cosmos. Şi dacă vreţi să ştiţi – aşa ar spune grecul – cine dă naştere la această unduire a recelui şi umedului în timpul primăverii, al verii, al toamnei şi al iernii trebuie să-ţi ridici privirea spre elementul cosmic, mai întâi spre planete, apoi spre stelele fixe, să priveşti în depărtările cosmice. Omul care umblă pe Pământ se află în fiecare clipă, în măsura în care poartă în sine corpul eteric, sub legile Cosmosului. Sunt legile care pătrund cu influenţele lor din întreţeserea planetelor sau din forţele stelelor fixe. – Şi atât era de important pentru grecul timpului amintit elementul apă, încât el ar fi spus: Prin elementul apă, care înconjoară Pământul ca o ceaţă, sau care se descarcă în intemperii, Cosmosul acţionează cu forţele sale în sfera Pământului. Ceea ce se întâmplă aici cu elementul apă nu trebuie să fie căutat în elementul pământ sau în ceea ce este pământesc, ci în Cosmos, iar omul urcă spre cosmic prin simplul fapt că

devine mobil în corpul său eteric, care smulge elementele destinului, să spunem chimiei, între naştere şi moarte.

Dar prin aceasta încă nu am cuprins nici pe departe omul în adevărul său. Am cuprins numai ceea ce-l face să crească, ceea ce produce capacitatea sa de a digera, ceea ce-l însoţeşte ca forţe de viaţă de la naştere până la moarte. Dar în om se manifestă şi alte forţe, care sunt active în timpul dintre naştere şi moarte, acţionând într-un mod cu totul special, propriu, nu ca forţele obişnuite de viaţă. Aceste forţe se află în sistemul nostru ritmic, în sistemul nostru respirator, în sistemul circulaţiei noastre sangvine etc., în tot ce este în noi ritm, activitate ritmică.

Veţi putea observa o anumită legătură nu numai între viaţa dumneavoastră ci şi între fiinţa dumneavoastră sufletească şi respiraţie, dacă aduceţi în faţa sufletului un lucru pe care-l cunoaşte orice om. Vă treziţi uneori cu o anumită teamă. Vă treziţi cu conştienţa unei temeri şi observaţi că ceva nu este în regulă cu respiraţia dumneavoastră. Desigur, legătura dintre respiraţie şi viaţa sufletească este una tainică; dar ea poate fi cel puţin percepută când omul se trezeşte cu un coşmar şi observă cât de neregulată îi este respiraţia. Există o legătură între viaţa sufletească, între toate simţirile şi sentimentele ce tălăzuiesc în noi, sentimentele de teamă şi de frică, sentimentele de bucurie şi de plăcere şi ritmul respirator şi ritmul circulator. Sistemul ritmic este altceva decât simplul sistem al vieţii. El are o importantă legătură cu viaţa noastră sufletească, cu esenţa noastră sufletească. De fapt, aerul este elementul pe care-l respirăm, care impulsionează întregul sistem ritmic; în timpurile vechi se vorbea despre elementul aer şi legătura sa cu omul, de exemplu, în vremea în care în şcolile de Misterii erau studiate ritmurile care reglează activitatea interioară umană, acele ritmuri din care

a luat naştere şi măsura versului lui *Homer*, hexametrul. Dacă avem în vedere măsura medie a ritmului respirator şi a ritmului circulator, vedem că au loc aproximativ optsprezece respiraţii şi de patru ori mai multe bătăi ale pulsului. Observaţi hexametrul: lung, scurt, scurt-lung, scurt, scurt-lung, scurt, scurt: trei picioare de vers, şi cezura este a patra. Cele patru bătăi ale pulsului corespund jumătăţii respiraţiei; după cezură: dactil, dactil, dactil, din nou cezură. Forma interioară a versului lui Homer, forţa interioară a versurilor antice, este corespunzătoare sistemului ritmic uman. În forma versului homeric găsim expresia raportului dintre ritmul circulaţiei şi ritmul respirator. Odată cu elementul aer omul preia în sine ceva care are de-a face cu trăirile normale ale sufletului omenesc. Când grecul vorbea despre elementul aer, el avea în vedere părţile cele mai frumoase şi cele mai obişnuite ale vieţii sufletului uman şi-şi amintea că în cursul unei zile de douăzeci şi patru de ore omul respiră de 25 920 de ori şi că Soarele dă, cu punctul său vernal, ocolul întregii bolţi cereşti în 25 920 de ani. Şi astfel era adus în consonanţă ritmul lumii cu ritmul circadian al omului. El indica legătura dintre sufletul lumii şi sufletul uman şi spunea: Cu viaţa care se scurge între naştere şi moarte, care în fiecare desfăşurare de douăzeci şi patru de ore reprezintă de fiecare dată o imagine miniaturală a primăverii, verii, toamnei şi iernii, a legităţii elementului apă, care se extinde pentru rece şi umed în spaţiul cosmic, care este guvernată de cosmic, în această relaţie dintre etericul uman şi cosmic, care se exprimă în anotimpuri, în schimbarea sezoanelor, care este ordonată prin mişcarea planetelor, în această relaţie avem ceea ce se exprimă în corpul eteric al omului. Dacă ajungem la sistemul ritmic, trebuie să ne adresăm elementului aer. Trebuie să ne adresăm acelui element care

în timpurile vechi, când acest lucru era bine înţeles, ieşea la iveală formarea acelui element sufletesc care favoriza construcţia versului, pentru că se presimţea legătura dintre sufletul uman şi sufletul lumii. Dacă observi viaţa, ajungi în domeniul spaţiului. În orice caz, trebuie să urci în spaţialul cosmic. Dar ieşi din spaţial şi percepi ceea ce este trimis din timp ca fiind ritmul în spaţiu când te adresezi sistemului ritmic.

Vedeţi, grecul conştientiza în elementul ritmic elementul aer, şi spunea: Sufletul uman îşi are rădăcinile în sufletul lumii, însuşi sufletul lumii este cel care trăieşte în ritmul său şi trimite imaginile miniaturale ale ritmului său în viaţa umană. În afară, sufletul lumii determină faptul că punctul vernal, sau echinocţial, avansează puţin în fiecare an, parcurge în 25 920 de ani întreaga orbită solară, iar în 25 920 de respiraţii omul include în ritmul său o imagine miniaturală a unui ritm al lumii de o lungime considerabilă. Ritmul pe care îl are omul în douăzeci şi patru de ore este o copie a unui an cosmic care durează 25 920 de ani calendaristici. În felul acesta, omul îşi are rădăcinile în sufletul lumii, în timp ce se află cu sufletul său în sufletul lumii în care trăieşte.

Dacă ajungem la elementul foc, intervine nu numai sufletescul, ci şi spiritualul care ne străbate eul. Aşa cum percepem relaţia dintre sufletul omului şi sufletul lumii prin elementul aer, tot astfel conştientizăm prin elementul căldură sau foc relaţia dintre spiritul uman, eul uman şi spiritul lumii. În vremurile vechi, omul ajungea la spiritual când vorbea de acele elemente despre care omul actual spune că ar fi izvorât dintr-un mod copilăros de reprezentare. Noi trebuie să regăsim drumul spre aceste moduri de reprezentare; numai că trebuie să-l găsim într-

un mod deplin conştient, nu în mod instinctiv, aşa cum se întâmpla în acele timpuri.

Dacă însă pătrundem în elementul apă, vieţuim lumea ca un mare viu, căci suntem transpuşi afară, în Cosmos. Vieţuim lumea ca pe ceva viu. Când pătrundem în elementul ritmic vieţuim lumea ca pe ceva însufleţit, iar dacă pătrundem în elementul caloric vieţuim lumea ca fiind ceva pătruns de spirit.

Dar elementul apă nu poate fi cunoscut cu ajutorul noţiunilor noastre abstracte, cu noţiunile pe care le puteţi obţine când treceţi prin şcoala primară, prin gimnaziu, liceu, universităţi; cu aceste noţiuni nu puteţi înţelege elementul apă. El trebuie să fie înţeles cu ajutorul imaginaţiunii, el se dezvăluie numai în imagini. Atunci, trebuie să transformaţi modul de gândire abstract într-un mod de gândire concret, în conceperea artistică a lumii. Acum, va interveni filosoful actual şi va spune: Nu poţi să înţelegi lumea în imagini; nu este posibilă înţelegerea lumii în mod artistic. Eu construiesc o teorie a cunoaşterii; legile naturii trebuie să fie fixate cu logică. Tot ceea ce s-ar dori ştiut despre lume trebuie să poată fi transpus în noţiuni abstracte, în legi abstracte. – În felul acesta omul poate pune bazele cunoaşterii, dar dacă natura creează artistic, ea nu se lasă prinsă în capcana unor astfel de teorii ale cunoaşterii; trebuie să fie înţeleasă în imagini. Nu noi îi putem prescrie naturii prin ce trebuie să se lase înţeleasă. În elementul apă al lumii vegetale ea nu se lasă înţeleasă decât prin imaginaţiune, în viaţa sa ritmică ea se lasă înţeleasă, până în ritmurile îndepărtate ale lumii, numai prin inspiraţie, prin urmărirea vieţii ritmice, prin pătrunderea vieţuirii în activitatea respiratorie.

Când aveţi coşmaruri vă apasă ritmul lumii, care vine peste dumneavoastră cu atâta vehemenţă încât nu-l mai

puteţi suporta. Dacă însă, după ce aţi parcurs anumite exerciţii, puteţi să pătrundeţi în elementul aer, când vă puteţi mişca voi înşivă odată cu ritmul, ajungeţi în lumea inspiraţiei, sunteţi în afara trupului dumneavoastră, aşa cum aerul care pătrunde în corp este în afara trupului său. Atunci ajungeţi la înţelegerea a ceea ce este omul în adevăr, nu a ceea ce se află în mormânt după moarte şi a ceea ce poate înţelege ştiinţa de azi.

Dar totodată trebuie să vă înălţaţi de la noţiuni abstracte, de la simple imagini logice la imaginaţiuni, apoi la inspiraţii şi la intuiţii. În prezent însă viaţa abstractă este dusă foarte departe. Ea este pătrunsă de spirit. Ne putem imagina următoarele (poate că am mai spus acest lucru, dar este bine să se aibă în vedere asemenea aspecte):

Se străbat cu o viteză normală două zone în care se trage cu tunul în momentul în care sunt tranzitate. În acest caz, zgomotul celei de a doua trageri se percepe, natural, după ce s-a auzit zgomotul primei trageri. Ne putem imagina că ne deplasăm cu viteza sunetului. În acest caz vom percepe ambele sunete în acelaşi timp. Dacă însă ne deplasăm mai repede decât sunetul, vom percepe mai întâi al doilea sunet, iar pe primul îl vom percepe ulterior, deoarece ne-am îndepărtat de el cu o viteză mai mare decât sunetul.

În prezent se fac multe astfel de speculaţii pe această temă. – Vedeţi dumneavoastră, aveţi posibilitatea de a construi ceva logic, dar care nu corespunde adevărului. Căci dacă v-aţi deplasa la fel de repede ca sunetul aţi fi dumneavoastră înşivă sunet, v-aţi epuiza în sonor, aţi conflua cu sunetul. Este de altfel imposibil pentru un om care gândeşte conform cu realitatea să elaboreze asemenea speculaţii. Dar astfel de speculaţii se fac în prezent. Este vorba de teoria lui *Einstein*. Ziarele vremii răspândesc

ştirea că a avut succese imense în America, dar că el ar fi spus la Londra că niciun om nu l-a înţeles acolo. El a avut suces la cei care nu l-au înţeles. Este posibil. La Londra însă a fost o mare nebunie când aceste abstracţiuni care au izvorât dintr-un cap cu desăvârşire abstract au fost prezentate ca fiind cel mai mare, cel mai important eveniment al lumii, şi însuşi bătrânul lord *Haldane* s-a văzut obligat să scoată în evidenţă ce s-a întâmplat de fapt. În fond, nu s-a întâmplat nimic altceva decât că printr-un om a fost dusă până la absurd forţa de abstractizare, spiritul neverosimilităţii, răspândirea de noţiuni şi idei străine oricărui adevăr, care au în ele mai puţin decât forţa acelei logici care se raportează la omul mort aflat în mormânt; căci cu noţiunile lui Einstein nu mai poate fi înţeles cadavrul, ci numai un extract al cadavrului. Dar, în fond, nu este vorba de nicio corecţie a ceea ce se răspândeşte în prezent în omenire. Această corecţie este prezentă numai în ştiinţa antroposofică a spiritului, care caută să găsească drumul înapoi spre noţiuni conforme adevărului. Aceste noţiuni corepunzătoare adevărului ne conduc în afară, în lumile care încă se mai prezintă ca fiind lumi cosmice spaţiale. Aici avem în faţa noastră lumea ca un mare viu, aproximativ aşa cum printr-o intuiţie colosală a vorbit *Goethe* în imnul în proză „Natura”. Apoi se poate ajunge, urcând de la această lume, la sufletul lumii, la ritmul lumii, la ceea ce fusese cândva armonia sferelor. La ritmul lumii se ajunge când transpui în imaginaţiuni, în ritmuri ceea ce am încercat să spun în cartea mea ***Ştiinţa ocultă în rezumat***, unde sunt prezentate ca ieşind din ritmul lumii epocile Saturn, Soare, Lună şi Pământ şi epocile viitoare Jupiter, Venus, Vulcan. Dar urmăriţi cum se vorbeşte despre aceste ritmuri succesive ale lumii! În primul rând, omul aparţine acestor ritmuri ale lumii. El nu este rezultatul unui vârtej,

mineral sau animal, ci ia naştere din întregul lumii străbătut de spirit, şi oriunde găsim lume găsim şi omul.

Dar când ajungeţi la acea lume în care este vorba despre ritmuri şi dacă vorbiţi despre această lume vorbiţi totodată şi de entităţi spritual-divine. Credeţi că are vreun sens ca în cărţile actuale de fizică şi de chimie să se vorbească despre Îngeri, Arhangheli şi Arhai? Ar fi deplasat dacă s-ar vorbi în chimie despre combinaţiile speciale ale carbonului, despre compuşii eterici ai carbonului, despre alcool etc., dacă s-ar prezenta toate formulele cu carbonul, oxigenul, hidrogenul lor etc. şi apoi s-ar spune: Aceasta este de la Îngeri, aceasta de la Arhangheli; nu ar avea niciun sens. Dar dacă ajungi sus, în acea regiune în care eşti nevoit să deduci devenirea Pământului din devenirile lui Saturn, ale Soarelui, ale Lunii, când întrevezi această ţesătură care trăieşte în lume, în ritmurile lumii, ritmuri care acţionează în sufletul uman prin ritmul uman interior, care poate fi urmărit sufleteşte până în vers, dacă totodată poţi indica cum se construieşte versul din raportul dintre ritmul sangvin şi cel respirator eşti nevoit să vorbeşti despre entităţile ierarhiilor spirituale. Pătrunzi într-o lume în care există entităţi spirituale adevărate, nu într-o lume în care dăinuie acel panteism estompat la care se mai raportează în prezent unii care nu vor să fie materialişti şi care spun că lumea este străbătută de spirit.

Da, lumea este străbătută de spirit, ceva spiritual se extinde peste toate, dar este făcătura filosofică a panteiştilor ideea că spiritualul nebulos este extins peste tot.

Dacă însă vrei să vorbeşti cu adevărat despre spiritual trebuie să vorbeşti despre ierarhiile spirituale. Trebuie să ştii că, de îndată ce urci de la elementul apă în elementul aer întâlneşti entităţile spirituale care sunt descrise chiar în cadrul ierarhiilor. De îndată ce pătrunzi în elementul foc

ajungi la ierarhiile cele mai înalte: Tronurile, Heruvimii şi Serafimii şi abia după aceea la forma propriu-zis spirituală a lumii, în care omul nu mai poate deosebi nimic individualizat. Dar înainte de a pătrunde în ceea ce panteismul superficial ar numi ca fiind Atotunul nebulos, treci prin lumea în care trăiesc entităţile spirituale concrete, individualizate, izolate. În aceste entităţi spirituale concrete individualizate, se recunoaşte şi ceea ce trăieşte în natura care ne înconjoară, la care se ajunge cu ajutorul lor. Omul nu poate exista în natura pe care o studiem cu ajutorul fizicii şi chimiei, ci într-o natură în care există elementele apă, aer şi foc.

De îndată ce ajungem în elementul aer întâlnim entităţile pe care le descriem ca Îngeri, Arhangheli etc. Intrăm în esenţa lumii spirituale concrete, dat totodată intrăm într-o lume pe care o putem înţelege în plan moral şi fizic. Azi acest lucru nu se vede pentru că vederea ne este înceţoşată, căci din aceeaşi lume din care răsună în mod real măsura versului răsună şi morala reală. Originea moralei nu se află în lumea în care există cele şaptezeci şi două de elemente, nici în lumea cosmic-spaţială în lumea care este dominată de elementul apă nu există moralul. Dar când păşim în domeniul elementului ritmic ajungem în lumea moralului. Iar omul actual se află în faţa sarcinii de a recunoaşte din nou lumea morală ca fiind una reală, de a recunoaşte că aceeaşi substanţă din care este format corpul său astral este conţinută în ideile morale. Aceeaşi substanţă din care este format eul nostru este conţinută în ideile religioase şi în idealul religios.

Trebuie să regăsim puntea dintre observarea naturii şi observarea lumii spirituale, dar nu numai a lumii spirituale estompate, ci a lumii spirituale din care ne vin intuiţiile morale. Eu am atras atenţia asupra acestei

interacţiuni dintre lumea percepţiilor şi lumea intuiţiilor în cartea mea ***Filosofia libertăţii***, 1893. Am vrut să arăt cum intuiţiile morale concrete ale unei lumi care se află dincolo de lumea percepţiilor pot fi extrase şi integrate lumii.

Aceasta este marea sarcină a prezentului, de a nu rămâne legaţi de lumea care este proprie omului când acesta ajunge în mormânt, ci de a se înălţa la acea lume în care omul îşi vieţuieşte sufletescul în ritmul fizicului. Tocmai în ritmul fizicului înveţi să înţelegi ritmul în esenţa sa [Nota 5]. Astfel înveţi să înţelegi ritmul lumii, iar ritmul lumii nu-l poţi înţelege fără a cunoaşte sursele, originile lumii morale. Abia atunci se poate spune că există o ştiinţă a naturii care poate fi aplicată omului-cadavru. – Este de la sine înţeles că ea trebuie să-şi aibă originea mai ales în cadavrul lumii, să pornească de la ce se distruge în lume. Ea trebuie să se raporteze la ceea ce va fi cândva cadavrul Pământului. Însă prin ceea ce noi cuprindem în ritmic, prin ceea ce, de exemplu, revărsăm în versuri, în imagini, mai ales în spiritual, astfel încât trăieşte în ritmuri, prin ceea ce cuprindem în mod intuitiv în idealurile noastre morale, prin aceasta creăm ceva care supravieţuieşte morţii Pământului, aşa cum sufletul individual uman supravieţuieşte morţii umane. Potrivit legilor naturii pe care le cunoaştem în prezent Pământul va pieri. Iar potrivit legilor pe care le cunoaştem în timp ce ne apropriem de lumea spirituală, după legile pe care le cunoaştem când concepem intuiţiile morale, când concepem adevărate intuiţii religioase, după aceste legi se formează sufletul, se formează sufletele omeneşti care vor abandona Pământul când acesta va cădea mort, părăsit pentru o existenţă nouă, viitoare.

Aşa se face că dispunem azi de o ştiinţă oficial recunoscută: ea vorbeşte despre ceea ce este mort, despre ceea ce va fi după ce Pământul va pieri, dispărând în marele

mormânt al lumii. Dar noi avem nevoie de o ştiinţă a spiritului care să caute adevăratul conţinut al cuvintelor lui Iisus Christos: „Cerul şi Pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece", căci aceste cuvinte vorbesc despre ritm, despre morală, despre divinitate, despre ceea ce trece spre noi trepte de existenţă, când Pământul şi Cosmosul se vor dezmembra şi vor deveni cadavre. Şi trebuie să avem conştienţa faptului că trebuie să părăsim o ştiinţă care vorbeşte numai despre moarte şi să ajungem la ştiinţa care se ridică la viaţă şi prin viaţă, la sufletesc şi la spiritual.

Până în anul 333, aproximativ până la mijlocul secolului al IV-lea, a mai existat o ştiinţă a Misteriilor; de fapt, abia în secolul al VI-lea au dispărut complet ultimii înţelepţi greci. Dar ce voia, de fapt, această ştiinţă a Misteriilor? Ea voia să ajute oamenii să treacă peste marele pericol al vieţii fizice. Atunci era încă relativ uşor să faci acest lucru, pentru că oamenii încă mai aveau ceva din forţa de adunare laolaltă, din sufletele-grup. Această calitate de suflet-grup era încă puternică până în secolul al IV-lea d.Ch. Abia după ce a survenit migraţia popoarelor şi calitatea de suflet-grup a fost secătuită prin elementul special care a radiat de la populaţiile germanice lucrurile s-au schimbat. Misteriile au atras numai oameni consideraţi a fi aleşi şi cărora le-au favorizat înălţarea în Misterii până la un grad de formare spirituală specială. Dar prin aceasta au fost favorizaţi nu numai aceşti iniţiaţi individuali, ci, pentru că domina spiritul-grup, se făcea ceva şi pentru cei ce constituiau restul ambianţei în cadrul căreia acţiona discipolul sau iniţiatul. Dacă ne întoarcem în timpul Egiptului vechi, putem vedea că şi acolo existau iniţiaţi, chiar dacă erau puţini la număr, şi că aceştia erau totodată conducători intelectuali pentru toate domeniile, conducătorii întregului popor egiptean, şi deoarece exista

forţa sufletului-grup forţa lor trecea şi la ceilalţi oameni, care nu erau iniţiaţi. În felul acesta, trebuiau iniţiaţi doar puţini oameni.

Ce se intenţiona, de fapt, prin aceste iniţieri? Se intenţiona să-i ajute pe oameni să treacă de primejdia de a deveni muritori în sufletele lor. În Egipt exista o altă concepţie despre nemurire decât în prezent. În prezent se consideră că nemurirea este ceva ce revine fiecăruia, de care nu poţi scăpa. În Misteriile de la Samothrace se spunea, de exemplu, că există patru cabiri şi că trei din aceştia îl omoară pe al patrulea. – De fapt, prin aceasta se înţelegea că omul are corp fizic, corp eteric, corp astral şi eu. Corpul fizic cade pradă morţii, devenind cadavru fizic. Corpul eteric se risipeşte în plan cosmic, corpul astral se destramă şi el într-un mod oarecare, aşa cum am arătat în ***Teosofia*** mea. Dacă eul nu-şi salvează conştienţa de sine prin participarea la spiritual, atunci cele trei omoară şi eul, trăgându-l în domeniul pieirii. În Misterii se urmărea salvarea nemuririi omului. Nu exista reprezentarea că-ţi poţi obţine nemurirea prin rugăciuni, că poţi fi pasiv faţă de nemurire etc., ci exista reprezentarea că cei care deveneau iniţiaţi treceau prin transformarea specială a fiinţei lor sufleteşti, prin trezirea acesteia, prin trezirea eului lor, şi prin aceasta erau feriţi de pericolul de a nu se cuprinde în spirit şi de a fi constrânşi să parcurgă calea corpului lor muritor. Iniţiaţi individuali care aveau această forţă de a putea să gândească dincolo de corpul lor muritor puteau comunica aceasta şi celorlalţi oameni, pentru că era prezent spiritul sufletului-grup. În prezent, nu mai există acest nivel al sufletului-grup. Din prima treime a secolului al XV-lea acesta s-a pierdut din ce în ce mai mult. În prezent, avem libertatea de a acţiona în calitate de om individual.

În timp ce până în secolul al IV-lea omul nu se putea cuprinde în elementul spiritual, astfel încât trebuia să suporte trezirea în acest element spiritual, astăzi, prin formarea specială a trupului său fizic, prin formarea specială a materiei, el este un gânditor şi trăieşte foarte mult în gânduri. În prezent, oamenii sunt trăitori în abstract, cad repede în capcana a tot ce este abstract, pentru că au o înrudire interioară cu abstractul. Dar acest abstract, aceste gânduri, care sunt născocite, nu sunt greşit interpretate când se spune că sunt dependente de creier; ele sunt cu adevărat dependente de creier, pentru că acesta imită procesele pe care omul le străbate în lumea spirituală, înainte de naştere sau de concepţie. Creierul este imitatorul a ceea ce a făcut sufletul meu înainte de a coborî în lumea fizică. Materialismul are dreptate când spune că gândirea din prezent este o pură imitaţie a gândirii adevărate, vii. Din această cauză, pentru a se salva, omul trebuie să ajungă la libertatea în gândire; aceasta înseamnă că el trebuie să nu-şi lase numai creierul să gândească, ci să-şi conducă gândirea în aşa fel, încât să conştientizeze că el este o fiinţă liberă. Din această cauză am conferit o mare valoare gândirii pure, gândirii libere, care se înţelege pe sine şi ca voinţă, astfel încât gândeşti, dar de fapt vrei, astfel încât gândirea şi voinţa să fie ceva substanţial, care se cuprinde în libertatea pură, aşa cum am spus în ***Filosofia libertăţii***. Trebuie să i se arate omului: Tu eşti liber numai atunci când cuprinzi în tine nemurirea ta, prin care te poţi salva, trecând dincolo de moartea celor patru cabiri.

Aş spune că omului modern i-ar plăcea ca nemurirea să-i fie garantată de către unele puteri lumeşti exterioare, pentru a nu trebui să trezească în el ceea ce altfel ar pieri când corpul uman trece prin moarte. Şi în timp ce astăzi noi facem ca gândirea să fie tot mai asemănătoare desfăşurării

fizice a fenomenelor creierului, omenirea nu numai că se îndreaptă spre pericolul de a nu mai înţelege nimic despre nemurire, ci este pe cale de a-şi pierde nemurirea. Acesta este cel mai mare ideal al lui Ahriman, de a distruge individualitatea omului, iar forţa gândirii sale să o preia în forţele terestre, pentru ca atunci când Pământul va deveni un mare cadavru acesta să fie întreţesut de toate forţele pe care omul le încorporează Pământului prin logica sa. Astfel ar exista un imens paianjen-Pământ în care ar trăi complet pulverizate cele şaptezeci şi ceva de elemente; iar în acesta ar trăi, înghesuiţi unii în alţii, păianjeni uriaşi ai gândirii umane, după modelul purei gândiri abstracte. Acesta este idealul pe care Ahriman ar dori să-l atingă: distrugerea individualităţii oamenilor, pentru a transforma Pământul prin forţa gândirii umane într-o ţesătură de păianjeni-gânduri uriaşi, dar păianjeni reali. Acest scop ahrimanic trebuie să fie eludat. Omul trebuie să fie pătruns de cuvintele: „Nu eu, ci Christos în mine”, iar adevăratul eu să devină viu în sine, eu nemuritor, care poate înţelege ce înseamnă: „Cerul şi Pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece.” Acea înţelepciune care cuprinde în sine realitatea prin care atunci când Pământul va fi cadavru întreaga fiinţă a omului va continua să existe într-o nouă existenţă va dăinui. În Apocalipsă, se vorbeşte despre o astfel de existenţă prin expresia Noul Ierusalim. Este de la sine înţeles că marea piedică în calea unei astfel de înţelegeri o reprezintă în prezent născocirea einsteiniană şi alte lucruri asemănătoare, înspăimântătoarea manie a abstracţiunii, care este adecvată de a dezvolta forţele declinului, în timp ce pentru mântuirea omenirii unica cale este utilizarea forţelor de înălţare a adevăratelor forţe corporale, sufleteşti şi spirituale. Acestea sunt lucrurile pe care am vrut să vi le spun azi.

CONFERINŢA a III-a

Dornach, 24 iunie 1921

După ce am prezentat observaţiile noastre istorice, vom aduce azi în faţa sufletelor noastre câte ceva privitor la omul actual care ne va oferi posibilitatea să abordăm apoi, în zilele următoare, cu mai multă precizie, întreaga situare a omului actual în timp. Trebuie să ne fie clar faptul că omul, aşa cum stă în faţa noastră ca fiinţă spirituală, sufletească, trupească, este situat în lume în mod diferit, după trei direcţii. Acest lucru rezultă chiar şi când observăm omul numai exterior. Potrivit spiritului, el merge prin lume independent de fenomenele exterioare; potrivit sufletului, el nu este atât de independent de fenomenele exterioare. Este suficient să examinăm anumite conexiuni care sunt vizibile şi se va vedea cum viaţa sufletească propriu-zisă are unele corelaţii cu lumea exterioară. Poţi fi întristat sufleteşte, poţi fi înveselit sufleteşte. Amintiţi-vă cât de des v-aţi simţit apăsat în vis, cum acest sentiment de apăsare, când v-aţi trezit, l-aţi atribuit unei neregularităţi a ritmului respirator. Acesta este un fenomen grosolan, s-ar putea spune, şi totuşi viaţa sufletească nu este cu totul lipsită de legătură cu viaţa ritmică pe care o parcurgem în vieţuirea respiratorie ritmică, în ritmul nostru circulator şi în viaţa ritmică a întregului Cosmos. Tot ceea ce se petrece în suflet este legat de ritmul cosmic. Dacă, aşadar, pe de o parte, ne simţim ca fiinţe spirituale independente până la un înalt grad de lumea înconjurătoare nu putem spune acelaşi lucru cu privire la viaţa sufletească, căci viaţa noastră sufletească este cuprinsă în ritmul cosmic general.

Încă şi mai mult ne aflăm în fenomenele generale ale lumii ca fiinţă corporală. Este suficient să plecăm pentru

început de la fenomene grosolane. Ca fiinţă corporală suntem grei, avem o greutate. şi alte entităţi pur minerale au o greutate. Fiinţele minerale, fiinţele vegetale, fiinţele animale şi omul se integrează ca fiinţe corporale în gravitaţia generală şi trebuie chiar să ne înălţăm într-un anumit sens deasupra acestei gravitaţii generale, dacă vrem să facem din corpul nostru o unealtă fizică a vieţii spirituale. Noi am spus adesea că dacă ar fi vorba numai de greutatea fizică a creierului nostru aceasta este atât de mare – o mie trei sute până la o mie cinci sute de grame –, încât ne-ar strivi toate vasele care se află la baza creierului. Dar creierul se supune legii lui Arhimede prin faptul că pluteşte în lichidul cefalo-rahidian. Pierde atât de mult din greutatea sa prin plutirea în lichidul cefalo-rahidian, încât cântăreşte numai douăzeci de grame, aşadar, apasă pe vasele de la baza creierului numai cu douăzeci de grame. Vedeţi deci că, de fapt, creierul tinde mai mult în sus decât în jos. El se opune gravitaţiei. El se smulge din graviaţia generală. Dar în acest proces el nu face altceva decât orice alt corp introdus în apă, care pierde din greutatea sa cât este greutatea cantităţii de apă dislocuite.

Vedeţi, aşadar, că are loc o interacţiune a întregii noastre fiinţe corporale cu lumea exterioară. Aceasta este de aşa natură încât nu suntem inseraţi numai cu ţeserea sufletească într-un ritm, ci ne aflăm cu totul în această viaţă fizică exterioară. Dacă ne aflăm într-un anumit loc de pe Pământ, exercităm o presiune asupra acestui loc; dacă plecăm într-un alt loc, vom exercita o presiune asupra acestuia. Aşadar, ca om corporal, ca fiinţe fizice suntem ca şi alte fiinţe ale altor regnuri naturale.

Putem spune, deci: Cu corpul nostru spiritual suntem într-un anumit fel independenţi de lumea ambientală, cu corpul nostru sufletesc suntem inseraţi în ritmul lumii, cu

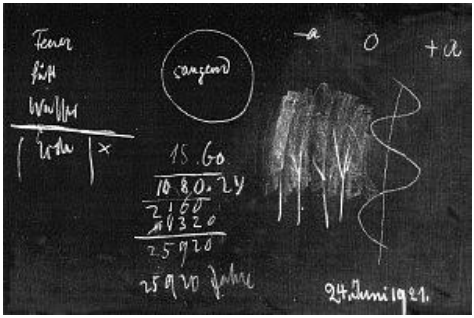
corpul nostru fizic suntem inseraţi în tot restul lumii, ca şi cum nu am fi suflet şi spirit. Această deosebire trebuie s-o avem în vedere întru totul. Căci nu ajungem la o înţelegere a fiinţei superioare a omului dacă nu avem în vedere această poziţie triplă a omului faţă de întreaga sa ambianţă. Să observăm acum ambianţa omului. În această ambianţă a omului – eu rezum acum diferite aspecte pe care le-am abordat în ultima vreme, numai că din alte puncte de vedere –, avem de-a face mai întâi cu tot ceea ce este dominat de legi ale naturii. Reprezentaţi-vă mai întâi Universul, dominat de legile naturii, încorsetat în aceste legi naturale, întreaga lume vizibilă sau perceptibilă altfel prin simţuri. Să o considerăm ca fiind prima lume înconjurătoare a omului.

Dacă avem în vedere această lume, o reflectare simplă ne arată că avem de-a face, de fapt, numai cu lumea pământeană propriu-zisă. Numai ipoteze temerare şi nefondate ale fizicienilor vorbesc despre faptul că şi Cosmosul extraterestru este subordonat aceloraşi legi naturale cu care avem de-a face aici pe Pământ. Am atras atenţia de mai multe ori asupra faptului că fizicienii ar fi extrem de surprinşi dacă ar putea ajunge sus, în locul unde se află Soarele. Fizicienii consideră Soarele un fel de mare cuptor de gaze, oricum, lipsit de pereţi, un fel de gaz care arde. Acest gaz care arde nu ar putea fi găsit dacă s-ar ajunge în acel loc din Cosmos în care se află Soarele. În locul unde se află Soarele s-ar găsi ceva care nu are nicio legătură cu reprezentarea pe care o au fizicienii. Dacă aceasta include spaţiul pe care noi ni-l imaginăm ca fiind ocupat de Soare, în acest loc nu numai că nu se află nimic din materiile pe care le găsim pe Pământ, dar nici măcar nu este prezent ceea ce noi numim spaţiu vid. Întâi imaginaţi-vă spaţiul plin; doar aici, pe Pământ, aveţi tot timpul în jurul

dumneavoastră spaţiul plin. Dacă nu este plin de substanţe solide sau lichide, el este totuşi străbătut de gaze sau cel puţin de căldură, lumină etc. Pe scurt, avem de-a face mereu cu spaţiul plin. Dar dumneavoastră ştiţi şi că se poate obţine un spaţiu vid dacă scoatem aerul din recipientul pompei de aer.

Imaginaţi-vă că avem un spaţiu oarecare plin; să-l desemnăm cu litera „a" precedată de un plus, „+a". Acum putem goli spaţiul, „a"-ul devine din ce în ce mai mic; dar spaţiul este încă plin, de aceea îl desemnăm cu plus. Deşi în condiţiile terestre nu obţinem niciodată acest lucru, ci putem goli numai aproximativ spaţiul, este posibil totuşi să gândim că acest spaţiu fără aer ar putea fi obţinut pe deplin. Eu vreau să-l însemn cu zero. El are un conţinut zero. Acum putem proceda cu spaţiul nostru cum faceţi cu portmoneul dumneavoastră. Dacă aveţi portmoneul plin, puteţi să scoateţi din ce în ce mai mult din el; la sfârşit veţi avea în el zero bani. Dacă însă vreţi să cheltuiţi în continuare, nu mai puteţi scoate nimic din portmoneu, dacă în el există deja zero bani, dar puteţi contracta datorii. Atunci veţi avea în portmoneu mai puţin decât zero. Tot astfel vă puteţi imagina şi spaţiul ca fiind nu numai gol, ci, aş spune, şi absorbant, având în el mai puţin de zero, „-a". De acest spaţiu absorbant, de acest spaţiu care nu este numai vid, ci care are un conţinut care este opusul lui a fi umplut în mod material este plin spaţiul care este imaginat ca fiind ocupat de Soare. Aşadar, Soarele este interior absorbant, nu apăsător, presiv ca un gaz. El este plin de materialitate negativă.

Acest aspect am vrut să vi-l prezint, pentru a se vedea că legitatea pământeană nu poate fi extrapolată atât de simplu la Cosmosul extraterestru. În Cosmosul extraterestru trebuie gândite cu totul alte condiţii decât cele pe care le cunoaştem din ambianţa noastră de pe Pământ. Astfel, dacă vorbim despre o anumită legitate, trebuie să spunem: Suntem înconjuraţi de legitate în cadrul existenţei terestre, şi în această ambianţă este inclusă lumea materialităţii care ne este accesibilă mai întâi. – Imaginaţi-vă această lume a existenţei terestre: este suficient să vă aduceţi în faţa sufletului sau a ochilor fenomenele care se petrec în lumea minerală şi veţi avea ceea ce, în măsura în care vedeţi, este în întregime inclus în această legitate a existenţei terestre. Aşadar, putem spune: Aici este inclusă în primul rând lumea minerală; însă mai este inclus şi altceva. Atunci când umblăm de colo până colo, sau, dacă-mi este îngăduit să mă exprim în mod grosolan, ne comportăm în această lume fizică ca obiecte, noi trăim în aceeaşi legitate. Pentru legitatea terestră este indiferent dacă este purtată de colo-colo o piatră sau dacă este purtat omul, sau dacă el se deplasează singur; pentru legitatea terestră este acelaşi lucru. Este suficient să reflectaţi la acest aspect. Pentru legitatea terestră nu se ia în considerare decât schimbarea locului în care se află omul, pe care o poate determina şi singur.

Aceasta mai depinde şi de alte lucruri. Dar dacă se studiază numai legitatea terestră este indiferent ce se petrece în cadrul pielii omului, sau ce se petrece în sufletul omului; nu se are în vedere decât schimbarea poziţiei în spaţiul terestru.

Putem spune, aşadar: Al doilea lucru care se are în vedere este în afara lumii minerale, omul mobil exterior (vezi schema de mai jos – Tabla 2). – Nu găsim niciun alt raport al lumii exterioare cu omul, în măsura în care aceasta este terestră şi apare în faţa simţurilor noastre, decât cu omul mobil exterior. Dacă vrem să căutăm un alt raport cu omul, trebuie să recurgem la alt aspect. Iar în această situaţie ajungem la extraterestru, la ambianţa noastră extraterestră, în măsura în care studiem, de exemplu, ceea ce emană de la Lună. Cel puţin pentru conştienţa multor oameni, mai apare ceva care ţine de influenţa Lunii asupra Pământului. În cercuri largi, oamenii cred în acţiuni ale Lunii asupra Pământului, de exemplu, în legătura dintre mişcările Lunii şi perioadele ploioase. Savanţii actuali consideră acest lucru o superstiţie. Eu am povestit unora dintre dumneavoastră că o dată a existat la Leipzig o situaţie nostimă.

Interesantul filosof al naturii şi estetician *Gustav Theodor Fechner* [Nota 6] a redactat o carte despre influenţa Lunii asupra fenomenelor meteorologice. El era coleg de universitate cu cunoscutul botanist şi cercetător al naturii *Schleiden*. Ca materialist modern, Schleiden era profund convins că tot ceea ce punea în valoare colegul său Gustav Fechner cu privire la influenţa fazelor Lunii asupra factorului meteorologic nu se baza decît pe superstiţii. Însă pe lângă cei doi savanţi ai universităţii din Leipzig existau şi cele două soţii ale lor. Una dintre ele susţinea că în anumite faze ale Lunii s-ar putea colecta mai multă apă de ploaie pentru spălat rufe decât în alte faze ale Lunii. Doamna

profesor Fechner spunea că ea crede în ceea ce publicase soţul ei despre influenţa fazelor Lunii asupra ploii; din această cauză, ea dorea să încheie o înţelegere cu doamna profesor Schleiden, ca aceasta să-şi plaseze butoaiele în aşa fel încât să poată strânge tot atâta apă câtă strânge ea, doamna profesor Fechner, după bunul sfat al soţului ei. Dar profesorul Schleiden considera că părerea profesorului Fechner exprima o superstiţie, iar doamna profesor Schleiden nu a încheiat această înţelegere, ci a vrut să-şi folosească butoaiele şi în alte faze ale Lunii pentru a colecta apă de ploaie.

Pentru conştienţa ştiinţifică actuală influenţa forţelor altor corpuri cosmice planetare este mai puţin perceptibilă. Dar dacă s-ar studia cu mai multă precizie, aşa cum urmează să se facă în institutul nostru ştiinţific de la Stuttgart, de exemplu, linia evolutivă după care cresc frunzele plantelor pe tulpină, s-ar afla că acestea se leagă de mişcarea planetelor, că acestea reprezintă imagini-miniatură ale mişcărilor planetare. şi s-ar afla că se pot înţelege unele lucruri de pe suprafaţa Pământului numai dacă se cunoaşte ceea ce este extraterestru, şi că acest extraterestru nu se identifică pur şi simplu cu ceea ce este terestru, când se preconizează că este prezentă o legitate care este cosmică şi nu telurică.

Tabla 1

Aşadar, putem spune că avem o a doua legitate în cadrul existenţei cosmice. Dacă aceste influenţe cosmice vor fi studiate cândva – şi acest lucru va putea fi făcut cu totul empiric –, abia atunci se va dispune de o botanică adevărată. Căci ceea ce apare pe Pământ ca fiind lumea noastră vegetală nu creşte din pământ, aşa cum îşi reprezintă botanica materialistă, ci este extras din pământ prin forţele cosmice. Iar ceea ce este extras din pământ de către forţele cosmice este străbătut de forţele minerale, care pătrund şarpanta vegetală cosmică astfel încât aceasta devine sensibilă. Astfel putem spune că în această legitate cosmică este inclusă mai întâi lumea vegetală; în al doilea rând, dar în aşa fel încât nu este tot atât de uşor de constatat ca în lumea plantelor, deoarece obţine o anumită independenţă de ritmul proceselor exterioare, cu toate că interior imită ritmul, în această legitate cosmică este inclusă mişcarea interioară a omului, întru totul fizică, dar mişcare interioară a omului. În legitatea terestră este inclus mai întâi omul mobil exterior; dacă însă aveţi în vedere digestia dumneavoastră, mişcarea alimentelor în organele dumneavoastră digestive, dacă urmăriţi mai departe nu ritmul, ci mişcarea sângelui prin vasele sangvine – şi mai există multe alte lucruri care mişcă în interiorul omului – atunci aveţi o imagine a ceea ce se mişcă în om, indiferent de faptul că el staţionează sau umblă. Aceasta nu poate fi inclusă pur şi simplu în prima legitate, ci trebuie să fie inserată în legitatea cosmică, exact ca forma şi mişcările plantelor; numai că la om aceste procese se desfăşoară mai încet decât forma şi mişcările plantelor. Astfel încât putem spune: Aici sunt integrate mişcările interioare ale omului (vezi schema de mai jos – Tabla 2).

Dacă privim Cosmosul, aş spune, până în depărtări nedefinite, vedem că într-un fel oarecare totul are influenţă

asupra vieţii care se dezvoltă la suprafaţa pământului. Dacă ar fi prezente numai legitatea pământeană şi cea cosmică, în sensul în care le-am aşezat acum în faţa dumneavoastră, pe Pământ nu ar exista nimic altceva decât lumea minerală şi lumea vegetală, căci în mod necesar omul nu ar putea fi prezent. De mişcat s-ar putea mişca, dacă ar putea fi prezent, dar aceasta nu se întâmplă. Nici animale nu ar putea fi prezente pe Pământ; nu ar putea fi prezente decât mineralele şi plantele. Ceea ce este mai întâi legitate cosmică şi conţinut fiinţial cosmic trebuie să fie străbătut şi întreţesut de ceva ce nu-l putem asocia cu spaţiul, în legătură cu care nu putem vorbi despre spaţiu.

Desigur, tot ceea ce cade sub incidenţa lui unu şi doi trebuie gândit în spaţiu, dar noi trebuie să vorbim despre ceva ce nu poate fi gândit ca fiind prezent în spaţiu, dar care străbate mai întâi tot ce este legitate cosmică. Trebuie doar să reflectaţi la felul în care toate mişcările interioare ale omului sunt dependente de ritmul său. Mai întâi, ceea ce reprezintă deplasarea alimentelor în noi trece într-un anumit fel în mişcarea sângelui. Dar sângele nu curge pur şi simplu ca suc nutritiv prin vene. El se mişcă ritmic şi, în afară de aceasta, acest ritm se află într-un anumit raport cu ritmul respirator, timp în care se consumă oxigen pentru formarea sângelui. Avem deci un ritm dublu. Am atras atenţia o dată asupra faptului că acest raport al ritmului sangvin la ritmul respirator este de unu la patru şi se bazează pe legitatea sufletească interioară, în aşa fel încât, de fapt, de el depinde metrica şi măsura versului.

Vedem aşadar că ceea ce se desfăşoară ca mişcare interioară este legat de ritm, şi despre ritm am spus că este în relaţie cu viaţa sufletească a omului. Tot astfel, trebuie să punem în legătură mişcarea stelelor cu sufletul lumii. Astfel putem vorbi, ca de un al treilea aspect, despre legitatea din

cadrul sufletului lumii (vezi schema de mai jos), în care avem inclusă în primul rând lumea animală şi în al doilea rând tot ceea ce reprezintă fenomenele ritmice pentru omul corporal. Aceste fenomene ritmice din om sunt legate de întregul ritm al lumii. Am mai vorbit şi despre aceasta, dar vrem să o aducem din nou în faţa sufletelor dumneavoastră în abordările viitoare ale acestor zile.

Ştiţi că omul are aproximativ optsprezece respiraţii pe minut. Dacă înmulţiţi aceasta cu şaizeci, obţineţi numărul de respiraţii dintr-o oră. Dacă înmulţiţi cu douăzeci şi patru obţineţi numărul de respiraţii în cursul unei zile: aproximativ 25 920 de respiraţii pentru un om normal în cursul unei zile. Acest număr de respiraţii alcătuieşte, aşadar, ritmul de zi şi noapte din om. Noi ştim că punctul echinocţial al Soarelui se deplasează puţin cu fiecare an, astfel încât Soarele îşi împinge punctul echinocţial în jurul bolţii cereşti. Durata timpului după care acest punct echinocţial revine la vechiul său loc este de 25 920 de ani. Acesta este ritmul Universului, iar ritmul nostru respirator în douăzeci şi patru de ore este o imagine miniaturală a acestuia. Noi ne aflăm aşadar incluşi cu ritmul nostru în ritmul Universal, prin sufletul nostru, în legitatea sufletului lumii.

Al patrulea aspect pe care-l putem studia este legitatea care se află la baza întregului Univers, ca şi toate celelalte trei legităţi de mai sus, în cadrul cărora ne simţim când devenim conştienţi de noi înşine ca oameni spirituali. Când devenim conştienţi de noi înşine ca oameni spirituali, suntem clarificaţi asupra următoarelor aspecte: putem să nu înţelegem la început diferite aspecte ale lumii, căci cu intelectualismul actual, care este forţa spirituală culturală generală, se înţelege minimul posibil; aşadar, noi înţelegem cu spiritul nostru, într-un anumit stadiu de evoluţie umană,

la început puţin. Dar se află în autocuprinderea spiritului însuşi faptul de a spune: Dacă se dezvoltă, atunci nu-i pot fi date limite. El trebuie să se poată dezvolta în Univers cunoscând, simţind, voind. Şi astfel, în timp ce purtăm în noi spiritul nostru, trebuie să-l raportăm la o a patra legitate, în cadrul spiritului lumii (vezi schema de mai jos).

Şi abia acum ajungem la ceea ce este inclus în aceasta ca fiinţă reală, căci omul nu ar putea fi prezent în cadrul celorlalte legităţi. Abia acum ajungem să cunoaştem omul, iar din om în special aparatul său neurosenzorial, tot ceea ce este purtătorul fizic al vieţii spirituale, aşadar procesele neurosenzoriale. Lucrurile stau astfel încât mai întâi este luat în considerare întregul om, care îşi poartă capul; aceasta înseamnă că poartă principala gazdă a organelor neurosenzoriale, şi apoi însuşi acest cap. Omul este om prin faptul că are capul său, iar lucrul cel mai uman este la om capul.

1.	*Legitate în cadrul existenţei terestre*		
	Incluse:	1. Lumea minerală	*2. Omul mobil exterior*
2.	*Legitate în cadrul existenţei cosmice*		
	Incluse:	1. Lumea vegetală	*2. Mişcările interioare ale omului*
3.	*Legitate în cadrul sufletului lumii*		
	Incluse:	1. Lumea animală	*2. Procesele ritmice*
4.	*Legitate în cadrul spiritului lumii*		
	Incluse:	1. Omul	2. Procesele neurosenzoriale

Tabla 2

Aici omul ne întâmpină de două ori. Aceasta ne oferă mai întâi – dacă o privim ca pe o sinteză a ceea ce am vorbit în ultimele săptămâni – o imagine a legăturii omului cu lumea înconjurătoare, dar cu acea lume înconjurătoare care nu este pur şi simplu spaţială, căci la ambianţa spaţială se referă numai punctele 1 şi 2, ci şi cu lumea nespaţială. La aceasta se referă punctele 3 şi 4. Va fi deosebit de greu pentru omul de azi să gândească la faptul că ar putea exista ceva care să nu fie în spaţiu, sau că nu are niciun sens să vorbeşti de spaţiu când te referi la realităţi. Fără aceasta însă nu ne putem înălţa la o ştiinţă a spiritului. Cine vrea să rămână în spaţiu nu se poate înălţa la entităţi spirituale.

Ultima oară când am vorbit aici v-am pomenit despre concepţia despre lume a grecilor, pentru a face trimitere la faptul că altădată oamenii priveau lumea altfel decât se întâmplă azi. Această imagine despre care v-am vorbit îi apare omului prezentului dacă observă lumea fără prejudecăţi, nestânjenit de ceea ce ştiinţa actuală îngrămădeşte ca deşeuri.

La ceea ce v-am spus trebuie să mai fac nişte adaosuri pentru a găsi legătura cu ceea ce am vrut să redau prin această schemă. Omul spune: Lumea spaţială este alcătuită din şaptezeci şi ceva de elemente care au greutăţi atomice diferite, pot fi analizate etc. Ceea ce se petrece în lume are la bază combinaţiile chimice şi desfacerea de legături chimice. Faptul că acestea pot fi raportate la ceva primordial în momentul de faţă ne preocupă mai puţin. În general, pentru ştiinţa populară au importanţă aceste şaptezeci şi ceva de elemente.

Un grec care nu este aflat în încorporarea actuală ar gândi desigur ca şi oamenii de azi, dacă ar putea să reapară în lume. El ar spune: Da, chestiunea cu cele şaptezeci şi ceva de elemente este interesantă, dar cu ea nu ajungi prea

departe; ele nu spun nimic despre lume. În această privinţă noi gândeam cu totul altfel despre lume. Noi spuneam că lumea este alcătuită din foc, aer, apă şi pământ.

Omul prezentului ar replica: Acest lucru este un mod de concepere copilăros. Noi am depăşit de mult acest stadiu. Noi valorificăm ce este aer în starea de agregare gazoasă, ce este apă în starea de agregare fluidă, iar în starea de agregare solidă, pământul. Căldura nu este considerată ceva ce poate fi luat în discuţie. Noi am depăşit aceste reprezentări copilăroase. Pentru noi lumea constă în cele şaptezeci şi ceva de elemente.

Aici, grecul ar replica: Foarte frumos, dar focul sau căldura, aerul, apa, pământul sunt pentru noi cu totul altceva decât vă reprezentaţi voi sub aceste nume. Iar despre ce ne reprezentam noi despre acestea tu nu înţelegi nimic. – Savantul de azi ar fi mişcat de aceasta şi ar vrea să spună că are în faţa sa un om aflat pe o treaptă de început a evoluţiei culturale. Dar grecul, care ar simţi imediat ce are în cap savantul modern, cu siguranţă nu ar avea o atitudine evazivă, ci ar spune: Ştii că cele şaptezeci şi două de elemente ale tale aparţin, pentru noi, toate, pământului; proprietăţile pe care le atribui celor şaptezeci şi două de elemente ale tale aparţin pentru noi pământului. În privinţa focului, aerului şi apei tu nu înţelegi nimic, despre ele nu ştii absolut nimic.

Şi mai departe grecul – vedeţi, eu nu aleg o cultură orientală foarte veche, ci un grec cunoscător – ar spune: Ceea ce spui tu despre cele şaptezeci şi două de elemente cu sintezele şi analizele lor este foarte frumos, dar ce crezi, la ce se raportează toate acestea? Totul se raportează la omul fizic, după ce a murit şi zace în mormânt. Acolo, toate substanţele sale, tot corpul său fizic parcurge procesele pe care le cunoşti din fizica şi chimia ta. Ceea ce poţi să cunoşti

în cadrul relaţiilor structurale dintre cele şaptezeci şi ceva de elemente nu se raportează nicidecum la omul viu. Tu nu ştii nimic despre omul viu, nu ştii nimic despre apă, aer şi foc. Trebuie să ştii mai întâi ceva despre apă, aer şi foc ca să poţi spune ceva şi despre omul viu. Prin ceea ce înţelegi cu chimia ta afli ceva numai despre ceea ce se întâmplă cu omul când a murit şi se află în mormânt, despre ceea ce parcurge cadavrul ca procese proprii. Numai despre acestea ştii când vii cu cele şaptezeci şi ceva de elemente ale tale.

Desigur, grecul nu ar avea prea mult succes pe lângă savantul timpului prezent, dar poate că s-ar strădui să-l lămurească în modul următor: Înţelege că cele şaptezeci şi două de elemente ale tale pentru noi înseamnă pământ. Noi am abordat, de fapt, numai aspectul cel mai general; dar când tu faci şi specificări, aceasta este o cunoaştere mai precisă, iar prin cunoaşterea precisă nu cobori în adâncimi. Dacă însă ai şti ceea ce noi desemnăm ca fiind apă, ai avea un element la care, de îndată ce intră în ţeserea şi în viaţa sa, nu mai sunt active doar condiţiile terestre, ci este subordonat cu întreaga sa activitate condiţiilor cosmice.

Grecul înţelegea prin apă nu apa fizică, ci tot ceea ce intervine ca legitate din Cosmos pe Pământ, în care este implicată mişcarea materială a apei. În cadrul acestei mişcări materiale a apei trăieşte elementul vegetal. În timp ce deosebea de tot ce este pământesc în cadrul acestei mişcări materiale a apei ceea ce este elementul viu-ţesător apă, grecul vedea în acelaşi timp întreaga legitate a vieţii vegetale, care este inserată în acest element lichid. Astfel încât putem spune: Schematic, noi putem să plasăm acest element lichid undeva pe Pământ, dar îl putem plasa ca fiind determinat din Cosmos. Şi putem gândi elementul mineral ca lăstărind în variate moduri elementul terestru

propriu-zis, care impregnează apoi plantele, într-o anumită măsură pulverizat, cu elementul terestru.

Tabla 1

Dar ceea ce gândea grecul ca fiind elementul apă era ceva esenţial nou şi pentru el, era o concepţie întru totul pozitivă. Şi el nu cerceta acest lucru cu ajutorul unor noţiuni, ci în imagini, în imaginaţiuni. Trebuie să ne întoarcem până în vremea lui *Platon* – căci datorită lui *Aristotel* acest fel de concepţie a fost alterată –, la timpul preplatonic, şi vom afla cum vedea în imaginaţiune grecul cu adevărat cunoscător ceea ce trăia în elementul apă, cum concepea el cu adevărat vegetaţia şi ce implica el din Cosmos în această privinţă.

Acum, el ar continua: Vezi tu, ceea ce zace în mormânt după ce omul a murit şi care este străbătut în mod legic de legile structurale care acţionează în cele şaptezeci şi ceva de elemente ale tale este inserat între naştere sau, să spunem, între concepţie şi moarte, în viaţa eterică, în acea viaţă eterică acţionând din Cosmos. De aceasta eşti străbătut când eşti un om viu, şi despre ea nu înţelegi nimic dacă nu vorbeşti despre apă ca despre un element special, dacă nu priveşti lumea plantelor ca fiind inserată în elementul lichid, dacă nu vezi aceste imagini, aceste imaginaţiuni.

Noi grecii – ar spune el – vorbeam în termeni exacţi despre corpul eteric al omului, nu făceam poezie despre

corpul eteric, ci spuneam: Ceea ce poate apărea în faţa ochiului sufletesc când vezi lumea vegetală înverzind primăvara, când vezi lumea vegetală care se colorează treptat, când o vezi ajungând vara la rodire şi frunzele ofilindu-se către toamnă, ceea ce-ţi poate apărea când vezi o asemenea desfăşurare sezonieră a vegetaţiei şi ai o înţelegere interioară pentru ea, aceasta creează un anumit raport cu omul, la fel cum se creează un raport, prin pâinea şi carnea pe care le mănânci, cu regnul mineral; la fel stabileşti un raport cu ceea ce este exterior vizibil în desfăşurarea sezonieră în lumea vegetală. Şi dacă ne pătrundem cu concepţia că totul se petrece în noi într-un interval de douăzeci şi patru de ore ca într-o imagine miniaturală şi că apoi se repetă în tot cursul vieţii, atunci purtăm în noi o imagine miniaturală a ceea ce se constituie afară, plecând din Cosmos, drept lume ambientală, din elementul lichid, eteric. Dacă privim cu înţelegere această lume exterioară, putem spune: Ceea ce există afară trăieşte în interiorul nostru. Tot aşa cum spunem: Spanacul creşte afară, eu îl culeg, îl fierb şi-l mânânc şi prin aceasta îl am în stomac, adică în corpul meu fizic, putem spune şi: Afară, în evoluţia sezonieră ţese şi trăieşte o viaţă eterică, şi pe aceasta o am în mine.

Nu la apa fizică se gândea grecul, ci la ceea ce el cuprindea în aceste imaginaţiuni şi la ceea ce aducea în relaţia vie cu omul; aceasta se afla la baza concepţiei sale. Şi astfel el ar spune în continuare interlocutorului său: Tu studiezi cadavrul care zace în mormânt, căci cele şaptezeci şi ceva de elemente ale tale sunt pământ. Noi studiem omul viu. La vremea noastră noi studiam şi omul care încă nu a murit, care creştea din mobilitate interioară şi care se mişca. Acest lucru nu-l poţi face dacă nu te ridici la celelalte elemente.

Aşa stăteau lucrurile în ceea ce priveşte gândirea grecilor, şi dacă ne-am întoarce în timp ne-ar întâmpina cu toată claritatea elementul aer şi elementul căldură sau foc. Mai târziu ne vom ocupa şi de acest lucru, dar mai întâi vreau să atrag azi atenţia asupra faptului că omul nu vede în mod corect în interiorul său legăturile dintre forţe, deoarece el nu poate percepe aceste raporturi dintre forţe nici în lumea exterioară, pentru că renunţă la aceste legături între forţe. Aspectul caracteristic al evoluţiei noastre culturale începând din prima treime a secolului al XV-lea este că pur şi simplu s-a pierdut înţelegerea pentru aceste legături ale elementelor, dar odată cu aceasta s-a pierdut şi înţelegerea pentru omul viu. În ştiinţa oficială noi studiem cadavrul. Doar am auzit de mai multe ori spunându-se că această etapă trebuia să survină odată în istoria evoluţiei omenirii, pentru ca aceasta să poată parcurge faza dezvoltării libertăţii. Dar înţelegerea pentru natură şi om s-a pierdut din prima treime a secolului al XV-lea. Ea s-a restrâns până acum la acest unic element, pământul. Şi trebuie să pornim din nou pe calea inversă. Trebuie să ne regăsim din nou prin imaginaţiune în elementul apă, prin inspiraţie în elementul aer, prin intuiţie în elementul foc. În fond, ceea ce am considerat şi am interpretat a fi o urcare la cunoaşterea superioară este şi o înălţare la elemente, urcarea de la cunoaşterea obiectivă obişnuită prin imaginaţiune, inspiraţie la intuiţie. Despre aceasta vom vorbi poimâine.

CONFERINŢA a IV-a

Dornach, 26 iunie 1921

Alaltăieri am vorbit despre felul în care gândea un grec din vremea în care mai era prezentă o anumită cunoaştere interiorizată despre imaginea ştiinţifică a lumii. Am încercat apoi să prezint modul în care ar fi descris un grec, plecând de la punctul de vedere imaginativ, ceea ce numim noi în mod obişnuit corpul eteric uman în legătură cu elementul apă. Am spus că, pentru cunoaşterea imaginativă, ar rezulta o anumită legătură între acţiunea generală a apei, între unduirea şi ţeserea elementului apă, tendinţa ei spre depărtări, coborârea ei spre Pământ, pe de o parte, şi aceste desfăşurări de forţe orientate spre depărtare şi spre centru şi modelarea, formarea elementului vegetal în diferitele sale forme, pe de altă parte. Ajungem aici la o modelare concretă a conţinutului lumii imaginative, cel puţin a unei anumite părţi a ei. În mod practic, o asemenea cunoaştere poate fi atinsă numai dacă există năzuinţa spre o evoluţie ca cea pe care am descris-o în cartea mea ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?***, în vederea atingerii cunoaşterii imaginative.

Având o asemenea cunoaştere nu am putea pătrunde ceea ce se numea în concepţia veche despre lume elementul aer. Elementul aer, aşa cum îl concepeau cei vechi, poate fi înţeles numai într-o cunoaştere aşa-numit inspirată. Vă veţi apropia de această cunoaştere inspirată, de această vieţuire a elementului aer, dacă încercaţi să vă clarificaţi următoarele aspecte. Am spus deja cu diferite ocazii că în prezent omul este privit în mod foarte exterior. Este suficient să vă amintiţi modul în care se construiesc în

prezent imagini anatomice, fiziologice ale omului. Ele se realizează astfel încât se desenează unele contururi precise ale organelor interne, ale inimii, plămânului, ficatului. Desigur, aceste contururi precise ale inimii, plămânului, ficatului etc. au o anumită justificare. Numai că prin ele prezentăm omul ca şi cum ar fi pe deplin un corp solid, ceea ce el nu este. Omul este constituit în cea mai mică parte din substanţe minerale solide. Dacă ar fi să luăm un maximum, putem accepta cel mult opt procente ca fiind solide în om; nouăzeci şi două la sută omul este o coloană lichidă, el nu este solid. Solidul este doar depus în om. Despre acest lucru se trezeşte foarte puţin conştienţa elevilor actuali care studiază fiziologia, anatomia etc. Omul fluid nu putem însă să-l cunoaştem dacă-l desenăm cu contururile precise ale organelor sale, deoarece el se află în curgere continuă; organismul său este ceva continuu mobil în sine. Şi în acest organism lichid sălăşluieşte organismul de aer. Aerul pătrunde înăuntru, se combină cu substanţele din interior, le freacă, dacă mă pot exprima astfel.

Prin faptul că omul conţine în sine elementul aer el alcătuieşte o unitate deplină cu lumea exterioară. Aerul pe care-l am acum în mine, cu puţin timp mai înainte se afla afară. Aerul pe care-l am acum în mine va fi puţin mai târziu din nou în afara mea. Nici nu poate fi vorba că atunci când observăm omul din perspectiva acestui al treilea element, aerul, el ar fi închis în propria lui piele; şi cu atât mai puţin dacă l-am aborda din perspectiva elementului căldură sau foc. Nu se poate spune că omul ar fi o fiinţă închisă.

Să ne imaginăm că am opune celui pe care-l observăm ca fiind om deplin, ca fiind omul care nu este organizat numai la nivelul solidului, ci şi la nivelul lichidului, al aerului şi al elementului căldură, căldura configurată, căldura mobilă în ea însăşi, omul aşa cum este el când,

dormind, se află cu sufletul şi cu spiritul său în afara corpului fizic şi a celui eteric. Ceea ce însufleţeşte şi spiritualizează omul de la adormire până la trezire nu se află în acest inteval de timp ci într-o altă lume, care şi ea este străbătută de legitate. Şi trebuie să ne întrebăm: Ce legitate străbate lumea în care se află omul între adormire şi trezire? – Ieri am enunţat patru feluri de legităţi: în primul rând legitatea din cadrul lumii pământene, în al doilea rând legitatea din cadrul lumii cosmice, în al treilea rând legitatea din cadrul lumii sufletului şi în al patrulea rând legitatea din cadrul lumii spiritului. Ne întrebăm: Unde se află omul cu sufletul său şi cu spiritul său sau cu partea sa sufletească şi cu eul său între adormire şi trezire? – O reflectare şi comparaţie cu cele discutate până acum vă vor confirma faptul că în timpul dintre adormire şi trezire corpul astral şi eul se află în domeniul sufletului lumii şi al spiritului lumii.

1. Legitatea din cadrul lumii pământene 2. Legitatea din cadrul lumii cosmice		
3. Legitatea din cadrul sufletului lumii 4. Legitatea din cadrul lumii spiritului	}	Corp astral, eu

Tabla 3

Trebuie să luăm foarte în serios ceea ce am spus alaltăieri, şi anume că odată cu primele două lumi, cea terestră şi cea cosmică, am epuizat întregul domeniu al spaţialităţii. De câte ori păşim în afara acestor domenii ne aflăm în afara spaţialităţii. Acesta este un aspect care trebuie să ne apară în faţa sufletului din ce în ce mai clar: fiecare adormire conduce pe om nu numai în afara corpului său fizic, ci şi în afara spaţiului obişnuit. Îl conduce într-o

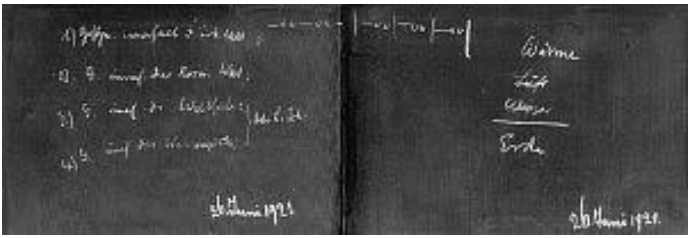
lume care nu trebuie confundată cu lumea care poată fi percepută prin simţuri. Dar din această lume a ieşit orice legitate care se află la baza omului ritmic, a omului care-şi organizează elememntul fluid şi pe cel aerian prin ritm. Ritmul apare în spaţiu, dar sursa ritmului, legitatea care generează ritmul, izvorăşte în fiecare punct al spaţiului din profunzimi extraspaţiale. Aceasta este dirijată pretutindeni de o lume reală care se află dincolo de spaţiul sensibil. Şi dacă ne aflăm în faţa acelei minunate interacţiuni care se desfăşoară în ritmul intrauman prin respiraţie şi prin puls, conştientizăm în acest ritm ceva dirijat din domenii spirituale şi introdus din fundamente extraspaţiale în lumea în care se află şi omul fizic. Noi nu putem înţelege elementul aer dacă nu ajungem la o înţelegere concretă a exteriorizării ritmice a omului în cadrul acestui domeniu aerian.

Dacă cu imaginaţiunea poţi înţelege ce v-am descris alaltăieri, ţeserea şi esenţa lumii vegetale precum şi ţeserea şi esenţa, care decurg paralel, ale corpului eteric uman, te afli în lumea în care exişti şi altfel; trebuie doar să te gândeşti îndepărtat de pământ, întrucâtva revărsat afară, în întregul Cosmos. Dar dacă treci la elementul aer trebuie să te plasezi în afara spaţiului, trebuie să ai posibilitatea de a te şti într-o lume care nu mai este spaţială, ci doar temporală, în care nu are importanţă decât temporalul. În vremuri în care astfel de lucruri erau percepute în mod viu se vedea ce aparţine unor astfel de lumi, astfel încât se înţelegea cu adevărat intervenţia spiritualului în activitatea umană prin intemediul ritmului. Am atras atenţia asupra modului în care grecul vremurilor primordiale extrăgea din acesta hexametrul: trei pulsaţii cu cezura, ceea ce dă o respiraţie; alte trei pulsaţii cu cezura sau cu finalul versului dau hexametrul întreg: în două respiraţii cele opt pulsaţii corespunzătoare. Consonanţa pulsaţiilor cu respiraţia era

modelată artistic în recitarea hexametrului grecesc. Felul în care lumea spirituală suprasensibilă stăbate omul, am spune, ca nişte pârâiaşe fine, aşa cum curge în circulaţia sangvină, se infiltrează şi se sintetizează în ritmul sangvin, patru pulsaţii, patru ritmuri pulsatorii la un ritm respirator, era redat în acea modelare a vorbirii care este hexametrul. Toate strădaniile originare de a construi versuri decurg din această organizare ritmică a omului.

— ∩∩ — ∩∩ — ∩∩ | — ∩∩ — ∩∩ — ∩∩ |

Tablele 3+4

Pentru om, acea lume din care decurge preocuparea de a se implica ritmic este reală când omul devine conştient în timp ce doarme. Activitatea în care omul trăieşte dormind, dar fiind conştient, intervine în ritmul său. Ceea ce se află la baza acestui fapt rămâne inconştient pentru conştienţa obişnuită de toate zilele şi cu atât mai mult pentru conştienţa ştiinţifică curentă. Dar dacă acest lucru devine conştient, în faţa omului nu se arată numai ceea ce am descris ieri, lumea vegetală unduindă, ţesătoare, vălurindă, ci îşi face apariţia ceea ce nu reprezintă imagini ale lumii animale obişnuite, deoarece acestea ar fi spaţiale, ci o conştienţă clară – care însă nu poate apărea în interiorul corpului ci numai în afara acestuia –, ce are drept conţinut imaginile concrete din care se formează apoi în spaţiu formele animale.

Primul lucru care este vieţuit când străbaţi în mod conştient starea parcursă în mod inconştient între adormire şi trezire, care este sursa ritmurilor noastre, este că lumea animală devine inteligibilă în formele sale. Lumea animală nu poate fi explicată în formele sale pe baze exterioare fizice, prin forţe. Când zoologii sau morfologii cred că pot explica un aspect oarecare din spaţiul fizic, cu privire la forma leu, tigru, fluture, gândac, ei se înşeală profund. Ceea ce poate explica formele animale nu se află în ceva care poate fi găsit în spaţiul fizic ci, pe calea pe care am descris-o, când se pătrunde în cea de a treia legitate, în legitatea sufletului lumii.

Acum, aş vrea să readuc în atenţie pe grecul pe care l-am implicat alaltăieri într-o discuţie cu savantul modern care ştie tot; el recunoaşte uneori că nu ştie tot, însă pretinde că totul ar trebui explicat în felul său. Grecul ar spune: În maniera ta nu poate fi explicat nimic, căci foloseşti o anumită logică. Tu enumeri tot felul de noţiuni şi categorii abstracte: a fi, a deveni, a avea etc. Această logică ar trebui să reprezinte o legitate a noţiunilor, a ideilor. Da, dar această logică abstractă – mă gândesc la un grec din perioada presocratică, când au apărut filosofiile lui *Tales*, *Heraclit*, *Anaxagora*, care nu s-au păstrat decât fragmentar – ceea ce voi numiţi logica – ar spune un astfel de grec – a fost concepută de un om care, de fapt, nu mai ştia mare lucru despre tainele lumii. Acest lucru l-a făcut pentru prima oară *Aristotel*, după ce a aplicat temeinic raţiunea sa ipocrită gândirii lui Platon. Desigur, Aristotel este un mare om, dar un ipocrit care a corupt întru totul adevărata logică, care a transformat logica într-un păienjeniş, care se raportează la realitate ca la ceva lipsit de esenţă, foarte fin ţesut, ca la ceva de o realitate densă. Adevărata logică – ar spune un grec al acelor timpuri, care în felul său a fost un

om de ştiinţă – cuprinde acele forme care devin exterior-spaţiale în lumea animalelor şi pe care le aflăm când devenim conştienţi între adormire şi trezire. Aceasta este logica, acesta este conţinutul real al conştienţei logice.

În lumea animală nu există altceva decât este prezent în om, dar în om este spiritualizat, astfel încât el poate gândi, poate gândi în forme logice, care ţâşnesc în lumea exterioară, în spaţiu, şi devin forme animale. Lucrurile stau astfel: când agităm, în starea noastră obişnuită de conştienţă dintre trezire şi adormire, formele noastre noţionale care leagă o formă noţională de alta, realizăm în condiţii ideale acelaşi lucru pe care-l face lumea exterioară când modelează diferitele forme ale lumii animale. Aşa cum îţi contempli corpul eteric când îţi îndrepţi privirea spre plante şi-ţi imaginezi această lume vegetală afundată în elementul apă, tot astfel îţi înţelegi propria-ţi viaţă sufletească – ea poate fi numită lumea astrală – când te pătrunzi cu această ţesere vie care devine conştientă pentru conştienţa dintre adormire şi trezire şi înţelegi modelarea exterioară a lumii animale. Atunci trebuie să-ţi imaginezi propria-ţi modelare a lumii ideale ca fiind inserată în ritmul elementului aer.

Vă puteţi face o reprezentare concretă despre toate acestea din unele date pe care vi le-am furnizat despre om. Percepeţi procesul în mod foarte concret. Când inspiraţi, aerul trece pe căile ce vă sunt cunoscute în plămâni. Aerul respirat loveşte în spaţiul în care se află măduva spinării dar şi lichidul cefalorahidian; prin spaţiul arahnoidian, apa care înconjoară măduva spinării este transmisă în mod ritmic spre creier. Apa din jurul creierului intră în acţiune. Această activitate în care intră apa din jurul creierului este activitatea gândului. În realitate, gândul se agită după respiraţia care se transmite apei din jurul creierului, în care acesta pluteşte, şi ea

transmite lovitura ei ritmică creierului însuşi. În creier trăiesc impresiile simţurilor, impresiile ochilor, ale urechilor, prin activitatea neurosenzorială. Cu ceea ce este vieţuit de simţuri în creier este corelat ritmul respirator, şi în această mişcare coincidentă se dezvoltă interacţiunea dintre activitatea senzorială şi activitatea gândirii, acea activitate a gândirii formale care, exterior, vieţuieşte în formele animale şi determină ritmul respirator, ritm care se transmite apei din jurul creierului nostru în spaţiul arahnoidian şi apoi împresoară ceea ce vieţuieşte în creier prin simţuri. În toate acestea vieţuieşte ceea ce ajunge în mod ideal la activitatea care rezultă din ritm.

Este esenţial ca dumneavoastră să pătrundeţi treptat în modul în care intervine spiritualul în lumea fizic-sensibilă. Marea carenţă culturală a timpului nostru este faptul că avem o ştiinţă care ajunge la spirit în forme abstracte, în forme pur intelectualiste. Or, spiritualul trebuie să fie înţeles în elementul său creator, altfel lumea materială rămâne în afara sa, ca ceva dur, de neînvins. Noi trebuie să privim înăuntrul lucrurilor, să înţelegem modul în care acest element al legităţilor a treia şi a patra intervine concret în ceea realizăm.

Ţine de lucrurile cele mai minunate ce conştientizăm când cunoaştem motivul interior a ceea ce poate fi împlinit cu fiecare respiraţie, ceea ce nu se împlineşte ci se poate împlini în timp ce fiecare inspiraţie acţionează în apa din jurul creierului. Şi acum vine reculul: apa din jurul creierului este din nou împinsă în jos prin spaţiul arahnoidian, şi se ajunge la expiraţie. Aceasta este o dăruire către lume, este o însoţire cu lumea. Dar în această alternanţă devenirea eului–însoţirea cu lumea se află în esenţă ceea ce se exprimă prin ritmul respiraţiei.

Aşa trebuie să se vorbească despre realitatea care este înţeleasă prin elementul aer, în timp ce despre pământ trebuie să spunem că el cuprinde tot ce este conţinut în cele şaptezeci şi ceva de elemente chimice ale noastre. Ceea ce devine cadavru este subordonat legităţii celor şaptezeci şi două de elemente. Însă ceea ce aduce acest cadavru la mobilitate, astfel încât el creşte, poate digera, se revarsă din Cosmos, iar ce pătrunde acest organism astfel încât el nu numai creşte, nu numai poate digera, ci se află încontinuu în activitate ritmică, în ritmurile pulsului şi al respiraţiei, provine dintr-o lume extraspaţială. Noi studiem această lume extraspaţială în elementul aer, căci aici se revelează ea. Ceea ce revelează ea pentru chimistul actual, pentru fizicianul actual provine din elementul pământ diferenţiat.

Trecerea spre elementul căldură sau foc este posibil doar în momentul în care omul a obţinut facultatea nu numai de a ieşi în mod conştient din corpul său, ci şi de a se afunda cu această conştienţă în celelalte fiinţe. Poţi să ai mult timp facultatea de a ieşi din corpul propriu, dar nu te poţi afunda cu adevărat în această lume exterioară, nu i te poţi dărui. Doar dacă cufundării în lumea în care trăieşti între adormire şi trezire i se adaugă elemente ale unei iubiri cu adevărat suprasensibile, înveţi să cunoşti elementul căldură sau foc. Şi abia atunci înveţi să cunoşti adevărata fiinţă a omului. Căci ceea ce este privit exterior prin simţuri este doar o imagine aparentă a omului, este omul văzut din perspectiva aparenţei.

Dacă urcăm la elementul apă, se destramă în primul rând entitatea eterică a omului. Ea devine, aş spune, o imagine miniaturală a iernii, verii, toamnei etc. Dacă ajungem la elementul aer, percepem o mişcare de sine ritmică. Omul deplin, omul, aşa cum apare el ca om veşnic, învăţăm să-l cunoaştem numai în cadrul elementului căldură. Aici totul se

reuneşte, se reunesc acele mişcări şi ţeseri ale elementului apă şi ritmurile şi ritmizările elementului aer. Ele se echilibrează, se armonizează şi se dizarmonizează în elementul căldură, în elementul foc, aici poţi cunoaşte adevărata fiinţă a omului. Aici ne aflăm cu adevărat la cel de al patrulea nivel, în legitatea spiritului lumii.

Aşadar, când vorbim despre ştiinţa veche nu ar trebui să ne minunăm cât de departe am ajuns în prezent cu ştiinţa noastră, ci să ne reprezentăm că în trecut exista o cu totul altă conştienţă a înrădăcinării omului în profunzimi suprasensibile şi se ştiau unele lucruri despre poziţia elementului pământ faţă de suprasensibil.

În mod sigur, elementul pământ este în totalitate în afara suprasensibilului. De el se apropie elementul apă; de fapt, elementul apă este mult mai înrudit cu lumea sferelor răspândite în spaţiul cosmic decât cu ceea ce este pământul. Dar ieşim cu totul din spaţiu când căutăm sursa a ceea ce constituie în noi ritmul aerului; căci cu organismul de aer noi suntem ritmizatori, deritmizatori etc. Când pătrundem în elementul foc, în elementul căldură, ajungem, în sfârşit, la extraspaţialul universal, la ceea ce depăşeşte timpul. Abia acum învăţăm să cunoaştem omul în întregime închis în sine. Acest lucru îl mai găsim, deşi alterat, în literatura dinaintea secolului al XV-lea.

Acum câţiva ani a apărut lucrarea unui învăţat suedez despre alchimie. Acesta vorbeşte despre un proces descris de un alchimist şi spune: Să verifici în prezent acest proces este un pur nonsens; nu poţi să-ţi reprezinţi nimic în legătură cu acesta. – Putem înţelege că un chimist actual, fie chiar şi suedez [Nota 7], care este mai lipsit de prejudecăţi decât cel din Europa Centrală, reproduce expresiile în care este înveştmântat ceea ce există în literatura unui timp mai vechi, şi spune că nu iese nimic din aceasta! Eu am căutat

procesul pe care nu-l poate înţelege bunul învăţat suedez în literatura pe care am consultat-o şi am găsit descris acolo un fragment al procesului embrionar, al dezvoltării embrionare a omului! Acest lucru mi-a apărut foarte clar. Dar trebuia să poţi înţelege acest lucru! Învăţatul actual citeşte aşa ceva şi aplică formulele chimice pe care le-a învăţat el. El îşi montează retortele şi imită procesul; nonsens! – Ceea ce redă el este un fragment din dezvoltarea embrionară care se împlineşte în corpul matern. Aceasta este prăpastia deschisă între ceea ce spune învăţatul actual şi ceea ce se înţelegea odinioară.

Lucrurile descrise aici sunt prezentate sub influenţa unor reprezentări pe care le căutăm în prezent prin ştiinţa mai nouă a spiritului. Dacă nu sunt redescoperite, astfel de scrieri nu pot fi citite. Odinioară ele se prezentau altfel decât le descoperim în prezent. Ele existau într-un mod instinctiv, atavic, dar erau prezente şi omenirea s-a înălţat la înţelegerea singurului element al pământului. Trebuie să regăsim accesul la elementele care ne explică nu numai cadavrul omului, ci care ne redescoperă întregul om, omul viu. Pentru aceasta este necesar să se înveţe să se acorde în cadrul civilizaţiei noastre toată atenţia conţinutului preexistenţei.

Când preexistenţa a fost eliminată din evoluţia culturii apusene a fost eliminată, de fapt, din această dezvoltare culturală cercetarea altruistă. Când, în prezent, predicatorii propovăduiesc nemurirea – vă rog să revedeţi toate predicile, eu am atras deja atenţia de mai multe ori asupra acestui fapt – ei apelează la egoismul uman. Se ştie că omul se teme de sfârşitul vieţii. Desigur, ea nu se sfârşeşte. Dar nu se face apel la forţele de cunoaştere ale omului când se vorbeşte despre aceasta, ci se apelează la teama sa de moarte, la dorinţa sa de a vrea să mai trăiască după ce

dispare trupul; cu alte cuvinte se face apel la egoismul său. De fapt, oamenilor din ziua de azi le este indiferent, în egoismul lor, dacă înainte de a fi concepuţi sau născuţi au trăit. Ei trăiesc acum, aceasta este o certitudine. Din această cauză nu-i preocupă prea mult preexistenţa, ci postexistenţă; deoarece chiar dacă trăiesc în prezent ei nu ştiu dacă vor mai trăi după moarte.

Aceasta este starea sufletească din care decurg sentimentele care înflăcărează oamenii pentru nemurire. Din această cauză în diferite limbi există un cuvânt pentru nemurire, ca indiciu pentru eternitatea de la sfârşitul vieţii, dar în limbile culturale curente nu există un cuvânt pentru starea de nenăscut, pe care trebuie, desigur, să-l dobândim, în mod treptat. Aceasta este sarcina cunoaşterii, se adresează mai mult neegoităţii, cunoaşterii umane lipsite de egoism. La aceasta trebuie să se facă apel. Iar cunoaşterea trebuie să fie străbătută de moralitate, de etică. Înainte ca masa de laborator să redevină un fel de altar, înainte ca analiza şi sinteza să devină o artă a spiritului şi înainte de a conştientiza că se intervine în evoluţia lumii, înainte de aceasta evoluţia noastră culturală nu poate avea un mers ascensional. Ajungem în mod obligatoriu într-un declin înfricoşător dacă nu se recunoaşte în cercuri mai largi că trebuie să ajungem la o cunoaştere neegoistă, la o cunoaştere străbătută de moralitate, că trebuie să depăşim acele analize şi sinteze care nu iau în calcul lumile superioare, aşa cum sunt ele în prezent. Trebuie să se înţeleagă ritmul care intervine în viaţa noastră ca şi ceea ce intervine în căldură. Căci în căldură intevine factorul moral; în timp ce există diferenţe calorice, există şi moralitatea care străbate lumea în care se dezvoltă omul. Toate aceste aspecte trebuie să fie treptat conştientizate de omenire. Şi, aş spune, nu este vorba de un capriciu idealist care ne incită

să interpretăm semnele timpului, ci semnele timpului ne spun că trebuie încercată această aprofundare orientată spre suprasensibil.

CONFERINŢA a V-a

Dornach, 1 iulie 1921

În legătură cu cele expuse acum o săptămână, aş vrea să intercalez un episod care ne poate conduce la continuarea abordărilor noastre. În timp ce vieţuim lumea, noi observăm unele lucruri referitoare la lume sau la noi înşine, lucruri pe care le considerăm a fi anormale, poate chiar patologice, şi aceasta în mod justificat dintr-un anumit punct de vedere; dar nu înseamnă că am înţeles lumea. Noi ne închidem adeseori calea spre înţelegerea lumii când ne cramponăm de aprecieri ale existenţei cum sunt: sănătos, bolnav, corect, incorect, adevărat, greşit, bun, rău etc. Dintr-un anumit punct de vedere, ceea ce se comportă patologic, anormal, îşi are justificarea deplină în contextul general al lumii. Mă voi referi imediat la un caz concret şi veţi vedea ce vreau să spun.

Pe drept cuvânt, apariţia unor halucinalii sau viziuni este considerată ceva bolnăvicios. Formaţiuni care apar în faţa conştienţei umane şi pentru care la un examen critic mai precis omul nu poate găsi o realitate corespunzătoare, astfel de halucinalii, de viziuni, sunt ceva bolnăvicios, dacă le privim din punct de vedere al vieţii umane, aşa cum ni se prezintă aceasta între naştere sau concepţie şi moarte. Dar faptul că desemnăm ca fiind anormale astfel de fenomene, care cu certitudine nu aparţin desfăşurării normale a vieţii

între naştere şi moarte, nu înseamnă că am înţeles esenţa halucinaliilor.

Să facem abstracţie de orice fel de evaluare a halucinaliilor. Să le luăm aşa cum apar ele celui care le trăieşte. Halucinaţia este legată mai puternic de subiectivitate, de viaţa proprie, decât percepţia exterioară obişnuită care este mijlocită prin simţuri. Halucinaţia este vieţuită interior mai intens decât percepţia senzorială. În afară de aceasta, percepţia senzorială suportă să fie străbătută de gânduri critice, spre deosebire de halucinaţie, pe care cel ce halucinează evită s-o penetreze cu gânduri critice clare. El trăieşte într-o imagistică plutitoare.

Ce trăiri există în acest caz în om? Acest lucru nu poate fi cunoscut dacă nu ştii ce se întâmplă în conştienţa umană obişnuită între naştere şi moarte, în care conţinutul halucinaţiei intră ca ceva nejustificat. Halucinaţia trebuie să fie percepută dintr-un cu totul alt punct de vedere; doar aşa te poţi apropia de esenţa ei. Şi acest lucru se întâmplă când, în cursul evoluţiei spre o vedere superioară, omul ajunge să-şi cunoască propria viaţă şi ţesere dintre moarte şi o nouă naştere, viaţa şi ţeserea propriei entităţi, când viaţa sa se apropie de naştere, de concepţie, la un interval de câteva decenii. Aşadar, când obţii capacitatea de a intra în vieţuirea a ceea ce în mod cu totul normal trăieşte omul când se apropie de concepţie sau de naştere pătrunzi cu vieţuirea în forma adevărată a ceea ce apare în mod cu totul anormal, ca halucinaţie, în viaţa dintre naştere şi moarte.

Aşa cum, în lumea pe care o simţim în orice abur al aerului etc., în lumea pe care ne-o reprezentăm ca fiind vieţuită de noi între naştere şi moarte, suntem înconjuraţi de universul culorilor, tot astfel propria noastră fiinţă spiritual-sufletească dintre moarte şi o nouă naştere trăieşte într-un element întru totul identic cu ceea ce apare

în noi ca halucinaţie. Noi ne naştem, potrivit corporalităţii noastre, din elementul halucinaţie. Ceea ce apare în halucinaţie pluteşte prin lumea care se află la baza lumii noastre, şi noi ieşim la suprafaţă, prin naştere, din acest element care ne poate apărea în faţa sufletului ca fiind anormal în lumea halucinatorie.

Dar ce este, de fapt, halucinaţia în conştienţa obişnuită? După ce omul a parcurs viaţa dintre moarte şi o nouă naştere, când a pătruns prin concepţie şi naştere în existenţa fizic-sensibilă, anumite entităţi spirituale aparţinând ierarhiilor superioare a căror cunoştinţă am făcut-o au avut o intuiţie şi rezultatul acestei intuiţii este corpul fizic. Astfel, putem spune: Anumite entităţi au intuiţii; rezultatul acestor intuiţii este corpul fizic uman, care se poate constitui datorită faptului că în timp ce acesta se iveşte din elementul halucinaţiilor îl pătrunde sufletul. Ce se întâmplă când în faţa conştienţei obşnuite apar în mod anormal halucinaţii? Acest lucru nu vi-l pot face perceptibil decât ca imagine, căci halucinaţiile sunt doar imagini; aşadar, este de la sine înţeles că nu se poate face mare lucru cu noţiuni abstracte, că lucrurile trebuie intuite prin imagini.

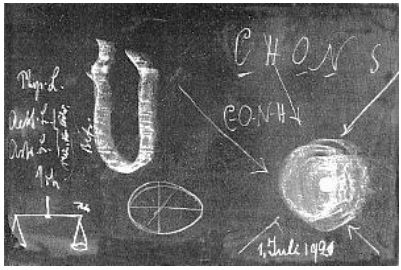

Tabla 5

Acum, imaginaţi-vă că, aşa cum am arătat de curând, corpul fizic uman nu are contururi rigide; el este apă, este şi

aer etc. Corpul fizic uman are o anumită consistenţă, o anumită densitate naturală. Dacă această densitate devine nenaturală – imaginaţi-vă că ar putea interveni o contracţie în elasticitatea sa –, elementul halucinatoriu primordial din care a luat naştere ar fi vlăguit, aşa cum se stoarce apa dintr-un burete. Producerea esenţei halucinatorii decurge din stoarcerea din corpul fizic a propriului element, din care el a luat naştere, din care s-a format. Iar îmbolnăvirea vieţii halucinatorii a conştienţei indică întotdeauna lipsa de sănătate a corpului fizic, care se extrage în mod spiritual din sine.

Prin acest fapt, ne este indicat că gândirea noastră într-un anumit sens este întru totul ceea ce spune materialismul. Corpul nostru fizic este în adevăr o copie a ceea ce este prezent, în mod preexistent, în lumi spirituale, înainte de naştere sau înainte de concepţie. El este o copie. Iar gândirea care apare în conştienţa obişnuită, acea gândire de care prezentul este în general mândru, materialiştii o explică, nu în mod nejust, ca fiind ceva întru totul legat de corpul fizic. Lucrurile stau pur şi simplu aşa: Această gândire de care se serveşte omul actual, anume de la apariţia gândirii ştiinţelor naturii, din secolul al XV-lea, această gândire piere odată cu trupul fizic, se isprăveşte odată cu corpul fizic. Ceea ce se găseşte adeseori în filosofia catolică actuală, dar numai în cea actuală, nu şi în filosofia catolică din secolele anterioare, că activitatea abstractă, intelectuală a sufletului supravieţuieşte morţii, este eronat, nu este corect. Această gândire, care reprezintă viaţa sufletească a prezentului, este întru totul legată de corpul fizic. Ceea ce supravieţuieşte corpului fizic apare abia pe treapta superioară următoare a cunoaşterii, în imaginare, în reprezentarea imagistică şi aşa mai departe.

Veţi spune: Aceasta înseamnă că cel care nu are reprezentări imagistice nu supravieţuieşte? – În niciun caz, problema nu poate fi pusă astfel. Puteţi spune: Eu nu am reprezentări imagistice în conştienţa mea de toate zilele, nu le introduc în viaţa mea de toate zilele. – Dar reprezentări imagistice, imaginaţiuni, se formează încontinuu în noi, numai că ele sunt folosite în procesul organic al vieţii; ele devin forţele din care omul îşi reconstruieşte continuu organismul. Filosofia noastră materialistă şi ştiinţa noastră materialistă a naturii spun că, atunci când doarme, omul îşi reconstruieşte organele uzate; din ce realizează aceasta ştiinţa nu-şi pune problema. Lucrurile nu stau însă astfel, deoarece în viaţa de veghe noi ne formăm încontinuu imaginaţiuni, chiar şi atunci când dezvoltăm numai conştienţa intelectuală de toate zilele, imaginaţiuni pe care le digerăm în mod sufletesc, şi prin aceasta ne construim corpul nostru. Din cauză că aceste imaginaţiuni ne construiesc corpul, ele nu sunt conştientizate de conştienţa obişnuită. Dezvoltarea înspre vederea superioară se bazează pe faptul că noi ne retragem parţial, pentru exterior, această activitate asupra corpului fizic, şi că ridicăm în conştienţă ceea ce fierbe şi clocoteşte în corpul fizic. De aceea ţine de vederea superioară a ştiinţei spiritului, întrucât ea nu poate dura mult timp, căci ar fi subminată sănătatea organismului. Aşadar, imaginarea este prezentă întru totul în viaţa sufletească obişnuită, numai că aceasta este introdusă în corp prin digerare între naştere şi moarte. Astfel încât putem spune: În timpul vieţii conştiente are loc o activitate subconştientă care, atunci când ajunge la conştienţă, devine halucinaţie. – Halucinarea este, în existenţă, o activitate elementară normală. Numai că ea nu trebuie să apară în conştienţa noastră la timpul nepotrivit. Halucinaţiile, aşa cum apar ele în mod obişnuit,

trebuie să constituie subconştientul existenţei noastre. Când corpul îşi extrage din corpul fizic substanţa sa originară se ajunge la încorporarea acestei substanţe originare în conştienţa obşnuită, şi atunci apar halucinaţiile. A halucina nu înseamnă nimic altceva decât trimiterea de către corp în conştienţă a ceea ce el ar trebui să folosească la digestie, la creştere sau la altă activitate.

La rândul său, acest lucru se leagă de ceea ce am discutat adeseori cu privire la iluziile pe care şi le fac oamenii în legătură cu anumiţi mistici. Eu am spus: Urmăriţi halucinaţiile care au un splendid caracter poetic, ca cele descrise de personalităţi cum au fost *Mechthild von Magdeburg* sau *Sfânta Tereza*. Da, lucrurile sunt frumoase, dar ce reprezintă ele în realitate? – Cel care întrevede aceste lucruri găseşte că ele sunt halucinaţii extrase din organele corpului. Ele sunt substanţa originară. Iar cel care vrea să prezinte realitatea trebuie să descrie, cum fac Mechthild von Magdeburg sau Sfânta Tereza, procese care sunt înrudite cu digestia, atunci când ţâşnesc din conştienţă cele mai frumaose poezii mistice.

Nu ar trebui să se spună că prin aceasta se suprimă aroma anumitor fenomene ale misticii istorice. Voluptatea pe care o resimt unii oameni când se gândesc la mistică sau când vor să vieţuiască ei înşişi mistica nu este altceva decât voluptate interioară, care poate apărea ca ceva poetic, frumos pentru conştienţă. Ceea ce se distruge aici este numai o prejudecată, o iluzie. Cel care vrea să pătrundă cu adevărat în interiorul uman constată că nu găseşte aici numai minunatele descrieri ale unor astfel de mistici, ci şi modelarea organelor sale, ficat, plămân etc., din Cosmos, din halucinarea Cosmosului. Şi nu se îndepărtează aroma misticii, ci se deschide drumul spre o cunoaştere superioară atunci când putem spune cum rezultă forma ficatului din

Cosmosul care halucinează, cum ea se compune din ceea ce se densifică ca spirit transformat, ca halucinaţie transformată. În acest mod se pătrunde în corporalitate şi se vede legătura dintre această corporalitate şi Cosmos.

Da, acum însă va veni un om foarte deştept – întotdeauna trebuie să iei în considerare oamenii foarte deştepţi, care îşi fac cunoscute obiecţiile când încerci să discuţi despre adevăr – şi va declara: Ne spui că configuraţia umană apare din Cosmos! Dar noi ştim că omul se naşte din corpul mamei. Ştim cum arată ca embrion etc. Aici este vorba de o reprezentare eronată, pe care vrem s-o luăm în vedere încă o dată, cu toate că ceva asemănător am mai adus în faţa sufletelor noastre.

Dacă cuprindem cu privirea formele din natura exterioară – să ne oprim deocamdată la lumea minerală –, găsim aici cele mai variate forme. Noi le abordăm ca fiind cristale. Dar în natură găsim şi alte forme. Când se combină carbonul, hidrogenul, oxigenul, azotul şi sulful rezultă o anumită configuraţie interioară. Când se combină carbonul cu oxigenul ia naştere dioxidul de carbon, un gaz cu o anumită greutate; când se combină carbonul cu azotul se formează gazul cianic etc. Iau naştere substanţe a căror formare chimistul o poate urmări, care nu au o cristalizare exterioară, ci o configuraţie interioară. În ultimul timp, această configuraţie interioară chiar a fost sugerată prin cunoscutele formule structurale ale chimiei.

Întotdeauna s-a acceptat presupunerea că moleculele se complică din ce în ce mai mult cu cât urcăm de la anorganic la organic. Şi se spune: Molecula organică, molecula celulară, este alcătuită din carbon, oxigen, azot, hidrogen şi sulf. Aceste substanţe sunt legate într-un mod oarecare. Se consideră a fi un ideal al ştiinţei naturii aflarea felului în care sunt legaţi atomii în moleculele organice

complicate. Se apreciază chiar că va mai dura mult timp până când se va afla cum sunt dispuşi atomii în molecula organică, în molecula vie. – Dar secretul constă în faptul că, pe măsură ce un context material devine mai organic, cu atât mai puţin se leagă chimic unul de celălalt, cu atât mai haotic sunt îmbinate substanţele între ele; moleculele proteice obişnuite, să spunem, din substanţa nervoasă, din sânge, sunt, în fond, forme interior amorfe, nu sunt molecule complicate, ci materie anorganică şi organică sfâşiată interior care s-a desprins de forţele de cristalizare, în general de forţele care ţin laolaltă moleculele, care articulează atomii între ei. Aceasta se întâmplă în moleculele organice obişnuite, situaţia fiind cea mai evidentă în cazul moleculelor embrionare, în proteina germenului.

Dacă prezint schematic organismul şi germenele, aşadar, precizez originea embrionului, germenul prezintă haotizarea cea mai mare în ce priveşte combinarea substanţelor. Acest germene s-a emancipat de toate forţele de cristalizare, de toate forţele chimice ale mineralului etc. Într-un mod absolut, a apărut într-un anumit loc haosul. Prin faptul că apare această proteină haotică ne este dată posibilitatea ca forţele întregului Cosmos să acţioneze asupra ei, ca această proteină să devină amprenta unor forţe ale întregului Univers. Aceste forţe care ulterior devin dătătoare de formă pentru corpul eteric şi pentru corpul astral sunt prezente în celula-ou feminină fără să fi intervenit încă fecundarea. Prin fecundare, acestui proces dătător de formă i se mai încorporează corpul fizic şi eul, ceea ce este înveliş al eului, aşadar formă a eului.

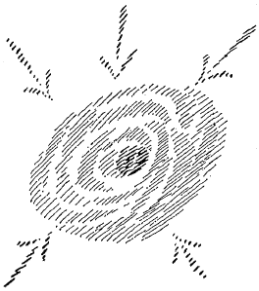

Tabla 5

Avem deci imaginea înainte de fecundare şi imaginea pur cosmică, imaginea ieşită din Cosmos, pentru că proteina s-a emancipat de toate forţele terestre şi prin aceasta intră sub determinarea a tot ce este extraterestru. În celula-ou feminină, substanţa terestră este destinată forţelor cosmice. Forţele cosmice îşi creează copia în celula-ou feminină. Acest lucru merge atât de departe încât în anumite modelări ale oului, de exemplu, la anumite clase animale, păsări, chiar în forma oului, poate fi văzut ceva foarte important. Desigur, acest lucru nu poate fi perceput la animalele superioare şi nici la om, dar în forma oului de găină puteţi găsi copia Cosmosului. Căci oul nu este decât adevărata copie a Cosmosului. Forţele cosmice acţionează în proteina determinată care s-a emancipat de forţele terestre. Oul este în întregime o copie a Cosmosului, iar filosofii nu ar trebui să speculeze cu privire la cele trei dimensiuni ale spaţiului, deoarece dacă ştii unde trebuie să te uiţi poţi afla tainele lumii sub o formă intuitivă. Oul de găină este o dovadă intuitivă pentru faptul că una din axele lumii este mai lungă decât celelalte două, iar limita oului, coaja oului, este o adevărată imagine a spaţiului. Va fi desigur necesar – aceasta este o observaţie pentru matematicieni – ca matematicienii noştri să se ocupe de relaţiile dintre geometria lui Lobacevschi sau dintre definiţia spaţiului dată de Riemann şi oul găinii, forma oului

găinii. Din acestea avem foarte mult de învăţat. Problemele trebuie să fie atacate concret.

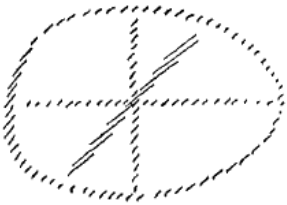

Tabla 5

După cum vedeţi, în timp ce aducem în faţa sufletului nostru proteina determinabilă, putem exprima modul în care acţionează Cosmosul din afară. Cu prezentul nivel al ştiinţei şi al moralei populaţiei Pământului nu se poate înainta prea mult în cunoaştere.

Am văzut cum extrage corpul din sine lumea halucinatorie din care a luat naştere. În afară de corp noi purtăm cu fiinţa noastră şi sufletescul nostru. O să-l observăm mai bine dacă pentru început lăsăm de o parte sufletescul şi privim spre spiritual. Dacă ne privim din afară şi spunem că între moarte şi o nouă naştere avem o existenţă spirituală, aceasta corespunde unei contemplări interioare, dar noi nu vorbim între moarte şi o nouă naştere despre spiritualul nostru, dacă mi se îngăduie o astfel de exprimare, altfel decât vorbim în viaţa fizică despre corpul nostru. Obişnuim să vorbim despre spiritual ca despre fundamentul propriu-zis al tuturor lucrurilor. Acesta este însă un mod iluzoriu de a ne exprima. Ar trebui să se vorbească despre spiritual ca fiind ceea ce ne este propriu între moarte şi naştere. Aşa cum corpul ne este definitoriu între naştere şi moarte, aşa cum suntem întrupaţi aici, suntem şi spiritualizaţi între moarte şi naştere. Şi acest spiritual nu încetează de a mai exista când ne acceptăm trupul care ia naştere din halucinaţia lumii, ci el acţionează în continuare.

Reprezentaţi-vă timpul concepţiei sau un moment dintre concepţie şi naştere. Nu este vorba de a lua în vedere chiar acel moment precis, dar reprezentaţi-vă un timp oarecare din perioada pe care omul o parcurge când coboară din existenţa spirituală în cea fizică şi veţi spune: Din acest moment existenţa fizică se inseră în spiritual-sufletescul omului. Spiritual-sufletescul parcurge metamorfoza orientată spre fizic. Această forţă care ne-a fost proprie între moarte şi o nouă naştere nu dispare când pătrundem în existenţa fizic-sensibilă, ci continuă, însă într-un mod cu totul particular. Aş reprezenta acest lucru, în mod schematic, ca în desenul de mai jos.

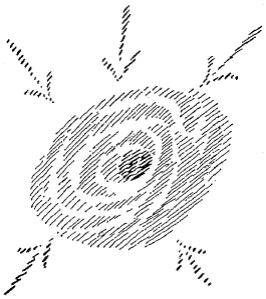

Tabla 5

Avem deci imaginea înainte de fecundare şi imaginea pur cosmică, imaginea ieşită din Cosmos, pentru că proteina s-a emancipat de toate forţele terestre şi prin aceasta intră sub determinarea a tot ce este extraterestru. În celula-ou feminină, substanţa terestră este destinată forţelor cosmice. Forţele cosmice îşi creează copia în celula-ou feminină. Acest lucru merge atât de departe încât în anumite modelări ale oului, de exemplu, la anumite clase animale, păsări, chiar în forma oului, poate fi văzut ceva foarte important. Desigur, acest lucru nu poate fi perceput la animalele superioare şi nici la om, dar în forma oului de găină puteţi găsi copia Cosmosului. Căci oul nu este decât

adevărata copie a Cosmosului. Forţele cosmice acţionează în proteina determinată care s-a emancipat de forţele terestre. Oul este în întregime o copie a Cosmosului, iar filosofii nu ar trebui să speculeze cu privire la cele trei dimensiuni ale spaţiului, deoarece dacă ştii unde trebuie să te uiţi poţi afla tainele lumii sub o formă intuitivă. Oul de găină este o dovadă intuitivă pentru faptul că una din axele lumii este mai lungă decât celelalte două, iar limita oului, coaja oului, este o adevărată imagine a spaţiului. Va fi desigur necesar – aceasta este o observaţie pentru matematicieni – ca matematicienii noştri să se ocupe de relaţiile dintre geometria lui Lobacevschi sau dintre definiţia spaţiului dată de Riemann şi oul găinii, forma oului găinii. Din acestea avem foarte mult de învăţat. Problemele trebuie să fie atacate concret.

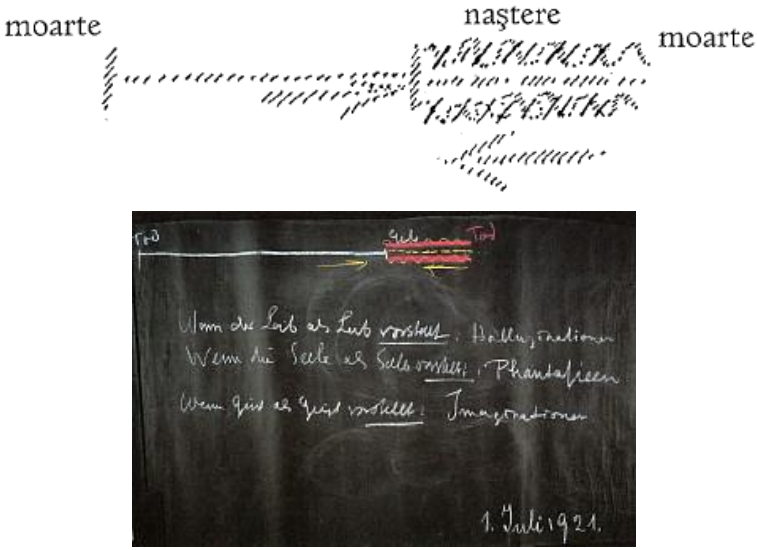

Tabla 6

Dacă aveţi în vedere forţa care acţionează în dumneavoatră aici, în lumea spirituală, de la ultima moarte până la naşterea actuală, vedeţi cum forţele corpului fizic, ale celui eteric etc. acţionează în continuare. Aceasta ar fi o nouă moarte (vezi desenul, haşurat). Şi forţa care ne-a fost proprie până la naştere continuă să existe, dar ea şi-a revărsat entitatea proprie în corporalitatea pe care o spiritualizează. Ceea ce există în continuare din această forţă, care merge în aceeaşi direcţie, este o existenţă imagistică. Astfel, între naştere şi moarte avem vie în noi imaginea a ceea ce am avut în intervalul dintre moarte şi o nouă naştere. Şi această imagine este forţa intelectului nostru. Intelectul nostru nu este o realitate dintre naştere şi moarte, ci este imaginea existenţei noastre între moarte şi o nouă naştere.

Această cunoaştere nu rezolvă numai enigme ale cunoaşterii, ci şi enigme ale culturii. Întreaga configuraţie a culturii noastre mai noi, care depinde de intelect, devine intuitivă când ştii că este o cultură imagistică, care nu este creată de nicio realitate, ci de o imagine a realităţii spirituale. Materialismul este o cultură spirituală abstractă; se gândeşte cu gândurile cele mai fine când se contestă gândurile. Gândurile materialiste erau foarte ingenioase, însă ajungeau la rătăcire. Este întru totul imaginea unei lumi care acţionează producând cultură, nu o lume în sine.

Această reprezentare este dificilă; dar daţi-vă silinţa de a o obţine. Consideraţi că este uşor să vă reprezentaţi imagini în spaţiu. Când staţi în faţa unei oglinzi nu atribuiţi imaginii care vă apare o realitate, ci v-o atribuiţi dumneavoastră înşivă. Ceea ce se întâmplă în spaţiu se desfăşoară aici în mod temporal. În ceea ce vieţuiţi ca fiind intelect aveţi imaginea în oglindă care se reflectă de fapt înapoi, spre existenţa dumneavoastră trecută. În

corporalitatea dumneavoastră aveţi o placă care reflectă, numai că ea acţionează în timp, trimiţând înapoi imaginea vieţii prenatale. În această imagine intelectualistă sunt proiectate încontinuu percepţiile senzoriale. În ea se amestecă percepţiile senzoriale. Din această cauză nu se conştientizează faptul trimiterii lor spre trecut. Trăim în prezent. Dacă prin exerciţii pe care le-am descris în ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?*** obţinem eliminarea percepţiilor senzoriale şi trăirea vie în această existenţă în imagini, se ajunge efectiv în viaţa prenatală, preexistentă. Atunci preexistenţa este un fapt. Imaginea preexistentului se află în noi, trebuie numai s-o vedem.

În fond, orice om are această posibilitate, dacă nu îşi elimină percepţia senzorială, adâncindu-se într-un somn profund. Acest lucru se întâmplă cu majoritatea oamenilor. Ei îşi deconectează percepţia senzorială, dar atunci nu mai este prezentă nici gândirea. Când îţi poţi deconecta cu adevărat percepţia senzorială, iar gândirea rămâne încă vie, nu priveşti în lumea spaţială, ci înapoi, în timpul în care ai vieţuit ultima oară între ultima moarte şi această naştere. La început vezi foarte neclar, dar ştii că lumea la care priveşti este existenţa dintre moarte şi ultima naştere. Se urmăreşte obţinerea unei adevărate supervizări a ceea ce depinde de a nu adormi când se suprimă percepţiile senzoriale, ca gândirea să rămână atât de vie cum este când sunt prezente percepţiile senzoriale, cu ajutorul acestora sau prin stăpânirea acestora.

Când însă pătrunzi cu privirea în acest mod prin tine viaţa ta preexistentă şi progresezi prin exerciţiu, îşi fac apariţia configuraţiile concrete şi ia naştere o lume spirituală. Noi trăim în lumea fizică. Nu extragem din trupul nostru halucinaţiile sale, dar ne sustragem din corpul propriu şi ne transpunem în viaţa noastră preexistentă, ne

umplem de adevăr spiritual. Ne cufundăm în lumea care plutește în halucinații și în timp ce-i percepem realitățile nu percepem halucinații, ci imaginațiuni. Așadar, în timp ce ne înălțăm la clarvederea spirituală noi percepem imaginațiuni.

Nu este cinstit ca oamenii de știință actuali să persiste în afirmația că antroposofia oferă numai halucinații. – Dacă acești oameni s-ar preocupa de întreaga metodă a cercetării din știința spiritului, ei ar putea să delimiteze net granița dintre halucinații și imaginațiune.

Eu v-am atras atenția, pe de o parte, asupra stării de înveșmântare corporală dintre naștere și moarte, pe de altă parte, asupra stării de înveștmântare spirituală dintre moarte și o nouă naștere. Sufletescul este mijlocitorul între amândouă. Spiritualul este adus în existența fizică prin viața sufletească; ceea ce este viețuit în fizic este condus în afară, în plan spiritual, prin moarte. Sufletescul este mijlocitorul între corp și spirit.

Când corpul se prezintă în calitate de corp, el are halucinații, respectiv aduce halucinații în conștiență. Când spiritul se prezintă în calitate de spirit, el are imaginațiuni. Când sufletul se prezintă în calitate de suflet, nu iau naștere nici halucinații extrase în mod nejustificat din corp, nici nu se înaintează spre realități spirituale, ci are în fața sa domeniul neconturat al fanteziei. Astfel se poate spune: Corpul nu se află în viața dintre naștere și moarte pentru a reprezenta corpul, dar dacă totuși o face în mod nejustificat, adică anormal, iau naștere halucinații. Dacă spiritul reprezintă spiritul, în timp ce se ridică din corp și ajunge la realități, el are imaginațiuni. Sufletul constituie mijlocitorul dintre halucinații și imaginațiuni în fanteziile nu prea net conturate.

Când corpul reprezintă corpul:	halucinaţii
Când sufletul reprezintă sufletul:	fantezii
Când spiritul reprezintă spiritul:	imaginaţiuni

Tabla 6

Noi descriem aici procese reale. În gândirea intelectualistă avem doar imaginea vieţii sufleteşti preexistente, aşadar, imaginea unei vieţi sufleteşti întru totul imaginate, care izvorăşte din domeniul halucinatoriu. Viaţa noastră intelectuală nu este reală. Noi înşine nu suntem reali în timp ce gândim, ci ne înălţăm spre imagine. Altfel nu am putea fi liberi. Libertatea omului se bazează pe faptul că gândirea noastră nu este reală când ajunge la gândire pură. O imagine în oglindă nu poate fi o cauză. Când aveţi în faţă o imagine în oglindă, ceva ce nu este decât imagine, şi vă orientaţi după ea, atunci aceasta nu o determină. Când gândirea dumneavoastră este o realitate, nu există libertate. Când gândirea dumneavoastră este imagine, viaţa dintre naştere şi moarte este şcoala libertăţii, întrucât în gândire nu se află nicio cauză. Iar viaţa trebuie să fie liberă de cauză, pentru a fi o viaţă în libertate.

Viaţa în fantezie, dimpotrivă, nu este deplin liberă; în schimb este reală ca viaţă de reprezentare. Viaţa liberă care se află în noi nu este, din punct de vedere al gândirii, o viaţă reală, ci prin faptul că avem gândirea pură şi că plecând de la aceasta dezvoltăm voinţa pentru fapta liberă noi cuprindem realitatea în gândirea pură. Dar acolo unde noi înşine împrumutăm imaginii realitate din substanţa noastră este posibilă acţionarea liberă. Acest fapt am vrut să-l reprezint în anul 1893 în ***Filosofia libertăţii*** pe cale pur filosofică, pentru a dispune mai târziu de un substrat. Pe aceasta vrem să fondăm mâine alte consideraţii.

CONFERINŢA a VI-a

Dornach, 2 iulie 1921

Astăzi va trebui să expun în continuare unele aspecte abordate ieri. Amintesc un lucru pe care cei mai mulţi dintre dumneavoastră l-au mai auzit de la mine. Când omul trece prin moarte corpul fizic rămâne în cadrul forţelor terestre; corpul eteric se dizolvă în forţele cosmice iar omul îşi duce existenţa mai departe, în domeniile care se află aici între moarte şi o nouă naştere. Eu am spus că putem urmări forţele formatoare care proeminează dintr-o viaţă în alta. Noi ştim că omul este o fiinţă tripartită, cu trei componente independente. Mă refer mai întâi la forţele modelatoare ale corpului fizic, ale sistemului fizic. Avem sistemul neurosenzorial, care se extinde în întregul corp, dar este localizat în principal în cap; avem sistemul ritmic, ritmul respirator, ritmul circulator şi alte ritmuri; avem apoi sistemul metabolism-membre, pe care îl considerăm ca fiind *unul*, întrucât mişcarea omului este organic intim legată de metabolism.

După cum ştiţi, fiecare om are o anumită formă a capului. Dacă luăm în vedere forţele care formează capul omului – nu trebuie să vă gândiţi la substanţele fizice, ci la forţele modelatoare, care conferă capului fizionomia sa, întregul său caracter, expresia sa frenologică – constatăm că avem de-a face cu forţe din sistemul metabolism-membre al încarnării anterioare. Aşadar, capul exprimă transformarea metamorfică a omului metabolism-membre aparţinând încarnării anterioare. Iar când este vorba de membrele noastre ca sistem metabolism-membre al încarnării actuale, aceste forţe modelatoare suferă o metamorfoză şi alcătuiesc capul nostru din încarnarea

următoare. Aşadar, putem privi forma umană retrospectiv, printr-o dezvoltare corespunzătoare a gândului metamorfozei, plecând direct de la capul uman, la sistemul metabolism-membre din încarnarea trecută, şi putem privi, plecând de la sistemul metabolism-membre actual, spre sistemul cap al încarnării viitoare.

În această concepţie, care joacă un anumit rol în ştiinţa spiritului, de fapt în ştiinţa spiritului tuturor timpurilor, adevărurile despre vieţile terestre repetate nu sunt suspendate în aer, iar cel care înţelege organizarea umană le poate citi direct din această organizare. Dar orientarea ştiinţifică actuală este atât de îndepărtată de aceasta, încât nu se poate ocupa de o asemenea cercetare care se referă la om, cum ar fi necesar. Când studiezi omul cu ajutorul anatomiei şi fiziologiei ajungi la concepţia stupidă că ficatul şi plămânul sunt organe alcătuite în mod asemănător, din celule de acelaşi fel. Dar două sisteme organice atât de diferite cum sunt plămânul şi ficatul nu pot fi studiate doar din punctul de vedere al configurării lor celulare, aşa cum se întâmplă potrivit concepţiilor actuale.

Dacă metodele de studiu se elaborează în mod corespunzător, aşa cum am descris în ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?*** – repet aici câte ceva din cele ce am expus deja în conferinţe oficiale ţinute astă toamnă –, cunoaşterea pe care o avem, prin care percepem ambianţa cu ajutorul simţurilor şi prin care privim în interiorul nostru, unde supervizăm gândirea, simţirea, voinţa noastră se consolidează. Dacă extindem această cunoaştere prin exerciţii care au fost descrise adeseori, se modifică în primul rând percepţia noastră asupra lumii exterioare. Constatăm, mai întâi, că este un nonsens să se vorbească despre atomi aşa cum o face concepţia despre lume actuală. Ceea ce se află dincolo de

percepţiile senzoriale, dincolo de calităţile sensibile, dincolo de galben, de roşu, de do diez, de sol etc. nu sunt vibraţii, ci fiinţialitate spirituală. Lumea din afară devine tot mai spirituală cu cât pătrundem mai mult în cunoaştere. Astfel încetezi să iei în serios acele construcţii obţinute din reprezentările chimiei sau din alte reprezentări. Când extinzi cunoaşterea în afară se elimină orice atomism. Dincolo de fenomenele sensibile se află lumea spirituală. Dimpotrivă, printr-o astfel de cunoaştere lărgită, aşa cum am menţionat ieri, nu apare acea vedere mistică încâlcită, care reprezintă o trecere ce îşi are justificarea ei, ci se dezvoltă cunoaşterea spre interior, o cunoaştere a organelor, care trebuie explicată aşa cum am făcut ieri. Învăţăm astfel să ne cunoaştem cu adevărat interiorul. În timp ce spre exterior cunoaşterea noastră se spiritualizează tot mai mult, ea se materializează spre interior. Nu misticul nebulos va învăţa să cunoască interiorul organismului uman, ci adevăratul cercetător al spiritului va învăţa să cunoască diferitele organe interne; el învaţă să perceapă în mod diferenţiat organismul uman. În lumea spirituală ajungem doar pe calea ocolită a perceperii materialităţii noastre interioare. Fără a cunoaşte plămânul, ficatul etc., nu obţii vreun entuziasm spiritual care să elibereze din încâlceala misticii curente şi să prelucreze în interior o cunoaştere concretă a organelor omului.

Aici se învaţă cunoaşterea structurii planului sufletesc. În primul rând se învaţă să renunţi la prejudecata conform căreia sufletescul nostru este doar asociat aparatului neurosenzorial. Numai lumea reprezentărilor este coordonată cu aparatul neurosenzorial, lumea sentimentelor nu. Lumea sentimentelor este coordonată direct cu sistemul ritmic, iar lumea voliţională este coordonată cu organismul metabolism-membre. Când eu

vreau ceva, trebuie să se întâmple un anumit lucru în organismul metabolism-membre. Sistemul nervos există pentru a avea reprezentări cu privire la ceea ce se întâmplă în voinţă. Nu există nervi ai voinţei, aceasta am spus-o în numeroase ocazii; împărţirea nervilor în nervi sensibili şi nervi ai voinţei (sinonim cu nervi motori, *n. tr.*) este o inepţie. Nervii sunt de un singur fel, aşa-numiţii nervi ai voinţei nu există decât pentru perceperea interioară a proceselor voliţionale; ei sunt nervi sensibili.

Dacă studiem temeinic acest aspect, ajungem în final să luăm în considerare organizarea umană în totalitatea ei. Dacă studiaţi organizarea plămânului, organizarea ficatului etc., ajungeţi ca, privind spre interior, desigur prin vederea spirituală, să cuprindeţi cu privirea într o oarecare măsură suprafaţa diferitelor organe. Ce reprezintă această suprafaţă a organelor? Nu este nimic altceva decât un aparat de oglindire, de reflectare a vieţii sufleteşti. Ceea ce percepem şi ceea ce prelucrăm noi prin gânduri se oglindeşte pe suprafaţa tuturor organelor noastre interne; această oglindire înseamnă amintirile noastre, memoria noastră din timpul vieţii. Aşadar, ceea ce se oglindeşte, după ce am perceput şi prelucrat, pe suprafaţa exterioară a inimii, a plămînilor, a splinei etc., ceea ce este reflectat este ceea ce ne furnizează memoria. şi în cazul unei exersări mai puţin ample puteţi observa cum, în amintire, anumite gânduri se reflectă asupra întregului organism. În aceasta sunt implicate cele mai diferite organe. Când, de exemplu, este vorba despre amintirea, să spunem, a unor gânduri foarte abstracte, este foarte puternic implicat plămânul, suprafaţa plămânului. Când este vorba de gânduri colorate afectiv, care au o nuanţă sentimentală, este puternic implicată suprafaţa ficatului. Astfel putem să descriem modul în care sunt implicate diferitele organe ale omului în

această reflectare care apare apoi ca memorie, ca facultate a amintirii. Când luăm în vedere sufletul, nu putem spune că organizarea paralelă pentru viaţa sufletească se află doar în sistemul nervos; această organizare paralelă pentru viaţa sufletească umană se află în întregul organism uman.

În această privinţă, multe cunoştinţe prezente cândva în mod instinctiv s-au pierdut. Ele mai există exprimate în anumite cuvinte, dar oamenii nu mai simt conservarea înţelepciunii în cuvinte. Grecii numeau ipohondrie când cineva era predispus să-şi lase amintirile să se manifeste într-o stare depresivă: o stare de cartilagizare a corpului inferior, o stare de osificare în zona corpului inferior, acolo unde are loc, într-un anumit mod, reflectarea prin acest proces de osificare, astfel încât respectivul are în amintirile sale o sursă a ipohondriei. Organismul este total implicat în aceste procese. Acesta este un lucru care trebuie neapărat avut în vedere.

În timp ce vorbeam de facultatea de a-şi aminti, eu aveam în vedere suprafaţa organelor. Într-o anumită măsură, tot ceea ce vieţuim atinge suprafaţa organismului, este reflectat de ea, şi aceasta conduce la amintire. Dar ceva intră şi în organism. În viaţa obişnuită, aceasta se transformă, suferă o metamorfozare, astfel încât organul are o secreţie. Organele care au această secreţia sunt, în general, organe glandulare; ele au o secreţie internă şi în cursul vieţii se transformă mai întâi forţele care pătrund înăuntrul organismului. Dar nu totul se transformă în acest mod în metabolism organic, ci organele preiau ceva care formează în ele o forţă interioară. Astfel, de exemplu, forţele dezvoltate în gândurile legate de percepţia lumii exterioare, gânduri prin care ne formăm imagini despre obiectele exterioare, sunt conservate într-o anumită măsură în plămân, în interiorul plămânului. După cum ştiţi,

interiorul plămânului este stimulat prin metabolism, prin mişcarea membrelor. În timpul vieţii dintre naştere şi moarte, plămânul este un rezervor de forţe în care intevine organismul metabolism-membre. Când murim, substanţa fizică este îndepărtată, dar aceste forţe nu se pierd, ele ne însoţesc şi în timpul vieţii dintre moarte şi o nouă naştere. Când intrăm într-o nouă încarnare, forţele care au fost în plămân formează în mod preferenţial capul nostru la exterior, amprentează exteriorul capului nostru, fizionomia. Ceea ce vrea să studieze frenologul la forma exterioară a capului nostru este preformat în interiorul plămânului în încarnarea anterioară.

Transformarea forţelor de la o viaţă la alta poate fi urmărită în mod concret. Aceste lucruri nu mai sunt adevăruri abstracte, ci sunt percepute în mod concret, aşa cum privim în mod concret lucrurile fizice. Iar ştiinţa spiritului are cu adevărat valoare doar când pătrunde în aspectele concrete ale vieţilor pământeşti repetate.

Când nu stăpâneşti în mod corespunzător ceea ce este conservat în plămân, din ceea ce trebuia să rezulte ca fiind formator de cap în încarnarea ulterioară apar procese anormale care sunt desemnate în mod obişnuit cu termenul de gânduri de constrângere sau iluzii. Este un capitol interesant al unei fiziologii superioare, care indică să se studieze ce reprezentări ciudate apar la oameni aflaţi în stadiul de vârf al bolilor pulmonare. Aceasta se leagă de ceea ce am spus când am vorbit despre stoarcerea gândurilor. Gândurile care sunt stoarse aici sunt gânduri de constrângere, ele conţin forţa modelatoare. Gândurile pe care trebuie să le avem în mod normal în conştienţă trebuie să fie doar imagini, nu trebuie să posede în sine o forţă modelatoare, nu trebuie să ne constrângă. Prin lungul timp dintre moarte şi o nouă naştere ele ne constrâng, constituie

cauzalităţi, acţionează în mod formator. Acum, ele nu trebuie să ne domine, trebuie să-şi exercite forţa numai la trecerea de la o viaţă la alta. Acest lucru trebuie avut în vedere.

Dacă studiaţi ficatul în acelaşi mod în care am vorbit despre plămân, veţi afla că în interiorul ficatului se concentrează sub formă de forţe tot ceea ce în încarnarea următoare este transferat în dispoziţiile interioare ale creierului. Aşadar, din nou, pe calea ocolită a metabolismului din viaţa actuală, forţele interioare ale ficatului sunt transferate, de data aceasta nu în forma capului ca în cazul plămânului, ci în dispoziţia interioară a creierului. Faptul de a fi în încarnarea următoare un gânditor perspicace depinde de felul în care se comportă omul în încarnarea actuală. Astfel încât, pe calea ocolită a metabolismului, în ficat apar anumite forţe; când însă aceste forţe sunt stoarse în încarnarea actuală, ele conduc la halucinaţii sau la viziuni puternice.

Aşadar, vedeţi acum în mod concret ceea ce am spus ieri mai mult în mod abstract, cum prin stoarcere ies în la iveală forţe care pătrund apoi în conştienţă şi cum din viaţa halucinatorie generală care trebuie să intervină de la o încarnare la alta sunt puse în valoare într-una din încarnări şi ajung astfel să se manifeste.

Dacă studiem în acelaşi mod tot ce se leagă de sistemul excretor renal, vedem cum se concentrează aici acele forţe care în încarnarea următoare influenţează, predispun organizarea capului mai mult din punct de vedere emoţional. Rinichii, organele de excreţie, dau naştere la ceea ce se pregăteşte pentru încarnarea următoare, dar pe calea ocolită a organizării capului, pentru structura temperamentală. Când aceste lucruri apar în încarnarea actuală, se manifestă toate stările nervoase, toate stările de iritare ale omului, şi

anume stările de iritare interioară, iritări ale dispoziţiei sufleteşti, stările ipohondrice, stările depresive etc., legate mai ales de această parte a metaboilismului. În fapt, tot ceea ce este de natură cerebrală, legat de partea emoţională, afectivă, este dependent de ceea ce se reflectă pe rinichi. Reflectările de pe plămâni, de pe ficat sunt reprezentările propriu-zise ale memoriei. În ceea ce priveşte sistemul renal, avem de-a face cu obiceiurile remanente ale acestei încarnări şi interiorul sistemului renal pregăteşte, aşa cum am spus, pe calea ocolită a organizării capului, predispoziţiile temperamentale, în sens mai larg, pentru încarnarea următoare.

Să studiem în acelaşi sens inima. Inima este, şi în accepţia cercetărilor de ştiinţă a spiritului, un organ foarte interesant. Dumneavoastră ştiţi că ştiinţa noastră plată face deosebit de uşoară cunoaşterea inimii. Ea priveşte inima ca pe o pompă care transportă sângele prin tot corpul. Nu se poate spune nimic mai lipsit de sens, căci inima nu are de-a face în niciun fel cu pomparea sângelui, sângele este pus în mişcare prin mobilitatea corpului astral, a eului, iar inima este numai reflexul acestor mişcări. Mişcarea sângelui este o mişcare proprie, iar inima ajută numai la exprimare ceea ce cauzează mişcarea sângelui. Inima este doar organul care exprimă mişcarea sânglui; ea nu are nicio activitate care să contribuie la mişcarea sângelui. Specialiştii actuali ai ştiinţei naturii se supără când se vorbeşte despre această problemă. Acum mulţi ani, cred că în 1904 sau 1905, cu prilejul unei călătorii la Stockholm, am expus această concepţie unui cercetător al naturii, unui medicinist, şi el aproape a devenit furios la ideea că inima nu trebuie privită ca fiind o pompă, că sângele, prin vitalitatea sa, se pune în mişcare, că inima este numai inserată în mişcarea generală a sângelui, este doar asociată acesteia, prin puls.

Pe inimă se reflectă ceva care se spiritualizează când ajunge la peretele său exterior, viaţa. Ceea ce este reflectat de inimă sunt remuşcările. Acest lucru trebuie luat ca fiind întru totul fizic: remuşcările care radiază în conştiinţa noastră reprezintă ceea ce este reflectat din vieţuirile noastre de către inimă. Aşa ne învaţă cunoaşterea spirituală a inimii. Însă în interiorul inimii se acumulează şi forţe, prin intermediul întregului organism metabolism-membre. Şi pentru că ceea ce se leagă de inimă, de forţele inimii, este spiritualizat, înăuntrul ei se spiritualizează şi ceea ce este legat de viaţa noastră exterioară, de acţiunile noastre. Oricât i-ar părea de paradoxal, de straniu, unui om care, în sensul actual, este foarte deştept, lucrurile stau astfel: forţele care se pregătesc în inimă sunt predispoziţiile karmice, sunt structurile karmei. Este revoltător să se vorbească despre inimă ca despre o pompă, căci inima este organul care, prin intermediul oganismului metabolism-membre, duce în încarnarea următoare ceea ce noi concepem a fi karma.

Dacă se cunoaşte această organizare se învaţă cum se diferenţiază ea în cele patru sisteme principale şi îţi apare în legătură cu întreaga viaţă care trece prin naştere şi moarte; atunci se poate vedea întregul interior al acestei construcţii a omului. Despre cap nu am putut vorbi în acest context, căci capul este pur şi simplu eliminat; forţele existente în cele patru sisteme provin din transformarea celor ce vin din încarnarea trecută. Ceea ce avem însă în aceste patru sisteme principale, în sistemele plămâni, rinichi, ficat şi inimă, aceasta trece în mod modelator pe calea ocolită a organismului metabolism-membre şi formează capul nostru, cu toate componentele sale, din încarnarea următoare. Şi trebuie să căutăm în interiorul

organelor forţele care transferă în încarnarea următoare ceea ce parcurg acum.

Metabolismul omului nu este acea bolboroseală şi fierbere de retortă despre care vorbeşte fiziologia actuală. Trebuie să faci doar un pas şi se împlineşte un metabolism care nu este numai un proces chimic pe care să-l poţi studia cu mijloacele fiziologiei, ale chimiei, ci este totodată colorat moral, poartă o nuanţă morală. Această coloratură morală este depusă şi conservată în inimă, fiind transferată ca forţă karmică în încarnarea viitoare. A studia om în întregul său înseamnă a găsi în el acele forţe care trec dincolo de viaţa pământească. Capul nostru este el însuşi o bilă, o sferă. Numai faptul că restul organismului este atârnat de el îi deranjează forma sferică. Capul nostru este în întregime format din Cosmos. Când trecem prin moarte trebuie să ne adaptăm în organizarea noastră, aşa cum se află ea în stadiul spiritual-sufletesc, la întregul Cosmos. Atunci ne preia întregul Cosmos. Şi aproximativ până la mijlocul intervalului dintre două încarnări – eu l-am numit într-una din dramele-misteriu ale mele ca fiind miezul nopţii al existenţei –, până la acel moment, dacă îmi este permis să mă exprim astfel, noi creştem continuu în ambianţă. Treptat, devenim una cu ambianţa. Şi ceea ce pleacă din noi în ambianţă dă configuraţia pentru astralul şi etericul încarnării viitoare. Aceasta este ceea ce determină în principal din Cosmos mama. Prin tată şi prin fecundare vine ceea ce se configurează în corpul fizic şi ceea ce este în eu. Acest eu, aşa cum este el după miezul nopţii existenţei, ajunge într-o lume cu totul nouă, într-o lume în care el îşi poate urma apoi calea prin natura tatălui. Acesta este un proces deosebit de important. Lucrurile stau cu adevărat astfel, încât timpul până la ora miezului de noapte şi începând de la ora miezului nopţii – ambele intervale există

între moarte şi o nouă naştere – sunt foarte diferite. Eu am descris din interior această trăire în ciclul de conferinţe de la Viena din 1914. Dacă le privim din afară, trebuie să spunem că eul devine în prima jumătate, până la ora miezului nopţii, mai mult cosmic şi pregăteşte în Cosmos ceea ce pătrunde apoi pe calea ocolită a mamei în încarnarea următoare. De la ora miezului de noapte a existenţei până la naşterea următoare eul trece în ceea ce în vechile Misterii se numea lumea inferioară, şi pe calea ocolită a lumii inferioare ia drumul care trece prin fecundare. Aici se întâlnesc cei doi poli ai omului prin tată şi prin mamă, cel al lumii superioare şi cel al lumii inferioare.

Ceea ce spun acum era un conţinut important al Misteriilor egiptene obţinut, cel puţin atât cât îmi este mie cunoscut, prin cunoaşterea instinctivă mai veche. Misteriile egiptene conduceau oamenii la cunoaşterea a ceea ce numeau pe atunci zeii superiori şi zeii inferiori, lumea divină superioară şi lumea divină inferioară. Şi se poate spune că în actul fecundării se realizează o echilibrare polară a lumii divine superioare şi a celei inferioare, iar omul trece între moarte şi o nouă naştere mai întâi prin această lume superioară şi apoi prin lumea inferioară. În timpurile vechi nu exista încă nuanţa obişnuită pe care unii o asociază în prezent lumii superioare şi celei inferioare. La oamenii actuali, cea superioară este întotdeauna cea bună, iar cea inferioară cea rea. La origine această nuanţă nu exista; se vorbea numai de cei doi poli care trebuie să participe la formarea lumii totale. Astfel încât în experimentarea nemijlocită lumea superioară era percepută ca fiind o lume a luminii, iar lumea inferioară mai mult ca o lume a gravitaţiei: gravitaţie şi lumină ca două polarităţi, problema fiind exprimată mai mult în mod exterior. Lucrurile pot fi descrise concret.

V-am spus cu privire la celelalte organe că poate deveni viaţă halucinatorie mai ales ceea ce se stoarce din sistemul ficatului. Când însă inima îşi stoarce conţinutul, atunci este împins afară şi adus în conştienţă, de fapt, sistemul de forţe care în încarnarea următoare prvoacă acea predispoziţie specifică de a-ţi trăi din plin karma. Când observi cum lucrează karma, poţi spune: Această trăire din plin a karmei, din partea omului se poate descrie numai ca un fel de foame şi de saturaţie. Să plecăm de la punctul de vedere al concepţiei curente despre viaţă şi să analizăm un eveniment marcant: o femeie întâlneşte un bărbat şi începe să-l iubească. – Acest lucru trebuie într-adevăr văzut aşa ca atunci când aţi decupa un mic fragment din Madonna Sixtină, de exemplu un degeţel al copilului Iisus, şi l-aţi privi. Aveţi desigur, o bucăţică din Madonna Sixtină, dar nu vedeţi nimic din ea. Tot astfel nu vedeţi nimic când contemplaţi: O femeie întâlneşte un bărbat şi începe să-l iubească. – Căci lucrurile trebuie urmărite înapoi, retrospectiv. Înainte ca femeia să fi ajuns la acest bărbat ea a fost în alte locuri ale lumii, a fost altundeva mai înainte, şi mai înainte iarăşi în altă parte. Puteţi găsi peste tot motive de ce femeia a mers dintr-un loc în altul. Acest lucru se ascunde fireşte în subconştient, dar este raţiune înăuntru, este întru totul coerent înăuntru, şi poţi, dacă mergi înapoi până în copilărie, să urmăreşti drumul. Femeia în cauză merge de la început pe căile care apoi ajung la evenimentul respectiv. Când se naşte, omului îi este foame să facă ceea ce face şi nu se opreşte până când nu survine saturaţia. Imboldul, stăruinţa către evenimentul karmic este urmarea unui astfel de sentiment universal de foame spirituală; omul este împins într-acolo.

Omul are în sine astfel de forţe pentru evenimente mai târzii, în ciuda libertăţii, care este prezentă, dar se

desfăşoară în alt domeniu. Omul poartă în sine aceste forţe. Aceste forţe, care se manifestă ca o astfel de foame, care conduce apoi către împlinirea karmică, aceste forţe se dezvoltă astfel încât sunt concentrate în inimă. Şi când ele sunt stoarse şi vin aşadar în conştienţă în încarnare curentă: ele rămân prezente totuşi în inimă, dar intră în conştienţă, îşi formează imagini despre ele, care formează apoi impulsuri; Atunci rezultă criza de furie. Criza de furie nu este de fapt nimic altceva decât – acest lucru poate fi studiat în realitate – trăirea prematură în această încarnare a unei forţe a karmei pentru încarnarea următoare. Gândiţi-vă cât de diferit trebuie să priveşti evenimentele lumii când înţelegi aceste conexiuni. Evident, când un om în încarnarea actuală este furios, sau chiar dacă ar fi fost acel rege care a guvernat cândva Spania, ar spune: Dacă Dumnezeu l-ar fi lăsat pe el să creeze lumea, ar fi făcut-o mai bine. – Oamenii se întreabă de ce a creat Dumnezeu furia. – Furia are motivele ei foarte bune, dar orice acţionează în lume poate ieşi la iveală şi deplasat. Şi această ieşire-la-iveală deplasată, care în acest caz este provocată de forţe luciferice – tot ce se produce prematur în lume este cauzat de forţe luciferice – această ieşire-la-iveală a forţelor karmice ale încarnării următoare într-o încarnare timpurie provoacă furia. În anomaliile unei vieţi actuale se poate întrevedea ceea ce trebuie să se transfere în celelalte vieţi.

Vă puteţi gândi ce mare deosebire este între ceea ce sălăşluieşte în încarnarea actuală în inimă şi starea în care va fi acelaşi lucru după ce a parcurs întreaga evoluţie dintre moarte şi o nouă naştere şi se manifestă apoi într-o nouă viaţă în comportarea exterioară a omului. Cu toate acestea, dacă priviţi în interiorul inimii dumneavoastră puteţi înţelege destul de bine – acum în mod latent, nu într-o imagine deplin realizată – ce veţi face în viaţa următoare.

Aşadar, nu se poate spune numai în general, *in abstracto*: În viaţa prezentă se pregăteşte ceea ce se va manifesta karmic în viaţa viitoare; se poate chiar scoate la iveală caseta în care se află karma timpurilor următoare. Acestea sunt lucrurile care trebuie văzute concret, dacă vrei să practici adevărata ştiinţă a spiritului.

Puteţi să vedeţi astfel ce importanţă uriaşă vor dobândi cândva aceste probleme, când ele vor fi studiate şi vor reprezenta cultura generală. Ce ştie medicina de azi despre posibilitatea unei boli de ficat, despre posibilitatea unei boli de inimă, dacă nu ştie ce este mai important: scopul existenţei acestor organe! Acest lucru chiar nu-l cunoaşte. Ea nu găseşte nici măcar o legătură corectă între halucinaţiile de surescitare şi sistemul renal, în timp ce halucinaţiile liniştite, care apar şi sunt pur şi simplu prezente, aşa cum am prezentat adineaori, sunt halucinaţii hepatice. Halucinaţiile care apar astfel încât parcă se târăsc în jurul omului, care provoacă o stare în care omul parcă vrea să le gonească, provin din sistemul renal. Ele sunt halucinaţiile de surescitare, care au legătură cu sistemul emoţional, cu sistemul temperamental. Poţi pune diagnostice mult mai sigure plecând de la astfel de simptome decât cu mijloacele de diagnostic folosite pe scară largă în prezent. Iar mijloacele de diagnostic pur exterioare sunt foarte nesigure faţă de ceea ce ar rezulta dacă ar fi studiate astfel de aspecte.

Toate aceste aspecte sunt însă legate de lumea exterioară. Am spus că ficatul, ca organ intern, ca sistem organic intern, conţine presate unele în altele gândurile, ideile fixe, obsesiile şi tot ceea ce preluăm în timp ce percepem lucrurile exterioare şi le concentrăm în plămân. Atunci, ficatul se comportă cu totul altfel faţă de lumea exterioară. Plămânul este configurat cu totul altfel. El este legat mai mult de

elementul pământ; ficatul, care ascunde în mod special halucinarea, halucinarea liniştită, halucinarea decisivă, este legat mai mult de sistemul apă, aşadar, de elementul apă. Iar sistemul renal, deşi sună paradoxal, este legat de elementul aer. Acesta ar trebui să fie plămânul, dar plămânul ca organ este legat de elementul pământ, şi nu numai de acesta. Dimpotrivă, de elementul aer este legat ca organ sistemul renal, iar sistemul inimii este legat ca organ de elementul căldură; el este în întregime elaborat din elementul căldură. Acest element, care este cel mai spiritual, preia apoi în structurile fine pe care le avem în organismul caloric predispoziţia pentru karmă.

Întrucât omul în întregul său este în relaţie cu lumea exterioară, puteţi spune: Aşadar, plămânul va avea o relaţie foarte specială cu lumea exterioară cu privire la elementul pământ, ficatul cu privire la elementul apă. – Remediile pentru tot ce este legat de îmbolnăvirile care-şi au originile în plămân trebuie căutate în calităţile pământeşti ale plantelor. Remediul pentru bolile ficatului trebuie căutate în ceea ce circulă în apă, în circulaţia sevelor plantei. În felul acesta, un studiu al interacţiunilor organelor cu mediul exterior va pune şi bazele unei terapii raţionale.

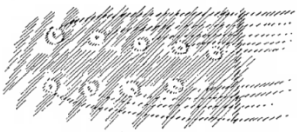
Terapia prezentă este un amalgam de date empirice. Se poate ajunge la o terapie cu adevărat raţională doar dacă se studiază în acest mod interacţiunile dintre lumea interioară a organelor umane şi lumea exterioară. În orice caz, trebuie să depăşeşti dorul voluptuos pentru mistica subiectivă. Dacă nu se doreşte să se ajungă mai departe de bine cunoscuta flacără divină a maestrului *Eckhart* etc., dacă se vrea doar revărsarea de simplă voluptate şi de imagini frumoase spre interior şi nu străbaterea până la configurarea concretă a organelor interioare, nu se pot obţine nici cunoştinţe terapeutice cu adevărat importante.

Căci aceste cunoştinţe terapeutice rezultă pe calea adevăratei mistici, care se înalţă până la concretul interiorului uman. La fel cum învăţăm să cunoaştem viaţa interioară a omului, când observăm exteriorul prin lumea simţurilor ajungem în planul spiritual. Astfel ne înălţăm în lumea ierarhiilor spirituale, pe care nu le-am găsit pe calea ocolită a misticii interioare, ci prin intuirea mai aprofundată a lumii exterioare. Pe această cale rezultă şi ceea ce se poate exprima la început doar prin analogii. Dar nu este vorba de simple analogii, ci sunt prezente aici relaţii mai profunde.

Noi respirăm; ultima oară v-am calculat numărul de respiraţii pentru douăzeci şi patru de ore. Dacă respirăm de optsprezece ori pe minut, în şaizeci de minute respirăm de 60 x 18, şi în douăzeci şi patru de ore de 25 920 de ori. Dacă avem în vedere un alt ritm – este vorba de ritmul de zi şi de noapte –, dimineaţa, la trezire, absorbiţi în corpul dumneavoastră fizic şi în cel eteric corpul astral şi eul. Şi aceasta este o respiraţie. Dumneavoastră inspiraţi dimineaţa şi expiraţi din nou seara la adormire corpul astral şi eul, aşadar o inspiraţie în douăzeci şi patru de ore, într-o zi. Aceasta înseamnă trei sute şaizeci şi cinci de respiraţii pe an. Dacă ne referim la vârsta medie a unui om – şaptezeci şi doi de ani –, aveţi aproximativ acelaşi număr de respiraţii; dacă ar fi fost vorba de un număr mai mic de ani, aş fi obţinut acelaşi număr de respiraţii. Aceasta înseamnă că în întreaga viaţă umană aveţi tot atâtea inspiraţii şi expiraţii ale corpului astral şi ale eului câte inspiraţii şi expiraţii aveţi în douăzeci şi patru de ore. În cursul unei vieţi efectuaţi tot atâtea respiraţii, care constau în expirarea şi inspirarea eului şi a corpului astral. Aceste ritmuri îşi corespund întru totul şi vedem cum este inserat omul în lume. Viaţa pe parcursul unei zile, de la răsăritul

până la apusul Soarelui, aşadar o unică parcurgere a bolţii cerului, corespunde unui răsărit şi unui apus de soare interior, care durează de la naştere până la moarte.

Vedeţi, omul se articulează în întreaga lume. Aş vrea să închei azi această discuţie făcând o trimitere la o idee asupra căreia vă rog să meditaţi. Ştiinţa actuală îşi reprezintă: aceasta este desfăşurarea lumii. În această desfăşurare a luat naştere cândva Pământul. Apoi, când entropia se va fi epuizat, Pământul va dispărea prin moarte termică etc. – Dacă în prezent îţi faci o reprezentare cum este cea a lui Copernic sau a vreunui copernicanism modificat, se iau în considerare, de fapt, numai forţele care au dat naştere nebuloasei originare etc., dar viaţa omului este în acest context numai a cincea roată a carului. Căci geologul, astronomul nu acordă atenţie omului. Nici nu le trece prin minte să caute în om cauza pentru o modelare ulterioară a lumii. Omul se află peste tot în această devenire a lumii, dar el este a cincea roată a carului. Procesele lumii se derulează, el nu are nimic de-a face cu aceasta.

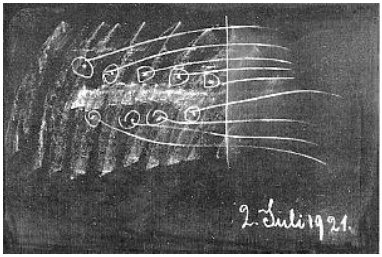

Tabla 8

Imaginaţi-vă însă că toată această desfăşurare a lumii ajunge la un sfârşit, se termină, se pierde în spaţiu. Se sfârşeşte, iar pentru ceea ce se întâmplă mai departe, acolo afară, cauzele se găsesc în interiorul pielii omului, în om; acestea continuă. Iar ceea ce aici este lume este pregătit numai în interiorul omului, în trecutul îndepărtat. – Aşa stau lucrurile în realitate. Şi cum cărţi de înţelepciune ne

spun astfel de lucruri în limbajul lor, la aceste lucruri se referă cuvântul lui Iisus Christos: „Cerul şi Pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece." Tot ce este lume materială piere, dar ceea ce vine din spirit şi din suflet şi se exprimă în cuvinte supravieţuieşte apusului lumii şi vieţuieşte în viitor. Cauzele acestui viitor nu se află în afara pielii noastre – pe acestea geologii nu trebuie să le cerceteze – ci trebuie să le căutăm în interior, în forţele orientate spre interior ale organismului nostru, care vor trece în viaţa noastră pământeană viitoare, apoi în alte metamorfoze. Astfel, dacă vreţi să aflaţi viitorul lumii trebuie să priviţi în interiorul omului. Ceea ce este exterior dispare cu desăvârşire.

Secolul al XIX-lea a ridicat o barieră în faţa acestei cunoaşteri care se numeşte Legea conservării energiei. Legea conservării energiei continuă forţele care se află în jurul omului. Toate acestea însă vor trece, vor dispărea. Iar ceea ce ia naştere în om creează viitorul Legea conservării energiei este cea mai falsă lege care poate fi imaginată. Transpusă în realitate, ea nu înseamnă altceva decât a face din om a cincea roată la căruţă. Dar nu cuvintele care se referă la conservarea energiei sunt corecte, ci alte cuvinte: „Cerul şi Pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece." Aceste două sintagme se află într-o opoziţie diametral opusă. Şi nu este corect că în prezent adepţi ai unor confesiuni pozitive vor să fie adepţi credincioşi ai Bibliei, dar şi ai fizicii teoretice. Este vorba de o lipsă de cinste care apare însă în prezent creatoare de cultură şi trebuie să fie eliminată din creativitatea culturală – care este de fapt o anticreativitate – dacă vrem să ieşim din imperiul forţelor declinului şi să pătrundem în forţele ascensionale.

CONFERINŢA a VII-a

Dornach, 3 iulie 1921

După cele expuse până acum, în faţa sufletelor noastre va putea să se înfăţişeze cu claritate un fapt fundamnetal al vieţii şi fiinţei umane. Când vrem să observăm cu o mai mare precizie relaţia omului cu mediul său ambiant apare întrebarea cum se face că nu poţi pătrunde în esenţa lumii exterioare. Lumea exterioară se prezintă în faţa noastră prin fenomenele ei, prin evenimentele ei, şi, dacă avem măcar o infimă nevoie de cunoştere, trebuie să presupunem că abia dincolo de aceste fenomene, care ni se înfăţişează ca o lume colorată, sonoră, caldă etc., este ascunsă esenţa adevărului. Într-o anumită măsură avem de-a face cu un văl dincolo de care se află adevărul. Pe de altă parte, există o enigmă asemănătoare cu privire la interiorul uman. M-am referit în ultimele zile la modul în care îşi dezvăluie enigmele organelor sale acest interior uman, atunci când pătrunzi cu adevărat în acesta. Totuşi, pentru conştienţa obişnuită este evident faptul că nu poţi privi atât de mult în interiorul propriu, pentru a putea cunoaşte cu adevărat natura plămânului, a ficatului etc., cum am discutat ieri. Acest fapt, al existenţei a două enigme, a incognoscibilităţii lumii exterioare şi a incognoscibilităţii lumii interioare, este înţeles dacă ai în vedere întreaga natură a omului, care între naştere şi moarte ne arată numai una din feţe, cealaltă având-o între moarte şi o nouă naştere.

Ca să studiem omul aşa cum ni se înfăţişează el între naştere şi moarte avem nevoie de ceva interior sufletesc care este legat de viaţa noastră normală, avem nevoie de memorie. Am spus ieri că memoria se bazează pe reflectarea pe suprafaţa exterioară a organelor. Noi avem

nevoie de memorie pentru viaţa noastră sufletească. Am indicat cu diferite ocazii unele fapte care ne arată că tulburarea memoriei poate submina întreaga noastră viaţă normală, aici, în existenţa dintre naştere şi moarte. Am dat un exemplu pentru a arăta că facultatea memorării se poate stinge în om. Astfel de cazuri sunt cunoscute. Puteţi citi despre ele în lucrări de psihologie. Este un fapt foarte cunoscut că un astfel de fenomen se poate întâmpla, şi încă mult mai frecvent decât se crede în general. Pentru oameni asemenea procese, fără ca ei să ştie acest lucru, sunt asemănătoare cu cele care au loc de la adormire până la trezire; conştienţa lor se stinge. O astfel de discontinuitate anormală a conştienţei exercită o influenţă puternică asupra întregii conştienţe a personalităţii. Omul nu se mai împacă cu el însuşi după ce a traversat o astfel de situaţie; ulterior, în viaţă, pentru el devine ceva de nesuportat. Astfel puteţi vedea cât de important este să posezi pentru viaţa obişnuită dintre naştere şi moarte – cu excepţia stărilor de somn – continuitatea conştienţei.

Continuitatea conştienţei este legată de memorie. Avem, aşadar, nevoie de memorie pentru a întreţine viaţa obişnuită. Acum, când parcurgi o dezvoltare ocultă, ai nevoie să dezvolţi asemenea forţe sufleteşti, încât să poţi înăbuşi memoria obişnuită în cursul vederii spirituale. Cât timp deţii memoria obişnuită nu poţi privi în lumile spirituale. Iar la elevii dezvoltării oculte apare de obicei ca o vieţuire faptul că la început, când pornesc să lucreze la dezvoltarea lor, au anumite viziuni, apoi se plâng că nu le mai au; ele sunt eliminate. Acest lucru se datorează faptului că pentru astfel de viziuni, dacă sunt adevărate, veritabile, când nu sunt halucinaţii, nu există memorie. Nu este posibil să-ţi aminteşti de o viziune, căci viziunea este ceva real. Priviţi o bucată de cretă şi apoi mutaţi-vă privirea; veţi avea

imaginea de amintire. Dacă vreţi însă să vedeţi din nou creta, creta reală, trebuie să vă întoarceţi la percepţie, trebuie să aveţi în faţa dumneavoastră realul. Pentru acest real memoria nu vă ajută deloc. Dacă atingeţi un fier fierbinte, vă ardeţi. Oricât de multă căldură aţi avea în amintire, aceasta nu vă va arde. Pentru că vederea în suprasensibil vă pune în legătură cu ceva real şi nu este o simplă imagine, trebuie să vă întoarceţi la ea. Este vorba de a reveni la clarvedere, nu de a-ţi aminti pur şi simplu, căci o clarvedere adevărată este o vieţuire ocultă şi nu poate deveni amintire; te poţi întoarce la ea numai pe cale indirectă. Poţi numai să spui: Înainte de a se fi produs clarvederea am vieţuit cutare sau cutare lucru în conştienţa obişnuită. De acest lucru îţi poţi apoi aminti, şi această etapă trebuie reactualizată până la momentul în care s-a produs clarvederea; ea nu poate apărea nemijlocit, dar trebuie refăcut drumul înapoi. Mulţi nu iau acest lucru în considerare; ei cred că îşi pot aminti o clarviziune în sensul obişnuit. Aşadar, într-o anumită privinţă, chiar şi în cazul unei dezvoltări oculte trebuie înăbuşită memoria. Acest lucru este necesar, el nu poate fi evitat. Din această cauză trebuie spus: Cel care năzuieşte să parcurgă o dezvoltare ocultă trebuie să fie sigur înainte de orice că în viaţa obişnuită este un om raţional; aceasta înseamnă că are o raţiune sănătoasă şi o memorie sănătoasă, fără apucături sau accese mistice. Cel care în viaţa obişnuită pălăvrăgeşte sau sporovăieşte într-un fel oarecare nu este potrivit pentru parcurgerea unei dezvoltări oculte. Trebuie să ai posibilitatea să-ţi aminteşti cu cea mai mare precizie evenimentele zilei; numai atunci poţi avea îndrăzneala de a te avânta spre claviziuni, pentru care o astfel de amintire nu este posibilă. Precauţiile care se recomandă pentru o dezvoltare ocultă sunt fundamentate în lucrul în sine. Puteţi

spune astfel: Memoria există pentru conştienţa obişnuită; ea aparţine unei vieţi normale între naştere şi moarte.

Pot să vă prezint schematic modul în care se comportă fiinţa umană care posedă memorie (vezi fig.2). Ceea ce prezint acum nu există ca atare, dar poate fi perceput în corpul eteric. Eu trasez o linie care traversează întregul corp şi dumneavoastră trebuie să vă imaginaţi că de la cap, aşadar de la percepţiile senzoriale, de la organele de simţ până la această linie este ceva ce se află în afara organelor. Această linie delimitează organele omului: într-o parte (săgeţi) are loc reflectarea iar dincolo de această linie se află inima, plămânul, ficatul etc. Simbolic, aceasta este linia memoriei umane. Vă puteţi imagina în mod formal că în interiorul nostru se află o membrană; este, de fapt, membrana care delimitează corpul eteric de corpul astral, numai că în realitate ea nu există. Ceea ce este perceput este reflectat prin forţa organelor care se află în spate; este reflectat, dar nu putem pătrunde în conştienţa obişnuită, nu putem privi în interiorul omului prin membrana memoriei. Memoria ne acoperă interiorul omului. Ea trebuie să facă aceasta deoarece altfel nu am fi normali în viaţa dintre naştere şi moarte. Memoria ne închide calea conştienţei obişnuite spre interior. De îndată ce conştienţa este curmată, de îndată ce undeva apare o ruptură, aşa cum se întâmplă cu dezvoltarea ocultă, putem vedea, aşa cum am descris ieri, organele noastre interne.

Acum avem răspunsul la enigma lui a-nu-putea-privi-spre-interior. Interiorul trebuie să fie acoperit, altfel nu am fi normali în viaţa dintre naştere şi moarte, deoarece avem nevoie de memorie. Aşadar, interiorul sinei noastre ne este învăluit prin oglindirea memoriei. Acest lucru trebuie să-l aveţi în vedere în rezolvarea acestei enigme.

De partea cealaltă, de partea lumii exterioare, este întins vălul simţurilor şi noi nu vedem dincolo de el. Să înţelegem aceasta în aşa fel, încât să spunem: Cum s-ar prezenta lucrurile dacă ne-am afla de cealaltă parte, dacă, privind în afară, nu am avea vălul simţurilor dincolo de care se află entitatea lumii, dacă am putea vedea totul? – Ne-am revărsa încontinuu cu percepţia noastră, cu concepţia noastră, în lucruri. Ne-am contopi cu lucrurile. Nu ne-am putea deosebi de lucruri. Şi care ar fi urmarea? Dacă nu ne-am putea deosebi de lucruri, nu am putea dezvolta sentimentul iubirii, căci iubirea se bazează în primul rând pe faptul că nu te contopeşti cu celălalt, ci rămâi o individualitate. Noi suntem organizaţi în aşa fel încât suntem apţi să iubim între naştere şi moarte. În dezvoltarea ocultă, această aptitudine de a iubi trebuie să fie înlocuită la rândul ei prin imaginaţie, inspiraţie, intuiţie. Dacă nu am avea iubirea viaţa noastră ar fi total ruinată, am deveni lipsiţi de inimă. Din această cauză este necesar ca cel care parcurge o evoluţie ocultă să-şi dezvolte înainte de orice capacitatea de a iubi. Dacă a făcut aceasta, el poate îndrăzni să străbată dincolo de vălul simţurilor şi să privească în afară. Aveţi astfel în faţa sufletului dumneavoastră cea de a doua enigmă. Omul trebuie să fie capabil de memorie şi de iubire. Dacă nu este capabil de iubire el nu poate privi cu conştienţa obişnuită dincolo de vălul simţurilor, iar dacă nu este capabil de memorie nu poate privi în propriul său interior.

Vrând să cerceteze subiectivitatea umană, *Kant* şi-a fixat drept jaloane noţiuni cu totul abstracte. În realitate, noi trebuie să înţelegem omul ca fiind o fiinţă aptă de gândire şi de iubire. Între naştere şi moarte, omul învaţă să cunoască ce trăieşte în simţire, să cunoască ce trăieşte în

iubire. Noi ne aflăm pe Pământ ca să ne perfecţionăm aceste două capacităţi.

Dacă omul trebuie să ţină separate, prin memorie, fiinţa sa simţitoare şi fiinţa sa gânditoare, care se loveşte aici şi de vălul simţurilor, el dezvoltă, mai ales prin intermediul capului – omul este în întregime cap –, viaţa conştienţei. Viaţa conştienţei se opreşte la gând. Gândul devine imagine a amintirii. Dar noi nu pătrundem mai departe de imaginea amintirii. Aici gândul este oprit; prin faptul că este reţinut aici el poate reveni ca amintire. Viaţa noastră normală dintre naştere şi moarte se bazează pe aceea că nu lăsăm gândul să coboare la organe. Forţele lui ajung jos, aşa cum am descris ieri, dar gândul ca atare, aşa cum trăieşte în noi ca imagine, nu-l putem lăsa să coboare. În clipa în care murim, gândul nostru devine imaginaţiune. Toate gândurile devin imagini. Cu aceste imagini omul trăieşte un timp între moarte şi o nouă naştere. Apoi, treptat, aceste imagini devin inspiraţie. În felul acesta sufletul evoluează. Acum, omul începe să perceapă muzica sferelor. Pentru el muzica sferelor începe să fie ceva real. El trăieşte în lumea sunetelor lumii, şi, în final, evoluează împreună cu Universul spiritual-obiectiv. Sufletul său devine în întregime intuiţie. Într-o oarecare măsură el devine una cu Universul.

Acesta este totodată momentul în care, după ce un anumit timp a existat această intuiţie, îşi face intrarea miezul nopţii cosmice, despre care am vorbit din nou ieri. Acum începe calea de întoarcere, iar intuiţia poate prelua ceva pe care omul l-a părăsit treptat, în timpul în care a trăit aici pe Pământ. Când trece prin poarta morţii, omul trăieşte prin alte forţe decât cele pe care, aici pe Pământ, le numim voinţa. El se adaptează forţelor cosmice. Aş spune că voinţa este absorbită, dispare treptat. Când omul a ajuns

la miezul nopţii cosmice, aşadar după ce a traversat starea de inspiraţie şi starea de intuiţie, ajungând pe culmea vieţii dintre moarte şi o nouă naştere, intuiţia este năpădită din nou de voinţă. Gândul este din nou temperat de voinţă; aceasta saturează tot mai mult sufletul, care se înalţă prin efort propriu din nou la inspiraţie, apoi la imaginaţiune. După ce ajunge la acest nivel şi-l parcurge un timp, el devine din nou matur pentru a fi încorporat. Pe această cale se formează din imagine, aşa cum am descris, ceea ce apare ca fiind omul metabolism-membre al încarnării anterioare, transformat. Vedeţi, aşadar, că urcând treptele dezvoltării oculte, omul se înalţă până la miezul nopţii cosmice, coborând apoi din nou, în sens invers, drumul până la imaginaţiune şi până la formarea gândurilor, când se încorporează.

În tot acest timp, omul preia voinţa. Când ajunge din nou în existenţa fizică, vedem cum ceea ce îl influenţează venind din Cosmos, ceea ce a preluat în sine venind din încarnarea anterioară se află în imagine, în care se află inclusă şi voinţa. Avem, aşadar, acum o imaginaţiune saturată de voinţă.

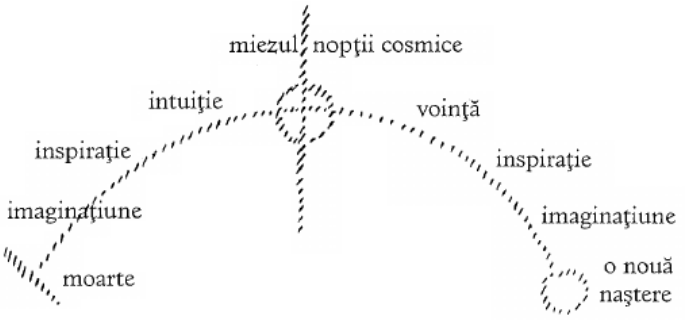

Fig. 1

Tablele 9+10

Aşadar, când omul ajunge înainte de concepţie la o nouă viaţă fizică, el posedă, de fapt, o imaginaţiune, dar o imaginaţiune saturată cu voinţă. Din imaginaţiune ia naştere capul şi ceea ce mai ţine de acesta, şi voinţa, care ia în stăpânire noile membre şi metabolismul; acestea se repartizează capului şi restului organismului omului. Aş spune că, în esenţă, capul este gând cristalizat, încremenit; ceea ce trăieşte în restul organismului este voinţă organizată. Gândurile dumneavoastră, reprezentările dumneavoastră se află în conştienţa obişnuită; ceea ce se întâmplă în voinţă, am spus aceasta de mai multe ori, le este tot atât de necunoscut oamenilor ca şi ceea ce se petrece în timpul somnului. În conştienţa obişnuită, atunci când ridici un braţ se conştientizează, avem reprezentarea acestui fapt, dar actul de voinţă ca atare rămâne adormit, ca şi ce se întâmplă în timpul somnului, de la adormire până la trezire. Aşadar, se poate spune: Omul metabolism-membre doarme şi în timpul zilei; el se trezeşte numai în omul-cap.

Ştiinţa oficială actuală vorbeşte în logică despre reprezentare, despre judecată şi despre concluzie. Să ne imaginăm o astfel de concluzie. Concluzia pe care o întâlnim în toate lucrările de logică se referă la celebrul silogism logic. Aşadar: Toţi oamenii sunt muritori; Cezar este om; deci Cezar este muritor. – Aceasta este concluzia. Fiecare element al concluziei este o judecată: Toţi oamenii sunt muritori – este o judecată, Cezar este om este o judecată,

Cezar este muritor este o judecată. Întregul este o concluzie. Om, Cezar sunt reprezentări.

Dacă întrebaţi un om, dintre cei foarte deştepţi – căci aceştia dau tonul –, el va spune: Toate acestea se petrec în sistemul nervos. Sistemul nervos este mijlocitorul reprezentării, al judecăţii şi al tragerii concluziei, ba chiar şi al sentimentului şi al voinlei. – Dar chiar şi cu reprezentarea, judecata şi concluzia lucrurile nu stau aşa cum spune gândirea oficială actuală. Numai reprezentarea este o treabă a capului. Când dai o sentinţă trebuie să simţi prin intermediul corpului eteric că te situezi pe picioarele tale. De fapt, nu judecaţi cu capul, judecaţi cu picioarele, în orice caz cu picioarele corpului eteric. Cel care judecă şi când stă culcat îşi întinde picioarele eterice. A judeca nu se bazează pe cap, a judeca se bazează pe picioare. Acest lucru nu îl acceptă nimeni în prezent, dar este adevărat. Iar concluzia se bazează pe braţe şi pe mâini, mai ales pe ceea ce la om se înalţă din ceea ce are şi animalul. Animalul stă pe picioarele sale, animalul este el însuşi o judecată, dar el nu trage concluzii. Omul trage concluzii. În acest scop, el şi-a obţinut braţele sale libere; pentru aceasta există braţele, nu pentru mers. Omul are braţele libere pentru a fi o fiinţă care poate trage concluzii. Iar ceea ce se petrece în timp ce păşim cu picioarele noastre eterice, în timp ce mişcăm braţele noastre astrale, aceasta este judecată, este concluzie, aceasta se oglindeşte în cap ca fiind reprezentare şi chiar devine reprezentare. Astfel încât este nevoie de întregul om, nu numai de omul neurosenzorial, ca să poată lua naştere judecata şi concluzia.

Dacă veţi lua în considerare aceasta, veţi spune: Omul preia de fapt, din sistemul său de membre judecata şi concluzia. Acestea sunt acţiuni ale voinţei şi ies la iveală dintr-o stare mult mai neprecizată decât reprezentarea. Aşa

cum ne trezim dimineaţa, tot astfel vieţuim când tragem o concluzie. Noi am extras-o din toată profunzimea fiinţei noastre. Ceea ce s-a maturizat din viaţa noastră anterioară până la viaţa noastră actuală, ceea ce vieţuieşte în cap ne conduce la a putea avea reprezentări prin intermediul capului. Când ne naştem, suntem bătrâni raportându-ne la Cosmos. Iar faptul că voinţa noastră s-a reînnoit se datorează faptului că am întinerit prin raportare la Cosmos. Întotdeauna ceea ce purtăm drept cap ne aminteşte de încarnarea anterioară. Este vechiul din noi. Ceea ce este omul metabolism-membre, pe acesta l-a cucerit voinţa în timp ce trece în încarnarea actuală, este mijlocit de corpul matern. Căci restul – este suficient să studiezi embriologia exterioară empirică şi vei obţine confirmarea – este construit în corpul mamei din Cosmos. Capul este o copie a Cosmosului, este influenţat de forţele exterioare. Cel care vrea să conteste acest lucru spune că este o aberaţie să se creadă că magnetismul Pământului orientează acul magnetic. Fizicianul, când vrea să explice mişcarea acului magnetic, pleacă de la acesta; fiziologul, embriologul, biologul, când vor să explice embrionul, rămân la corpul mamei. Acest lucru este aberant. Trebuie să ieşi în întregul Cosmos. Avem mai întâi capul, iar restul corpului, pe care-l cucereşte pentru sine voinţa, care s-a apropiat de imaginaţiune în timpul parcurgerii vieţii dintre moarte şi o nouă naştere începând de la ora miezului nopţii existenţei, este doar articulat la acesta.

Dacă observăm omul din desen (din fig. 2), vedem că tot ce se raportează la gândire şi la percepţie este situat deasupra membranei memoriei, iar tot ce se raportează la voinţă dedesubt. Aceasta acţionează în sus, acţionează din inconştient, în modul pe care l-am discutat ieri. Voinţa acţionează în sus. Despre voinţă noi nu ştim nimic. Omul

este o dualitate în viaţa dintre naştere şi moarte. El este cu adevărat un monon, aceasta este el prin raportare la întreaga lume, iar acest caracter monadic trebuie să-l stabilească în devenire, şi să-l restabilească mereu. În adevăr, între naştere şi moarte omul este dual: de o parte se află gândul împreună cu percepţia, de cealaltă parte, voinţa împreună cu mentalitatea.

Aş spune că omul este media dintre două lumi. Întrebaţi-vă ce aveţi în conştienţă în fiecare clipă a vieţii dumneavoastră. Reprezentările de amintire, ceea ce aţi vieţuit în cel de-al doilea, de-al treilea sau de-al cincilea, de-al şaselea an, acesta este conţinutul conştienţei dumneavoastră. Iar ceea ce străbate până aici izvorând de jos, din voinţă, este iubirea, capacitatea de iubire. De fapt, omul nu este altceva decât ce apare în medie ca imagini de amintire şi iubire. În fond, omul este alcătuit astfel: deasupra este o lume care este gând cosmic, dedesubt este o lume care este voinţă cosmică. Omul este punctul de atac pentru Lucifer din partea voinţei şi punctul de atac pentru Ahriman din partea gândurilor (vezi fig. 2). Ahriman ar vrea să-l facă pe om în întregime cap. Lucifer ar vrea să decapiteze omul pentru ca acesta să nu poată gândi deloc, ca totul să ţâşnească şi să se scurgă pe calea ocolită a inimii sub formă de căldură, ca el să se reverse din iubire cosmică şi să se scurgă în lume ca iubire cosmică, ca o fiinţă cosmic-fanatică.

În vremurile actuale, în cultura noastră mult lăudată, găsim mai ales influenţe ahrimanice. Aceste influenţe ahrimanice au fost mereu resimţite de oamenii mai sensibili. Când eram încă foarte tânăr, am vorbit o dată cu un poet austriac foarte cunoscut în acea perioadă; acesta avea un sentiment subtil pentru tot ce se înalţă în cultură şi exprima acest lucru semiimagistic, dar acest semiimagistic

era pentru el o realitate. El îmi spunea – îmi amintesc de parcă s-ar fi întâmplat azi: Felul în care suntem alcătuiţi noi oamenii actuali reprezintă un destin îngrozitor; un destin îngrozitor care va deveni al întregii omeniri, dacă lucrurile vor evolua ca în prezent. Omul îşi pierde treptat abilitatea membrelor, el nu va mai putea umbla, se va deplasa cu ajutorul roţii şi se va mişca în mod mecanic; el îşi va pierde şi abilitatea mâinilor, totul va deveni tehnic. Exact aşa cum se atrofiază un muşchi care nu este folosit, toate organele se vor atrofia treptat şi omul nu va mai fi decât cap. Capul se va mări tot mai mult, şi în felul acesta omul se va pomeni cu un rest al organismului cu totul degenerat, schilodit.

Această imagine stăruia, aş spune, ca un coşmar în faţa acestui poet austriac; el se numea *Hermann Rollett* şi descria acest lucru într-un mod foarte intuitiv, căci reprezentarea că oamenii vor deveni cândva capete rostogolitoare prin cultura noastră îl apăsa foarte tare. La baza acestei reprezentări se află faptul că în epoca noastră sunt extrem de puternice acele forţe care vor să dezvolte tot mai mult capetele noastre. Cu capul fizic acest lucru nu le reuşeşte foarte bine, dar cu capul eteric reuşita este asigurată. Aşadar, în vremea noastră forţele ahrimanice ar vrea să ne transforme în întregime în oameni-cap, ar vrea să ne transforme exclusiv în gânditori.

Dar mai este prezent şi celălalt pol care lucrează pentru noi când murim, astfel încât voinţa a acaparat gândul. Gândului nu-i este încă îngăduit să fie singur. Când ne naştem avem acumulată o voinţă nouă, dar gândul se separă, găseşte capul nostru; voinţa ia în stăpânire restul corpului. În timp ce trăim pe Pământ, în noi există o permanentă interacţiune între voinţă şi gând. Voinţa ia în stăpânire gândul, iar noi trebuie să trecem prin moarte cu acest compus din voinţă şi gând. Ahriman ar vrea să ne

împiedice. El ar vrea ca voinţa să rămână separată, ca gândul să fie format numai în noi. Dacă s-ar ajunge în final la ceea ce Ahriman vrea de fapt noi ne-am pierde identitatea. Am ajunge cu un gând format instinctiv, pe care nu l-am putea păstra şi Ahriman l-ar putea lua în stăpânire şi l-ar putea insera în restul lumii, astfel încât acest gând să poată acţiona mai departe. Acesta este efectiv destinul care ameninţă omenirea în cazul în care va persevera în materialismul actual, şi anume ca forţele ahrimanince să devină atât de puternice, ca Ahriman să-i fure omului gândurile şi să le insere în pământ, astfel încât acesta să se consolideze şi să rămână pământ ca atare. Ahriman este împotriva spuselor lui Christos: „Cerul şi Pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece." E1 ar vrea ca aceste cuvinte să nu se împlinească. Acest lucru se poate întâmpla numai dacă se vor fura oamenilor gândurile, dacă oamenii vor fi dezindividualizaţi.

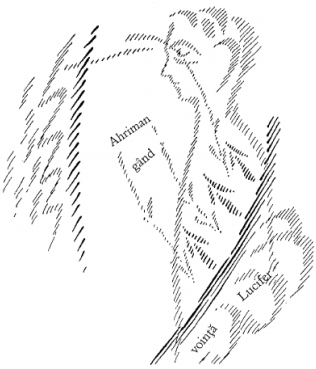

Tabla 9

Fig. 2

Dacă Ahriman ar acţiona în continuare aşa cum a făcut-o în special începând cu anul 1845, creierele vor deveni din ce în ce mai rigide, iar oamenii ar trăi sub influenţa obsesiilor, a gândurilor materialiste, aşa cum am

discutat ieri. Acest lucru s-ar evidenţia mai cu seamă în faptul că oamenii ar fi conduşi în aşa fel încât nu ar avea gânduri mobile, ci, când ar împlini o anumită vârstă, ar avea gânduri în întregime fixe. Vă rog să vă întrebaţi dacă acest lucru nu este deja prezent într-un mare grad în zilele noastre! Gândiţi-vă cât sunt de fixe în prezent gândurile multor oameni. Mai pot ei învăţa multe lucruri în prezent? Gândurile lor sunt atât de rigide încât nu mai pot învăţa mare lucru. Acest lucru este folosit deja în sens ahrimanic. Iar Ahriman se străduie să transforme tot mai mult gândurile în obsesii. Un produs activ al acestor obsesii este, în plan ştiinţific, atomismul. În spatele vălului simţurilor nu este presupus că există spiritul, ci numai atomi, atomi în vibraţie. Desigur, nu puteţi ajunge dincolo de acest văl al simţurilor decât cu ajutorul gândurilor. Dar Ahriman a bulversat oamenii într-atât încât ei şi-au materializat gândurile. Deja nu mai cred că ei construiesc doar o lume de atomi-gânduri, ci privesc acest lucru ca fiind o realitate; ei scot, aşadar, gândurile în afară. Este o lume total ahrimanizată. În prezent, noi posedăm o ştiinţă ahrimanizată până în cele mai mici detalii.

Acest lucru ne afectează viaţa într-un mod îngrozitor. De exemplu, eu am primit o dată – poate acum treizeci şi cinci de ani – un manuscris. Era un manuscris foarte savant. El îşi propunea să elaboreze o diferenţială pe care – eu vă povestesc o istorie adevărată –, dacă o integrezi, obţii omul. Aşadar, dacă integrezi totul, de la picior până la cap, obţii omul. Era un studiu foarte savant. Iar medicul care mi l-a adus mi-a spus: Puteţi face cunoştinţă şi cu autorul, căci a fost în clinica mea. Când l-am cunoscut, acesta mi-a declarat: Da, lucrurile aşa stau, eu personal am vieţuit aceasta, şi vă pot spune că sunt alcătuit în întregime din atomi diferenţiali, peste tot sunt diferenţiale, eu sunt numai o integrală. – El s-a

prezentat pe sine ca fiind alcătuit exclusiv din atomi; acesta este conştienţă intelectual-ahrimanică. Dar este vorba de sistemul atomismului devenit rigid. Căci atunci când mi-a fost adus manuscrisul mi-am amintit că există o formulă a lumii aparţinând lui Laplace care spune că este posibil să calculezi din atomi, prin integrare – caz în care nu se integrează totul de la picior până la cap, ci trebuie să integrezi totul de la începutul până la sfârşitul lumii –, dacă introduci o valoare specială oarecare, să spunem, momentul în care Cezar a trecut Rubiconul sau altele asemănătoare! Simplu, nu-i aşa, pentru că evidenţiezi atomii în formula Universului, tratându-i în mod corespunzător. Acest mod de gândire este până la exasperare asemănător cu studiul făcut de acel om asupra propriei sale persoane, care se vedea pe sine ca fiind o integrală inclusă între limitele de la picior până la cap. Dacă priveşti corect lucrurile, poţi vedea ahrimanizarea culturii noastre.

Desigur, noi trebuie să acţionăm împotriva acestei tendinţe, iar aceasta nu se poate întâmpla decât dacă nu lucrăm numai cu noţiuni abstracte, ci aducem noţiunile noastre la nivelul de imagini. Când vom păşi prin poarta morţii, vom aduce cu noi imagini şi vom găsi legătura cu lumea. Altfel omenirea se va îndrepta spre pericolul de a se pierde pe sine şi ceea ce ar trebui să fie individualizat prin revărsarea voinţei în gânduri se va mineraliza, va fi transformat în pământ, Pământul va deveni o fiinţă a Universului, iar omenirea se va transforma sufleteşte într-un mare cimitir.

Din când în când trebuie să abordezi şi asemenea perspective culturale. În vremea noastră este necesar să faci aceasta. Căci se ştie cât de repede ne apropiem de această osificare a culturii noastre. Nu aş vrea să nu amintesc, şi cu acest prilej, faptul că până în anul 869, până

la cel de al optulea Conciliu ecumenic general de la Constantinopol, se considera că omul este alcătuit din corp, suflet şi spirit. Atunci, aşa cum am mai menţionat, s-a stabilit pentru Occident, de către acest al optulea Conciliu ecumenic general, formula: Nu este admis să se creadă că omul este alcătuit din corp, suflet şi spirit; el este constituit din corp şi suflet, iar sufletul are unele însuşiri spirituale. Apoi această formulă s-a generalizat. În Evul Mediu se considera o erezie să crezi că omul este alcătuit din corp, suflet şi spirit. În prezent, profesorii de filosofie spun că omul este alcătuit din corp şi suflet. Această „ştiinţă fără prejudecăţi" nu este nimic altceva decât rezultatul hotărârii celui de al optulea Conciliu ecumenic general. Se poate spune: Odată cu al optulea Conciliu ecumenic general omenirea a pierdut conştientizarea spiritului; aceasta trebuie recucerită. Dacă însă vom merge mai departe pe calea amintită, omul va pierde şi conştientizarea sufletului.

Materialiştilor secolului al XIX-lea această conştienţă a sufletului le dispăruse într-atât încât se spunea: Creierul secretă gânduri precum ficatul fierea. Aşadar, nu se mai deţinea decât conştienţa proceselor corporale. Şi, fără ca oamenii să ştie aceasta, există în prezent – tot felul de societăţi lucrează în acest sens – tendinţa de a repeta ceea ce s-a realizat la Conciliul de la Constantinopol din 869, şi anume de a statua că omul nu este alcătuit din trup şi suflet, ci din trup, iar sufletul este ceva ce se dezvoltă din trup. Din această cauză se consideră că este imposibil să educi sufleteşte omul; deci trebuie găsit un element, un element material pe care să-l inoculezi omului la o anumită vârstă; astfel el îşi va dezvolta talentele. – Această tendinţă persistă. Ea se află în linia dreaptă a evoluţiei ahrimanice: să nu se mai fondeze şcoli pentru predare, ci să se inoculeze omul cu anumite substanţe. Nu este ceva ce nu poate fi

făcut, dar atunci transformi omul în automat. Astfel s-ar grăbi procesul de educaţie care lucrează prin constrângerea gândurilor. Există deja substanţe cu ajutorul cărora, dacă ar fi inoculate omului la vârsta de şapte ani, acesta s-ar putea dispensa de şcoala primară; el ar deveni un automat al gândirii. El ar deveni foarte deştept, dar nu ar avea conştienţa acestui fapt. Dar ce importanţă are în prezent dacă omul are sau nu o viaţă interioară, din moment ce el aleargă de colo-colo în exterior, făcând un lucru sau altul! Oamenii care se dăruiesc în prezent culturii ahrimanice – şi există astfel de oameni – năzuiesc numai spre astfel de idealuri. În definitiv, ce ar putea fi mai încântător pentru o mentalitate, care se răspândeşte tot mai mult în prezent, decât să se descopere un vaccin în loc să chinuieşti un copil timp de mulţi ani! Aceste lucruri trebuie spuse cu tărie. Pentru că altfel nu se observă ce scopuri se urmăresc. Printr-un astfel de vaccin s-ar obţine pur şi simplu relaxarea corpului eteric în corpul fizic. De îndată ce corpul eteric se relaxează, jocul dintre Univers şi corpul eteric devine deosebit de activ, iar omul devine un automat. Dar corpul fizic al omului trebuie să fie educat aici, pe Pământ, prin voinţă spirituală.

În această perspectivă, şi în opoziţie cu automatizarea omului, au fost elaborate metodele pedagogice pentru şcoala Waldorf. Ele trebuie să fie un motor cultural care să conducă la spiritualizare. Căci, în prezent, este necesar înainte de orice ca viaţa oamenilor să fie cultivată ca viaţă spirituală. Din această cauză ar trebui să urmărim tot ce apare ca simptom de ameliorare la oamenii individuali. Am evidenţiat cu alte prilejuri cum omenirea actuală se străduie să înlocuiască adevărata practică a vieţii cu rutina, care duce la mecanizarea ei.

De curând, m-am bucurat când am citit că mai există oameni care, pe lângă rutina obişnuită a vieţii, mai apreciază viaţa practică. Am aflat cum îşi testa *Edison* oamenii pe care dorea să-i pregătească pentru a fi practicanţi. El nu era interesat dacă un comerciant ştie să-şi ţină bine evidenţa contabilă nici dacă este un om îndemânatic, raţional. Acest lucru, spunea el, îl învaţă oricine în trei săptămâni. Şi este corect. Edison punea oamenilor despre care voia să ştie dacă au valoare în viaţa practică întrebări de felul următor: Cât de mare este Siberia? Aşadar, când voia să testeze pe cineva dacă este un bun contabil el nu-l întreba dacă poate finaliza în mod corect un bilanţ, ci: Cât de mare este Siberia? Sau: Dacă lungimea unei camere este de cinci metri, lăţimea de trei metri şi înălţimea de patru metri, câţi metri cubi de aer intră în ea?; Ce se află în locul unde Cezar a trecut Rubiconul etc., întrebări cu totul generale la care, dacă ştia să răspundă, Edison îl angaja pe post de contabil. El considera că dacă cineva poate răspunde la o astfel de întrebare generală era dovada că nu şi-a irosit timpul în şcoală, că are gânduri mobile; şi aceasta cerea el.

De fapt, în acest fel ar trebui să fie modelată practica, în timp ce noi, în ultima vreme, am cârmit spre direcţia opusă şi am crezut în specializări, astfel încât găseşti din ce în ce mai greu oameni de care ai nevoie pentru practică. În acest mod trebuie să lucrăm pentru mobilitatea gândurilor. Dacă se va lucra astfel gândurile nu se vor osifica, iar Ahriman va avea o situaţie grea. Dar veţi constata singuri cât de puţini Edisoni care să aibă asemenea principii practice există. Problema care se pune acum este de a se lucra în vederea obţinerii imagisticii noţiunilor; cine lucrează în acest scop nu va mai putea spune că nu înţelege ştiinţa spiritului. Căci imboldul omului de a obţine din

abstracţiune caracterul imagistic al noţiunilor îi dă, pe de o parte, posibilitatea să poată înţelege că Pământul s-a dezvoltat din Lună, Soare, Saturn, iar pe de altă parte, pentru viaţa sufletească se amestecă în reprezentările imagistice, în imaginaţiuni, viaţă a sentimentelor. Apare în adevăr omul deplin.

Nu de mult s-a comunicat faptul că un critic ar fi spus că antroposofia nu este o ştiinţă pentru că adevărurile la care ajunge sunt extrase din stadiul omului în întregul său, pe când o ştiinţă ar trebui să le extragă numai din intelect. Aşadar, ştiinţei nu-i este îngăduit să extragă adevărurile din cunoaşterea omului în întregul său.– Pe această cale se urmăreşte să se extindă din nou cultura de cap unilaterală la o cultură a omului integral, de fapt, falsa conştienţă, cea care ajunge la cultura de cap şi care apoi se extinde în viaţa practică. Căci credinţa falsă că noi judecăm cu capul conduce oamenii la cultura de cap. Noi judecăm cu picioarele şi conchidem cu braţele. Odată ce ştim aceasta, nu va mai fi ignorat principiul de bază că adevărul adevărat trebuie să rezulte din omul integral, din omul total. Aceasta este problema pe care am vrut să v-o prezint azi.

CONFERINŢA a VIII-a

Dornach, 8 iulie 1921

În pregătirea celor două expuneri viitoare vom evoca în faţa sufletelor noastre câte ceva despre fiinţa omului, în măsura în care acesta este o fiinţă care gândeşte. Tocmai această însuşire a omului de a fi un om al gândurilor este, în prezent, ignorată de ştiinţă, este interpretată într-un mod cu totul eronat. Se consideră că gândurile, aşa cum le vieţuieşte omul, iau naştere în om, că omul ar fi purtătorul gândurilor. Nu este de mirare că există această părere, atâta vreme cât entitatea omului nu este accesibilă unei observaţii mai fine. Entitatea umană se sustrage observaţiei grosiere.

Când considerăm omul o fiinţă care gândeşte, o facem pentru că percepem că el, în stare de veghe, de la trezire la adormire, îşi însoţeşte diferitele vieţuiri cu gânduri, cu conţinutul gândirii sale. Aceste vieţuiri ale gândurilor ne apar ca luând naştere în interiorul omului şi încetând pe timpul dintre adormire şi trezire, adică în starea de somn. Şi deoarece există părerea că vieţuirile gândurilor sunt prezente cât timp omul veghează şi se pierd în timpul somnului în ceva nedeterminat, aspect asupra căruia nu se mai caută explicaţii şi pentru că el este reprezentat astfel, nu se poate defini omul ca fiinţă care gândeşte. O observaţie mai fină, care nu ajunge până la zona pe care am descris-o în cartea mea ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?***, arată că viaţa de gânduri nu este acel lucru simplu care este imaginat în mod obişnuit. Este suficient să comparăm viaţa grosieră de gânduri obişnuită, pe care o conştientizează fiecare dintre noi când observă omul între

trezire şi adormire, cu un element oricum problematic pentru conştienţa obişnuită, cu visul.

În mod obişnuit, nu se abordează decât o anumită caracteristică a visării. Se compară starea de visare cu starea gândirii treze şi se apreciază că în starea de visare sunt prezente asociaţii de gânduri întâmplătoare, că se înşiruie imagini unele după altele, fără ca între ele să fie perceptibilă o legătură, aşa cum poate fi percepută în lumea exterioară a simţurilor. Sau se mai şi raportează ceea ce se petrece în vis la lumea exterioară a simţurilor, se vede cum proeminează, cum nu se inseră la început şi la sfârşit în fenomenele lumii exterioare a simţurilor.

Se ajunge la asemenea observaţii şi se pot consemna şi rezultate întru totul pozitive. Dar nu se observă că dacă omul se lasă în voia unei porniri trecătoare de adâncire, dacă se lasă în voia curgerii libere a gândurilor el poate percepe cum în această curgere obişnuită a gândurilor care se leagă de desfăşurarea exterioară a evenimentelor se amestecă ceva care este asemănător visării, chiar şi când ne aflăm în stare de veghe. De la trezire până la adormire se desfăşoară – în timp ce ne străduim să adaptăm viaţa noastră de gânduri condiţiilor exterioare în care suntem întreţesuţi – o visare nedeterminată. Într-o oarecare măsură lucrurile pot apărea ca fiind două curente concomitente: un curent superior pe care-l stăpânim cu voia noastră şi un curent inferior care se desfăşoară în modul în care se derulează înseşi visele în succesiunea imaginilor lor. Desigur, trebuie să te dăruieşti vieţii interioare, dacă vrei să observi aspectele despre care am vorbit acum. Dar ele sunt mereu prezente. Întotdeauna se va face observaţia: Este prezent un curent inferior. Aici gândurile se învârtejesc unele în altele atât de imagistic, aşa cum se înârtejesc între ele în vise, aici se înşiră imaginile

cele mai disparate. Aici se ivesc reminiscenţe din toate lucrurile posibile care, ca şi visul, suscită alte gânduri, se leagă de ele. Iar oamenii care se lasă interior în voia lor, care sunt prea comozi pentru a se adapta condiţiilor exterioare cu desfăşurarea gândurilor lor pot observa că există o străduinţă interioară de a se dărui unor astfel de visări treze. Această visare trează se deosebeşte de visarea obişnuită prin faptul că imaginile sunt palide, seamănă mai mult cu reprezentările.

În ceea ce priveşte relaţia reciprocă dintre aceste imagini, această visare trează nu prezintă deosebiri semnificative faţă de visele adevărate. Există toate categoriile de oameni, începând cu cei care nici nu observă că o astfel de visare trează este prezentă în curenţii inferiori ai conştienţei lor, care lasă aşadar ca gândurile lor să se desfăşoare pe firele conducătoare ale evenimentelor exterioare, până la cei care se dăruiesc visării treze şi lasă să se desfăşoare în conştientul lor gândurile aşa cum vor să se întreţească şi să se învârtejească ele. De la asemenea firi visătoare, aşa cum sunt numite, până la cele care sunt naturi complet uscate, care nu dau importanţă decât la ceea ce corespunde exact unei desfăşurări de fapte, există toate categoriile de naturi umane. Şi trebuie să spunem că cea mai mare parte din ceea ce îi fecundează pe oameni în plan artistic, poetic etc. îşi are originea în acest curent inferior al visării treze din timpul zilei.

Aceasta este una din laturile problemei. Ea ar trebui luată în considerare în mod obligatoriu. Atunci s-ar afla că în noi are loc, de fapt, încontinuu, o visare tălăzuitoare pe care doar o înfrânăm prin relaţia pe care o avem cu lumea exterioară. Şi s-ar mai şti că în principal voinţa este cea care se adaptează lumii exterioare şi aduce coerenţă şi logică în sistemul masei de gânduri interioare, care altfel se

desfăşoară fără nicio regulă. Voinţa este cea care aduce logica în gândirea noastră. Aşa cum am spus, aceasta este numai o latură a problemei. Dar mai există şi o a doua latură. Se poate observa – dacă se intră cât de cât în acele zone descrise în cartea mea ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?*** – cum, atunci când te trezeşti, preiei ceva din starea în care te-ai aflat de la adormire până la trezire. Dacă adăugăm la aceasta ce poţi percepe aici, se va putea observa foarte clar cum te ridici parcă dintr-o mare de gânduri, atunci când te trezeşti. Nu te trezeşti nicidecum dintr-un nedeterminat, din întuneric, ci dintr-o mare de gânduri, gânduri care îţi fac impresia că erau foarte, foarte determinate în timpul în care ai dormit, dar nu le poţi reţine când treci în starea de veghe.

Dacă continuăn să facem astfel de observaţii, vom vedea că aceste gânduri pe care le aducem din starea de somn sunt foarte asemănătoare cu fantezii, cu invenţii, pe care le realizăm cu privire la ceva pe care trebuie să-l facem în lumea exterioară, şi că aceste gânduri pe care le aducem cu noi la trezire sunt foarte asemănătoare cu intuiţiile morale, aşa cum le-am numit în cartea mea ***Filosofia libertăţii***.

În timp ce în cazul primului mod de ţesere a gândurilor, care într o anumită măsură se desfăşoară în conştienţa clară, avem sentimentul că în visele treze clocoteşte ceva în noi, nu putem spune acelaşi lucru şi în ceea ce priveşte ultimul caz caracterizat de noi, situaţie în care putem spune că, la trezire, când ne reîntoarcem în corpul nostru, nu suntem în stare să reţinem împrejurările în care am trăit de la adormire la trezire.

Cine-şi aduce corect în conştienţă aceste două aspecte ale vieţii umane nu va mai considera gândurile ca fiind ceva care se confecţionează în organismul uman. Căci

simţământul pe care l-am avut la trezire nu poate fi considerat un produs oarecare al organismului uman, ci ca ceva pe care-l vieţuim între adormire şi trezire, atunci când suntem smulşi din corpul nostru cu eul şi cu corpul nostru astral.

Unde ne aflăm atunci? Această întrebare trebuie să ne-o punem mai întâi. Suntem, cu eul nostru şi cu corpul nostru astral, în afara corpului nostru fizic şi a corpului nostru eteric. O evaluare simplă, pe care nu o poţi evita dacă te dăruieşti fără prejudecăţi vieţii, ne va spune: În ceea ce ne apare când ne îndreptăm simţurile spre lumea exterioară ca fiind vălul simţurilor lumii, ca fiind tot ceea ce ne oferă calităţile simţurilor, acolo ne aflăm când suntem în afara noastră. Numai că atunci pentru viaţa obişnuită se stinge conştienţa. Şi noi resimţim aceasta când ne trezim dimineaţa. Atunci ne simţim prea slabi pentru a reţine ceea ce am vieţuit de la adormire la trezire. Deşi eul nostru şi corpul nostru astral se afundă în corpul nostru fizic şi în corpul nostru eteric, ele nu pot reţine ce au vieţuit. Şi deşi ele participă apoi la vieţuirile ce sunt realizate prin intermediul corpului, pentru ele se stinge ceea ce s-a vieţuit între adormire şi trezire. Aşa cum am spus, numai când avem fantezii care se raportează la lumea exterioară sau când avem intuiţii morale noi vieţuim ceva asemănător cu ceea ce trebuie să ne apară la o observare directă ca fiind lumea în care trăim între adormire şi trezire.

Dacă privim problema astfel, percepem opoziţia foarte clară dintre interiorul nostru şi lumea exterioară. Într-un anumit sens, aceasta ne aruncă şi o lumină asupra afirmaţiei pe care o facem adeseori că lumea exterioară, aşa cum ni se oferă de la trezire până la adormire, este un fel de iluzie, un fel de maya. Căci în această lume care ne arată partea ei exterioară ne aflăm când suntem în afara corpului

nostru, când nu suntem în corpul nostru, ci în afara lui. Atunci ne cufundăm în lumea pe care altfel nu o percepem decât prin intermediul simţurilor noastre. Astfel încât trebuie să spunem: Această lume pe care o percepem prin revelaţia simţurilor are profunzimi care conţin, de fapt, cauzele şi entităţile ei. Noi suntem prea slabi în conştienţa noastră obişnuită pentru a percepe nemijlocit aceste cauze şi aceste entităţi.

Cu toate acestea o observare fără prejudecăţi pătrunde în regiunile descrise în ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?***, ceea ce schematic pot reprezenta aşa (desenul de mai jos). Dacă vreau să expun viaţa de gânduri obişnuită o las să înglobeze tot ce omul adună interior în gândire de la trezire la adormire bazat pe percepţii exterioare, pe durerile sale fizice, pe sentimentele de plăcere fizică etc. Ceea ce se vieţuieşte prin gândire în conştienţa obişnuită este redat schematic în desen cu alb. Sub acesta, ca o visare trează, trăieşte, nesupus legilor logicii, ceea ce am reprezentat în desen cu roşu, jos. Dimpotrivă, când între adormire şi trezire trecem în lumea exterioară, noi trăim, aşa cum putem percepe, din nou într-o lume a gândurilor, dar a gândurilor care ne preiau, care nu sunt în noi, din care ieşim la trezire (vezi desenul, roşu, exterior). Astfel noi am despărţit prin gândirea noastră obişnuită două lumi de gânduri: o lume interioară de gânduri şi o lume exterioară de gânduri, o lume de gânduri care umple Cosmosul, care ne preia când adormim. Putem numi ultima lume de gânduri lumea cosmică de gânduri. Prima este o lume oarecare de gânduri; în aceste zile vrem să ne ocupăm mai amănunţit de aceasta.

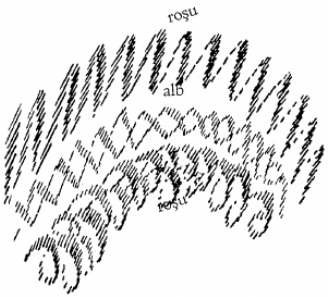

Tabla 11

În felul acesta ne vedem introduşi cu lumea noastră obişnuită de gânduri într-o lume generală de gânduri, din care o parte se află în noi, o parte în afara noastră. Ceea ce se află în noi ne apare ca un fel de vis. Pe fondul sufletului nostru se găseşte o ţesătură haotică de gânduri, ceva ce nu este străbătut de logică. Dar această lume exterioară de gânduri conştienţa obişnuită nu o poate percepe. Numai adevărata vedere spirituală poate dezvălui natura acestei lumi exterioare de gânduri din vieţuirea nemijlocită, vedere spirituală care pătrunde apoi mai profund în regiunile descrise în ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?*** Dar această lume de gânduri în care ne afundăm între adormire şi trezire este o logică mult mai profundă decât lumea obişnuită de gânduri. Dacă nu se doreşte înţelegerea greşită a expresiei, aş dori să numesc această lume de gânduri o lume de gânduri superlogice. Ea este plasată deasupra logicii obişnuite, cum este plasată lumea noastră de vise, lumea noastră de visări treze, sublogică.

Aşa cum am spus, aceasta se poate fundamenta prin clarvedere spirituală. Dar există o altă cale prin care puteţi controla această vedere spirituală. Vă este totuşi clar că în anumite regiuni ale organismului propriu conştienţa obişnuită nu poate să se afunde. Am vorbit mult despre aceasta în ultimele conferinţe. Am spus: Prin faptul că

pentru conştienţa obişnuită avem memoria, capacitatea de a ne aminti spre interior apare o membrană care ne separă de organele noastre. Noi nu putem să observăm nemijlocit prin privire interioară organele interioare, plămânul, ficatul etc. Dar am spus şi că este o falsă mistică, o mistică nebuloasă ce îşi desfăşoară fantezia spre interior şi care vorbeşte ca *Sfânta Tereza* sau ca *Mechthild von Magdeburg*, care găsesc tot felul de imagini poetice – nu discutăm despre frumuseţea lor –, ce nu sunt nimic altceva decât efluvii organice. Dacă nu ne dăruim acestei mistici nebuloase, ci cercetării adevărate a spiritului, ajungem, când pătrundem în interiorul omului, la cunoaşterea organelor. Se percepe în mod spiritual importanţa plămânului, ficatului, rinichiului etc., se străbate spiritual membrana amintirilor şi se ajunge la străvederea interioară a omului. Dar este ceva care nu poate fi realizat cu conştienţa obişnuită. Cu conştienţa obişnuită este posibil să se observe doar în mod exterior cum se comportă organele atunci când le studiem ca aparţinând lumii fizice şi minerale. Dar pentru a privi interior ce forţe poartă în ele, ce le străbate, ce este activ în ele, ceea ce v-am descris în ultimele zile, este necesară clarvederea spirituală.

Aşadar, aici se află ceva pe care omul nu-l poate atinge cu conştienţa obişnuită. De ce nu-l poate atinge cu conştienţa obişnuită? Pentru că nu-i aparţine numai lui. Ceea ce se poate atinge cu conştienţa obişnuită aparţine doar omului. Ceea ce pulsează aici jos, în organe, nu aparţine numai omului, ci-i aparţine omului ca fiinţă a lumii, aparţine totodată omului şi lumii.

Poate că acest lucru este clarificat cel mai bine prin următoarea analiză. Când tot ce este lume fizică va dispărea odată cu Pământul, ceea ce acum există ca forţe interioare ale organelor noastre va continua să acţioneze. Tot ce pot

vedea ochii noştri, ce pot auzi urechile noastre, întreaga lume exterioară va dispărea odată cu Pământul. Ceea ce avem în interior, ce se află în organismul nostru va continua să existe şi când lumea exterioară pe care o percep simţurile nu va mai exista. Noi nu existăm în lume numai pentru a ne îngloba organele noastre, ci pentru ca însuşi Cosmosul să se modeleze în interiorul noastru. Unde nu pătrunde conştienţa noi includem ceva ce nu ne numai aparţine nouă, ci aparţine lumii. Ceea ce aparţine lumii este alcătuit din procesele haotice ale visării treze?

Dacă observăm aceste procese haotice ale visării treze putem spune: Întreaga structură, tot ceea ce percepeţi ca fiind curent inferior al conştienţei dumneavoastră, nu este constructorul organelor dumneavoastră, al întregului dumneavoastră organism. Frumos ar arăta organismul dacă tot ceea ce trăieşte haotic prin subconştientul dumneavoastră ar construi organele dumneavoastră, întregul dumneavoastră organism! Aţi vedea ce fel de caricaturi aţi fi, dacă aţi fi o copie a ceea ce pulsează aici jos, în subconştientul dumneavoastră. Aşa cum se manifestă lumea exterioară care ni se oferă prin simţuri, aşa cum această lume este construită din gânduri pe care le vieţuim între adormire şi trezire, tot astfel, în ceea ce nu atingem cu conştienţa obişnuită, suntem construiţi din aceleaşi forţe exterioare ale gândurilor. Aşadar, dacă aş vrea să reprezint schematic omul (ca în desenul de mai jos) ar trebui să spun: Avem lumea de gânduri învăluitoare (vezi desenul, roşu) care construieşte şi organismul uman, iar acest organism produce lumea superioară de gânduri (vezi desenul, alb), către care înclină maya exterioară sensibilă între gândurile noastre şi lumea ambientală (vezi desenul, albastru).

Tabla 12

Încercaţi să vă actualizaţi în mod corect cum este alcătuită o mică parte din dumneavoastră, ce cuprindeţi aici cu conştienţa, şi cum o mare parte din dumneavoastră este construită din aceeaşi lume exterioară în care vă afundaţi între adormire şi trezire. Acest lucru poate fi observat la un studiu fără prejudecăţi, şi eu m-am referit aici la aceasta de mai multe ori.

De fapt, omul cuprinde cu conştienţa obişnuită numai gândurile sale; sentimentele sale sunt ca nişte vise care înoată sub gânduri. Sentimentele se ridică la suprafaţă, se scurg. Omul nu le vede cu claritatea cu care vede reprezentările, gândurile. Identic cu vieţuirea dintre adormire şi trezire este vieţuirea a ceea ce în timpul zilei este de natura voinţei. Dar ce ştie omul despre ceea ce se petrece când îşi mişcă prin voinţă mâna sau braţul? El ştie că vrea să-şi mişte braţul. Aceasta este o reprezentare. El ştie cum arată forma sa când şi-a mişcat braţul. Din nou reprezentare. Ceea ce ştie despre aceasta în conştienţa sa obişnuită este o ţesătură de reprezentări; sub această ţesătură de reprezentări plutesc sentimente. Dar ceea ce acţionează ca voinţă în el doarme tot atât de profund, chiar şi în starea de veghe, ca atunci când omul doarme de la adormire până la trezire.

Ceea ce este construit în noi din Cosmosul exterior aici jos ne apare dormind, aşa cum afară mineralele şi plantele ni se prezintă dormind. Aceasta înseamnă că noi acţionăm şi trăim în acest cosmic de la adormire până la trezire. În aceeaşi măsură în care străvedem lumea exterioară ne vieţuim pe noi în propriul organism. În aceeaşi măsură încetăm să mai avem doar reminiscenţe, aşa cum le desprindem din evenimentele vieţii noastre, ci începem să obţinem reprezentări privind forţele care constituie, care construiesc organele noastre – plămâni, ficat, stomac.

În aceeaşi măsură în care învăţăm să străvedem lumea exterioară, noi învăţăm să străvedem bucata de Cosmos pe care am încorporat-o, în care ne aflăm, care se găseşte în interiorul nostru fără să ştim ceva despre aceasta în conştienţa obişnuită.

Ce luăm cu noi dimineaţa, la trezire, din acest Cosmos? Ceea ce luăm cu noi este vieţuit foarte clar de un observator fără idei preconcepute ca fiind voinţa. În fond, viaţa trează de gânduri se deosebeşte de ceea ce curge aici, jos, visând în subconştient, prin faptul că este străbătută de voinţă. Voinţa este cea care introduce logica, iar logica nu este, în fond, o învăţătură despre gândire, ci o ştiinţă despre modul în care voinţa ordonează şi dirijează imaginile gândurilor, aducându-le într-o anumită ordine exterioară, care apoi corespunde cursului exterior al lumii.

Când visăm, percepem acolo, jos, cu intensitate această unduire de vârtejuri de imagini haotice, ilogice, şi putem observa intervenind voinţa în această învârtejire haotică de imagini prin care voinţa ordonează ceea ce trăieşte în noi într-un mod care produce o ordine logică. Dar nu luăm cu noi logica lumii, pe care am numit-o mai devreme ca fiind supralogică, luăm cu noi numai voinţa.

Cum se ajunge totuşi ca această voinţă să acţioneze în noi în mod logic? Aici se află o mare taină a umanităţii, ceva deosebit de important. Când ne afundăm în existenţa noastră cosmică care nu este prezentă pentru conştienţa obişnuită, când ne afundăm în întregul nostru organism simţim în voinţa care se extinde aici logica organelor noastre. Simţim logica cosmică a organelor noastre.

Este deosebit de important să înţelegem faptul că atunci când ne trezim dimineaţa, aşadar când ne afundăm în corpul nostru, suntem constrânşi de această afundare să modelăm voinţa. Dacă corpul nostru nu ar fi modelat, voinţa ar forma vârtejuri clocotitoare în mod haotic, în toate direcţiile; la trezire voinţa s-ar extinde haotic în toate direcţiile. Acest lucru nu-l face pentru că ea descinde în forma umană existentă, în care se afundă. Aceasta îi conferă structura logică, ceea ce face ca, plecând de la corpul uman, ea să confere logică gândurilor, altfel învârtejite haotic între ele. Noaptea, când doarme, omul este inserat în supralogica Cosmosului. Pe aceasta el nu o poate reţine. Dar când se afundă în corp voinţa preia forma acestuia. Aşa cum turnând apă într-un vas apa preia forma acestuia, tot astfel şi voinţa preia forma corpului.

În cazul voinţei, lucrurile nu stau ca în cazul apei turnate într-un vas, a cărui formă o preia. Voinţa nu preia numai formele spaţiale, ci se infiltrează până în cele mai mici venule. Aceasta nu se poate mişca – la profesorul *Traub* se mişcă de la sine mesele şi scaunele în spaţiu, dar aici avem o logică teologică; apa preia forma pasiv şi nu se loveşte decât cel mult de pereţii exteriori. Voinţa omului pătrunde în toate ramificaţiile individuale şi stăpâneşte de aici cursul imaginilor, altfel haotic.

Aşadar, ceea ce se percepe aici ca fiind curent inferior este lăsat liber de către corp. Este ceva legat de corpul

uman dar care se străduie să se elibereze, să iasă din formele corpului uman. Dar ce extrage omul din corp la adormire, ceea ce duce el în Cosmos, care apoi se afundă, se adaptează legii corpului.

Tabla 11

Acum lucrurile stau astfel încât omul ar ajunge cu întreg sistemul capului doar la imagini. Este o prejudecată fiziologică general acceptată că judecăm şi tragem concluzii cu capul. Cu capul doar ne reprezentăm. Dacă am avea doar capul, iar restul organismului ar fi inactiv pentru viaţa de reprezentare, am fi visători treji. Capul are capacitatea de a visa în stare de veghe. Şi când ne întoarcem dimineaţa din nou în corpul nostru pe calea ocolită a capului ne apar în conştienţă visele. Numai când pătrundem din nou în corpul nostru, când voinţa se adaptează nu numai capului, ci şi restului organismului, abia atunci această voinţă este din nou aptă să introducă logica în forţele imaginilor, care altfel se învârtejesc imagistic unele în altele.

Aceasta vă conduce apoi la ceva ce am comunicat şi în conferinţe trecute. Trebuie să vă fie foarte clar că în realitate omul judecă, oricât de uimitor şi paradoxal ar suna

aceasta, cu picioarele şi cu mâinile, şi trage concluzii tot cu picioarele şi cu mâinile. Astfel ia naştere ceea ce numim o concluzie, o judecată. Când ne reprezentăm avem doar imaginea care este trimisă înapoi în cap, dar judecători şi trăgători de concluzii suntem ca om integral, nu numai ca om-cap. Dacă un om este infirm, el nu poate să judece sau să conchidă; depinde de felul în care sunt organizate lucrurile la cei cărora le lipseşte întâmplător un membru oarecare.

Ceea ce este omul din punct de vedere spiritual-sufletesc trebuie să fie pus în legătură cu omul ca întreg; trebuie să fie clar că noi introducem logica în viaţa noastră de reprezentare din aceleaşi regiuni pe care nu le atingem cu conştienţa obişnuită, care sunt preluate de la fiinţa afectivă şi de la fiinţa voliţională. Judecata şi tragerea de concluzii provin din aceleaşi regiuni ale interiorului nostru din care izvorăsc simţirea şi voinţa noastră.

Cea mai cosmică în noi este matematica noastră interioară. Aceasta nu ne aparţine ca om aflat în repaus, ci ca om care se deplasează în diferite direcţii. Noi ne mişcăm întotdeauna în figuri matematice. Dacă analizăm acest lucru în mod exterior la un om care merge în diferite direcţii, vedem ceva spaţial; dacă trăim acest lucru în mod interior, vieţuim matematica noastră interioară, care este una cosmică, numai că ceea ce este cosmic ne şi construieşte. Direcţiile spaţiului, care ne sunt exterioare, ne construiesc, iar noi le vieţuim în noi. Şi în timp ce le vieţuim le abstractizăm, întreţesem imaginile care se oglindesc în creier cu ceea ce ni se arată exterior, spaţial, în lume.

Este necesar ca astăzi să se atragă atenţia asupra faptului că ceea ce introduce omul în lume în timp ce matematizează este ceea ce-l construieşte pe el, aşadar ceea ce este de natură cosmică. Prin aberantul kantianism

spaţiul a fost transformat într-o formă pur subiectivă. El nu este o formă subiectivă, este ceva pe care îl vieţuim în mod real chiar în aceeaşi regiune în care vieţuim ceea ce este de natură voliţională. Şi aici radiază el în sus. Radierea spre lume devine ceva cu care impregnăm apoi ceea ce se oferă la exterior.

Lumea actuală nu poate studia această întreţesere interioară a omului cu Cosmosul, această situare a omului în Cosmos. Am atras atenţia în mod pertinent asupra acestei situări înăuntru în ***Filosofia libertăţii***, unde arăt, în pasaje remarcabile, că omul este legat de Cosmos, că este un membru al întregului Cosmos şi că din acest cosmic general răsare individual-omenescul, care este apoi cuprins cu conştienţa obişnuită. Acest pasaj din cartea mea ***Filosofia libertăţii*** a fost înţeles de foarte puţini cititori; cei mai mulţi nu au ştiut despre ce este vorba. Nu este nicio mirare că într-o perioadă în care abstracţiunea înfloreşte până la einsteinizare, că într-o perioadă în care această concepţie, deosebit de spirituală în sine dar absolut abstractă, este prezentată lumii ca ceva deosebit nu se înţelege ceea ce vrea în realitate să introducă în adevăr, în adevărul adevărat.

Trebuie să subliniem faptul că nu este suficient ca ceva să fie logic. Construcţia einsteiniană este logică, însă nu este veridică. Orice relativism nu este veridic. Gândirea veridică începe acolo unde nu mai poţi părăsi realitatea în timp ce gândeşti. Omul citeşte sau aude în prezent că *Einstein* se întreabă, de exemplu, cum ar fi dacă un ceasornic ar zbura în Cosmos cu viteza luminii? Pentru cel care trăieşte veridic în gândirea sa, în sufletul său aceasta se aseamănă cu situaţia în care cineva ar întreba: Ce devine omul dacă-i tai capul, şi pe lângă aceasta îi mai tai şi mâna dreaptă şi mâna stângă sau braţul drept etc.? – El încetează

de a mai fi om. Tot astfel încetează de a mai fi ceea ce eşti justificat să-ţi reprezinţi când vorbeşti despre un ceasornic care ar zbura prin Cosmos cu viteza luminii! Nu este posibil să-ţi reprezinţi acest lucru. Trebuie menţinut veridicul dacă vrei să ajungi la o gândire veridică. Ceva poate fi logic, plin de spirit, în foarte mare măsură, dar aceasta nu-l face să fie şi veridic. În prezent, noi avem nevoie de o gândire veridică. Căci gândirea abstractă ne conduce în final la a nu mai putea vedea adevărul din cauza prea multor abstracţiuni. În prezent, omenirea admiră abstracţiunile care-i sunt oferite în modul acesta. Că aceste abstracţiuni sunt acoperite logic, aceasta nu intră în discuţie. Este vorba ca omul să concrească cu adevărul, astfel încât el să nu mai poată spune altceva decât ceea ce provine din adevăr.

Astfel de reprezentări despre om, aşa cum le-am prezentat azi, ne dau indicaţii pentru o gândire veridică. Acestea sunt în prezent luate în râs de cei ce sunt călăuziţi de gândirea abstractă. Omenirea occidentală este condusă prin abstracţiune de trei-patru sute de ani. Noi trăim într-o perioadă în care trebuie să aibă loc reîntoarcerea spre veridic. Oamenii au devenit materialişti nu pentru că şi-au pierdut logica, ci pentru că au pierdut adevărul. Materialismul este logic, spiritualismul este logic, monismul este logic, dualismul este logic, logic este tot ce nu se bazează pe greşeli de gândire. Dar faptul că ceva este logic nu înseamnă că el corespunde adevărului. Adevărul poate fi aflat numai dacă introducem gândirea însăşi tot mai mult în acea regiune despre care am spus: În gândirea pură desfăşurarea lumii ajunge într-o culminaţie. – Acest lucru este afirmat în lucrările mele teoretice despre cunoaştere şi acesta este lucrul care trebuie să stea la baza înţelegerii lumii.

Dacă posezi gândire, în ciuda faptului că nu ai o concepţie legată de simţuri, posezi totodată gândirea ca

voinţă. Nu mai este nicio deosebire între voinţă şi gândire. Căci gândirea este o vrere (intenţie) şi vrerea este o gândire. Când gândirea s-a eliberat de orice fel de senzorialitate mersul lumii ajunge la o culminaţie. Acesta este lucrul spre care trebuie să năzuim înainte de orice: să obţinem conceptul despre gândirea pură. De la acest punct vom continua mâine discuţia.

CONFERINŢA a IX-a

Dornach, 9 iulie 1921

A-l plasa pe om în Cosmos conform cu cunoaşterea a fost ceea ce ne-am propus să realizăm în ultimele săptămâni în aceste conferinţe. Ieri am încercat să vă sugerez cum este poziţionat omul în lumea de gânduri din care este format întregul său organism. Ceea ce nu obţine omul prin percepţia senzorială, prin experienţa sa obişnuită, faptul că organismul său aparţine Cosmosului, că numai într-o oarecare măsură aparţine propriului său sine în legătură cu viaţa de reprezentare nu este sesizat nici de conştienţa obişnuită. Aceasta, aşa cum am arătat, se plasează, pe de o parte, între gândirea cosmică şi acea gândire despre care am spus că poate fi considerată un curent subiacent al conştienţei obişnuite. Aceasta din urmă aparţine şi ea sinei proprii. Astfel am încercat ieri să aducem oarecare lumină asupra omului, în măsura în care are o vieţuire în lumea gândurilor, sau este plasat în lumea gândurilor.

Cu cât ne avântăm spre această vedere, cu atât mai mult vom învăţa să poziţionăm omul în desfăşurarea cosmică, în tot ceea ce îl face să apară ca parte a devenirii cosmice. Şi dacă observăm atent acea parte din om care

este constituită din viaţa obişnuită de gânduri şi din curentul subiacent, aşa cum am spus ieri, se va înţelege de ce, prin posedarea acestei părţi din Cosmos, omul este o entitate liberă, bazată pe propria sa entitate.

Această abordare a omului poate fi dusă mai departe, fapt pentru care azi vrem să poziţionăm omul în contextul celorlalte regnuri. Trebuie să atrag atenţia asupra unui lucru pe care l-am repetat de mai multe ori, şi anume că este incorect să analizăm omul numai din punctul de vedere al anatomiei şi fiziologiei actuale, în ceea ce priveşte relaţia sa cu regnul animal. Dacă se studiază omul după criteriul formei sale generale, precizându-se cum este alcătuit din diferite organe, se va observa că el are aproximativ acelaşi număr de oase, de muşchi etc. ca şi animalele superioare, că aceste organe sau sisteme de organe se prezintă într-o formă transformată, metamorfozată. Omul va putea fi anexat la seria animală. Cu totul altceva va rezulta – după cum am mai arătat – dacă se va avea în vedere ce îl plasează pe om într-un anume fel în Cosmos. Coloana vertebrală a animalului stă în poziţie orizontală, paralel cu suprafaţa pământului; coloana vertebrală a omului este perpendiculară pe suprafaţa pământului. Dacă nu accepţi că totul se bazează pe ce este grosolan, material, ci consideri că tot ce există este fundamentat pe o stare de integrare totală într-un sistem universal coerent, vei acorda poziţiei coloanei vertebrale umane importanţa corespunzătoare. Prin aceasta şi capul omului este adus într-o anumită poziţie faţă de întreg organismul. Şi dacă ai ajuns la concepţia după care Cosmosul este străbătut şi acţionat de gânduri, atunci, în măsura în care Cosmosul trebuie conceput în mod spaţial, se va putea observa că nu este indiferent dacă curentul de gândire care la om se deplasează în lungul coloanei

vertebrale se situează în direcţia radială a pământului, sau dacă, aşa cum este cazul la animale, este paralel cu suprafaţa pământului.

Această inserare a omului în Cosmos trebuie avută în vedere atât în ce priveşte organismul său general cât şi organele luate individual. Fiecare organ şi fiecare sistem de organe ale omului se află într-un altfel de raport faţă de Cosmos la om decât la animal. Acest lucru nu este contrazis de faptul că în timpul somnului coloana vertebrală umană se află într-o poziţie orizontală, căci nu intră în discuţie fiecare poziţie ocazională, ci este vorba despre cum este organizată întreaga creştere, cum este inclus un sistem de organe în întregul organism. Şi dacă luăm în vedere acest aspect, că la animal avem o coloană vertebrală paralelă cu suprafaţa pământului, iar la om verticală, vom putea şti să valorizăm corect şi alte fenomene şi procese ce pot fi observate la om.

Ieri am vorbit despre sistemul de gânduri al omului; azi vom observa sistemul voliţional. Sistemul voliţional poate fi studiat pornind de la faptul că viaţa omului se desfăşoară în succesiunea ritmică a două stări, somnul şi veghea. În starea de veghe, omul este dăruit total corporalităţii sale; în somn, eul şi corpul astral sunt în afara corporalităţii, şi, de asemenea, a corpului fizic şi a corpului eteric. Când ne trezim dimineaţa, vă spuneam, noi aducem din gândurile Cosmosului cel mult o slabă amintire, astfel încât putem deveni conştienţi că în timpul de la adormire până la trezire am fost cufundaţi într-o mare tălăzuitoare de gânduri cosmice. Dar ce aducem noi în momentul trezirii şi ceea ce ne determină apoi toată ziua în timpul stării de veghe este voinţa. Noi ieşim din marea de gânduri cosmice nocturnă, sau, să spunem, din marea de gânduri formatoare din timpul somnului cu voinţa noastră care, aşa cum v-am

spus, aduce logica în viaţa interioară sufletească. Mai observăm, eventual, în momentul în care ne trezim, în visele care se acumulează, cum ar fi viaţa noastră sufletească, dacă această voinţă, pe care o aducem, cu noi la trezire, nu ar pătrunde în mod logic în ea.

Voinţa intervine, aşadar, în ceea ce unduieşte şi se învârtejeşte în organismul uman. Să focalizăm corect şi cu precizie această intervenţie a voinţei. Să conştientizăm unde intervine voinţa: este vorba despre învârtejirea haotică a imaginilor de vis şi de acele ţesături de vise care reprezintă curenţii subiacenţi ai conştienţei obişnuite. Astfel încât putem spune: În timp ce dormim, din angrenajul organic din noi se descătuşează această ţesătură de gânduri a stării de veghe de la trezire până la adormire. În această tălăzuire interpenetrantă a imaginilor de vis şi a reprezentărilor de vis intervine voinţa pe care o aducem cu noi din Cosmos. Să vedeţi ce aduce această voinţă cu sine.

Voinţa intervine pentru ca gândurile să nu urce, aşa cum sunt ele, în acest haos visător. Nu ar fi bine dacă gândurile ar urca în noi în acest fel. Dar cum trebuie să fie gândurile când urcă în viaţa sufletească normală? Ele trebuie să aibă, într-un fel, legătură cu viaţa noastră. Voinţa intervine în gândurile noastre şi le ordonează, în aşa fel încât să purtăm în noi imaginea de amintire corectă. Astfel, putem spune: Avem aici, urcând învârtejit din organismul nostru, ţesătura haotică de gânduri (vezi desenul de mai jos, roşu). – Această ţesătură de gânduri este puternică la naturile visătoare, care adeseori nu sunt mulţumite să se dăruiască amintirilor normale ale vieţii. Naturile visătoare sunt copleşite de această ţesătură haotică de gânduri. Dar şi omul normal va observa, dacă în timpul stării de veghe îşi pierde puţin din luciditate, că această învârtejire a gândurilor este prezentă în fundalul general ca un curent

subiacent. Voinţa care apare la trezire intervine în această ţesătură de gânduri. Cum se realizează aceasta?

În timpul somnului, în pat s-au aflat corpul fizic (vezi desenul, albastru) şi corpul eteric (vezi desenul, galben). Ceea ce v-am prezentat schematic în desen este ceea ce lăsăm în pat seara când adormim şi regăsim dimineaţa. În acest moment, noi permitem voinţei să intervină (vezi desenul, săgeţile de sus). Primul lucru pe care-l are de făcut voinţa este de a transforma această ţesătură haotică de gânduri în memoria noastră normală. Îţi vine să spui: Dimineaţa, corpul eteric, corpul fizic sunt foarte puternic prezente în memorie. Ele reflectă spre noi gânduri. Dar voinţa este cea care intervine aici şi acţionează. Acest lucru poate fi uşor remarcat. Încercaţi să conştientizaţi modul în care, când vă treziţi dimineaţa, ceea ce aţi vieţuit la cinci ani, la şapte ani, din nou la şase ani, la cincisprezece ani, la şaizeci şi cinci de ani, apoi la douăzeci şi unu de ani, la şaptesprezece ani, din nou la opt ani, totul se împleteşte, se amestecă în vârtejuri şi vrea să urce în dumneavoastră. În această învălmăşeală trebuie să intervină energic voinţa, care organizează în aşa fel încât redevine o memorie ordonată, astfel că un eveniment care a avut loc la nouă ani nu-şi face loc înaintea a ceea ce s-a desfăşurat la opt ani etc. Aşadar, voinţa formează din această ţesătură haotică de vise memoria. În amintire observaţi însă în mică măsură voinţa. Cei mai mulţi oameni nu vor percepe în memoria lor voinţa. Intervenţia voinţei în formarea memoriei este inconştientă.

Un al doilea element care intervine este forţa de imaginaţie, este fantezia (vezi desenul). Observaţi deja că vă puteţi mişca după libera dumneavoastră voie. În timp ce se formează memoria mai sunteţi constrâns de organismul dumneavoastră; aici acţionează în forţă corpul fizic şi

corpul eteric. În fantezie vă puteţi mişca cu voinţa dumneavoastră. Există însă o foarte mare deosebire între un om plin de fantezie şi un om care visează, care se lasă în voia acestei tălăzuiri a gândirii arbitrare. Un om care-şi lasă fantezia liberă ştie cum acţionează voinţa sa în aceste imagini care se întrepătrund şi le formează după voinţa sa.

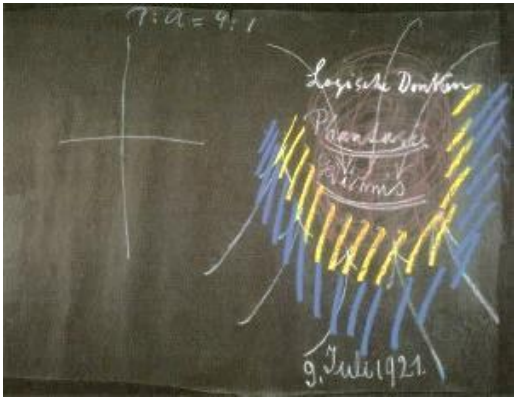

Tabla 13

Al treilea element care intervine este gândirea logică, de care depindem doar în viaţă şi în ştiinţă. În gândirea logică este activă voinţa noastră, dar ea renunţă la libertatea sa şi se subordonează legilor logicii.

De ce este gândirea logică întru totul subordonată voinţei? Dacă nu ne-am forma gândirea logică din voinţa noastră, ar fi vorba de obsesii. Noi ne formăm gândurile logice din voinţa noastră. Dar le formăm în aşa fel încât ne orientăm spre lumea exterioară, care este şi marea învăţătoare a logicii. Noi impregnăm lumea haotică de imagini cu legile logicii. Aşadar, ne dăruim prin voinţă acestor legi ale logicii; renunţăm la acţionarea după bunul-plac. Voinţa este, pe de o parte, liberă în gândire, pe de altă parte, ea renunţă la libertate în favoarea logicii. Voinţa este activă în memorie, fantezie şi gândirea logică; este vorba de acea voinţă care nu acţionează în corpul fizic şi în corpul eteric de la adormire la trezire şi care intervine în organismul fizic şi în cel eteric dimineaţa, la trezire, care structurează în memorie, fantezie şi gândire focul nedeterminat al corpului eteric şi fizic care se aţâţă în tălăzuirea gândurilor.

În gândirea logică în noi nu mai este activă voinţa. Când lăsăm să acţioneze fantezia ştim că suntem în noi; dacă lăsăm să acţioneze gândirea logică nu mai suntem în întregime în noi. Ştim că ne adaptăm Cosmosului, dar nu numai Cosmosului extrauman, ci întregului Cosmos, care include şi omul. Este de la sine înţeles că logica nu este valabilă numai pentru Cosmosul extrauman, ci şi pentru Cosmosul care include omul. Logica nu este nici obiectivă, nici subiectivă, ci ambele în acelaşi timp.

Vedem, aşadar, ce participare are ceea ce aducem dimineala din lumea somnului în lumea sufletului. Şi putem şti şi că atunci când ceea ce aici a acţionat ca voinţă se retrage în lumea cosmică de gânduri în noi lucrează din nou ceea ce se ridică din corpul fizic şi corpul eteric.

Aceasta este partea voinţei care lucrează în noi. Este partea cosmică a voinţei, acea parte pe care seara o scoatem din noi, iar dimineaţa o readucem în noi. Dar introspecţia îl va învăţa pe om că în el nu se află numai această voinţă care se exprimă în aşa-numita viaţă sufleatească, în memorie, în fantezie, în gândirea logică.

Când umblăm, când apucăm un lucru, când ne folosim de un anumit instrument, voinţa este activă. Ea nu este activă numai sufleteşte, aşa cum am descris mai înainte, ci cuprinde în sine şi organismul nostru fizic şi organismul nostru eteric. Aşadar, eu trebuie să reprezint schematic şi voinţa care impregnează corpurile fizic şi eteric (vezi desenul de mai sus, săgeţile de jos). Voinţa este prezentă şi în ceea ce rămâne în pat în timpul somnului. Această voinţă întâlneşte cealaltă voinţă, care în timpul somnului nu se află în corpul fizic al omului. Iar pentru o acţiune exterioară este folosită această voinţă. Voinţei care trăieşte în organe, care trăieşte în organismul fizic, în organismul eteric, îi vine în întâmpinare cealaltă voinţă. Când suntem activi ca oameni

treji, putem deosebi clar aceste două feluri de voinţă. Avem de-a face cu coacţionarea a două curente de voinţă. Unul din curenţii de voinţă trece în vârtejuri prin organismul uman şi întregul context vă arată că trebuie să-l vedeţi înaintând de jos în sus. Celălalt curent produce vârtejuri de sus în jos. Se pun în valoare direcţiile din Cosmos, observăm că la animal direcţia principală a corpului este perpendiculară pe direcţia principală a organismului omului. Altfel sunt inserate în Cosmos direcţiile voinţei. Aşadar, când ne este clar că fiinţa umană este alcătuită din curenţi diferiţi, înţelegem importanţa poziţionării omului în Cosmos.

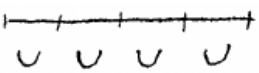
Să urmărim aceşti doi curenţi voliţionali. În ştiinţa spiritului problema modului în care se ajunge la adevăruri se pune astfel: un adevăr se aşază lângă celălalt şi tu trebuie să cauţi legătura dintre ele. Aceasta conduce lesne la obiecţia că trebuie să „dovedeşti". Este ca şi când cineva care vede pe un câmp un cal şi o vacă care stau alături ar cere să-i dovedeşti acest lucru. Bineînţeles că nu poţi explica pornind de la entitatea calului că vaca îi stă alături. Cam aceasta este obiecţia pe care foarte mulţi oameni o aduc ştiinţei spiritului.

Aş vrea să aşez alt lucru alături de cel pe care tocmai l-am amintit şi pe care trebuie să încercaţi să-l puneţi treptat în legătură cu ce am discutat acum.

Tot ce este sufletesc în om se exprimă în corporalitate, se imprimă corporalităţii. Omul este organizat pentru a lua în stăpânire la trezire memoria, fantezia, gândirea logică şi a le lăsa să se relaxeze în el în timpul somnului. Acesta este un ritm care se opune curentului voliţional pe care l-am descris ca aflându-se în organe. Ceea ce se opune aici unul altuia, ca doi curenţi, puteţi regăsi ca o copie fidelă în om; puteţi să găsiţi în ritmul respirator uman. Am atras atenţia

acum câteva zile asupra modului în care ritmul respirator poate fi gândit în legătură cu adormirea şi trezirea. Chiar dacă respiraţia dăinuie şi dincolo de somn, legătura este observată în tot ceea ce deranjează într-un mod oarecare respiraţia liniştită. Legătura dintre respiraţie şi ritmul trezire–adormire nu este foarte evidentă, totuşi această legătură, acest raport există. Ca un aspect important legat de străduania omului de ridicare pe verticală observăm ritmul respirator, întregul sistem respirator, chiar şi în măsura în care el se exprimă în sistemul vorbirii. Noi respirăm, vorbim chiar dacă prin poziţia gâtului aceasta se transformă într-o vorbire spre înainte. Aici este vorba de un ritm unitar.

Avem şi un alt ritm, ritmul circulaliei, care ne este dat de puls, şi ştim că ritmul pulsului se află în raport de aproximativ patru la unu cu ritmul respiraţiei. Este suficient să priviţi lucrurile în sensul anatomicului, al fiziologicului şi veţi spune: În ritmul pulsului, în ritmul circulaţiei avem ceea ce se asociază cu sistemul metabolism-membre. Sistemul ritmic propriu-zis este evidenţiat în sistemul respirator. Cu cât aprofundăm mai mult o caracteristică a sistemului respirator, pe de o parte, şi o caracteristică a ritmului pulsatoriu, pe de altă parte, cu atât mai mult observăm că tot ce se află aici ca organ pentru formarea memoriei, fanteziei şi chiar a gândirii logice poate fi pus în legătură cu ritmul respirator şi că tot restul, care se leagă de voinţă, care străbate organele, poate fi pus în legătură cu ritmul pulsului. Aşa cum voinţa care se află în organele noastre coacţionează cu voinla pe care o aducem dimineaţa la trezire din Cosmos, tot astfel ritmul respirator coacţionează cu ritmul pulsului, cu ritmul circulator. Dacă aş trasa o linie care să semnifice ritmul respirator şi ritmul pulsatoriu aş obţine raportul de unu la patru.

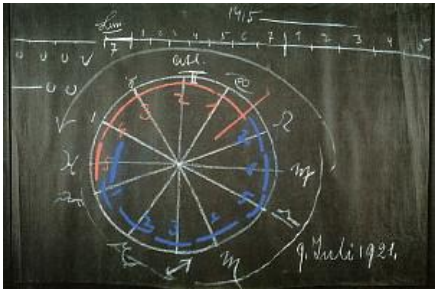

Tabla 14

În fapt, tot ceea ce omul dezvoltă ca fiind artă, ca fiind artă ritmică, se bazează pe raportul dintre ritmul pulsatoriu şi ritmul respirator. Am spus deja acest lucru cu prilejul unor discuţii asupra artei recitării. Dumneavoastră puteţi intra şi mai mult în detalii. Dacă puneţi la bază ritmul pulsului, veţi găsi: silabă scurtă, silabă lungă. Dacă veți combina ritmul respirator cu ritmul pulsului obțineți, de exemplu, măsura hexametrului etc. Toate ritmurile se bazează pe aceste raporturi dintre ritmuri care se află în om.

Tabla 14

Dacă luăm în considerare ritmul sângelui privim mai mult spre corporal, dacă luăm în considerare ritmul respirator privim mai mult spre sufletesc. Ritmul respirator este mult mai mult înrudit cu sufletescul decât ritmul sângelui. Ritmul respirator se deschide şi spre exterior, aşa cum se deschide spre exterior logica, gândirea logică. Pe neregularităţi ale acestor ritmuri se bazează neregularităţile vieţii umane. Dumneavoastră puteţi să gândiţi că dacă există un astfel de raport al ritmului de patru la unu trebuie să însemne ceva dacă ritmul respirator este prea lung sau dacă pulsul este prea mic. Şi totuşi aceasta se poate întâmpla; atunci se exteriorizează imediat.

Acum vreau să mă refer la cazurile radicale. Când un om ajunge la o stare de agitaţie devine pătimaş, începe să înjure. Se poate ajunge la scandal, la furie. Sau la o stare în care gândurile sunt absente, la un fel de leşin. În prima situaţie are loc accelerarea a ritmului pulsului, în a doua situaţie încetinirea ritmului respirator.

Aşadar, omul este întreţesut în întregul ritm cosmic, şi de modul în care este integrat în acest ritm al Universului depinde cum ne apare el din punct de vedere corporal, sufletesc. Emoţionalul se exprimă şi în mod corporal: curentul care merge prin om de jos în sus se accelerează, el agită organele când se ajunge la accesul de furie. Curentul care merge de sus în jos încetineşte, gândurile nu coboară de sus în jos. Vedeţi din nou că ne putem face o reprezentare despre cum se poziţionează omul în context universal şi că este o copilărie să spunem că omul reprezintă numai o formaţiune superioară, de natură animală, neluându-se în considerare faptul că este vorba despre o inserare în contextul cosmic.

Să trecem acum de la fiinţarea umană la devenirea umană. Dumneavoastră ştiţi că trăim, în prezent, în ceea de a cincea epocă postatlanteeană, care a început aproximativ în 1415 sau 1413 şi va mai continua. Epocii postatlanteeane i-a premers cea de a patra epocă, care a început aproximativ în anul 747, înaintea Misteriului de pe Golgota, iar acesteia i-a premers cea de a treia, care urcă în urmă până în cel de al patrulea mileniu.

Dacă luăm în considerare toate aceste intervale de timp putem să ne facem despre succesiunea lor o imagine schematică. Gândiţi-vă că intevalului atlanteean i-a premers cel pe care în cartea mea ***Ştiinţa ocultă*** l-am numit lemurian. Vreau să preiau numai ultimele faze ale acestui interval lemurian, apoi voi schiţa cele şapte stări culturale

ale perioadei atlanteene şi legate de acestea perioadele protoindiană, protopersană, egipteano-caldeeană, greco-romană şi a cincea perioadă, a noastră. V-am reprezentat schematic intervalele de timp succesive (vezi desenul).

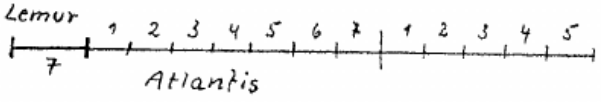

Tabla 14

Ştiţi din ***Ştiinţa ocultă*** şi din unele expuneri ale mele că un astfel de interval de timp durează atât cât are nevoie punctul echinocţial al Soarelui să parcurgă întregul Zodiac. Acest aspect este aproximativ, dar pentru ceea ce vrem să studiem acum această aproximaţie îşi are semnificaţia ei. Cu 747 ani înaintea Misteriului de pe Golgota punctul echinocţial a intrat în semnul zodiacal al Berbecului. El a rămas în acest semn până în secolul al XV-lea. Atunci a trecut în semnul Peştilor. Cu 747 de ani mai devreme punctul echinocţial se afla în semnul Taurului, deci în tot timpul perioadei culturale egipteano-caldeene Soarele a răsărit primăvara în semnul Taurului; de aici cultul taurului. În perioada protopersană Soarele răsărea în semnul Gemenilor. În semnul zodiacal al Racului a răsărit Soarele, în cursul perioadei protoindiene. Apoi ajungem înapoi în epoca atlanteeană. Acum vă rog să puneţi în faţa sufletului dumneavoastră o problemă pe care o formulăm azi pentru prima dată.

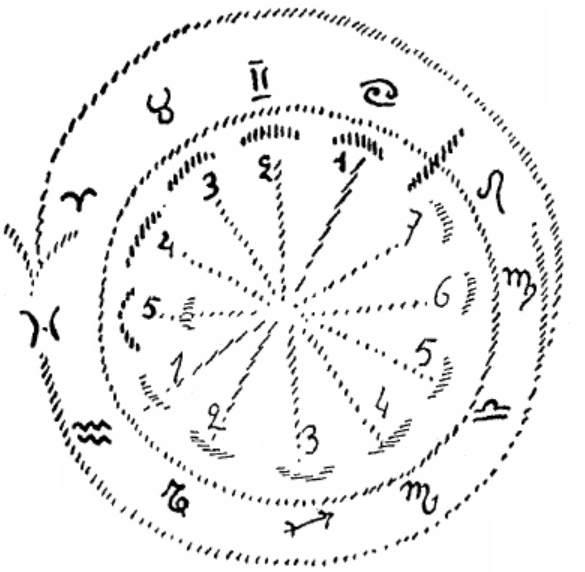

Tabla 14

Mai întâi să prezentăm succesiunea imaginilor zodiacale (vezi desenul). Avem aşadar: Berbec, Taur, Gemeni, Rac, Leu, Fecioară, Balanţă, Săgetător, Capricorn, Vărsător, Peşti. Vom prezenta, schematic, situaţia perioadelor culturale succesive. Acum ne aflăm cu punctul echinocţial în semnul Peştilor, şi în cea de a cincea perioadă postatlanteeană. Mergem înapoi şi vom avea: Berbecul, al patrulea interval postatlanteean, Taurul, a treia epocă culturală postatlanteeană, Gemenii, a doua epocă culturală postatlanteeană, Racul, prima epocă culturală postatlanteeană. Ajungem în perioada atlanteeană. Cele şapte intervale ale perioadei atlanteene sunt: Leu, al şaptelea, Fecioară, al şaselea, Balanţă, al cincilea, Scorpion, al patrulea, Săgetător, al treilea, Capricorn, al doilea, Vărsător, primul; ajungem înapoi în timpul lemurian şi ne aflăm din nou în Peşti.

Dacă luaţi în vedere momentul ultimei culturi, al ultimei epoci culturale a perioadei lemuriene, şi revedeţi ce am spus despre acest interval important al evoluţiei Pământului şi umanităţii în ***Ştiinţa ocultă*** dar mai ales cele publicate separat cu titlul ***Strămoşii noştri atlanţi***, veţi vedea că se poate vorbi despre omenirea actuală ca despre umanitate abia începând din acest interval în care punctul echinocţial se afla în acelaşi semn zodiacal în care este acum. Deci am parcurs un circuit complet în jurul cerului şi am ajuns din nou la punctul de plecare.

Ceea ce am spus până acum se referă la devenirea umană. Cu diverse ocazii am încercat să descriu cum s-a modificat viaţa sufletească urmărind acest aspect până înapoi în perioada atlanteeană.

Viaţa sufletească era cu totul diferită în perioada protoindiană faţă de cea din timpul Atlantidei. Dacă citiţi scrierea mea despre strămoşii atlanţi, veţi vedea că noi ne întoarcem în perioada atlanteeană, într-un timp în care configuraţia umană se exprima şi corporal asemănător stării sufleteşti a omului. În perioada postatlanteeană viaţa sufletească se desfăşura în esenţă altfel decât în timpul perioadei atlanteene, când întregul corp este transformat prin metamorfoză. Ne întoarcem, aşadar, din ce în ce mai mult înapoi de la zona pe care eu am caracterizat-o aici, sus, ca fiind cea sufletească, ajungem la zona corporală care se află aici, jos, care este străbătută de curentul voliţional. Şi în timp ce înaintăm mai mult în urmă în Atlantida ajungem la metamorfozele care se referă la forma corpului. Astfel încât putem spune că în timpul trecerii punctului echinocţial prin Peşti oamenii erau ca siluetă corporală aşa cum se vede în desen. Abia aici începe să se formeze omul sufleteşte, pentru a reveni din nou la punctul în care începuse să se dezvolte corporal. Aşa încât putem spune că semnelor de la

Peşti, Vărsător, Capricorn, Săgetător, Scorpion, Balanţă până în Fecioară le corespunde reformarea formei corporale; şi abia semnelor zodiacale superioare le corespunde reformarea fiinţei sufleteşti a omului.

Acestea toate trebuie să vi le reprezentaţi plecând de la ştiinţa spiritului şi să înţelegeţi că ne aflăm abia la acel punct în care îţi poţi face noţiuni şi reprezentări despre fiinţialitatea omului. Pe de altă parte însă ar putea cădea cel puţin ca presentiment o lumină asupra a ceea ce am spus adeseori, că noi trăim într-o perioadă importantă. Căci în timp ce ne-am dezvoltat ca umanitate punctul echinocţial al Soarelui a ocolit spaţiul cosmic şi s-a reîntors în vremea noastră. Omenirea trebuie să întreprindă în viaţa sa sufletească ceva care să corespundă acestei întoarceri la punctul de plecare. Azi am vrut doar să fac trimitere la ceea ce poate rezulta pentru sentimentele noastre dintr-o astfel de abordare cu privire la importanţa intervalului temporal uman contemporan. Ceea ce am spus este valabil pentru cei mai avansaţi membrii ai omenirii civilizate.

Despre aspectul menţionat acum vom vorbi mâine.

CONFERINŢA a X-a

Dornach, 10 iulie 1921

La sfârşitul conferinţei de ieri am atras atenţia asupra faptului că punctul echinocţial al Soarelui a făcut un circuit în jurul Zodiacului din Peşti până în Peşti, moment din care, potrivit concepţiei ştiinţei spiritului, trebuie calculată dezvoltarea omenirii pe Pământ. Acest lucru trebuie înţeles corect. Noi considerăm că evoluţia generală a omenirii începe încă în vremea Vechiului Saturn, deci atunci când, aici, vorbim despre evoluţia umanităţii pe Pământ nu poate

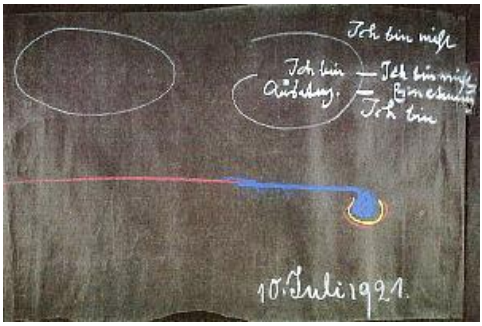
fi vorba decât despre o evoluţie parţială. Lucrurile pot fi reprezentate astfel: omul a avut o altă formă în timpul perioadei saturniene, a perioadei solare, a perioadei lunare, formă care nu poate fi comparată cu cea actuală. Şi dacă se vorbeşte acum de modelarea umanităţii pe Pământ înseamnă că pregătirea modelării fizice a omului a început la sfârşitul perioadei lemuriene, că oamenii s-au format, aşa cum am descris în lucrările mele, în perioada atlanteeană, deci în acel timp care reprezintă un ocol făcut de punctul echinocţial de răsărire a Soarelui în jurul Zodiacului.

Acum vrem să insistăm asupra condiţiilor cărora le-a fost supus omul în acest timp în care el s-a întors la punctul de plecare.

Aş vrea să vă mai prezint ceva în mod schematic ca să puteţi avea imaginea deplină a ceea ce vreau să spun în continuare. Noi nu putem prezenta evoluţia omului începând de la sfârşitul epocii lemuriene, când punctul echinocţial de răsărire a Soarelui se afla în Peşti, desfăşurându-se într-un cerc. Acest lucru ar fi eronat. Trebuie să ne imaginăm această evoluţie ca pe un cerc numai pentru a avea o imagine a evoluţiei. Să ne gândim deci că dacă punctul de plecare al evoluţiei se află în vechea perioadă lemuriană, în această evoluţie omul a urcat pe o treaptă superioară a fiinţei sale, şi de pe această treaptă superioară, în ceea ce priveşte legătura sa cu Cosmosul, s-a reîntors, în epoca actuală, la punctul său de plecare. Cum a trăit el în aceste condiţii vrem să evocăm azi în faţa sufletelor noastre.

Tabla 15

Cu ceva timp în urmă am ţinut conferinţe în faţa unui cerc restrâns din Stuttgart despre o posibilă imagine astronomică a Univesului. Am făcut referire la faptul că aşa-numita imagine ptolemeică despre lume a fost considerată corectă de omenire perioade lungi de timp. Această imagine ptolemeică a Universului este întru totul spirituală, ea exprimă geometric, în forme liniare, ceea ce trebuie să fie sintetizat când vrem să exprimăm reprezentarea pe care o avem despre stele, despre poziţiile şi traseele acestora prin formaţiuni imagistice. Atunci, plecând de la anumite condiţii pe care de asemenea le-am prezentat de mai multe ori, sistemul ptolemeic al Universului a fost înlocuit de ceea ce, în principal, chiar dacă i s-au adus modificări importante, este considerat şi în prezent cel corect, de sistemul copernican. Eu am spus la Stuttgart că şi sistemul copernican al Universului nu este nimic altceva decât o sinteză a ceea ce vedem dacă ne îndreptăm privirea sau telescoapele noastre spre Cosmos, şi am arătat că nu se poate spune că sistemul copernican al Universului este mai corect decât cel ptolemeic; este numai un alt mod de a sintetiza fenomenele. Am încercat apoi să sintetizez eu însumi aceste fenomene legându-le de ceea ce poate experimenta omul în sine, om care atunci când Pământul

este în mişcare trebuie să facă şi el aceeaşi mişcare. Eu vreau să aduc azi în faţa sufletelor dumneavoastră doar rezultatui obţinut, restul nu are importanţă pentru noi.

Dacă sintetizarea acestor fenomene nu se face în mod unilateral, aşa cum se întâmplă atât în cazul sistemului ptolemeic cât şi în cazul celui copernican, dacă se ia în considerare tot ceea ce ai în faţă ajungi la convingerea că această sinteză ajunge în final atât de complicată încât nu o mai poţi scoate la capăt cu creionul sau chiar cu planiglobul. Nu este, de fapt, posibil să sintetizezi lucrurile într-un mod simplu, cum s-ar dori. Pe această cale poţi ajunge la ceva uimitor, pe care aş dori pur şi simplu să vi-l prezint, pentru că oricât ar părea lucrurile de paradoxale omului actual trebuie totuşi discutate.

Oamenii cred că ştiinţa prezentului este lucrul cel mai deştept care a existat vreodată. Plecând de la această credinţă, omenirea se îndreaptă spre un destin cultural groaznic. Dar odată trebuie spus şi ceea ce este corect. Dacă se iau în considerare şi alte circumstanţe, se ajunge în final la o dispoziţie sufletească în ceea ce priveşte complexitatea sistemului universal foarte asemănătoare cu dispoziţia sufletească pe care o ai când tocmai te-ai trezit şi vieţuieşti imaginile haotice despre care am spus ieri şi alaltăieri că zac în noi ca un curent subiacent. Eu v-am schiţat organismul uman conform cu corpul fizic şi cu cel eteric şi am spus că din el se ridică imagini haotice care sunt prezente şi în timpul zilei. Le putem găsi ca fiind foarte influente la naturile predispuse la visare. Ele pot fi observate cu claritate mai ales când omul se afundă dimineaţa cu eul şi corpul său astral în corpurile sale fizic şi eteric. Eu nu mă refer acum la aceste imagini. Ele sunt, corespunzător cu perfecţiunea sau imperfecţiunea lor, poetice, pline de fantezie, sau haotice – acest din urmă caz

este cel mai frecvent –, dar eu vreau să vă relatez despre starea sufletească la care ajungi când te simţi transpus în aceste imagini ca om care gândeşte logic, din obişnuinţa de a gândi logic. Mă refer la starea sufletească la care ajunge acela care nu se pierde în tot felul de prejudecăţi şi pedanterii de simplificare, care domină când construieşti sisteme, la cel care se apropie de problemă lipsit de prejudecăţi. Atunci se ajunge la o stare sufletească asemănătoare faţă de ceea ce se obţine în final, faţă de gradul de complicaţie, faţă de starea de destrămare.

Este sigur că timpul nostru a dus lucrurile până acolo – şi aceasta este, faţă de starea sufletească a celor mai mulţi oameni chiar o binefacere –, încât fiecare băiat de şcoală ştie precis că în focarul unei elipse se află Soarele, că planetele se învârtesc în jurul lui, că stelele fixe stau pe loc etc. – Acesta este un lucru extrem de simplu. Însă dacă acţionezi fără prejudecăţi şi fără fasoane teoretice lucrurile se complică foarte mult şi în final ajungi la o dispoziţie sufletească asemănătoare cu cea pe care am descris-o, când îţi spui că trebuie să te extinzi de la ceva care trece din determinat în nedeterminat, de la linii trase cu precizie la linii trase problematic. – Ajungi într-o stare sufletească care-ţi permite să spui: Ceea ce preiei aici în capul tău este o imagine pe care o poţi simplifica ca atunci când, să spunem, ai face o schemă după Madonna lui Rafael. Dar aşa cum în acest caz nu am avea în imaginea obţinută întregul Madonnei lui Rafael, tot atât de puţin avem în faţa noastră în sistemul copernican ceea ce se află în Univers sub forma unei imagini care conţine o multitudine de amănunte şi detalii. Dacă stabiliţi o astfel de evaluare veţi înţelege că ne aflăm în faţa a ceea ce ni se oferă într-o stare sufletească ca în faţa lumii de imagini pe care o întâlnim când pătrundem

din Cosmos în corpul nostru. Aşadar, nici nu poate fi vorba că aici stai faţă în faţă cu realitatea.

Acesta este genul de evaluări care trebuie făcute dacă vrem să ştim ce înseamnă, de fapt, să trăim cu conştienţa noastră în lumea iluziei, a mayei. Noi trăim, faţă de imaginea pe care ne-o facem despre spaţiul cosmic şi fenomenele sale, în maya. Putem observa şi fenomenele pe care lumea simţurilor o ţese în jurul nostru şi ajungem la ceva asemănător. Teoria stupidă a cunoaşterii de la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi din cursul secolului al XIX-lea repetă cu insistenţă că la exterior sunt fenomene, oscilaţii ale unor radiaţii, care pot fi înţelese prin legi dinamice şi mecanice, sau, cum se spune mai nou, electroni, şi aceştia exercită o influenţă asupra simţurilor noastre, iar noi conştientizăm doar un efect a ceea ce se află acolo, afară; aceasta este pentru noi fenomenul. – O astfel de abordare este pentru noi o teorie a cunoaşterii stupidă. Cu o asemenea concepţie poţi face experienţe uimitoare.

Este suficient să scrii câteva rânduri împotriva acestei teorii a cunoaşterii că un oarecare iese la suprafaţă şi spune: *Kant* a spus...! Oamenii s-au învăluit într-atât în kantianism încât au ajuns să-l considere un fel de Biblie. Eu am ţinut odată la Berlin cursuri despre astfel de probleme; asta se întâmpla în anii 1900-1901, în aceeaşi iarnă despre care generalul *von Gleich* a informat că am fost iniţiat de un oarecare domn Winter în probleme de teosofie. Nu ştiu dacă el a citit sau dacă i s-a povestit că am ţinut aceste cursuri care apoi au fost tipărite; ele au fost ţinute în iarna 1900-1901 şi astfel s-a confundat cuvântul *Winter* (care în l. germană înseamnă iarnă, *n. tr*.) cu numele domnului Winter. Acest raţionament nu este mai deştept decât celelalte argumente stupide şi mincinoase ale generalului von Gleich. La conferinţele de la Berlin a participat şi un

rafinat partizan al lui Kant, care nu pot spune că a ascultat, deoarece mai mult a dormit, şi nu ştiu câţi oameni pot asculta dormind, dar am putut constata că domnul se trezea numai când îl putea plasa într-un fel oarecare pe Kant. Şi s-a întâmplat o dată ca eu să repet un argument – care nu-mi aparţinea –, în care se spune că dacă se vorbeşte despre „lucrul în sine" în acelaşi mod în care vorbeşte Kant, că este necunoscut, el ar putea fi alcătuit din ace cu gămălie, astfel încât dincolo de aparenţele senzoriale ar putea exista numai ace cu gămălie. – Când am spus acest lucru el a sărit ca muşcat de o tarantulă şi a ordonat: Dincolo de aparenţe nu există spaţiu şi timp. Acele cu gămălie există în spaţiu, astfel încât lucrul în sine nu poate fi alcătuit din ace cu gămălie! – Este numai una din situaţiile pe care le întâlnim atât de des, când oamenii cred că vrei să te atingi într-un fel oarecare de Biblia lor, de Biblia lor kantiană.

„Lucrul în sine" nu ne transmite influenţe care declanşează simple calităţi senzoriale. Vă rog să presupuneţi următoarele: vă instalaţi afară, să spunem la ora unsprezece dimineaţa, şi priviţi zona care vă înconjoară, dar cu atenţie, nu aşa cum o zugrăvesc unii. Veţi vedea că întregul peisaj senzorial se modifică complet la ora douăsprezece, la ora cinci, la ora opt. Imaginea din jurul dumneavoastră se transformă continuu. Aveţi de-a face cu influenţe, cu efecte întreţesute. Când priviţi un arbore dumneavoastră vedeţi lumina reflectată, vedeţi poate frunzele mişcate de vânt etc., dar nu vedeţi niciodată ceva statornic, durabil. Vedeţi pur şi simplu un fenomen obiectiv. În timp ce teoria stângace a cunoaşterii vorbeşte despre fenomene subiective, dumneavoastră vedeţi un fenomen obiectiv care se comunică în mod natural ochiului. Aşa cum arborele cap teză razele luminoase, le reflectă etc., tot astfel şi ochiul se află într-un anumit raport cu razele

luminoase. Putem spune că fenomenalul, aparentul, natura maya care este răspândită în jurul nostru în lumea senzorială este prezentă şi în imaginea noastră subiectivă; pentru că este obiectiv schimbătoare, ea este schimbătoare şi în imaginea subiectivă.

Acesta este aspectul pe care am vrut să-l surprind în prima secţiune a cărţii ***Filosofia libertăţii*** sau în cărticica mea ***Adevăr şi ştiinţă*** etc. Aşadar, când stăm în faţa lumii nu avem de-a face cu o realitate durabilă, avem de-a face, am spune, cu ceva ce vine şi trece. Avem de-a face cu aparenţe. Dacă am dori să construim teoretic această imagine am ajunge din nou la cele câteva linii din Madonna Sixtină. Aşa stau lucrurile în toate situaţiile în care ne aflăm. Ne aflăm în lumea aparenţelor, a mayei, dar în ciuda faptului că ne aflăm cu toate capacităţile noastre de percepţie în această lume a mayei noi suntem conectaţi la această lume. Când ieşim dimineaţa din Cosmos cu eul nostru şi cu corpul nostru astral şi ne afundăm în corpul nostru eteric şi în corpul nostru fizic, materia în care ne afundăm conţine ceva obiectiv, ceva adevărat. Desigur, ceea ce ne întâmpină ca imagini haotice este numai o aparenţă; dar materia în care ne afundăm conţine ceva adevărat. În clipa în care ne afundăm astfel, indiferent dacă prin aceea că vreau să-mi mişc mem brele, că vreau să-mi aduc reprezentările în formaţiuni ale fanteziei sau să-mi aduc reprezentările în contexte logice, noi ştim că aici există ceva care nu depinde de noi, ceva ce primim, ceva care ne preia. Momentul trezirii este cel care ne transmite sentimentul fiinţării noastre.

Acest sentiment ne impregnează întreaga activitate de reprezentare. Dar reprezentarea se mişcă mai mult în lumea fenomenelor, a aparenţei, a mayei. Să extindem acest lucru la omul în întregul său.

Cine poate contempla omul integral cu ajutorul unor cunoştinţe ce pot fi obţinute pe baza descrierilor mele din ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?*** află cum ceea ce parcurge ca fiinţă spiritual-sufletească drumul dintre moarte şi o nouă naştere pătrunde în lumea fizică, se încorporează, pentru a parcurge starea dintre naştere şi moarte, şi apoi din nou o stare dintre moarte şi o nouă naştere. Unele detalii importante referitoare la aceste procese le-am dezvoltat în ultimele conferinţe. Când apoi, sub aspectul cunoaşterii, se ajunge la momentul în care se poate percepe viaţa dinainte de naştere sau de concepţie, se observă că lumea din care este alcătuit ceea ce stă la baza sentimentului fiinţării noastre, acea lume am parcurs-o între moarte şi o nouă naştere. Sentimentul corect al fiinţării, care nu este expus niciunui fel de suspiciuni, niciunui fel de scepticism, îl ai doar atunci când priveşti retrospectiv în această lume aflată înainte de concepţie.

Acum ni se prezintă ceva important pe care puteţi să-l extrageţi din conferinţele mele din 1914 de la Viena şi pe care vreau să vi-l înfăţişez acum în altă formă în faţa sufletului; este vorba de ceva care ne întâmpină înainte ca omul să coboare în încorporarea sa fizică dintr-o stare aparţinând intervalului dintre moarte şi o nouă naştere. În această perioadă, omului îi dispare plăcerea de a fi, plăcerea de a exista. În existenţa dintre moarte şi o nouă naştere el trece printr-o saturaţie absolută în ceea ce priveşte sentimentul fiinţării. După ce a parcurs primele stadii după moarte omul ajunge la un puternic sentiment al fiinţării, la o, dacă-mi pot permite expresia, ancorare în fiinţarea lumii. Şi aceasta creşte încontinuu, până când survine un fel de suprasaturaţie; apoi, spre sfârşitul timpului dintre moarte şi o nouă naştere, se instalează o adevărată suprasaturaţie în ceea ce priveşte sentimentul fiinţării. Aş putea s-o

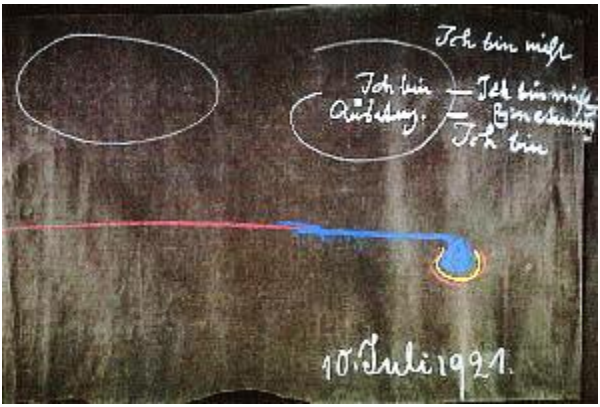
numesc şi altfel. Aş putea spune că în fiinţa omului se instalează o adevărată foame pentru nefiinţare. Entităţile spiritual-sufleteşti care coboară pe Pământ ca oameni înainte de a coborî efectiv pe Pământ prezintă o puternică foame pentru nefiinţare. Este o foame de această lume a nefiinţării, de această lume faţă de care ne aflăm în dispoziţii sufleteşti asemănătoare cu cele pe care le avem faţă de reprezentările haotice când le căutăm fundamentul, faţă de această lume care, de fapt, ne prezintă în fiecare clipă o altă latură. În timp ce ne acomodăm în această lume noi suntem în totalitate într-o lume aparentă, într-o lume maya. În această lume maya vrea să se afunde spiritual-sufletescul şi, de fapt, cu aceasta avem de-a face. Restul sunt mai mult sau mai puţin efecte colaterale. Acesta este impulsul cel mai puternic care trăieşte în spiritual-sufletesc când se apropie de existenţa pământească: acest dor de maya, acest dor de a trăi în fenomenul ce poate fi pătruns, nu în fiinţarea intensiv suprasaturată. Ceea ce învăluie atunci omul, sub forma de corp eteric şi corp fizic, s-a născut din Cosmos, cu aceasta se îmbracă el. Eu am expus în aceste zile cum embrionul se formează în corpul matern pornind din Cosmos.

Aşadar, trebuie să ne reprezentăm că omul capătă această foame de nu fi, foame de viaţa în maya, în timp ce se apropie de existenţa pământească fizică şi este preluat, în timp ce se prăvăleşte în maya cu eul şi cu corpul său astral (vezi desenul de mai jos, roşu, albastru), de corpul fizic şi de corpul eteric (vezi desenul, galben, roşu); acestea însă devin învelişul său în corpul matern, după fecundare, format din Cosmos. Omul vine aici dintr-o lume care nu este spaţio-temporală, pe care nu o poţi găsi în spaţiu, dar este îmbrăcat în spaţiu cu ceea ce se formează în corpul matern. În acesta se afundă mereu la trezire. La adormire, el se

ridică din nou din acesta. Aceasta creează un ritm al afundării în corporalitate, al ieşirii din corporalitate.

Tabla 15

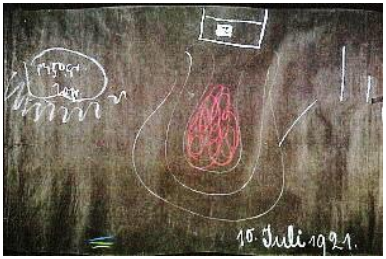
Reprezentările actuale ale realităţii ne produc mari dificultăţi. De exemplu, asocierea unui curent pe care-l parcurge omul înainte de a ajunge la încoporarea sa şi a exteriorului care-l învăluie şi care mai înainte nu avusese nimic de-a face cu el – am descris cu alte prilejuri cum se întâmplă acest lucru –, această coacţionare ştiinţa actuală de-abia o poate descrie în mod adecvat, pentru că-i lipsesc noţiunile necesare.

Acelaşi lucru se observă în alt domeniu. Când fiziologul vorbeşte despre lumină şi despre culoare el este preocupat să obţină din aceasta ceva care să-i permită să

descrie ce face ochiul. Este ca atunci când cineva ar vrea să descrie una dintre personalităţile aici de faţă, şi înainte de orice el descrie acest atelier de tâmplărie în care se află ele. În fapt, lumina care este pusă în valoare în ochi nu are mult mai mult de-a face cu ochiul decât aveţi cu atelierul de tâmplărie care este ambianţa dumneavoastră. Dacă cineva vrea să descrie atelierul de tâmplărie şi pe dumneavoastră, în mod normal el trebuie să le prezinte ca pe un tot. Dar nu este aşa. Ai o problemă grea dacă vrei să găseşti adevărul în reprezentările încâlcite actuale. Astfel, putem spune că ceea ce este partea spiritual-sufletească a omului provine din străduania spre nefiinţare din această lume a pământescului. Orice etapă de viaţă parcursă de la trezire la adormire este o nouă educare a sentimentului fiinţării, o nouă impregnare a conştienţei cu fiinţarea.

Tabla 16

În starea în care se află la finalul perioadei dintre moarte şi o nouă naştere, când poate ajunge la încorporarea sa fizică, omul este bucuros. – Am descris în repetate rânduri cum pluteşte creierul în lichidul cefalo-rahidian. Dacă toată greutatea de aproximativ o mie trei sute cincizeci de grame ar apăsa pe vasele de sub creier, acestea ar fi strivite, nu ar mai exista; dar creierul apasă numai cu

aproximativ douăzeci de grame. De ce? Pentru că el pluteşte în lichidul cefalo-rahidian. Cunoaşteţi principiul lui Arhimede. Într-o zi Arhimede făcea baie şi a simţit cum devine tot mai uşor; s-a bucurat atât de mult de această descoperire, încât a ieşit din apă, a alergat gol pe străzi – acest lucru se putea face mai uşor atunci decât în prezent, dacă erai cercetător ştiinţific – şi a strigat: Am găsit, am găsit! – Orice corp cufundat într-un lichid este împins în sus cu o forţă egală cu greutatea volumului de lichid dislocat. Aşadar, dacă aveţi un butoi cu apă în care se află un corp solid, el va fi mai uşor decât este în realitate în afara lichidului, el va deveni mai uşor cu cât cântăreşte cantitatea de apă pe care a dislocat-o; aceasta înseamnă cu propria sa greutate, dacă vi-l imaginaţi format din apă. Dacă, de exemplu, v-aţi imagina un cub aflat într-un vas cu apă, el va fi mai uşor cu greutatea lichidului dislocat. Conform acestui principiu creierul devine mai uşor, apasă numai cu douăzeci de grame, pentru că înoată în lichidul cefalo-rahidian. Creierul nu-şi prezintă, aşadar, greutatea sa adevărată. El este împins în sus. Această forţă care împinge în sus se mai numeşte şi forţă ascensională. De acest lucru se bucură omul; el învaţă la cele douăzeci de grame să fie din nou greu, iar din greutate învăţăm sentimentul fiinţării.

Tabla 16

Omul este din nou impregnat cu sentimentul fiinţării între naştere şi moarte. Acest sentiment îi este apoi dezvoltat şi amplificat în evoluţia de după moarte.

Acesta este lucrul care a dispărut din conştienţa omenirii moderne într-atât, încât cel mai mare filosof de la începutul acestui timp mai nou, Cartesius sau *Descartes*, a formulat principiul: Cogito, ergo sum – gândesc, deci exist.– Este formula cea mai idioată pe care o poţi gândi, căci în timp ce gândeşti nu exişti. Eşti în afara fiinţării; Cogito ergo non sum – este adevărul adevărat. Atât de departe de noi este în prezent adevărul adevărat încât chiar cel mai mare filosof al vremurilor noi a pus în locul adevărului contrarul său. Noi ne însuşim sentimentul fiinţării când gândirea se simte inserată în organism, când gândirea se simte inserată în ceea ce este greu. Aceasta nu este o imagine populară, este realitatea în opoziţie cu aparenţele.

Aceasta ne spune că omul coboară ştiutor spre Pământ, propriu-zis se afundă în maya şi învaţă în interiorul ei ceea ce îi este necesar după moarte: sentimentul fiinţării.

Când descrii ceea ce v-am spus acum ai ceva specific evoluţiei umane. Acească mişcare ritmică între sentimentul fiinţării şi sentimentul nefiinţării puteţi s-o aduceţi în faţa ochilor pentru meditaţie. Când trăieşti în gânduri, poţi spune: Eu nu sunt. – Dacă trăieşti raportându-te la voinţă, care se află în omul metabolismmembre, spui: Eu sunt. – Iar cel care trăieşte între omul metabolismului şi omul creierului spune: Eu nu sunt. În creier trăiesc doar imagini; ceea ce se află la mijloc este alternanţa între Eu sunt şi Eu nu sunt.– Corespondentul fizic, exterior al acesteia este respiraţia. Expiraţia împlineşte procesul respirator cu ceea ce vine din omul metabolic, cu dioxidul de carbon. Eu sunt este expiraţie. Eu nu sunt este inspiraţie.

	eu nu sunt	
eu sunt	–	eu nu sunt

expiraţie	–	inspiraţie
	eu sunt	

Inspiraţia este înrudită cu Eu sunt al gândirii. Când inspirăm preluăm aerul în noi, împingem în sus apa spaţiului arahnoidian, prin aceasta împingem în sus lichidul creierului. Aducem astfel oscilaţia respiratorie în creier. Acesta este organul gândirii. A transmite procesul inspiraţiei în creier înseamnă Eu nu sunt. Expiraţia corespunde împingerii lichidului din jurul creierului (prin spaţiul arahnoidian), care apasă pe diafragmă, se referă la aerul încărcat cu carbon devenit dioxid de carbon: Eu sunt ieşit din voinţă. A expira înseamnă expulzat din voinţă.

Concepute în acest fel, toate acestea reprezintă un aspect pur uman. Ele nu pot fi transpuse animalului, pentru că şi animalul respiră. Desigur, şi animalele respiră, dar respiraţia animală este altceva decât respiraţia umană, aşa cum un brici (în l. germană *Rasiermesser* înseamnă cuţit de ras, *n. tr*.) este altceva decât un cuţit. Moartea are accepţii diferite pentru om, pentru animal sau pentru plantă. Cine pleacă de la o definiţie generală a morţii nu ajunge la o explicaţie veridică, aşa cum nu poate ajunge cel care eventual spune: Cuţitul are o muchie atât de fin ascuţită încât poate tăia orice. Aceasta poate fi o frumoasă definiţie generală, dar nu redă nimic din ceea ce există cu adevărat. Aşadar, cele pe care le-am descris sunt fenomene specific umane, pe care omul le-a parcurs în timpul în care punctul echinocţial a făcut înconjurul cercului zodiacal, de la Peşte până la Peşte. În timpul evoluţiei Pământului omul a parcurs toate aspectele descrise acum de mine.Toate acestea ne arată cum omul, în timp ce este transpus în lumea fizică prin naştere, se prăvăleşte în maya, iar odată cu moartea se naşte din nou din maya, îmbogăţit cu

sentimentul fiinţării, de care are nevoie pentru a vieţui mai departe după moarte. A obţine prin moarte sentimentul fiinţării, în timp ce a te naşte înseamnă prăvălirea entităţii spiritual-sufleteşti a omului în maya, este un eveniment important. Datorită faptului că ne aflăm în maya, aşadar într-o lume de imagini, suntem liberi. Niciodată nu am putea fi liberi dacă ne-am afla cu conştienţa noastră într-o lume de fapte între naştere şi moarte. Noi suntem liberi numai pentru că ne aflăm într-o lume de imagini. Imagini care nu ne determină cauzal. O lume de fapte ne-ar determina cauzal. Ceea ce aduci imaginii din faţa ta trebuie să provină din tine. Fenomenele lumii nu ne determină pe noi ca oameni în ceea ce priveşte gândirea pură care nu provine din organism, aşa cum am numit-o în ***Filosofia libertăii***. Ceea ce provine din organism, aşa cum aţi văzut, este saturat cu sentimentul fiinţării, chiar dacă în creier acest sentiment este prezent într-un procent de aproximativ douăzeci la o mie trei sute cincizeci. Trebuie avut permanent în vedere cum dezvoltă omul dorul de maya în timp ce se naşte la viaţa pământească şi cum îi educă viaţa pământească sentimentul fiinţării. Aceasta este ceea ce am parcurs din perioada lemuriană până în epoca noastră, timp în care a fost parcurs un ciclu solar de 25 920 de ani calendaristici, un mare ciclu cosmic.

Acum ne aflăm în timpul în care evoluţia a ajuns din nou la punctul său de plecare, iar eu am redat-o ca având forma de spirală (vezi primul desenul de sus). Evoluţia umanităţii a ajuns la punctul ei de plecare, dar pe treaptă superioară. Ce înseamnă o treaptă superioară? Înseamnă că noi, ca omenire, am căzut prin naştere în maya şi am primit apoi din existenţa fizică sentimentul fiinţialităţii. Pământul nu mai este azi acelaşi organism care era în perioada

lemuriană sau în cea atlanteeană. El se află, aşa cum am spus adeseori, într-un proces de degradare.

Acest lucru îl spune şi geologia. Î1 citiţi în frumoasele expuneri ale lui *Eduard Suess* din *Faţa Pământului*; Pământul se află într-un proces de fărâmiţare, într-un proces de distrugere. – Aceasta are drept consecinţă faptul că noi nu mai avem posibilitatea să obţinem din nou sentimantul fiinţialităţii într-o măsură suficientă. Iar omenirea se află în prezent, când s-a împlinit un ciclu cosmic în modul în care l-am descris ieri, în faţa primejdiei de a trece prin moarte fără a dezvolta un sentiment puternic al fiinţialităţii. Pământul nu mai furnizează intensitatea necesară sentimentului fiinţialităţii. Odată cu această nouă perioadă, pe care v-am descris-o ca fiind a întregului Cosmos, pentru omenire se deschide perspectiva de a trece prin moarte cu un, dacă-mi pot permite expresia, prea mare sentiment al uşurătăţii. Omenirea poate deveni din ce în ce mai materialistă; consecinţa acestui fapt va fi că ea nu va mai trece prin poarta morţii un sentiment satisfăcător al gravitaţiei sau al fiinţialităţii.

Pentru un cunoscător al fenomenului este foarte clar că sufletele trec în prezent prin poarta morţii purtate de sentimentul lor de nefiinţialitate, şi, spre deosebire de ce face omul care cade în apă şi nu ştie să înoate, se îneacă. Când trec prin poarta morţii aceste suflete se îneacă urcând în sus, datorită slabei greutăţi gravitaţionale pe care o au. Modul în care se foloseşte în lumea spirituală expresia greutate gravitaţională apare într-un pasaj important din Misteriile mele. Ele urcă în sus, se pierd. Acest lucru poate fi anihilat numai dacă oamenii se înalţă de la noţiunile care pot fi însuşite pur şi simplu de la sine şi care figurează în viaţa noastră la ceea ce trebuie să fie însuşit cu un anumit efort al vieţii fizice: aceasta înseamnă noţiuni pe care le

furnizează nu numai viaţa fizică, ci care se obţin prin ştiinţa spiritului.

Ce spun despre ştiinţa spiritului cei care vor să rămână ancoraţi cu orice preţ la gândirea actuală? Ei spun că ceea ce este descris, de exemplu, în ***Ştiinţa ocultă*** a lui Steiner este ceva pe care nu ţi-l poţi imagina. – De ce spun ei aceste lucruri? Oamenii pot vedea obiecte, pot vedea cretă, cerneală, picioare etc. şi nu-şi pot imagina decât ceea ce le-a trecut în mod concret prin faţa sufletului; ei nu vor să-şi imagineze altceva decât ce şi-au însuşit de la berbecul călăuză (cu talangă) al adevărului fizic exterior. Ei nu vor să-şi dezvolte activitatea în reprezentare. Cine vrea să studieze *ştiinţa ocultă* trebuie să depună eforturi proprii. Cine priveşte un bou nu trebuie să facă eforturi, nu trebuie decât să se uite la el şi să-şi formeze o aşa-zisă notiune, care, de fapt, nu este o noţiune. Noţiunile la care se face referire în ştiinta spiritului, aşa cum sunt redate, de exemplu, în ***Ştiinţa ocultă*** sau în ***Teosofie*** sau în alte cărti, determină o activitate interioară. O mare parte a omenirii, care este declarată astăzi materialistă pentru că vrea să dezvolte ştiinta spiritului pe baze materialiste, spiritiştii, nu doreşte să se dăruiască acestei regândiri, acestei reprelucrări a ***Ştiinţei oculte***; aceşti oameni preferă, ca *Schrenck-Notzing* sau altii, să le treacă prin fata sufletului aşa-zise adevăruri iar ei să poată rămâne cu totul pasivi, să nu facă niciun efort.

Dar în acest fel lucrezi împotriva existentei tale după moarte. Pentru a pătrunde în ştiinta spiritului trebuie să te legi mai puternic de fizic decât se face azi, în conditii aşa-zis normale. Trebuie să dai greutate mai mare noţiunilor. Prin aceasta însă preiei prin moarte sentimentul fiinţial şi eşti corespunzător vieţii de după moarte.

Omul actual vrea să nu adauge nimic la ceea ce îi oferă viaţa. Lui îi este incomod să fie activ. În viata socială, noi am năzuit întotdeauna să învăţăm atât cât este necesar şi după şabloanele prescrise de stat, astfel încât, atunci când ajungem în mod fericit la vârsta de douăzeci şi cinci, douăzeci şi şase de ani şi am devenit maturi pentru a putea fi funcţionari, suntem încadraţi într-o schemă oarecare şi pretindem după un număr de decenii să ni se dea o pensie; acum suntem asiguraţi pe viaţă. Lăsăm să ne fie pensionat corpul – cu anticipaţie –, apoi intervine şi Biserica, confesiunea religioasă, care ne cere doar să ne dăruim în mod pasiv celor ce ni se oferă. Aşa cum mai înainte ni s-a pensionat corpul, Biserica ne pensionează sufletele, fără ca noi să facem ceva în acest sens decât cel mult să trăim în credinţă. Această situaţie trebuie să înceteze, în caz contrar cultura va dispărea. Pentru aceasta este necesară acţivitatea interioară, conlucrarea interioară activă cu ceea ce face omul din sine, chiar şi cu ceea ce face din sine ca fiinţă nemuritoare. Omul trebuie să lucreze la nemurirea sa. Acesta este lucrul de care cei mai multi ar vrea să fie scutiţi. Ei cred că prin cunoaştere nu se poate învăţa nimic despre ceea ce există, cel mult putem afla că omul este nemuritor. Există oameni care spun: Eu trăiesc acum, în viaţa actuală; ce va fi după moarte voi vedea atunci.

Nu va vedea nimic, nu va vedea absolut nimic! Argumentul său este la fel de spiritual ca cel al personajului lui *Anzengruber*: Pe cât de adevărat este un Dumnezeu în cer, pe atât sunt eu un ateu! – Aceste lucruri provin din aceeaşi logică. În timp ce preluăm în cunoaşterea noastră spiritual-sufletescul, noi ne maturizăm spiritul, pentru a nu avea după moarte starea a ceva care se scufundă înotând, adică a ceva care urcă neavând fiinţă. Noi trebuie să lucrăm la entitatea noastră pentru ca ea să poată trece corect prin

moarte. Dobândirea cunoaşterii spirituale nu este numai asimilarea unei cunoaşteri abstracte, este impregnarea spiritual-sufletescului omului cu forţele care înfrâng moartea.

Aceasta este, în fond, învăţătura creştină. Din această cauză, omul nu trebuie să aibă numai credinţa în Christos, cum vrea o confesiune mai nouă, ci este necesar să anime cuvântul lui Pavel: „Nu eu, ci Christos în mine." Trebuie să vrei să dezvolţi forţa lui Christos în tine; ea trebuie modelată! Credinţa ca atare nu-l poate salva pe om, ci doar conlucrarea cu Christos, prelucrarea interioară a forţei lui Christos, care este întotdeauna prezentă, însă trebuie pregătită. Iniţiativă, activitate, acestea sunt elementele care vor trebui să năpădească omenirea. Simpla credinţă pasivă îl face pe om prea vulnerabil, astfel încât treptat nemurirea ar muri pe Pământ. Aceasta este strădania lui Ahriman, aceasta vrem să ne-o aducem în faţa sufletelor într-o conferinţă viitoare, căci în prezent ne aflăm în plin război între fortele ahrimanice şi cele luciferice. Şi aşa cum ne-am păzit incoştienta noastră, în timp ce punctul echinoctial a făcut un ocol al cercului zodiacal, tot astfel va trebui să pătrundem şi în ocolul următor, în aşa fel încât să ne poziţionăm în deplină conştienţă în ceea ce impregnează entitatea cosmică: lupta spiritelor ahrimanice cu spiritele luciferice. Prin ştiinţa spiritului suntem conduşi spre adevăr, nu numai spre o cunoaştere abstractă.

Dar despre aceasta vom vorbi data viitoare.

CONFERINŢA a XI-a

Dornach, 15 iulie 1921

Azi voi sintetiza unele adevăruri care mă vor ajuta ca în zilele următoare să-mi orientez expunerea într-o anumită direcţie. Dacă avem în vedere viaţa sufletească, putem spune că la un pol se află gândirea, la celălalt pol voinţa, iar între ele elementul afectiv, ceea ce în viaţa obişnuită numim simţirea, conţinutul dispoziţiei sufleteşti etc. În adevărata viaţă sufletească, aşa cum se desfăşoară ea în starea de veghe, niciodată nu este prezentă în mod unilateral numai gândirea sau numai voinţa; ele sunt permanent legate una de alta, acţionează reciproc una asupra celeilalte. Să admitem că ne comportăm în viaţă perfect liniştit, astfel încât să putem spune că voinţa noastră nu este activă spre exterior. Când gândim în timpul unei astfel de linişti orientate spre afară, trebuie să ne fie clar că voinţa acţionează în gândurile pe care le dezvoltăm: în timp ce legăm un gând de celălalt, în această gândire este activă voinţa. Aşadar, chiar şi când suntem aparent contemplativi, când doar gândim în noi acţionează cel puţin interior voinţa, iar dacă nu ne comportăm în mod furios sau somnambulic nu putem fi activi în mod voit, fără a lăsa să se strecoare impulsurile voliţionale ale gândurilor. Gândurile împânzesc mereu activitatea noastră voliţională, astfel încât voinţa nu este niciodată prezentă în viaţa sufletească pentru sine. Unul din polii vieţii noştri sufleteşti, gândirea, are o cu totul altă origine decât viaţa voliţională.

Dacă observăm fenomenele vieţii zilnice, vom înţelege modul în care gândirea se referă la ceva ce este prezent, care are premise. Gândirea este de cele mai multe ori o reflectare. Aşadar, când ne propunem ceva pe care apoi îl executăm, această gândire prealabilă are la bază experienţele după care ne orientăm. Voinţa nu se poate orienta după ceea ce există deja. În acest caz ea ar interveni,

se înţelege, prea târziu. Voinţa se poate orienta doar după ceea ce trebuie să vină, după ceea ce există în viitor. Pe scurt, dacă reflectaţi la interiorul gândului, al gândirii şi la cel al voinţei, veţi vedea că gândirea se raportează, chiar şi în viaţa obişnuită, mai mult la trecut, iar voinţa se raportează mai mult la viitor. Dispoziţia sufletească, simţirea se află între ele. Noi ne însoţim gândurile cu sentimente. Gândurile ne bucură sau ne scârbesc. Plecând de la sentimente ne conducem impulsurile de voinţă. Simţirea, starea sufletească se află la mijloc, între gândire şi voinţă.

Aşa cum stau lucrurile în viaţă, tot astfel se întâmplă şi în Univers. Ceea ce constituie forţa noastră de gândire, ceea ce face ca noi să putem gândi, să existe în noi posibilitatea gândului, o datorăm vieţii dinaintea naşterii noastre, respectiv dinaintea concepţiei noastre. De fapt, în copilul mic există prezentă în germene întreaga capacitate de gândire pe care o dezvoltă omul în sine. Copilul foloseşte gândurile – aceasta o ştiţi din alte conferinţe ale mele – ca forţe de orientare pentru construirea corpului său. Mai ales în primii şapte ani de viaţă, până la schimbarea dentiţiei, copilul foloseşte forţele de gândire ca forţe de orientare pentru construirea corpului său. După aceasta, ele ies tot mai mult în evidenţă ca forţe de gândire propriu-zise. Dar ca forţe de gândire ele sunt total structurate în om, când acesta păşeşte în viaţa fizică pământească.

Forţele de voinţă care se dezvoltă la copil – o observare fără prejudecăţi conduce fără discuţie la aceasta – sunt, de fapt, puţin legate de aceste forţe de gândire. Dacă observaţi copilul care dă din mâini şi din picioare, care se mişcă, în primele săptămâni de viaţă, veţi spune că acest lucru a fost posibil deoarece sufletul şi spiritul său au fost îmbrăcate cu o corporalitate fizică. În această corporalitate

fizică, pe care o dezvoltăm treptat de la concepţie şi de la naştere, se află mai întâi voinţa, care, treptat, este încarcerată de forţele de gândire pe care le aducem în existenţa fizică prin naştere. Observaţi cum copilul îşi mişcă membrele mai întâi fără niciun sens, cum iese din mobilitatea corpului său fizic, şi cum treptat în aceste mişcări intervine gândirea, astfel încât ele capătă sens. Este, aşadar, o presare, o împingere a gândirii în viaţa voinţei, care trăieşte integral în învelişul care înconjoară omul când se naşte, respectiv este conceput. Viaţa voinţei este integral conţinută în aceasta.

Putem prezenta omul în mod schematic, în aşa încât să înţelegem cum aduce cu sine viaţa sa de gânduri în timp ce coboară din lumea spirituală (vezi desenul de mai jos, galben). El adaugă viaţa voinţei în corporalitatea care îi este dată de părinţi (vezi desenul, roşu). În aceasta sălăşluiesc forţele voinţei, care se exprimă haotic. Iar înăuntru sălăşluiesc forţele gândurilor (vezi desenul, săgeţi), care servesc ca linii de orientare, tocmai pentru a spiritualiza în mod corect voinţa în corporalitatea sa.

Tabla 17

Aceste forţe ale voinţei noi le conştientizăm când trecem, prin moarte, în lumea spirituală. Aici însă ele sunt în cea mai mare parte ordonate. Atunci noi le trecem, prin poarta morţii, în lumea spirituală. Forţele de gândire pe care le aducem din viaţa suprasensibilă în viaţa pământească le pierdem în cursul vieţii terestre.

La fiinţele care mor de timpuriu lucrurile se pun puţin diferit; însă noi vrem să vorbim acum despre omul normal. Fiinţa umană care a trecut de cincizeci de ani a pierdut adevăratele forţe de gândire care au fost aduse din viaţa anterioară şi şi-a păstrat forţele de direcţionare a voinţei care apoi sunt duse în viaţa în care pătrundem când trecem prin poarta morţii.

Aşadar, se poate spune că dacă ai trecut de cincizeci de ani ţi-ai pierdut gândirea! – Într-un anumit sens acest lucru este adevărat pentru majoritatea oamenilor pe care nu-i interesează nimic spiritual. Aş vrea să procedaţi la înregistrarea forţelor de gândire aduse, în prezent, la lumină de oameni care au trecut de cincizeci de ani! De regulă, este vorba de gândurile anilor trecuţi care continuă să se mişte automat, fiind impregnate în corp, iar corpul se mişcă automat. El este imaginea vieţii de gânduri, şi omul se

rostogoleşte, după legea inerţiei, în vechiul mers al gândurilor. În prezent, abia te poţi apăra de această continuare a mişcării în vechiul mers al gândurilor altfel decât preluând în timpul vieţii gânduri de natură spirituală care sunt asemănătoare cu cele în care eram transpuşi înainte de naştere. Astfel încât se apropie tot mai mult timpul în care oamenii în vârstă vor fi doar automate, dacă nu fac efortul de a prelua forţe de gândire din lumea suprasensibilă. Bineînţeles, omul poate să acţioneze mai departe în mod automat, poate da impresia că gândeşte. Dar nu este vorba decât de o continuare a mişcării automate a organelor în care gândurile şi-au găsit culcuşul, s-au întreţesut, dacă omul nu este cuprins de acel element juvenil care apare când preluăm gândurile din ştiinţa spiritului. Această preluare a gândurilor din ştiinţa spiritului nu este în niciun fel o confecţionare de teorii, ci intervine foarte adânc în viaţa umană.

O importanţă deosebită o capătă această problemă când avem în vedere relaţia omului cu natura înconjurătoare. Prin natură înţelegem tot ce ne înconjoară şi este perceput de simţurile noastre, căruia îi suntem expuşi de la trezire până la adormire. Aceasta se poate observa aducând în faţa ochilor spirituali ceea ce vedem. Noi îl numim covorul simţurilor (sensibil) şi vreau să vi-l prezint în mod schematic.

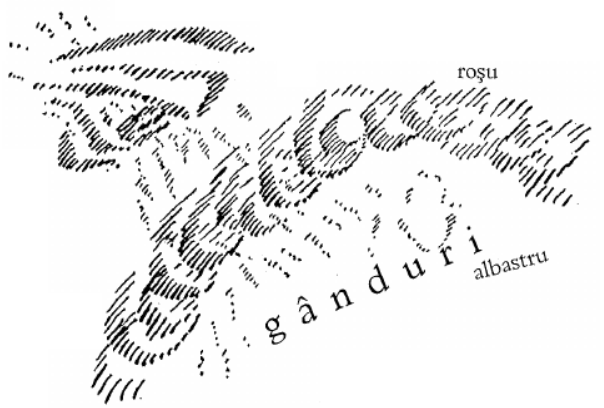

Tabla 18

Dincolo de tot ce se vede, se aude, se percepe ca fiind căldură, culorile din natură etc., dincolo de acest covor sensibil există ceva. Fizicienii spun că există atomi care fac vârtejuri, nu există niciun covor al simţurilor; ei provoacă, în ochi sau în creier sau altundeva sau niciunde, apariţia de culori, de sunete etc. Acum, vă rog, imaginaţi-vă fără niciun fel de prejudecăţi că începeţi să gândiţi asupra acestui covor al simţurilor. Când începeţi să gândiţi nu plecaţi de la iluzia că aţi putea vedea această imensă armată de atomi în care a fost făcută ordine cu ajutorul unei gândiri milităreşti;

să spunem, de exemplu că undeva se află subofiţerul C, doi soldaţi de rând, C, O, şi apoi încă un soldat de rând, H; nu-i aşa, am făcut ordine: eter, atomi etc.! Dacă, aşa cum am spus, nu te dăruieşti aceste iluzii, ci rămâi legat de realitate, atunci ştii: covorul simţurilor este întins, afară există calităţile senzoriale, şi ceea ce eu percep pe lângă aceste calităţi senzoriale, îl îmbrăţişez cu conştienţa mea, sunt gândurile. În realitate, dincolo de covorul senzorial nu există nimic altceva decât gânduri (vezi desenul de mai sus, albastru). Înţeleg prin aceasta că dincolo de ceea ce avem în lumea fizică nu există nimic altceva decât gânduri. Ele sunt purtate de fiinţe, despre care vom mai vorbi. La ceea ce avem în conştienţa noastră ajungem cu gândurile. Forţa de a gândi o avem din viaţa noastră prenatală, respectiv dinainte de concepţie. Atunci de ce oare ajungem dincolo de covorul simţurilor prin această forţă?

Încercaţi să vă acomodaţi cu gândul pe care tocmai l-am consolidat, încercaţi să analizaţi în mod corect întrebarea pe baza a ceea ce tocmai am amintit şi am observat în multe contexte. De ce ajungem să coborâm cu gândurile dincolo de covorul simţurilor dacă ele îşi au obârşia în viaţa noastră prenatală? Foarte simplu: pentru că sub covorul simţurilor este în realitate ceva care aparţine trecutului, şi-l intepretăm corect numai dacă îl recunoaştem ca fiind ceva trecut. Trecutul acţionează în prezentul nostru, din trecut lăstăreşte ceea ce ne apare în prezent. Închipuiţi-vă o pajişte înflorită. Vedeţi iarba ca o pătură verde, vedeţi decorarea pajiştii cu flori. Acesta este prezentul, dar el vine din trecut. Şi dacă străbateţi cu gândirea această realitate nu veţi avea sub ea un prezent atomistic, ci trecutul, care este înrudit cu ceea ce îşi are originea în trecut din dumneavoastră înşivă.

Când reflectăm asupra lucrurilor nu ni se dezvăluie prezentul, ci trecutul. Ce este prezentul? Prezentul nu are niciun fel de structură logică. Raza Soarelui cade pe o plantă oarecare, acolo străluceşte; în clipa următoare, când direcţia razei Soarelui se schimbă, ea străluceşte în altă direcţie. Imaginea se schimbă în fiecare clipă. Prezentul nu-l putem cuprinde cu matematica, cu structura simplă de gânduri. Ceea ce cuprindem cu simpla structură de gânduri este trecutul care continuă să existe în prezent.

Omului i se dezvăluie ca un mare, ca un important adevăr faptul că nu poţi gândi decât trecutul; dacă spui lucruri logice gândeşti ceva din trecut. – Cine are acest gând, acela nu va căuta minuni în cele trecute. Ele trebuie să existe în prezent, ca lucruri trecute. Dacă aţi mâncat ieri cireşe, aceasta este o acţiune trecută; nu puteţi spune că nu s-a întâmplat, pentru că este o acţiune trecută. Dacă însă înainte de a dispărea în gura dumneavoastră cireşele ar lăsa undeva un semn, acest semn ar rămâne. Nu aţi putea modifica în niciun fel acest semn. Dacă fiecare cireaşă şi-ar înregistra trecutul în gura dumneavoastră şi ar veni cineva care ar vrea să-l şteargă, el ar putea să facă aceasta, dar situaţia de fapt nu s-ar schimba. Dumneavoastră nu puteţi să săvârşiţi nicio minune referitor la un fenomen al naturii, căci toate sunt proeminări din trecut. Tot ce putem cuprinde cu legi naturale este trecut, nu este ceva prezent. Prezentul nu-l puteţi cuprinde altfel decât prin imagini, este ceva fluctuant. Dacă un corp devine luminos, apare o umbră şi trebuie ca umbra să fie corect delimitată etc. Puteţi construi umbra. Că umbra ia efectiv naştere, acest lucru nu poate fi cercetat decât prin imagine. Astfel se poate spune: Încă din viaţa obişnuită delimitarea, aş putea spune şi gândirea logică, se raportează la trecut. Imaginaţia se

raportează la prezent. Omul are întotdeauna imaginaţiuni despre prezent.

Gândiţi-vă că aţi dori să trăiţi logic în prezent! Logic înseamnă să deduceţi o noţiune din alta, să treceţi în mod legic de la o noţiune la alta. Acum, transpuneţi-vă în viaţă. Vedeţi un eveniment oarecare: următorul eveniment se leagă oare logic de primul? Puteţi deduce evenimentul următor în mod logic din cel ce l-a premers? Dacă cuprindeţi cu privirea viaţa, este ea asemănătoare în imaginile sale unui vis? Prezentul este asemănător visului, şi numai datorită faptului că în prezent se amestecă trecutul, acest prezent se petrece în mod logic. Dacă vreţi să prevedeţi ceva viitor în prezent, dacă vreţi să gândiţi ceva pe care doriţi să-l săvârşiţi în viitor, acest lucru se întâmplă în dumneavoastră cu totul neobiectiv, nereal. Ceea ce veţi vieţui astă-seară nu se află ca imagine în dumneavoastră, ci este ceva mai puţin concret decât o imagine. Se află în dumneavoastră cel mult ca inspiraţie. Inspiraţia se referă la viitor.

Gândire logică:	trecut	}	
Imaginaţiune:	prezent		intuiţie
Inspiraţie:	viitor		

Ne putem lămuri cum stau lucrurile cu ajutorul unei scheme simple. Omul vede covorul simţurilor în imaginile sale schimbătoare, dar el aduce legi în aceste imagini. Din imaginile schimbătoare ale covorului simţurilor el îşi alcătuieşte o ştiinţă a naturii. Reflectaţi la modul în care se formează această ştiinţă a naturii. Se cercetează gândind. Dacă vrei să formezi o ştiinţă despre covorul simţurilor, o ştiinţă care se desfăşoară în gânduri logice, este imposibil să obţii aceste gânduri din lumea exterioară. Dacă ceea ce este recunoscut a fi gânduri – şi legile naturale sunt tot

gânduri –, dacă ceea ce este recunoscut a fi legi ale lumii exterioare ar rezulta din lumea exterioară, atunci nu ar fi necesar ca noi să învăţăm ceva despre lumea exterioară, ar trebui ca cel care, de exemplu, priveşte această lumină să cunoască legile electricităţii etc., la fel ca cel care le-a învăţat! Tot atât de puţin ştie omul, dacă nu a învăţat aceasta, despre relaţia unui arc de cerc cu o rază. Noi extragem gândurile pe care le introducem în lumea exterioară din interiorul nostru.

Da, ceea ce introducem ca gânduri în lumea exterioară extragem din noi. Noi suntem mai întâi omul care este construit ca om-cap. El priveşte la covorul simţurilor. În covorul simţurilor se află ceea ce atingem cu gândurile noastre (vezi desenul de mai jos) şi între acestea şi ceea ce avem în propriul nostru interior, ceea ce nu percepem, este o legătură întru câtva subterană. De aici decurge faptul că ceea ce nu percepem la lumea exterioară, pentru că proeminează în noi, scoatem din noi sub forma vieţii de gânduri şi introducem în lumea exterioară. Aşa stau lucrurile, de exemplu, cu număratul. Lumea exterioară nu ne enumeră nimic; legile număratului se află în propriul nostru interior. Dar faptul că acestea concordă decurge din faptul că între aceste două structuri care există în lumea exterioară şi în propriile noastre legi terestre există o legătură subterană, o legătură subcorporală; în acest mod scoatem numărul din interiorul nostru. Acesta coincide cu ceea ce există afară. Dar drumul nu trece prin ochii noştri, prin simţurile noastre, ci prin organismul nostru. Şi ceea ce noi modelăm facem ca om întreg. Nu este adevărat că noi înţelegem o lege prin simţuri; o înţelegem ca om întreg.

Tabla 18

Aceste aspecte trebuie luate în considerare dacă vrem să conducem în mod corect la mentalul nostru relaţia omului cu ambianţa. Noi lucrăm tot timpul cu imaginaţiuni şi ar trebui să comparăm fără idei preconcepute viaţa cu visul. Visul se desfăşoară foarte haotic, dar este mult mai asemănător vieţii decât gândirea logică. Să luăm un caz extrem. Să presupunem că asistaţi la o întâlnire între oameni raţionali ai prezentului care ascultă şi participă la discuţii. Gândiţi-vă: în cazul în care, să spunem, în cursul unei jumătăţi de oră se vorbeşte încontinuu, există mai multă coerenţă, dacă observaţi discuţia în succesiunea sa, decât în vis, sau dacă este o legătură cu gândirea logică. Dacă aţi cere să se dezvolte gândirea logică, aţi avea, probabil, foarte mari decepţii. Lumea actuală ne întâmpină doar în imagini, astfel încât noi trăim tot timpul într-un vis. Logica trebuie s-o introducem noi; o obţinem din perioada prenatală; noi o introducem în legătura dintre lucruri şi prin aceasta ne întâlnim cu trecutul din ele. Prezentul îl înţelegem cu ajutorul imaginaţiunilor.

Dacă observăm viaţa imaginativă care ne înconjoară permanent în prezentul sensibil, putem spune: Această viaţă imaginativă ni se dăruieşte. Noi nu-i adăugăm nimic. –

Gândiţi-vă cât a trebuit să vă chinuiţi pentru a ajunge la gândirea logică! Pentru a savura viaţa, pentru a observa viaţa, nu a trebuit să faceţi niciun efort, aceasta îşi dezvăluie imaginile de la sine. Acum, aici ne este bine în ceea ce priveşte reprezentările de imagini ale lumii înconjurătoare obişnuite. Nu trebuie altceva decât să obţii capacitatea de a construi asemenea imagini – dar acum cu o activitate ca cea care altfel se face în gândire – şi să le vieţuieşti prin efort interior, aşa cum se întâmplă în timp ce gândeşti. Atunci nu vezi numai prezentul în imagini, ci extinzi reprezentarea imagistică şi asupra vieţii dinainte de naştere sau dinainte de concepţie. Dacă vezi în imagini, gândirea se populează cu imagini şi viaţa prenatală devine realitate. Trebuie numai să ne obişnuim să gândim în imagini prin dezvoltarea acelor capacităţi despre care se vorbeşte în ***Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare?*** fără ca aceste imagini să ni se ofere de la sine, aşa cum este cazul în viaţa obişnuită. Când această viaţă de imagni în care, de fapt, ne aflăm în viaţa obişnuită o transformăm într-o viaţă interioară, privim în lumea spirituală şi vedem cum se desfăşoară viaţa noastră.

În prezent, se consideră ca fiind spiritual când cineva dispreţuieşte viaţa materială spunând: Eu mă străduie spre spirit, materia rămâne mult sub mine – aceasta este o slăbiciune, căci numai acela care nu are nevoie să lase materia sub sine, ci care înţelege materia în eficienţa sa ca fiind spirit, care poate recunoaşte ce este material ca fiind spiritual şi tot ce este spiritual în revelarea sa ca material, numai acela ajunge cu adevărat la o viaţă spirituală. Acest lucru devine important mai ales când privim gândirea şi voinţa. Limba conţine un geniu tainic în ea, mai are încă ceva din ceea ce conduce în acest domeniu spre cunoaştere.

Luaţi în considerare voinţa din viaţa obişnuită. Ea provine din dorinţă: chiar şi voinţa cea mai ideală îşi are originea în dorinţă. Care este cea mai grosolană formă a dorinţei. Forma cea mai grosolană a dorinţei este foamea. Din această cauză tot ce rezultă din dorinţă este înrudit cu foamea. Din ceea ce vreau să vă sugerez azi puteţi să extrageţi că gândirea este celălalt pol, fapt pentru care el se va comporta ca fiind opusul dorinţei. Putem spune: Dacă punem dorinţa la baza voinţei, la baza gândirii trebuie să punem saturarea, saţietatea, nu foamea.

Aceasta corespunde în sensul cel mai profund stării de fapt. Dacă luaţi în considerare sistemul capului, şi restul organismului, care depinde de acesta, în fapt, noi percepem. Ce înseamnă aceasta? Noi percepem prin simţurile noastre. În timp ce percepem, pătrunde în noi ceva din afară. Raza de lumină care pătrunde în ochiul nostru, aceea, de fapt, transportă ceva. În propria noastră materie se face un orificiu (vezi desenul de mai jos). Aici a fost materie, acum raza de lumină a sfredelit o deschizătură, acum este prezentă foamea. Această foame trebuie saturată, ea este saturată din hrana prezentă; aceasta înseamnă că foamea se satură din hrana prezentă în organism; aceasta înseamnă că acest orificiu se umple cu hrana care este în noi (vezi desenul, roşu). Acum am gândit ce am perceput: în timp ce gândim, umplem încontinuu golurile pe care le creează în noi percepţiile senzoriale, le umplem cu saturaţia care urcă din organismul nostru.

Tabla 18

Este interesant să observăm, când avem în vedere capul, cum noi introducem materie din restul organismului nostru prin orificiile care iau naştere aici, prin urechi, prin ochi, prin senzaţii de căldură; sunt goluri pretutindeni. Omul se umple în întregime în timp ce gândeşte, umple ceea ce s-a golit (vezi desenul, roşu).

Numai că atunci nu se acţionează din afară spre interior, ci se acţionează dinăuntru. În noi iau naştere peste tot goluri; acestea trebuie umplute din nou cu materie. Astfel încât putem spune că primim influenţe negative, influenţe de golire atât de afară cât şi din interior şi continuu noi împingem materie înăuntru.

Tabla 17

Acestea acţiuni de găurire sunt acţiunile cele mai intime, care, de fapt, distrug în noi întreaga existenţă

terestră. Căci în timp ce primim raza de lumină, în timp ce auzim sunetul, distrugem existenţa noastră terestră. Dar noi reacţionăm la aceasta, noi umplem aceste goluri cu existenţă pământească. Avem, aşadar, o viaţă între distrugerea existenţei terestre şi umplerea existenţei terestre: luciferic, ahrimanic. Lucifericul se străduie permanent să facă din noi ceva nematerial, să ne înalţe din viaţa pământească; Lucifer ar vrea, dacă i-ar fi cu putinţă, să ne spiritualizeze în întregime, adică să ne dematerializeze. Dar Ahriman îi este potrivnic; acesta acţionează astfel încât tot ceea ce goleşte Lucifer să fie din nou umplut. Ahriman este cel care umple încontinuu. Dacă-l modelaţi plastic pe Lucifer sau pe Ahriman aţi putea, dacă materia s-ar intersecta, să-l înghesuiţi pe Ahriman în gura lui Lucifer, sau să-l faceţi pe Lucifer s-o acopere. Însă întrucât şi în interior există găuri, trebuie să le acoperiţi şi înăuntru. Ahriman şi Lucifer sunt cele două forţe opuse care acţionează în om. Acesta reprezintă poziţia de echilibru. Lucifer, cu dorinţa de dematerializare continuă, produce materializare: Ahriman. Când percepem intervine Lucifer. Dacă gândim asupra celor percepute intervine Ahriman. Când apare ideea că ar trebui să vrem un lucru sau altul intervine Lucifer. Dacă vrem cu adevărat, intervine Ahriman. În felul acesta ne aflăm între cei doi. Noi pendulăm între ei încoace şi încolo, şi trebuie să ne fie foarte clar că suntem situaţi, ca oameni, în modul cel mai intim între ahrimanic şi luciferic. Propriu-zis, învăţăm să cunoaştem omul numai dacă în observarea lui se implică aceşti doi poli opuşi.

Aveţi aici un mod de observare care nu se îndreaptă nici spre un spiritual abstract – căci acest spiritual abstract este ceva mistic nebulos –, nici spre ceva material, ci tot ce este acţiune materială este în acelaşi timp şi spirituală.

Avem de-a face pretutindeni cu spiritualul. Şi noi percepem materia în eficienţa ei, în timp ce putem vedea pretutindeni în aceasta spiritul.

Eu v-am spus că imaginaţiunea despre prezent ne vine de la sine. Dacă elaborăm imaginaţiunea în mod artificial, privim în trecut. Dacă elaborăm inspiraţia, privim în viitor, aşa cum privim în viitor când calculăm eclipsele solare sau lunare; nu ne referim la detalii, ci la marile legităţi ale viitorului. Şi intuiţia le reuneşte pe toate trei. Iar noi suntem permanent subordonaţi intuiţiei, numai că nu ne dăm seama de acest lucru deoarece dormim. Când dormim, noi suntem cu eul şi cu corpul astral în întregime în lumea exterioară; dezvoltăm aici acea activitate intuitivă pe care altfel trebuie s-o desfăşurăm în intuiţie, în mod conştient. Numai că omul este prea slab, cu această organizare actuală a sa, pentru a fi conştient când intuieşte; în fapt, el intuieşte noaptea. Astfel încât se poate spune: Adormit, omul dezvoltă intuiţia, treaz el dezvoltă – desigur, până la anumit grad gândirea logică; între acestea două se află inspiraţia şi imaginaţiunea. În timp ce omul trece din starea de somn în starea de trezie, eul şi corpul astral pătrund în corpul fizic şi în cel astral; ceea ce-şi aduce cu sine este inspiraţia, asupra căreia v-am atras atenţia în conferinţele anterioare. Putem spune: Dormind, omul se află în intuiţie, în starea de veghe se află în gândirea logică, trezindu-se, el se inspiră, adormind, el imaginează. – Vedeţi din aceasta că acele activităţi despre care vorbim că sunt activităţi superioare ale cunoaşterii nu sunt străine vieţii obişnuite, ci sunt întru totul prezente în viaţa obişnuită, ele trebuie numai să fie înălţate în conştienţă, dacă vrem să dezvoltăm o cunoaştere superioară.

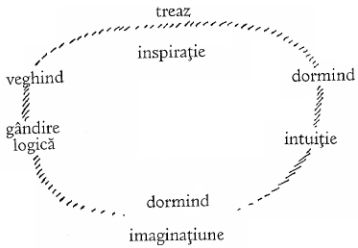

Tabla 17

Lucrul asupra căruia trebuie insistat este acela că în ultimele patru secole ştiinţa exterioară a acumulat o sumă de fapte pur materiale şi le-a adus în formă de legi. Aceste fapte trebuie să fie din nou pătrunse spiritual. Dar este bine – dacă-mi este îngăduit să mă exprim astfel, deşi sună paradoxal – că a existat materialismul, altfel oamenii ar fi căzut în întuneric. Ei ar fi pierdut în final orice legătură cu existenţa terestră. La începutul materialismului, în secolul al XV-lea, omenirea era expusă în mare parte pericolului de a cădea pradă influenţelor luciferice, pentru a se epuiza treptat. Din acele timpuri au survenit influenţele ahrimanice. Şi în ultimele patru-cinci secole influenţele ahrimanice s-au amplificat. În prezent, ele au devenit foarte puternice şi există pericolul să-şi devanseze scopul, dacă nu le opunem ceva care să le paralizeze într-o anumită măsură, dacă nu le opunem spiritualul.

Dar aici este vorba de a dezvolta sentimentul raportului corect dintre spiritual şi material. Există, în literatura germanică mai veche, o poezie numită „Muspilli", publicată mai întâi într-o carte dedicată lui Ludovic Neamţul în secolul al IX-lea, dar care îşi are originea într-un timp mult anterior. În această poezie găsim ceva pur creştin: ni se povesteşte lupta lui Ilie cu Antichristul. Dar modul în care se desfăşoară această povestire ne aminteşte de vechile lupte din legende dintre locuitorii Asgardului şi locuitorii Jötunheimului, locuitorii imperiului uriaşilor. Pur

şi simplu, imperiul asilor a fost transformat în imperiul lui Ilie, imperiul uriaşilor în imperiul lui Antichrist.

Modul de gândire care ne întâmpină aici învăluie mai puţin faptul real decât modurile de gândire ulterioare. Modurile de gândire ulterioare vorbesc despre o dualitate, despre bine şi rău, despre Dumnezeu şi diavol etc. Dar aceste moduri de gândire, care au fost elaborate mai târziu, nu se mai potrivesc celor anterioare. Oamenii care şi-au reprezentat lupta dintre ţinutul zeilor şi ţinutul uriaşilor nu au văzut în zei acelaşi lucru pe care-l înţelege creştinul actual ca fiind împărăţia Dumnezeului său; aceste reprezentări mai vechi aveau, de exemplu, sus, Asgard, imperiul zeilor, şi jos, Jötunheim, imperiul uriaşilor; între acestea, la mijloc era omul, Mittelgard. În accepţia european-germanică este vorba de ceea ce în vechea Persie era prezent ca Ormuzd şi Ahriman. În limbajul nostru ar trebui să spunem: Lucifer şi Ahriman. Noi ar trebui să ne referim la Ormuzd ca fiind Lucifer şi nu ca fiind bunul Dumnezeu. Aici se face marea eroare de a considera că acest dualism este conceput ca şi cum Ormuzd ar fi Dumnezeul cel bun, iar oponentul său Ahriman zeul cel rău. Relaţia este mult mai apropiată de aceea dintre Lucifer şi Ahriman. În Mittelgard nu era reprezentată corect, în vremea când a fost redactată poezia „Muspilli", ideea că Christos lasă sângele său să radieze în jos; aici reprezentarea este a lui Elias, care lasă sângele lui să radieze în jos.– Iar omul este plasat la mijloc. Reprezentarea era mai corectă când în cartea despre Ludovic Neamţul era înscrisă poezia ,,Muspilli", decât reprezentarea mai târzie. Ulterior s-a întâmplat un lucru uimitor: Treimea a fost ignorată; aceasta înseamnă zeii de sus, care sunt în Asgard, şi zeii inferiori, zeii uriaşi, care se află în imperiul ahrimanic, înseamnă a concepe că cei de sus, cei luciferici,

sunt zeii buni, iar ceilalţi sunt zeii răi. Aceasta a făcut-o timpul care a urmat; timpul mai vechi a avut în vedere corect această opoziţie dintre Lucifer şi Ahriman şi, plecând de la aceasta, Ilie este plasat cu profeţia sa emoţională în imperiul lui Lucifer, cu ceea ce el putea anunţa atunci, pentru că se dorea plasarea lui Christos la mijloc, în Mittelgard, în ceea ce se află în mijloc.

Asgard
Lucifer – Ormuzd

Jötunheim
Ahriman

Trebuie să ne întoarcem înapoi, cu conştienţă deplină, la aceste reprezentări, altfel, dacă vom vorbi numai despre dualitatea Dumnezeu–diavol, nu vom ajunge la Treime, la zeii luciferici, la forţele ahrimanice şi la ceea ce este între ele, Împărăţia lui Christos. Fără aceasta nu ajungem la o înţelegere adevărată a lumii. În faptul că vechiul Ormuzd a fost transformat în bunul Dumnezeu, în timp ce el este o forţă luciferică, o forţă a luminii, există o imensă taină a evoluţiei istorice a umanităţii europene. Astfel s-a putut totuşi avea satisfacţia că, din nou, Lucifer a putut să fie făcut rău; pentru faptul că numele Lucifer nu s-a potrivit lui Ormuzd, Lucifer a fost îndreptat spre Ahriman, s-a făcut un talmeş-balmeş care mai acţionează încă la *Goethe* în personajul Mefisto, în timp ce şi aici se amestecă Lucifer cu Ahriman, aşa cum am arătat în mod expres în cărticica mea ***Spiritul lui Goethe***.

În fapt, în umanitatea europeană omenirea civilizaţiei contemporane a intrat într-o mare confuzie, confuzie care traversează toată gândirea. Ea poate fi compensată numai dacă se transformă dualitatea în Treime, căci orice lucru dual conduce în final la ceva prin care omul nu poate trăi,

pe care el trebuie să-l privească ca fiind o polaritate în care poate afla cu adevărat: Christos există pentru a realiza echilibrul între Lucifer şi Ahriman, echilibrul dintre Ormuzd şi Ahriman etc.

Aceasta este tema despre care am vrut să vă vorbesc azi şi pe care în zilele următoare o voi prezenta în diferitele ei ramificaţii.

CONFERINŢA a XII-a

Dornach, 16 iulie 1921

Ieri am încheiat cu ideea că în timpul mai nou s-a manifestat o confuzie cu privire la ce este de fapt dualitatea persană Ormuzd–Ahriman. Am atras atenţia şi asupra modului în care se poate urmări retrospectiv, în concepţiile europene germanice mai vechi, spre exemplu în poezia care a devenit cunoscută sub numele „Muspilli", ca fiind exprimarea într-o formă creştină a opoziţiei dintre un principiu superior, luciferic, şi un pricipiu inferior, ahrimanic. Spun într-o formă cu desăvârşire creştină pentru că ea nu a fost contaminată de ceea ce a dispărut din structura sufletească a opoziţiei sus şi jos, în sensul poeziei „Muspilli". Nu s-a presupus că principiul Christos i-ar aparţine spiritualităţii superioare, ci a fost înălţat la spiritualitatea superioară pricipiul Ilie. Ilie este cel care luptă, cu sângele său care picură de sus, împotriva lui Antichrist, care nu este altceva decât principiul ahrimanic ce se exprimă în formă creştină. Aşadar, în aceste reprezentări europene germanice mai vechi mai este încă prezentă o conştienţă clară despre faptul că trebuie făcută o deosebire între un principiu superior şi unul inferior, între forţe superioare şi forţe inferioare, şi că în principiul

Christos trebuie căutată echilibrarea, armonizarea celor două principii. Se va putea recunoaşte uşor, dacă ai deplasat principiul Ilie în sus, iar principiul Antichrist în jos, că în principiul superior este dat ceea ce se orientază după impulsul moral al ordinii universale iar în principiul ahrimanic ceea ce se orientează după impulsul intelectual al evoluţiei universale.

Într-o asemenea conştienţă despre superior şi inferior, despre sus şi jos, se vedea în esenţă o polaritate care este prezentă în ordinea universală. Când spui sus şi jos, aceasta se proiectează în mod natural asupra omului. Iar noi ştim că omul determină ceea ce este sus şi ceea ce este jos prin faptul că are orientată coloana vertebrală vertical. Prin aceasta ia naştere ceea ce numim sus şi jos. Aşadar, acest lucru este gândit cu totul relativ. Dar ceea ce vreau să amintesc, făcând cu totul abstracţie de sus şi jos, este o anumită opoziţie polară. Aceasta ne întâmpină în om într-un mod deosebit de complicat. Dar această opoziţie polară poate fi studiată, aş spune, mai mult, exteriorizată în Univers, şi este deosebit de util să observăm ordinea lumii în aşa fel, încât să putem vedea că ea îţi trădează prin fenomene cu totul speciale, în care se formează anumite forţe, ce taine acţionează în ea.

În ele se exprimă o anumită opoziţie care vă poate apărea clar în faţa ochiului dacă lua în vedere organismnul în întregul său. La fel ca omul, şi specia păsărilor s-a format din întreaga ordine a Universului. Specia păsărilor ne dezvăluie tainele active în Univers, mai evident decât în cazul omului.

Ce este caracteristic speciei păsărilor? Pasărea apare în faţa ordinii noastre universale, în măsura în care aceasta ne este dată în sfera fizicului, mai întâi sub forma de ou. Apoi oul este spart. Pasărea se dezvoltă ieşind din ou, şi vă

este cunoscut – căci veţi fi văzut cum arată un puiuţ după ieşirea din ou – cât de rapidă este creşterea penelor etc. imediat după ieşirea din ou. Acest contrast, dacă pot spune aşa, al existenţei ca ou şi apoi al existenţei exterioare cu pene nu-l găsim exprimat atât de clar în cazul omului. Omul nu este transpus în ou şi este scutit de existenţa în lume cu pene. Dar ce fel de deosebire este între forma oului şi forma ulterioară de viaţă a păsării?

Dacă observaţi forma exterioară a oului aflaţi coaja sa calcaroasă, care are o anumită formă. Dar nu puteţi lua în calcul această coajă calcaroasă ca fiind ceva esenţial pentru pasăre, căci dacă ar fi aşa nu ar fi ceva ce cade, se elimină. Ea nu poate reprezenta un element esenţial al păsării. Ea poate fi un înveliş protector. Coaja calcaroasă este secreţie a materiei. Este ceva împins afară din organismul păsării, ceva ce este eliminat, ceva pe care pasărea nu-l poate utiliza în viitor pentru dezvoltarea sa; este, aşadar, ceva care trebuie eliminat. Aşadar, în interiorul fiinţei trebuie să existe forţe care aruncă în afară ceea ce este în ou.

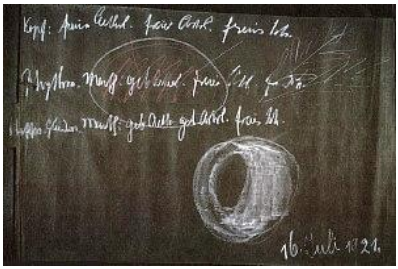

Tabla 18

Dacă cercetezi acest aspect, ajungi la ce se află în interiorul a ceea ce se oferă ca legitate naturală în centrul pământescului, nu în marginea lui. Aici trebuie luat în

ajutor cele ce se spune în ***Ştiinţa ocultă***. În această carte aveţi indicaţia modulului în care într-o anumită epocă a evoluţiei Pământului nostru Luna se separă de Pământ, în care materia Lunii iese afară din Pământ. Acest proces imită într-o oarecare măsură ce se întâmplă aici. Aşa cum forţele modelatoare ale întregului Cosmos terestru au expulzat cândva forţele lunare, tot astfel materia păsării excretă coaja de calcar ca pe ceva, ai vrea să spui, supramineral.

Ce a existat în interiorul acestui îneliş a fost protejat de coaja calcaroasă împotriva forţelor active din ambianţa terestră. Dacă puiul ar fi expus prea repede acestor forţe, să spunem ale Soarelui, el, este de la sine înţeles, ar muri. Nu ar suporta forţele care există în ambianţa Pământului. Este vorba, aşadar, de faptul că fiinţa protejată de coaja calcaroasă trăieşte într-o lume care, de fapt, nu este cea terestră.

Ce fel de lume este cea în care trăieşte această fiinţă protejată de coaja de calcar? Este lumea pe care am parcurs-o în perioadele de evoluţie saturniană, solară şi lunară şi care a încetat de a mai fi, care în prezentul evoluţiei pământeşti nu mai există. Trecutul există în întregime încă în prezent. Şi dacă spunem: Tot ce este exterior unei coji de ou aparţine Pământului, atunci ceea ce se află în interiorul ei nu aparţine Pământului, nu vrea să aibă nimic de-a face cu Pământul, nu vrea să participe la evoluţia terestră. Acest conţinut trebuie mai întâi să se maturizeze, să spargă coaja şi apoi să fie matur pentru evoluţia terestră.

Am ajuns la un punct în care putem atrage atenţia şi asupra unui alt aspect: nu toate fiinţele care sunt organizate în ou ajung să se nască. Un mare număr de ouă de păsări şi cu atât mai mult de peşti şi alte animale asemănătoare pier. Nu ştiu dacă este întotdeauna oportun să se expună aceste

lucruri atât de sec; omenirii îi place să lase multe lucruri în necunoscut, dar în perspectiva vremurilor ce vor veni este necesară o sumă de cunoştinţe, şi nu trebuie să le ignorăm. În afară de aceasta, un mare număr de ouă pier pentru că oamenii le consumă. Acestea nu ajung la maturitate. Şi acum survine întrebarea: Ce se întâmplă cu toate acestea, ce se întâmplă cu ce se dezvoltă în ou şi nu ajunge la puiul matur sau la peştele matur pe Pământ. – Materialistul obişnuit va spune: Natura creează fără sens, orbeşte, în consecinţă, atât la sută din ce creează ea piere. – Acest lucru nu este însă adevărat. Substanţele care se află în interiorul cojii oului nu se maturează pentru existenţa pământească actuală, dar ele sunt mature pentru existenţa pământească anterioară, pe care am parcurs-o noi înşine, pe care au parcurs-o fiinţele terestre în timpul existenţei saturniene, solare şi lunare. Aceasta este evoluţia luciferică. Tot ce se distruge ca ouă hrăneşte entităţile spirituale. Să studiem însă aspectele care privesc Pământul.

Aşadar, când cercetăm specia păsărilor, ne apare mai întâi ceea ce este luciferic în conţinutul oului, care nu vrea să aibă nimic de-a face cu Pământul, nu vrea să fie pe Pământ, ceva care, aş spune, se înconjoară cu un zid împotriva legilor Pământului şi intervine apoi atunci când, ceea ce acţionează pe Pământ, căldura, lumina, rupe învelişul.

Ce intervine aici? Intervin forţele contrarii. Dacă contemplaţi oul de pasăre puteţi spune: Aici, în interior, în entitatea sa, se află Lucifer.

Când contemplaţi haina de pene a păsării aveţi imaginea cea mai pură a ahrimanicului.

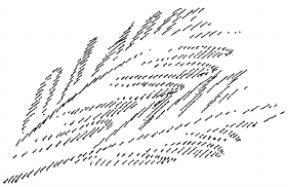
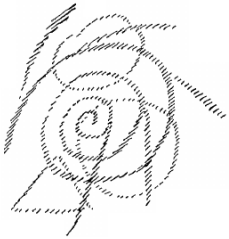

Tabla 19

Din această cauză puteţi spune: Când privesc un ou mi se dezvăluie Lucifer. El mi se arată prin forma exterioară pe care o îmbracă materia expulzată. Ceea ce este expulzat, fie că este coajă de ou de pasăre, fie că este piele de şarpe, rezultă din principiul luciferic, din forţele luciferice. În ceea ce este expulzat se poate vedea ceva din modelarea propriu-zisă a forţelor luciferice. Ele acţionează când se află în stare pură, în spirale. În ceea ce există ca haină de pene, sau în ceea ce se transpune din afară în corporal, aveţi ahrimanicul. Acesta acţionează tangenţial în forţele sale de direcţionare. Observaţi o coadă de păun şi gândiţi-vă că aceasta este imaginea cea mai pură a forţelor de direcţionare ahrimanice.

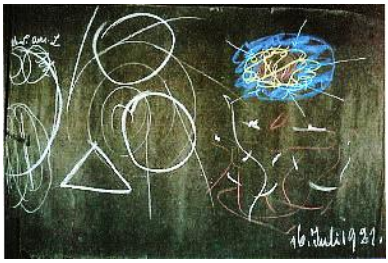

Tabla 20

Trebuie să vă fie clar faptul că acţiunile lui Lucifer şi Ahriman se întreţes, astfel încât noi nu avem decât imagini despre această interacţiune.

Forţele din interiorul cojii oului rămân active, în mod natural, în pasăre. Pasărea conţine, aşadar, forţele care au fost în interiorul cojii oului (vezi desenul de mai jos, roşu), având de jur împrejur forţele ahrimanice (vezi desenul, albastru) în haina de pene. La pasăre, mai aveţi posibilitatea de a putea localiza etericul şi fizicul.

Tabla 20

Dacă aveţi în vedere tot ce păstrează pasărea din ceea ce este luciferic, care s-a aflat în interiorul cojii oului, ceea ce ea păstreaza sub forma de forţe de creştere, atunci aveţi ceea ce este subordonat corpului eteric. Aşadar, ceea ce am schiţat cu roşu (vezi desenul de mai sus) reprezintă ceea ce este subordonat activităţii forţelor eterice. Astfel încât se poate spune: Ceea ce primeşte pasărea ca ereditate din ou se află pe tot timpul vieţii sale sub influenţa forţelor de viaţă, a forţelor eterice. Iar ceea ce îşi adaugă ca haină de pene se află pe tot timpul vieţii sub influenţa forţelor fizice (vezi desenul, săgeţi). Ceea ce există între ele, carnea, muşchii etc., se află pe toată durata vieţii sub influenţa

forţelor astrale (vezi desenul, galben). La pasăre avem, aşadar, o posibilitate de a localiza într-o oarecare măsură: astralul în carne şi muşchi, fizicul în haina de pene şi etericul în ceea ce rămâne ca forţe de creştere din conţinutul oului.

La om lucrurile sunt mult mai complicate. Omul nu trăieşte exterior într-un ou. El îşi dezvoltă în corpul matern partea sa luciferică, pe care pasărea încă o poartă în afară. Din această cauză Ahriman încă nu vine asupra lui în corpul mamei sale. La pasăre se vede cum lucifericul este expulzat în lume, fără a se ajunge la anomalii, şi cum ea acceptă la rândul său ahrimanicul. La om puteţi vedea cum se exprimă cu deosebită claritate detaliile. Putem să inserăm neamul mamiferelor între specia păsărilor şi om.

Tabla 20

Între om şi pasăre există o deosebire foarte mare. În comparaţie cu picioarele oamenilor, picioarele păsărilor apar ca nişte organe amărâte. De ce are pasărea asemenea picioare? Ce beţe jalnice sunt picioarele vrăbiilor faţă de picioarele atât de mândre ale omului! Dacă observaţi forma picioarelor păsării, veţi spune: Pasărea este în primul rând făcută pentru zbor, ea se ridică de la Pământ, de aici şi

forma picioarelor sale. Ele sunt numai aluzii la apartenețа ei la Pământ. Omul nu-şi ridică picioarele de la Pământ. Omul nu poate zbura. El îşi aşază ambele picioare pe Pământ, ca două coloane mândre. Ele sunt în mod evident un dar al Pământului. Pasărea nu primeşte acest dar pentru că nu este legată la fel ca omul de Pământ, pentru că ea se poate ridica de la Pământ. Omul este mult mai mult legat decât pasărea, prin acest dar al Pământului, de forțele ahrimanice. Într-o oarecare măsură, pasărea nu-şi primeşte de la Pământ forțele sale ahrimanice atât de finisate cum le primeşte omul. La om, Ahriman ţâşneşte, lăstăreşte în picioare şi de aici în sus, în tot restul corpului. La pasăre Ahriman lăstăreşte în pene.

Acum vă puteți pune întrebarea: De ce nu are omul pene? – Pentru că el nu este construit ca pasăre. Dacă ar zbura omul ar avea şi pene, pentru că forțele ahrimanice ar acționa asupra lui. El nu are decât anexele ahrimanicului, care sunt prezente în păr. Ele sunt mai puternice la cap, ceea ce este o dovadă că la om capul conține foarte mult ahrimanic.

Mamiferele sunt mai puternic legate de Pământ decât omul. Ele sunt legate de Pământ şi cu membrele anterioare; maimuțele umblă în cazuri rare vertical, aşa cum o fac şi câinii, dar acest lucru nu este natural pentru ele. Pentru gorilă nu este natural să umble vertical, ea se cațără; membrele anterioare sunt adevărate organe de prins, pentru deplasare înainte. Omul este, aşadar, pe jumătate desprins de Pământ, mamiferul este legat de Pământ atât cu membrele sale anterioare cât şi cu cele posterioare. Într-o anumită privință el este o ființă cu totul terestră. Omul se eliberează de Pământ prin poziția verticală a coloanei vertebrale, mamiferul este întru totul legat de Pământ. Dacă observi un mamifer, o pasăre, un om sau alte ființe, dacă ții

seama de relaţiile acestor fiinţe cu ambianţa poţi afla forma fiinţei. – Puteţi spune că pasărea are în ea principiul luciferic pe care Pământul nu-l doreşte în niciun fel, din care cauză se izolează în oul său cât se poate de mult timp, până când Pământul are o influenţă cât se poate de redusă asupra ei. Picioarele păsării rămân pricăjite şi forţele care înconjoară Pământul în mantaua sa calorică (în termosfera sa, *n. tr*.) acţionează asupra sa. Din această cauză ea va primi forma pe care o are. Omul este legat de Pământ doar prin membrele sale inferioare; el se poate elibera de Pământ. Mamiferul se ridică pe patru picioare de la sol; el este total legat de Pământ. Forţele Pământului acţionează, deci, în mod preferenţial asupra mamiferului.

Astfel de lucruri sunt bine cunoscute de ştiinţa instinctivă mai veche. Ea considera că ceea ce se formează la om independent de Pământ reprezintă o metamorfoză a vieţii pământeşti anterioare, din această cauză vedea în omul-cap o pasăre, un vultur. În omul metabolism-membre, care este organizat integral pentru Pământ, vedea un bou, un taur sau o vacă, pentru că acestea sunt animale în întregime organizate pentru Pământ. În partea mediană a omului, care este într-o anumită măsură legătura dintre vultur şi vacă sau viţel, era văzut ceea ce se desprinde prin metabolism de pământesc; acest lucru îl puteţi desprinde din faptul că intestinul leului este foarte scurt. Sistemul său metabolic este primitiv; dimpotrivă, sistemul său pectoral, sistemul său cardiac sunt dezvoltate într-un mod cu totul deosebit. De aici şi agresivitatea sa. Concepţia mai veche, instinctivă vedea în partea mediană a omului leul. Noi oamenii ne deosebim de toate animalele prin eul nostru. La marea majoritate a oamenilor eul este încă un organ adormit. Dacă se crede că eul este foarte puternic se comite o mare eroare. Şi în acţiunea voinţei – aceasta v-am mai

spus-o – omul doarme; în timp ce eul acţionează în mod voluntar, noi nu avem de-a face cu ceva care se prezintă ca fiind eu, ci mai mult cu ceva care stă în faţa noastră noaptea, când este întuneric. Noi luăm în calcul noaptea şi în viaţa noastră. Dacă vă priviţi retrospectiv viaţa, vedeţi că aceasta nu constă numai din ceea ce a fost luminos ca ziua, ci şi din

nopţile care au existat. Dar acestea sunt şterse în decursul timpului. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu eul nostru. El este perceptibil pentru conştienţa obişnuită prin faptul că, pentru conştienţă, nu este prezent; el există, dar pentru conştienţă nu este prezent. Ceva lipseşte cuiva în acel loc, şi din această cauză este vizibil eul. Este ca şi cum am avea un perete alb, iar un loc nu este vopsit cu alb; atunci se vede negrul. În felul acesta, în conştienţa noastră eul este văzut estompat. La fel se întâmplă şi în starea de veghe: eul este perceptibil întotdeauna dormind; dar el luminează gânduri, prin reprezentări şi prin sentimente, şi din această cauză se crede în mod eronat că ar fi perceput. Putem spune aşadar: Eul nostru, de fapt, nu este perceput în mod nemijlocit.

O psihologie plină de prejudecăţi, ştiinţa sufletului, crede că eul s-ar afla în om; acolo unde sunt muşchii săi, carnea sa, oasele sale, acolo s-ar afla şi eul. Dacă s-ar cuprinde cu privirea viaţa, s-ar vedea că lucrurile nu stau aşa. Dar, în prezent, este greu să oferi oamenilor o asemenea reflecţie. Am încercat să fac acest lucru în anul 1911 în conferinţa mea de la Congresul de Psihologie de la Bologna, dar n-a înţeles-o până în prezent nimeni. Am încercat să arăt atunci cum stau lucrurile cu eul. Eul se află în fiecare percepţie, în tot ceea ce face impresie asupra noastră. Eul nu se află în carnea mea, în oasele mele, ci în ceea ce pot percepe prin ochii mei. Când vedeţi o floare

roşie, în eul dumneavoastră, în întreaga vieţuire pe care o aveţi în timp ce vă dăruiţi culorii roşii, nu puteţi separa roşul de floare. Eul vă este dat doar împreună cu toate acestea, eul este legat de conţinutul sufletului dumneavoastră. Dar conţinutul sufletului dumneavoastră nu este în oasele dumneavoastră! Conţinutul sufletului dumneavoastră îl extindeţi în întregul spaţiu. Aşadar, eul este mai puţin în dumneavoastră decât aerul pe care îl inspiraţi, încă mai puţin decât aerul care era în dumneavoastră înainte. Eul este legat de orice percepţie şi de tot ce se află în afara dumneavoastră. El se activează în interior, pentru că trimite înăuntru forţele din percepţii. Şi mai este legat de ceva: este suficient să mergeţi, adică să dezvoltaţi voinţa dumneavoastră. Eul vă însoţeşte, participă la mişcare, şi fie că mergeţi încet, fie că alergaţi, fie că vă deplasaţi cu un pas de kiebitz sau că vă rotiţi, fie că dansaţi sau săriţi eul participă la acestea. La tot ce pleacă ca activitate din dumneavoastră eul colaborează. Dar această activitate nu se află în dumneavoastră. Dacă dansaţi o horă, credeţi că hora este în dumneavoastră? Ea nici nu ar avea loc în dumneavoastră! Cum ar putea avea loc? Dar eul este prezent, el participă la horă. Aşadar, eul îşi are sediul în percepţiile dumneavoastră şi în activităţile dumneavoastră. Dar el nu este niciodată în dumneavoastră în sensul deplin al cuvântului, aşa cum este stomacul, ci este întotdeauna în afara dumneavoastră. Este tot atât în afara capului, cum este şi în afara picioarelor, numai că în cursul mersului el se implică în mişcarea efectuată de picioare. Eul este foarte implicat în mişcarea pe care o efectuează picioarele. În activitatea capului însă este mai puţin implicat.

Prin ce se deosebesc picioarele, respectiv membrele, împreună cu metabolismul, de cap? La nivelul capului

corpul eteric şi corpul astral sunt relativ independente, iar capul a devenit corp fizic.

Capul este un flăcău atât de bătrân încât îşi are originea în încarnarea anterioară, a devenit corp fizic, este cu adevărat cel mai rău locuitor al Pământului. Dimpotrivă, în cazul picioarelor, respectiv în cazul membrelor şi al metabolismului, corpul eteric şi corpul astral sunt strâns legate de corpul fizic. Putem spune: În cazul picioarelor corpul eteric şi corpul astral sunt legate de corpul fizic; eul este relativ liber faţă de picioare, şi ia picioarele cu sine numai când ele se mişcă. Organele metabolice sunt legate mai ales de corpul eteric şi de corpul astral.

Putem spune acum prin ce se deosebeşte capul omului de omul metabolism-membre. – Prin aceea că primul, capul, are corp eteric liber, corp astral liber şi eu liber, iar în omul metabolism-membre are numai eu liber, în timp ce corpul eteric şi corpul astral sunt legate de corpul fizic; ele nu sunt libere de acesta.

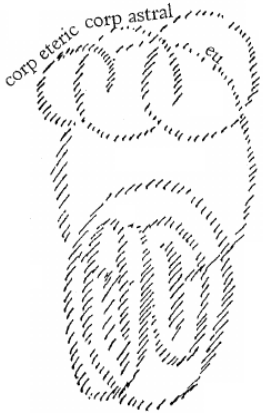

Tabla 20

Poate că lucrurile vă vor fi mai inteligibile dacă vă voi spune următoarele: Gândiţi-vă că i s-ar năzări corpului dumneavoastră astral sau corpului dumneavoastră eteric,

partea care răspunde de omul metabolism-membre al dumneavoastră, să se comporte precum corpul eteric şi corpul astral al capului dumneavoastră, adică ar vrea să fie libere. Să spunem, de exemplu, că corpul astral al omului metabolism al dumneavoastră ar vrea să se comporte ca şi colegul său, corpul astral al capului. Ce s-ar întâmpla atunci? Partea inferioară a corpului nostru ar vrea să devină cap, ar vrea să devină asemănătoare capului. Particularitatea constă în faptul că ceea ce este sănătos, capul, îmbolnăveşte partea inferioară a corpului. Este o proprietate generală a tuturor bolilor părţii inferioare a corpului că aceasta preia configuraţia capului.

Dintr-o conferinţă ţinută la Stuttgart sau de la Zürich, am arătat că formarea carcinomului se datorează faptului că într-o anumită parte a corpului uman, acolo unde nu ar trebui să se formeze organe de simţ spre interior, brusc corpul astral vrea să formeze organe de simţ. Carcinomul este o ureche sau un ochi care vrea să existe într-un loc nepotrivit.

Aşadar, când corpul astral sau corpul eteric al părţii inferioare a corpului vor să se comporte cum se comportă corpul astral sau corpul eteric al capului apare boala corpului inferior. Invers, când capul vrea să trăiască la fel cu corpul inferior – aceasta începe în stările migrenoase –, astfel încât să includă corpul său astral sau corpul său eteric în problemele sale, capul se îmbolnăveşte. Când el îşi implică corpul eteric, apar stările migrenoase. Când îşi implică corpul astral este mai grav. Aceste lucruri vă arată cât de complicată este natura umană. Ea nu poate fi studiată aşa cum face ştiinţa actuală comună, ci în aşa fel încât să fie observată în toată complicaţia ei, ca să poţi spune: Capul este diferit de partea inferioară a corpului; când este la fel cu aceasta, el nu poate fi decât bolnav. Când, de exemplu,

creierul mare îşi dezvoltă prea mult metabolismul, când îşi dezvoltă prea mult procesele secretorii iau naştere boli. Aceste procese secretorii intense îşi au originea în solicitarea prea mare de către cap a corpului său eteric. De îndată ce partea inferioară a corpului este lăsat în voia sa, când el devine asemănător cu capul, capătă predispoziţii de a forma organe de simţ, şi aşa iau naştere bolile sale. Puteţi spune, aşadar: Capul omului are corp eteric liber, corp astral liber, eu liber. Omul metabolism-membre are corp eteric legat, ceea ce înseamnă corp eteric legat de corpul fizic, corp astral legat şi doar eu liber. Iar omul median, omul ritmic, are corp eteric legat, corp astral liber şi eu liber.

cap:	corp eteric liber corp astral liber, eu liber
omul ritmic:	corp eteric legat, corp astral liber, eu liber
omul metabolism-membre:	corp eteric legat, corp astral legat, eu liber

Tabla 19

Vedem deci că eul acţionează de la trezire până la adormire în om, dar rămâne relativ liber faţă de acesta; este legat de el atât prin percepţiile exterioare cât şi prin mişcarea pe care o face omul, dar nu se absoarbe deplin în corpul uman.

Ceva asemănător se poate constata şi în cazul păsărilor. Omul nu are pene, dar eul său trăieşte în forţele care există în ambianţa noastră şi care la pasăre sunt forţele direcţionale pentru penele ei. În acestea trăieşte eul în exterior. Aceste forţe formează în acelaşi timp liniile direcţionale pentru fiinţele ce se mişcă liber: insectele. Dacă vedeţi insecte care există în ambianţa dumneavoastră şi le

concepeţi imaginativ, aveţi o imagine a ceea ce este mediul în care trăieşte eul dumneavoastră. Imaginaţi-vă gândaci, muşte, fluturi frumoşi, tăuni urâţi, bondari şi tot ce mai este posibil; imaginaţi-vă toate acestea plutind în diversele linii direcţionale din jurul dumneavoastră şi vă va deveni vizibil exterior care este mediul în care trăieşte efectiv eul dumneavoastră. Şi este mai mult decât o simplă imagine când se spune: Aici trăiesc gânduri urâte ca bondarii, ca tăunii, gânduri frumoase ca fluturii; unele gânduri ale oamenilor te înţeapă precum muştele rele etc. Numai că unele sunt spirituale, altele fizice. Eul uman trăieşte întru totul în ambianţă.

Aceasta are o importanţă extraordinară, şi multe din adevărata cunoaştere a lumii se bazează pe faptul de a evalua corect ceea ce vezi, ca să nu se sporovăiască în general de un spirit, ci ceea ce este vieţuit în interiorul eului său în formă abstract-spirituală să poată fi văzut şi în imagine afară. Căci tot ce este prezent spiritual este prezent şi în lume. Undeva există şi în imagine ceea ce este prezent numai spiritual. Trebuie doar să ştii să evaluezi corect imaginea. Şi când ahrimanicul pătrunde în eul nostru, în timp ce eul se găseşte în fluturi şi în penele păsărilor, adică în liniile direcţionale de afară, eul nostru are la rândul său capacitatea de a-şi crea tot felul de forme dinăuntru. Noi construim cercul, construim forma oului, triunghiul; noi ne construim şi din interior o lume. Şi dacă observăm cu atenţie vom vedea că acestea sunt chiar forţe eliminate în afară prin principiul luciferic.

Am spus de curând că matematicienii, atunci când studiază spaţiul, ar trebui să focalizeze ia în vedere raportul dintre dimensiunile spaţiale şi oul de găină; de aici ar rezulta ceva foarte interesant. Acesta este contrastul: noi trăim cu eul atât în formele pe care le putem construi noi în

acest fel lume, cât şi în ceea ce este construit plecând de la lume. Noi trăim, pe de o parte, în ceea ce se închide faţă de lume în oul de găină prin coajă, în luciferic; noi trăim, în ceea ce se implementază în corpul păsării în pene şi în ceea ce zboară în ambianţă mai ales în fluturi şi în insecte, trăim cu eul nostru percepţia şi participarea la mişcările noastre.

Cine înţelege minunata lume a păsărilor înţelege şi ceva din însuşirile sufletului uman în relaţia sa cu lumea. Căci ceea ce arată pasărea prin penajul său în afară, ceea ce lasă să licărească spre noi, aceasta străbate prin eul nostru în percepţia care străfulgeră din afară spre interior.

Astfel trebuie înţeleasă lumea cu ajutorul imaginilor. Ştiinţa actuală abstractă include numai o mică parte a lumii adevărate.

CONFERINŢA a XIII-a

Dornach, 17 iulie 1921

Foarte multe din legităţile, din tainele lumii au fost acoperite în conştienţa omenirii prin aceea că au survenit acele rătăciri pe care le-am discutat ieri şi alaltăieri cu privire la opoziţia polară a lui Ormuzd şi Ahriman. Înainte de orice, a devenit posibil materialismul timpurilor noi, cel care răspândeşte în lume conştienţa: în jurul nostru există opoziţii care sunt studiate de ştiinţa actuală curentă şi prin care va putea fi înţeles, treptat, Universul. – O evaluare simplă ne poate spune că pe această cale nu va putea fi niciodată posibilă înţelegerea Universului. Gândiţi-vă retrospectiv la unele lucruri pe care le-am expus acum câteva săptămâni şi puneţi-le într-o lumină corectă. Veţi vedea că cei care trec azi drept specialişti în ştiinţele naturii se referă doar la omul care după moarte este un cadavru.

Ceea ce străbate omul, din domeniul celorlalte legi ale naturii, din restul evenimentelor naturii, după ce a devenit cadavru poate fi explicat după legile naturale obişnuite. Însă ceea ce trăieşte el între naştere şi moarte se opune acestor legi naturale, le opune rezistenţă. Dacă oamenii s-ar orienta nu după prejudecăţi, ci după judecăţi adevărate, ar trebui să se spună: Între naştere şi moarte omul se luptă, încă de la prima sa alcătuire embrionară, împotriva a ce este dominat de ceea ce numim în ştiinţa noastră actuală legile naturale.

Luaţi în considerare natura înconjurătoare şi tot ceea ce spun despre ea fizica, chimia, fiziologia, biologia etc., actualizaţi-vă ce se spune despre natură şi gândiţi-vă apoi cum trăieşte omul între naştere şi moarte. Atunci veţi spune: Întreaga viaţă este o luptă împotriva domeniului dominat de legile naturale. Numai prin faptul că organismul uman nu vrea să ştie nimic despre aceste legi naturale el le combate; prin aceasta omul este om între naştere şi moarte.

Astfel puteţi înţelege că dacă devenirea umană trebuie introdusă în Univers, în Cosmos, este necesar să se accepte alte legităţi, un alt mod de devenire a Universului. Aşadar, cu legile naturale actuale noi reprezentăm o lume în care nu se află omul, nici planta şi nici animalul. Azi însă vrem să observăm numai omul în relaţia sa cu restul naturii. Omul nu se regăseşte în acea natură pe care o stăpâneşte ştiinţa actuală. Da, omul se răzvrăteşte cu fiecare respiraţie împotriva naturii despre care vorbeşte ştiinţa actuală.

Cu toate acestea, se poate vorbi despre Cosmos, despre Univers, căci din sânul acestuia apare omul, aşa cum îl avem în faţa noastră, mai întâi ca om fizic.

Însă trebuie să gândim Cosmosul ca fiind de o altă fiinţialitate decât ceea ce avem noi drept conţinut sufletesc, dacă vorbim în sensul ştiinţei actuale. Ne vom putea face o

idee despre ceea ce înţelegem din cele menţionate aici dacă vom aduce în faţa sufletului următorul fapt constatat prin ştiinţa spiritului.

Să revedem momentul în care omul moare, tânăr sau după atingerea unei anumite vârste. Rămâne în urma sa cadavrul. Putem compara acest fenomen, şi aceasta este mai mult decât o comparaţie, cu năpârlirea şarpelui sau şi cu respingerea cojii de către puiul de pasăre. Se leapădă cadavrul şi ceea ce este îndepărtat este preluat de legile naturii pe care le cunoaştem cu ajutorul ştiinţei actuale; de exemplu, pielea şarpelui, când este lepădată, este preluată de legile naturale exterioare şi nu se mai orientează după legile naturale de creştere a şarpelui. Aşadar, ceea ce devine cadavru al omului este preluat de legile naturale.

Forma umană, silueta umană pe care o avem ca om între naştere şi moarte se distruge, încetează de a mai exista. Cadavrul mai are aceeaşi formă, dar o are oarecum prin imitaţie; el mai imită încă această siluetă. Forma pe care o are cadavrul nu mai este aceeaşi cu cea pe care o are omul între naştere şi moarte. Acestei forme îi este propriu faptul că omul se simte în ea om, se poate mişca cu ea; acestei forme îi este proprie o sumă de forţe care se desfăşoară când omul se mişcă. Toate acestea dispar când nu rămâne decât cadavrul. Forma pe care o avea omul dispare când acesta moare. Omul nu ia această formă cu sine. El ia cu sine pentru un timp corpul eteric – de acesta vom face abstracţie –, dar oricum el nu ia cu sine ceea ce-i dă forma fizică. El pierde într-o oarecare măsură această formă fizică. Putem exprima mai exact aceasta spunînd: Dacă s-ar urmări mişcările, mobilitatea omului după ce şi-a părăsit corpul, după ce a trecut prin poarta morţii, am afla alte mişcări şi mobilităţi decât cele care i-au zămislit forma fizică.

Aşadar, când omul a trecut prin poarta morţii ceea ce se află în forma sa fizică încetează de mai fi pentru privirea exterioară. Cadavrul care a avut o anumită formă fizică încă o mai păstrează. El o pierde treptat; ea nu-i mai aparţine. Dacă dumneavoastră aveţi o oală cu o anumită formă – dacă-mi este îngăduită această paralelă grosolană – în care puneţi cocă de cozonac, cozonacul va căpăta şi el formă, dar nu datorită materiei sale; el a primit-o de la oala în care a fost răsturnat. Şi aşa cum cozonacul păstrează forma după ce aţi îndepărtat oala, la fel şi cadavrul păstreză forma omului, când această formă îi este luată. Dar această formă, care este forma sub care umblăm, încetează în momentul în care omul trece prin poarta morţii. Avem această formă pentru că ea poate lua naştere din legile Universului, la fel ca un cristal care se formează prin legile Universului. Astfel încât putem să ne punem întrebarea: Ce se întâmplă cu forma aceasta? Şi prin cercetarea ştiinţei spiritului primim răspunsul: Din această formă se hrăneşte spiritul, se menţine ceea ce numim spiritul ierarhiei, pe care îl numim Arhai, fundamentele (la ortodocşi, Începătoriile, n. tr.). Astfel încât putem spune că ceva din forma umană trece în ierarhia spirituală a Arhailor.

În fapt, forma fizică pe care o obţinem prin naştere şi pe care o depunem prin moarte provine din regnul Arhailor, a Începătoriilor, a forţelor primordiale, aşadar, avem forma noastră fizică datorită faptului că suntem învăluiţi de un spirit din ierarhia Arhailor. Noi ne aflăm într-un spirit care a fost în interiorul ierarhiei Arhailor, care acum reia ceea ce ne-a împrumutat în timpul vieţii noastre.

Trebuie să recunoaştem din nou că noi aparţinem, de fapt, întregului Cosmos. Este ca şi cum Arhaii şi-ar trimite antenele asupra noastră şi ar alcătui forma umană; înăuntrul ei se află omul.

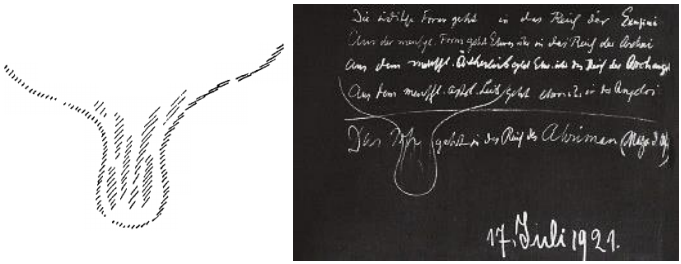

Tabla 21

Vă puteţi reprezenta corect existenţa dumneavoastră în interiorul Cosmosului numai dacă vă imaginaţi că sunteţi o plăsmuire a Arhailor. Dacă consideraţi că – aşa cum am disutat în aceste zile – omul apare în perioada lemuriană ca fiinţă pământească, şi că abia treptat el preia această formă, veţi înţelege ceea ce v-am descris eu în ***Ştiinţa ocultă*** – amintiţi-vă cum am caracterizat lumea atlanteeană –, veţi înţelege ce fac, de fapt, Arhaii; veţi obţine o descriere a modului în care lucrează Arhaii, cum metamorfozează ei forma umană. Metamorfozarea formei umane din perioada lemuriană până când ea va dispărea de pe Pământ este lucrarea Arhailor. În timp ce lucrează asupra omului Arhaii dau naştere totodată la ceea ce este, în sensul adevărat al cuvântului, Spiritul timpului. Timpul spiritului este intim legat de modelarea omului. Spiritul timpului este cantonat în principal în sfera de simţire cea mai exterioară a omului. Şi dacă se înţelege lucrarea Arhailor, se va înţelege că ei nu modifică numai forma umană, ci şi Spiritul timpului.

În ordinea ierarhiilor, dincolo de Arhai se află Exusiaii (vezi tabelul de mai jos, Tabla 21). Dacă urmăriţi fiinţarea pământească plecând de la ceea ce este omul în forma sa actuală la ceea ce este propriu întregii planete Pământ de la începutul până la sfârşitul ei obţineţi cunoştinţe cuprinzătoare despre legitatea cosmică. Când descriem

evoluţia Pământului avem mai întâi un ecou al perioadei vechiului Saturn, pe care o numim epoca polară, avem apoi un ecou al perioadei vechiului Soare, epoca hiperboreeană, un ecou al perioadei vechii Luni, epoca lemuriană. Abia după aceea survine perioada propriu-zisă a Pământului, prima perioadă a Pământului, epoca atlanteeană, iar acum noi trăim în epoca postatlanteeană. Omul abia şi-a căpătat silueta sa actuală. În această epocă Pământul trebuie să aibă legi mai cuprinzătoare decât cele din perioada în care apare omul cu forma sa actuală, respectiv cu metamorfozele formei sale actuale. În perioada de început a Pământului omul încă nu-şi obţinuse forma sa, el era prezent ca fiinţă spiritual-eterică, iar după un număr de milenii oamenii vor dispărea ca fiinţe fizice. Atunci Pământul va mai exista un timp ca Pământ fizic, ba chiar va mai fi locuit de oameni, dar nu în forme umane vizibile, ci ca fiinţe eterice.

Să luăm acum în vedere întreaga modelare a Pământului, inclusiv a omului, dar privind dincolo de om. Dacă cuprindem cu privirea spirituală legile, din care legile naturale actuale nu constituie decât o mică parte, vom afla ce aparţine regnului Exusiailor (Spiritele formei, în ortodoxie Puterile, *n. tr.*). Din regnul Puterilor s-a modelat ceea ce este terestru, aşa cum din regnul Arhailor s-a modelat ceea ce este uman, umanul împreună cu tot ce trebuie să existe pe Pământ pentru ca omul să poată lua naştere. Astfel încât putem spune: Forma terestră va trece, cândva, în regnul Puterilor.

Dacă studiem cel de al doilea mădular al entităţii umane, corpul eteric uman, nu-l putem aborda ca şi cum el ar fi proprietatea noastră absolută, ci ca forma fizică care aparţine, de fapt, regnului Arhailor. Aşa cum suntem înveşmântaţi într-o excrescenţă a regnului Arhailor, tot astfel în ceea ce priveşte corpul nostru eteric suntem

înveşmântaţi într-o excrescenţă a regnului Arhanghelilor. Aşa încât putem spune: Când trecem prin poarta morţii noi mai păstrăm scurt timp acest corp eteric. El se dizolvă apoi, dar aceasta nu înseamnă că dispare, ci se reîntoarce în regnul Arhanghelilor, care îl solicită din nou; ei coboară parcă o parte a fiinţei lor peste regnul uman terestru şi prin aceasta constituie corpul eteric uman pe timpul vieţii sale. Putem spune, aşadar: Din corpul eteric uman ceva trece în regnul Arhanghelilor.

În ceea ce priveşte corpul astral, putem spune că există o relaţie a acestuia cu regnul Îngerilor, asemănătoare cu cea care există între corpul fizic şi regnul Arhailor şi cu cea existentă între corpul eteric şi regnul Arhanghelilor. Nici corpul nostru astral nu este întru totul al nostru. El este o excrescenţă a fiinţei Îngerilor. Astfel încât putem spune: Din corpul astral uman, prin moarte, ceva trece în regnul Îngerilor. Noi avem corpul astral tot ca pe o înveşmântare a fiinţei noastre din regnul Îngerilor. Deci prin faptul că avem o formă umană fizică suntem, de fapt, inseraţi în regnul Ierarhiilor imediat superioare, iar prin faptul că participăm la legile Pământului, că umblăm ca oameni pe Pământ, putem dezvolta o voinţă, putem avea activităţi pe Pământ, pe scurt, participăm la legile Pământului; prin acestea participăm şi la regnul Puterilor, al Spiritelor formei, al Elohimilor.

Dar aici survine un moment important. Forma fizică pe care o aveţi când dormiţi, când corpul dumneavoastră este culcat în pat, o regăsiţi dimineaţa. Această formă nu este distrusă, aici nu se poate spune că corpul fizic este cadavru, că este doar o copie a formei, ci aceasta este adevărata formă. Arhaii sunt continuu legaţi de ceea este prezent din om pe Pământ ca fiinţă fizică. La fel, Arhanghelii sunt legaţi de corpul eteric uman. Corpul astral nu este însă

legat de forma fizică umană; de la adormire până la trezire el se află într-o cu totul altă ambianţă decât cea existentă de la trezire până la adormire. Este vorba de faptul că, în timp ce principiul arhaic de la naştere până la moarte este legat în mod necondiţionat de forma fizică, iar principiul arhanghelic de corpul eteric, principiul îngeresc trebuie să însoţească omul în trecerea de la o stare la alta şi înapoi. Acest principiu al Îngerilor, fiinţialitatea Îngerilor, trebuie să străbată drumul până în starea de somn şi din nou înapoi.

Vedeţi, aici apare un element nou. Este vorba de faptul că depinde de om – de mentalitatea sa, de modul orientării întregii sale lumi afective faţă de lumea spirituală – dacă Îngerul îl însoţeşte când trece dincolo, ieşind din corpul fizic şi din corpul eteric, în starea de somn. Pe copii el îi însoţeşte, dar în cazul omului care a atins un anumit nivel de maturitate aceasta depinde de mentalitatea omului, de faptul dacă omul are interior, în sufletul său, o înrudire cu Îngerul. Or, dacă această înrudire nu este prezentă, dacă omul nu crede decât în ceea ce este material, dacă nutreşte gânduri numai pentru ce este material, Îngerul nu-l însoţeşte.

Când vă imaginaţi omul deplin (vezi desenul de mai jos), Pământul ca rezultat al Puterilor (vezi desenul, roşu, în afară), corpul fizic al omului ca rezultat al Arhailor (vezi desenul, roşu, interior), corpul eteric uman ca rezultat al Arhanghelilor (vezi desenul, galben), corpul astral uman ca rezultat al acţiunii Îngerilor (vezi desenul, albastru), dacă vă reprezentaţi toate acestea puteţi spune: Atât timp cât omul veghează Îngerul este în sânul Arhanghelilor, al Arhailor, al Puterilor, pe scurt, al Entităţilor spirituale superioare. Când omul iese din corpul său fizic şi din corpul său eteric cu o mentalitate materialistă, Îngerul şi-ar

contesta apartenenţa sa la Arhangheli, la Arhai şi la Puteri, dacă l-ar însoţi pe om. Aici intrăm într-un domeniu în care mentalitatea umană este hotărâtoare pentru un eveniment important, pentru un fapt important al vieţii omului, pentru faptul dacă în timpul somnului omul are parte de prezenţa Îngerului sau nu.

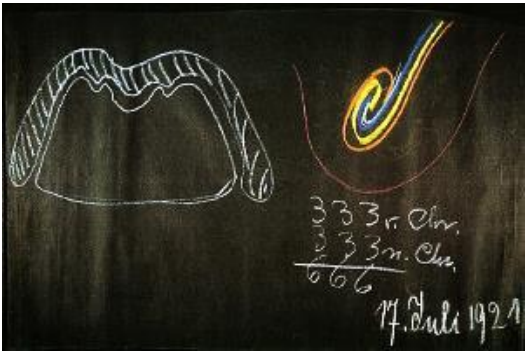
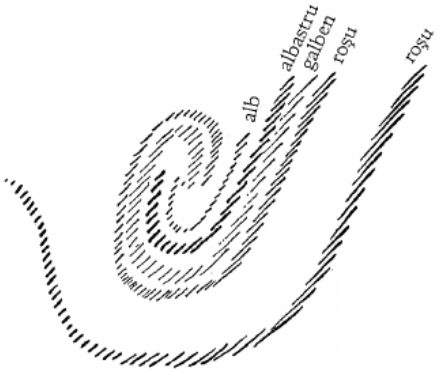

Tabla 22

În prezent nu poţi să spui: Dacă există Îngeri nu este necesar ca în stare de veghe să credem în ei, căci atunci când dormim ei se vor ocupa oricum de noi. Nu, ei nu ne însoţesc când dormim, dacă sunt contestaţi ziua! Asta conduce foarte adânc în taine ale existenţei umane şi vă arată totodată cum mentalitatea oamenilor se instalează şi

ea în întreaga legitate cosmică, aşa cum circulaţia sângelui se instalează în ceea ce ştiinţa naturii exterioară cuprinde cu privirea sau, de fapt, nu cuprinde cu privirea..

Omul însuşi este atunci inclus, cu eul său şi cu candidatura sa pentru o fiinţă independentă, în întreg. Dar la această conştienţă de eu el a ajuns abia în cursul existenţei pământeşti. Şi a ajuns treptat la aceasta. Dacă ne întoarcem la timpurile vechi, când exista aşa-numitul dar al clarvederii instinctive a umanităţii, putem spune că atunci oamenii încă nu aveau această conştienţă deplină de eu. Când vechii locuitori ai Pământului îşi aveau viziunile lor speciale, aceste viziuni instinctive nu erau vederile lor proprii, căci eul nu le era încă treaz. Acesta se închina către ceea ce Îngerul gândea, către ceea ce Arhanghelul simţea, către ceea ce Arhaiul voia. Noi privim acum spre minunata înţelepciune originară veche. Ea nu este o înţelepciune umană, ci o înţelepciune care a venit pe Pământ prin faptul că Arhaii, Arhanghelii, Îngerii au înveşmântat oamenii şi au intrat în sufletele lor prin acea înţelepciune originară pe care, de fapt, au posedat-o şi şi-au însuşit-o entităţi mult mai înalte înainte ca Pământul să fi devenit Pământ. Omul trebuie să-şi obţină propria înţelepciune cu ajutorul Îngerului său, de care trebuie să fie legat în mentalitatea sa. Noi ne îndreptăm spre acest timp. În intervalul de timp în care omul şi-a trezit tot mai mult eul, dacă el nu a făcut prin hotărâre proprie efort în acest sens, a fost părăsit de ceea ce Îngerul, Arhanghelul au gândit în el.

Prin faptul că a fost părăsit de Înger, el a intrat în legătură cu existenţa terestră. Această intrare-în-legătură cu existenţa terestră este ceea ce, pe de o parte, îl face pe om liber, însă este, pe de altă parte, şi ceea ce atrage necesitatea de a se strădui să se înalţe prin propria sa forţă, ceea ce face posibil ca Ierarhiile superioare să trăiască cu

omul în conştienţa sa. Noi trebuie să ne străduim să obţinem gânduri de aşa natură încât Îngerii să poată trăi cu noi. Aceste gânduri le putem obţine numai din imaginaţiunea ştiinţei spiritului. Şi dacă prin faptul că obţinem astfel de gânduri ne orientăm din nou întreaga simţire spre lume, putem să ne ridicăm în regnul Îngerilor. Omul se află acum în pericolul ca, trezindu-se, să se înapoieze în corpul său fizic şi să nu bănuiască nimic în legătură cu faptul că are un corp eteric şi că în acest corp acţionează substanţa Arhanghelilor. Acest lucru el trebuie să-l reînveţe. Şi trebuie să înveţe că Începătoriile, Arhaii acţionează în forma sa fizică. El trebuie să înveţe să înţeleagă momentul adormirii şi momentul trezirii.

Căci omul a ieşit din regnul Ierarhiilor superioare, în timp ce înainta spre eul său, în timp ce acest eu era vieţuit. El a devenit o fiinţă independentă. Prin aceasta însă a ajuns în alt regn, în regnul forţelor ahrimanice. Omul intră şi acum, chiar în stare de veghe, în regnul lui Ahriman.

Forma terestră se află în regnul Exusiailor Din forma umană ceva trece în regnul Arhailor Din corpul eteric uman ceva trece în regnul Arhanghelilor Din corpul astral uman ceva trece în regnul Îngerilor Eul pătrunde în regnul lui Ahriman (maya lui Ahriman).	Tabla 21

Pericolul de a cădea pradă regnului lui Ahriman a fost cel mai mare aproximativ în anul 333, înainte de Misteriul de pe Golgota. Acesta a fost timpul în care s-a trecut la intelectul pur, la logica pură. Apoi a survenit Misteriul de pe Golgota, şi acesta a pătruns imediat în viaţa umanităţii. Începând din anul 333 după Misteriul de pe Golgota omul a

trebuit să se străduie să pătrundă conştient în domeniul Ierahiilor superioare.

Până acum el încă nu s-a reînălţat din domeniul ahrimanic. Din secolul al XV-lea s-a instaurat intelectualismul. Dar pentru că el trăieşte în intelect, aşadar nu într-un adevăr, el trăieşte, de fapt, în imagine, trăieşte în maya. Acesta este norocul său. El nu trăieşte în adevăratul domeniu al lui Ahriman, ci în maya lui Ahriman, în simpla aparenţă, în sensul pe care vi l-am prezentat în aceste zile. Prin aceasta el poate ieşi din nou din starea aceasta şi poate face calea-ntoarsă. Dar nu o poate face decât în libertate. Căci este maya, sunt imagini în care noi trăim; întreaga cultură intelectualistă este numai imagine. Din acel timp, din anul 333, străduinţa spre înălţare a fost introdusă în libertatea omului. Biserica catolică şi-a dat toată osteneala să împidice aceasta; ea trebuie să fie, în sfârşit, depăşită în acest sens. Omul trebuie să se străduie spre înăţimi, spre lumile superioare

333 î.Ch.
333 d.Ch

Tabla 22

666

Dacă adunaţi aceste două numere, obţineţi 666. Acesta este „numărul fiarei"; omul a fost expus afundării în domeniul fiarei. Dar el rămâne expus şi după anul 333, în cazul în care, după ce a pătruns în maya lui Ahriman, nu se străduie spre înălţare. Prin faptul că am intrat cu pânzele sus în domeniul lui Ahriman, până la maya acestuia, noi am devenit oameni liberi. Acest lucru nu l-ar fi putut împiedica nicio providenţă, nicio înţelepciune cosmică; altfel nu am fi fost liberi.

Altfel stau lucrurile dacă omul îşi însuşeşte o mentalitate spirituală şi prin aceasta corpul său astral rămâne legat de Îngeri. Când doarme, când omul nu-şi însuşeşte nicio optică spirituală, Îngerul nu-l însoţeşte, căci atunci omul îşi aduce cu sine din somn ceea ce este inspiraţia lui Ahriman. Lucrurile stau astfel: întregul mod de gândire materialist, această angoasă a omului care are gânduri materialiste, iese la suprafaţă în epoca actuală cu o viteză din ce în ce mai mare din starea de somn a oamenilor. Omul se poate proteja de a aduce cu sine din somn ceea ce-l condamnă la materialism, adică la starea de legare de Pământ, la trecerea în materie, la murire în sufletul său, prin aceea că se pătrunde de mentalitatea care-l pătrunde când preia noţiuni ale ştiinţei spiritului. Starea de somn este în sine ceva care aduce la suprafaţă materialismul. Ahriman face eforturi de a îndepărta omul de Îngerul său, iar aceste stări se acumulează din ce în ce mai mult. În 1914, când oamenii au fost narcotizaţi de forţe ahrimanice, când conştienţa lor, conştienţa lor corectă le-a fost anihilată astfel încât au ajuns la situaţii în care Îngerul nu a colaborat, influenţele ahrimanice au devenit puternice. Acesta a fost motivul pentru care atunci eu am spus multor oameni că nu trebuie să se creadă, de exemplu, că viziunea corectă despre izbucnirea războiului din 1914 ar putea deveni vreodată evidentă din documentele exterioare. Mai de mult, din documentele aflate în arhive puteai afla ceva adevărat. Ceea ce s-a întâmplat de astă dată s-a petrecut mai mult în mod spiritual, şi o mare parte din oamenii care au fost atunci implicaţi nu au făcut acest lucru potrivit propriei lor conştienle, ci, acolo unde regnul Îngerilor nu s-a implicat, nu a cooperat, au fost transpuşi în stare de paralizie a conştientului lor prin forţe ahrimance. Dacă vrem să înţelegem timpul nostru trebuie să intuim

intervenţia lumii spirituale în acest timp al nostru. Această necesitate este întru totul actuală.

Dar există în prezent, în multe alte privinţe, strădania, care provine din fundamentele ahrimanice, de a elibera într-o oarecare măsură omul din legătura sa cu domeniul Îngerilor, al Arhanghelilor, al Arhailor, al Puterilor etc., de a atrage omul spre ahrimanic, de a atrage întreaga cultură spre ahrimanic. Gândiţi-vă numai de câte ori auziţi în prezent – lucru pe care l-am repetat mereu, de mulţi ani încoace –, când cineva a minţit peste măsură: Dar el a crezut ceea ce a spus, el a spus-o din cea mai bună ştiinţă şi conştiinţă. – Aceasta nu schimbă starea obiectivă a faptelor, cum nu te-ar ajuta nicio providenţă să nu-ţi arzi degetul dacă l-ai băgat cu cea mai bună ştiinţă şi conştiinţă în flacără. Tot atât de puţin foloseşte, în contextul mondial – şi ar fi trist dacă ar fi altfel –, apelul la cea mai bună ştiinţă şi conştiinţă. Omul nu are libertatea de a spune din cea mai bună ştiinţă şi conştiinţă neadevărul, ci are datoria să se îngrijească ca ceea ce spune el să fie adevărat. El trebuie să fie în corelaţie cu lumea, astfel încât gândurile pe care le nutreşte să fie născute din lume, astfel încât el să nu trăiască numai închis în el, izolându-se de lume prin strangulare. Atunci când ceea ce se spune cu cea mai bună ştiinţă şi conştiinţă, nu este adevărat, îţi dai seama că este închis faţă de lume. Căci dacă un oarecare scrie: Aici în clădire se află un grup statuar care sus are caractere luciferice şi jos caractere ahrimanice – şi când apoi ceilalţi afirmă, ceea ce se întâmplă întotdeauna, că el s-ar fi expimat în cea mai bună ştiinţă şi conştiinţă –, aceasta înseamnă că, printr-o astfel de mentalitate, Ahriman este declarat stăpân al lumii. Cel care susţine aşa ceva are îndatorirea de a se convinge dacă ceea ce spune corespunde sau nu adevărului! Este o influenţă ahrimanică, deşi în

prezent a trecut chiar şi în jurisprudenţă, când cineva nu urmăreşte cu stricteţe ce este afirmat aşa ca minciună, şi spune că a făcut-o cu bună-credinţă. Această buna-credinţă este tocmai ispită şi seducere în cel mai rău sens a ahrimanicului. Nu există de fapt niciun cuvânt mai inducător în eroare şi în ispită decât buna credinţă. Căci această bună-credinţă este patul de lenevit pentru omenirea în sensul cel mai profund leneşă, care, atunci când afirmă ceva, nu simte nevoia de a se convinge dacă este adevărat sau nu, dacă cele spuse de ea corespund sau nu faptelor.

Cel care vrea să lupte cu adevărat împotriva preluării supremaţiei de către Ahriman trebuie să lupte în primul rând împotriva acestui lucru: ceva s-a spus cu buna-credinţă; căci pe baza acestei bunei-credinţe omul se izolează, se gâtuieşte faţă de contextul obiectiv al lumii. Ceea ce trăieşte în noi astfel încât ne considerăm autorizaţi să îl afirmăm, acesta trebuie de asemenea să fie în concordanţă cu contextul lumii, nu este permis să fie doar conform nouă; căci altfel ceea ce este în lumea exterioară este părăsit de Îngeri, este predat lui Ahriman. Tot ce, fiind neadevăr, se afirmă cu bună-credinţă împinge cu cea mai mare forţă oamenii în ahrimanic, îi trage cu otgonul în ahrimanic. Iar invocarea bunei-credinţe pentru emiterea unor neadevăruri este în prezent cel mai bun mijloc de predare a civilizaţiei lumii entităţii ahrimanice.

Vedeţi, atunci când priveşti în ceea ce constituie de fapt lumea trebuie să înţelegi aşa ceva. Nu trebuie fantazat la modul general, cum procedează mistica nebuloasă în legătură cu Îngerii, Arhanghelii, Arhaii etc., şi să ne oprim la teorii, ci trebuie să avem în vedere lumea cum este ea în realitate. Căci în fapt aşa este, că oamenii pierd sprijinul lumii Îngerilor când se culcă pe patul de lenevit al bunei-

credinţe pentru ceea ce nu au verificat şi cu toate acestea afirmă.

Aceste lucruri arată cum este corelată cu viaţa adevărată, cu viaţa nemijlocit adevărată, ceea ce curge ca o atitudine fundamentală, pentru a ne impregna cu adevăruri şi cunoştinţe ale ştiinţei spiritului. Şi aceste adevăruri şi cunoştinţe ale ştiinţei spiritului trebuie să-şi trimită forţa lor până în amănuntele vieţii. Tocmai acest lucru, ceea ce este ştiinţa spiritului, îi face pe mulţi oameni să fie aşa supăraţi: faptul că ştiinţa spiritului nu este tot o teorie precum alte concepţii despre lume, ci este ceva viu, că ea cere de la oameni mai presus de toate să depăşească o astfel de lene – lene în sens dublu – ca aceasta, care pretinde buna-credinţă la susţinerea neadevărului. Oamenilor nu le place acest lucru şi peste tot sunt active scuzele: Cutare a susţinut ceva cu bună-credinţă. – Prin aceasta ştiinţa noastră, înainte de toate ştiinţa istoriei, s-a alterat fundamental. Oamenii care, cu simple aserţiuni de calibrul celei despre care v-am povestit, procedează în acest fel nu merită încredere chiar când afirmă alte lucruri, când, de exemplu, reprezintă o ştiinţă exterioară; trebuie mai întâi să verifici dacă ceea ce spun nu au copiat după alţii, care fac parte din generaţia care se mai simţea responsabilă faţă de ce ce aşternea pe hârtie. Şi când vezi cum în prezent oamenii imită oficial pe aceşti *frohnmeyeri* [Nota 8], vezi cât de mare poate fi încrederea acordată spiritului ştiinţific oficial şi reprezentanţilor lui! Este important să se dea atenţie acestor aspecte. Şi ţi-ai dori foarte tare pentru ştiinţa spiritului astfel de partizani care să o pătrundă adânc, fiindcă astăzi este necesară o aderare serioasă la cunoaştere care să determine o puternică schimbare a lumii. Căci în prezent nu se poate ieşi la liman cu lucruri mărunte.

Aceasta este de dorit, ca antroposofia să-şi dobândească discipoli entuziaşti, care să fie înfocaţi pentru realizarea acestei antroposofii. Am fost informaţi că azi a mai apărut o altă broşură de scandal, din acea parte în care minciunile se pot număra cu zecile. Oamenii lucrează. De ce? Pentru că, mânaţi de sentimentele lor rele, ei pot minţi cu mult entuziasm. Trebuie să ne obişnuim să putem reprezenta la fel de puternic entuziam adevărul, altfel nu vom putea progresa cu civilizaţia mai departe, dragii mei prieteni!

Celui ce se uită în jur, în prezent, îi devine foarte clar că drumul înapoi spre Ierarhii trebuie parcurs ieşind din îmbrăţişarea ahrimanică. Acest lucru necesită însă, să se meargă până la amănuntele lucrurilor. Mereu apar situaţiile în care un oponent ticălos aruncă o afirmaţie ce îi face pe adepţii noştri să spună: Trebuie să verificăm dacă cutare sau cutare nu a făcut un anumit lucru dintr-o slăbiciune oarecare. – În Societatea antroposofică este, din păcate, mereu prezentă dorinţa de a învinui mai mult pe cei care spun adevărul decât pe cei care ar vrea să târască în noroi orice adevăr. Atât timp cât chiar în Societatea antroposofică există obiceiul de a simpatiza mereu cu minciuna noi nu vom propăşi.

Din timp în timp noi trebuie să repetăm faptul că trebuie să recunoaştem minciuna ca minciună; căci minciună este, în care se ascunde Ahriman, şi minciună este de cele mai multe ori, atunci când s-a minţit din bună-credinţă, invocând cea mai bună ştiinţă şi conştiinţă. V-am citat destule exemple în care se invocă cea mai bună ştiinţă şi conştiinţă. Verificaţi însă faptele şi vedeţi influenţa ahrimanică a aşa-numitei bune-credinţă, care se manifestă până şi în jurisprudenţa noastră, astfel încât se poate spune că omenirea a fost acaparată de Ahriman până în

jurisprudenţă. Acestea sunt lucrurile care trebuie avute în vedere în mod serios. Pentru ca Societatea antroposofică să fie ceea ce vrea să fie, ea trebuie să fie pătrunsă de un sentiment ardent pentru adevăr, căci aceasta astăzi este identic cu un sentiment ardent pentru progresul omenirii. Tot restul este împlinit doar de voinţa care conduce în forţele de declin şi împinge tot mai mult în decadenţă.

Dacă vă spun azi aceste lucruri o fac pentru a evidenţia încă o dată faptul că semnele timpului ne presează ca fiecare om să ştie aceste lucruri.

NOTE

1. „*... în ciclul de conferinţe pe care l-am ţinut în primăvara anului 1914 la Viena...*": ***Fiinţa interioară a omului şi viaţa dintre moarte şi o nouă naştere***, şase conferinţe, Viena, 9-14 aprilie 1914, GA 153.

2. Arthur Drews, filosof al religiilor. *Mitul lui Christos*, Jena, 1909, 1911.

3. Friedrich Traub: „Învăţătura lui Rudolf Steiner", articol din anexa de duminică a revistei „Schwabischer Merkur" din 30 aprilie 1921.

4. „*... când v-am putut vorbi ultima oară...*": la 14 decembrie 1920, „Evoluţia sufletelor prin vieţile pământeşti repetate. Viaţa social-istorică în adevărul său", în ***Spiritualitatea cosmică şi fizicul uman****. Căutarea noii Isis, divina Sophia*, GA 202.

5. „*Tocmai în ritmul fizicului înveţi să înţelegi ritmul în esenţa sa*." Modificat după stenogramă.

6. Gustav Theodor Fechner, *Profesorul Schleiden şi Luna*, Leipzig, 1856.

7. „*... un chimist actual, fie chiar şi suedez...*": Theodor Svedberg, chimist suedez. Probabil *Materia*, 1912.

8. „*... aceşti frohnmeyeri...* ”: preotul L. Johannes Frohnmeyer a scris în lucrarea sa *Mişcarea teosofică, istoria, prezentarea şi judecarea ei*, Stuttgart, 1920: „În prezent, la Dornach se cioplește o statuie de 9m înălțime a omului ideal, având sus trăsături luciferice, jos caractere animalice.” Într-o scrisoare din 23 ianuarie 1921, Frohnmeyer îi scrie lui Rudolf Steiner că ar fi luat această informație dintr-un articol al preotului Nidecker-Roos („Christlicher Volksbote aus Basel”, 1920, din 9 iunie) în mod neverificat. În această privinţă lui Nidecker i-ar fi scăpat o greşeală când nu a înţeles cuvântul „ahrimanic” şi din această cauză ar fi scris „animalic”.

DESENELE LA TABLĂ

Desenele şi notaţiile originale de pe tablă ale lui Rudolf Steiner s-au păstrat începând din toamna anului 1919, deoarece la dorinţa auditorilor tabla a fost acoperită cu hârtie neagră, care s-a putut păstra ulterior. De multe ori lui Rudolf Steiner îi stăteau la dispoziţie două sau chiar trei table pregătite în felul acesta. În urma unei conferinţe, desenele executate cu creta albă sau colorate erau fixate pe hârtie, datate şi păstrate. În cadrul Ediţiei Complete Rudolf Steiner („Rudolf Steiner Gesamtausgabe“), ele se găsesc, drept completări la conferinţe, în seria Rudolf Steiner, *Desene la tablă de la conferinţe* («Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk»), GA K 58/1 – 58/30, reproduse fotografic la dimensiuni micşorate.

Desenele şi notaţiile la tablă făcute de Rudolf Steiner pe parcursul acestui ciclu de conferinţe se gasesc în volumul VII (GA K58/7), împreună cu desenele aferente ciclului de conferinţe GA 206.

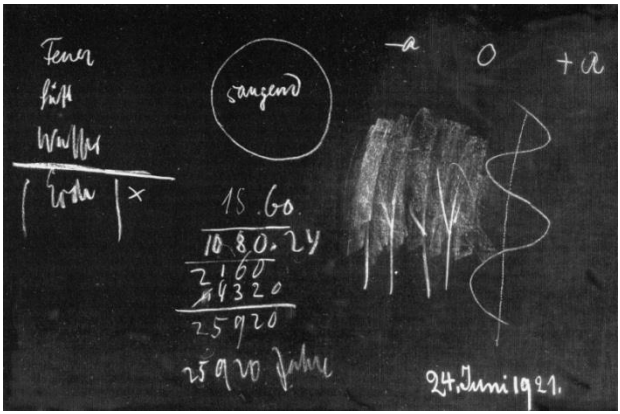

Tabla 1 Conferința 3 — Dornach, 24 iunie 1921

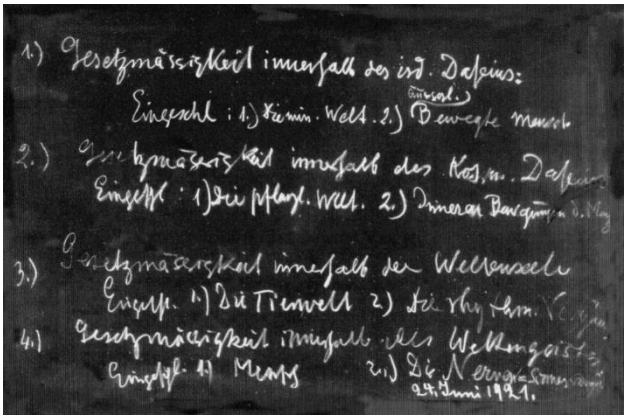

Tabla 2 Conferința 3 — Dornach, 24 iunie 1921

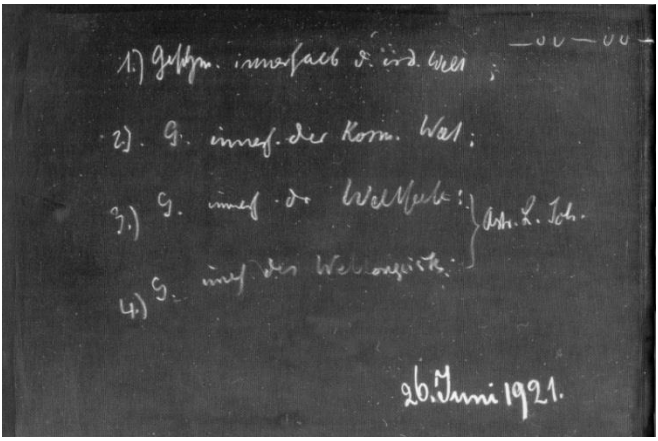

Tabla 3 (cu continuare în tabla 4) Conferința 4 — Dornach, 26 iunie 1921

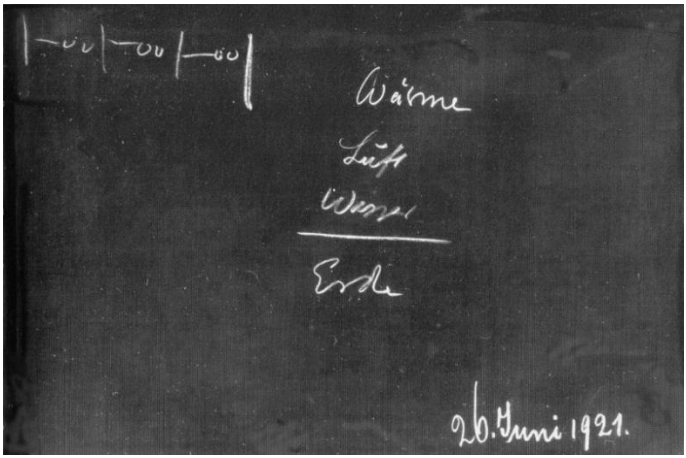

Tabla 4 (în continuarea tablei 3) Conferința 4 — Dornach, 26 iunie 1921

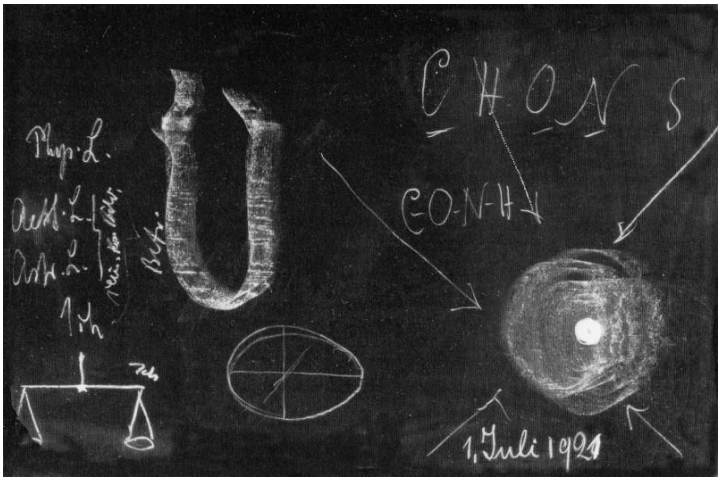

Tabla 5 Conferința 5 — Dornach, 1 iulie 1921

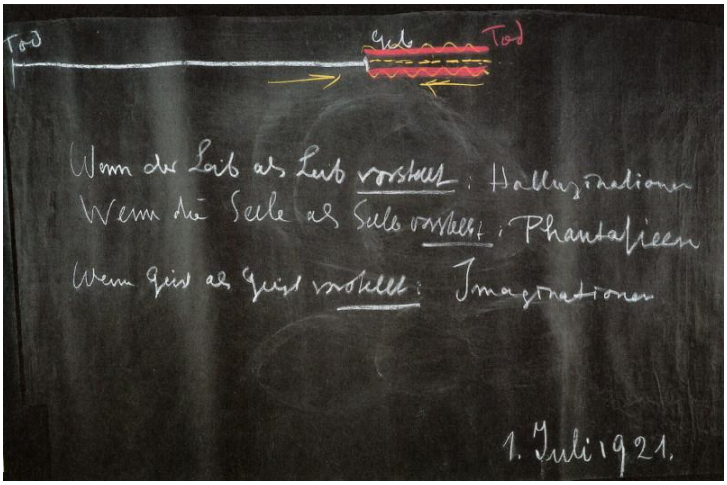

Tabla 6 Conferința 5 — Dornach, 1 iulie 1921

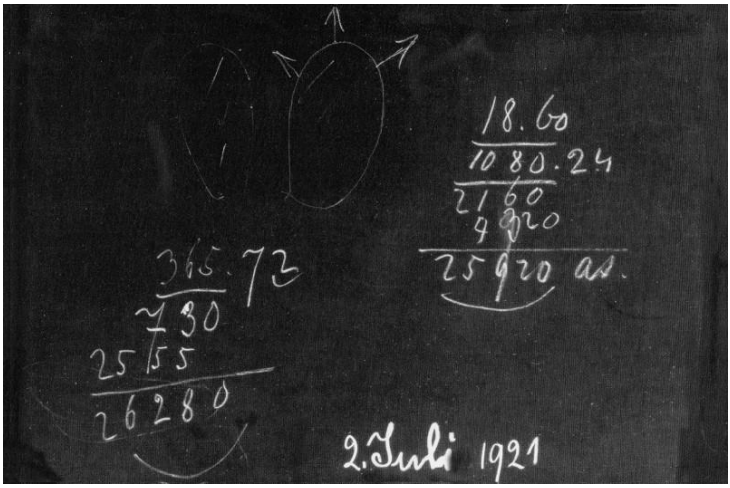

Tabla 7 Conferința 6 — Dornach, 2 iulie 1921

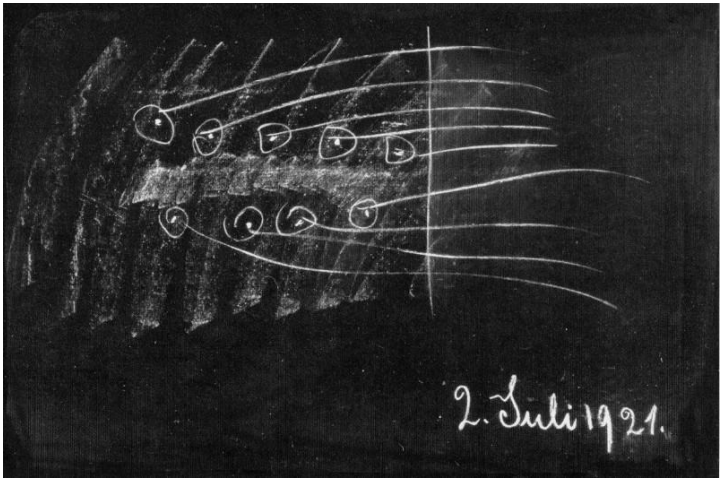

Tabla 8 Conferința 6 — Dornach, 2 iulie 1921

Tabla 9 (cu continuare în tabla 10) — Conferința 7 — Dornach, 3 iulie 1921

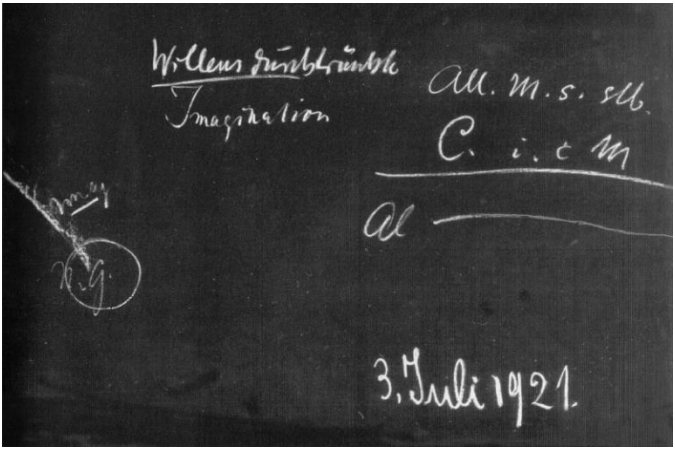

Tabla 10 (în continuarea tablei 9) — Conferința 7 — Dornach, 3 iulie 1921

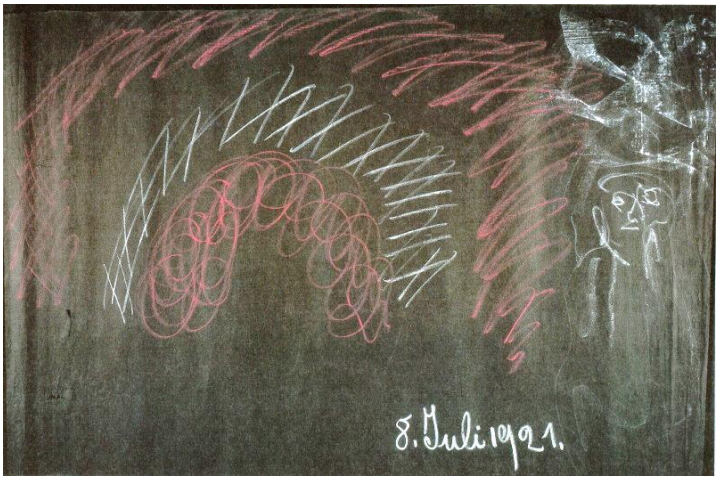

Tabla 11 Conferința 8 — Dornach, 8 iulie 1921

Tabla 12 Conferința 8 — Dornach, 8 iulie 1921

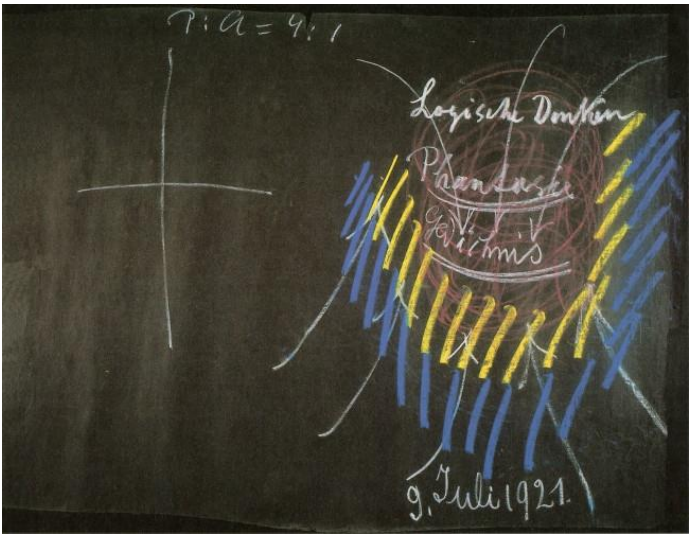

Tabla 13 Conferința 9 — Dornach, 9 iulie 1921

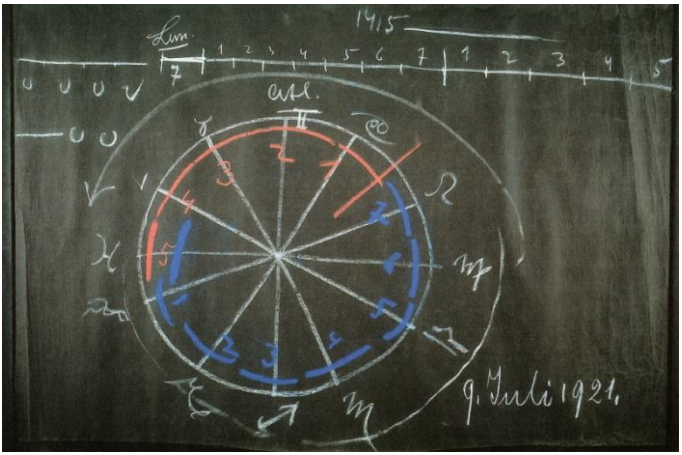

Tabla 14 Conferința 9 — Dornach, 9 iulie 1921

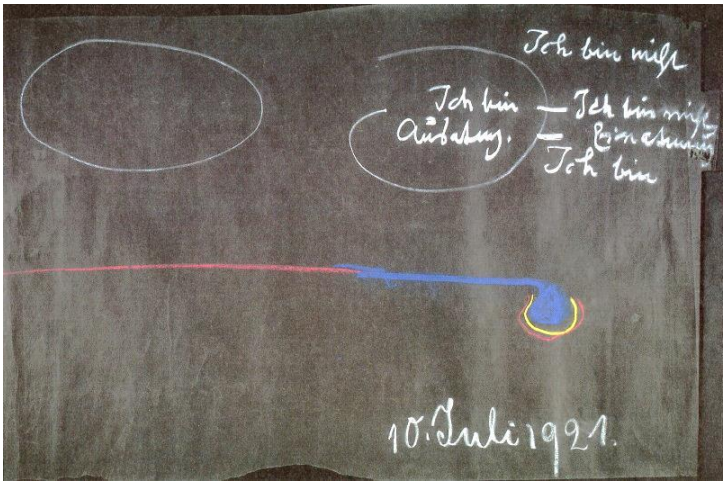

Tabla 15 Conferința 10 — Dornach, 10 iulie 1921

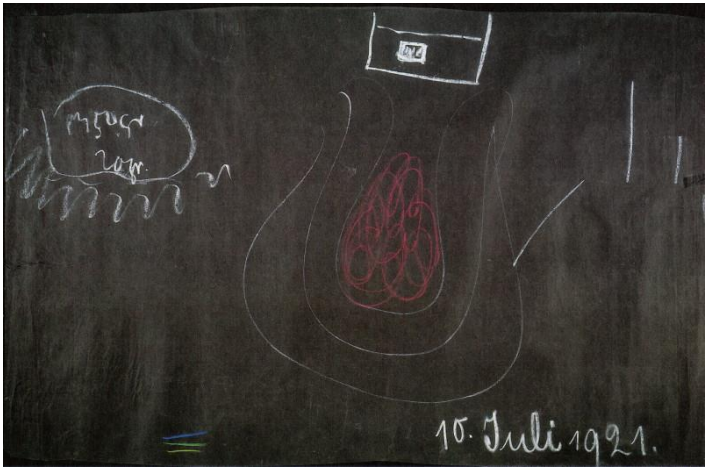

Tabla 16 Conferința 10 — Dornach, 10 iulie 1921

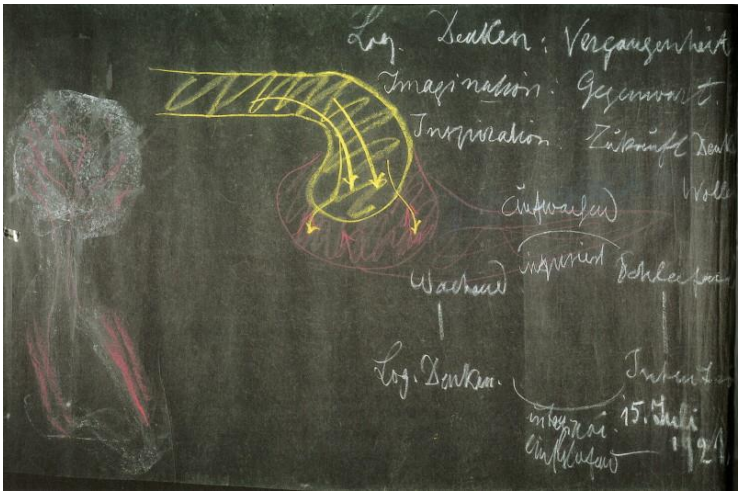

Tabla 17 (cu continuare în tabla 18) Conferința 11 — Dornach, 15 iulie 1921

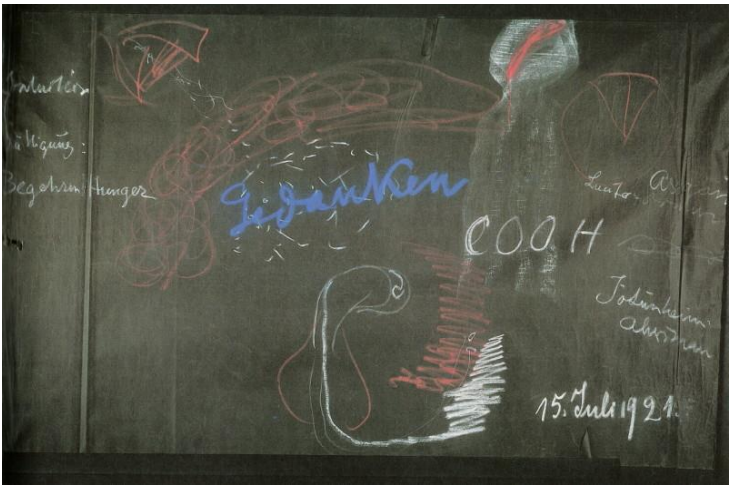

Tabla 18 (în continuarea tablei 17) Conferința 11 — Dornach, 15 iulie 1921

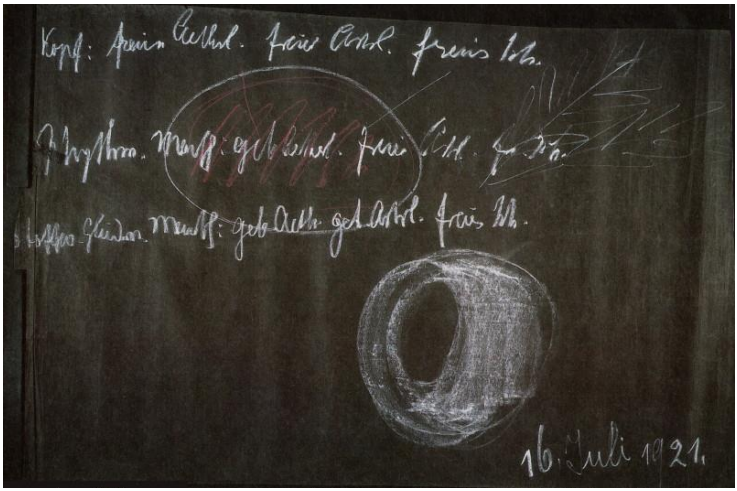

Tabla 19 Conferința 12 — Dornach, 16 iulie 1921

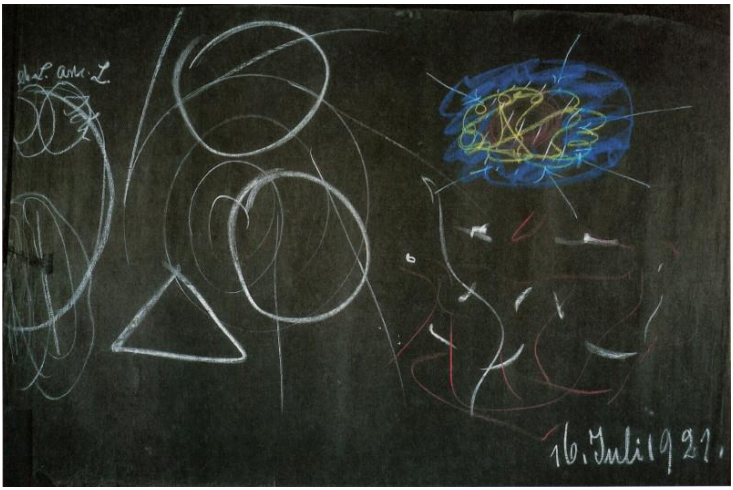

Tabla 20 Conferința 12 — Dornach, 16 iulie 1921

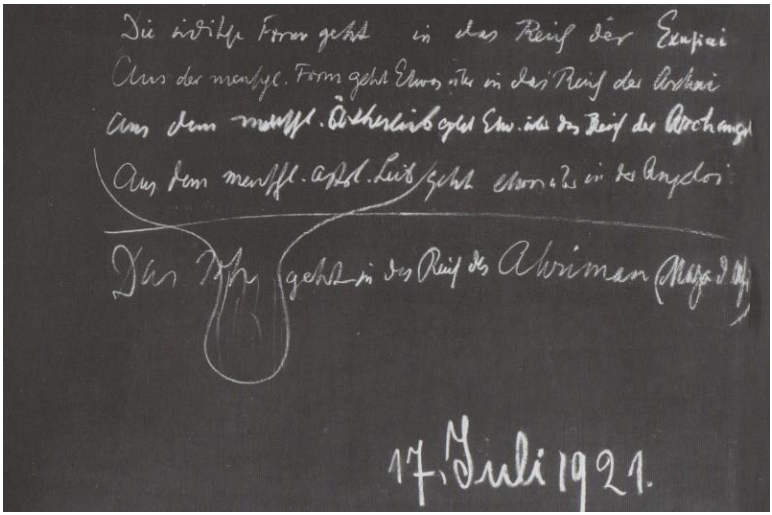

Tabla 21 Conferința 13 — Dornach, 17 iulie 1921

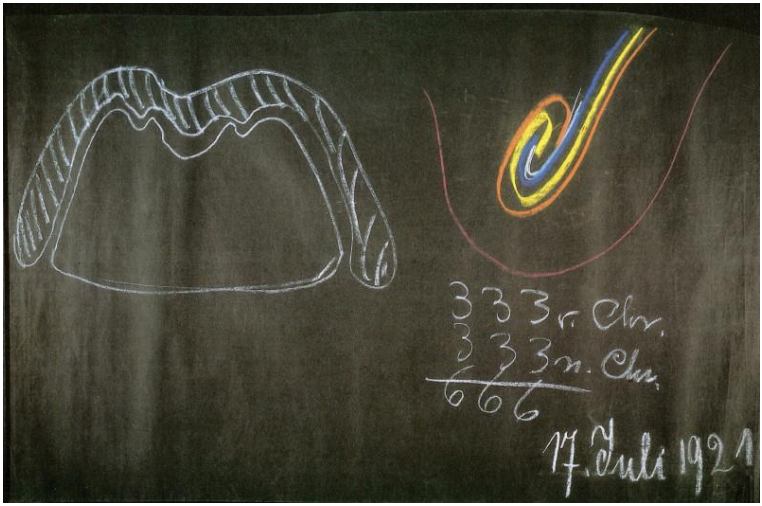

Tabla 22 Conferința 13 — Dornach, 17 iulie 1921

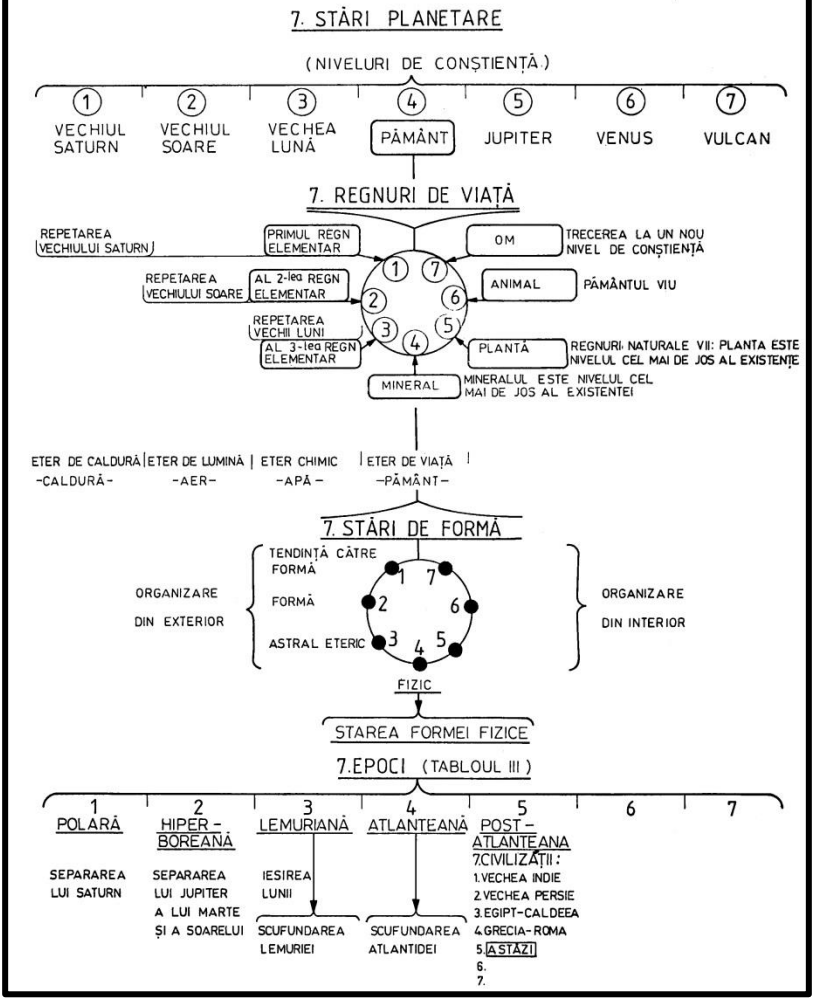
EPOCI DIN ISTORIA PĂMÂNTULUI ȘI PERIOADE GEOLOGICE

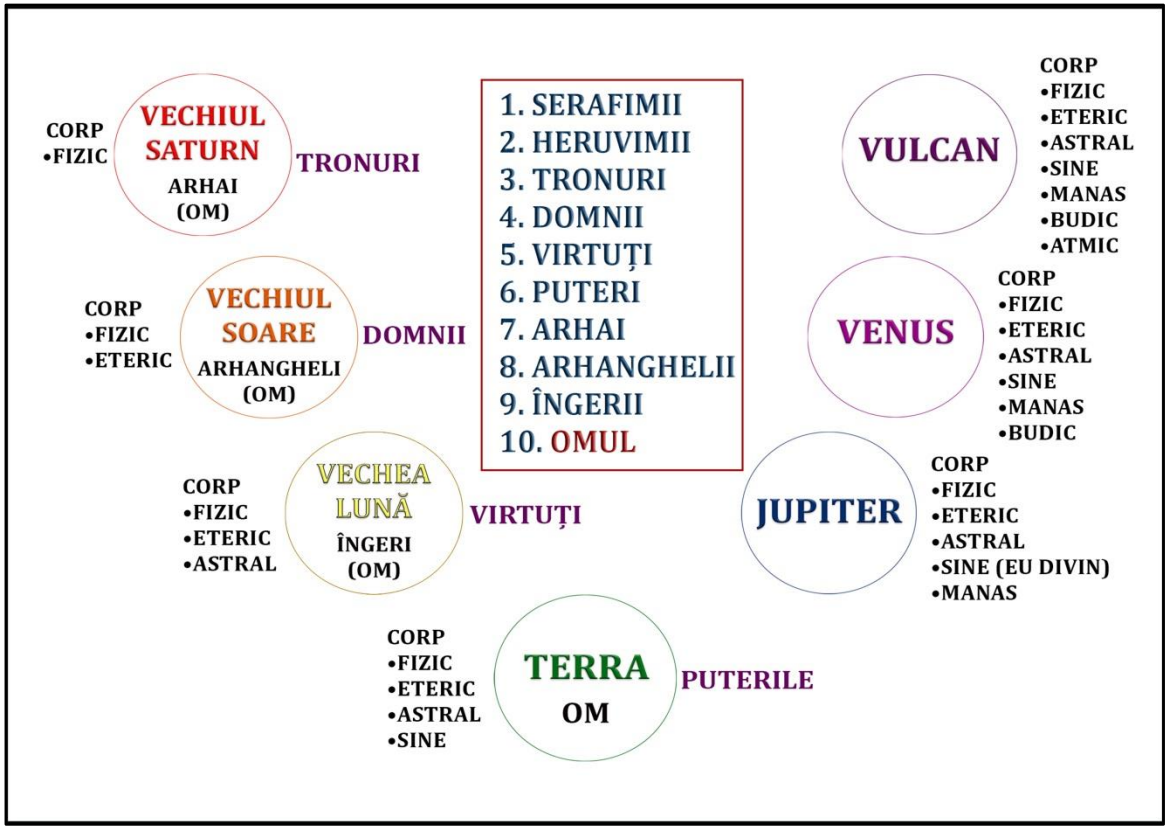
(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

REPETAREA FAZELOR MAI VECHI LA UN NIVEL SUPERIOR	ERA	ÎMPĂRȚIREA ÎN EPOCI			FAUNA	FLORA	FORMAREA ȘI STRUCTURA PĂMÂNTULUI
REPETAREA VECHIULUI SATURN	FAZE COSMICE	1. EPOCA POLARĂ		Stadii cosmice preliminare ale formării sistemului solar Formarea sferei și a corpului lui Saturn			Diferențierea prin contracție a sferelor planetare
REPETAREA VECHIULUI SOARE		2. EPOCA HIPERBOREANĂ		Formarea sferei și a corpului lui Jupiter Formarea sferei și a corpului lui Marte Separarea Pământului și a Soarelui Pământul, organism planetar (înglobând și Luna) începe să evolueze în jurul Soarelui			
REPETAREA VECHII LUNI	PALEOZOIC	3. EPOCA LEMURIANĂ	INCEPUT	Epocă vitalizată Biosfera generatoare Diferențierea învelișurilor și a nucleului	Procese de schimb în atmosferă. Compuși albuminoizi Coloizi – suspensii		Formarea straturilor periferice. Atmosfera (TABLOU IV)
REPETAREA EPOCII POLARE ÎN EPOCA LEMURIANĂ				Arhaic	Primele forme animale și vegetale în atmosfera vitalizată.		Precipitare de substanțe primitive, viitoare roci primare
REPETAREA EPOCII HIPERBOREENE ÎN EPOCA LEMURIANĂ				Diferențierea internă și formarea straturilor Cambrian Silurian Devonian	Nevertebrate marine Trilobiți. Brahiopode. Corali. Pești primitivi Înmulțirea cochiliilor calcaroase	Forme vegetale primitive între două ape, alge, varec. Primele plante de uscat.	Sedimentare. Tendința de formare a unei suprafețe terestre plastice. Atmosferă apoasă și caldă.
MIJLOCUL EPOCII LEMURIENE			MIJLOC	Carbonifer	Amfibii	Ferigi Criptogame Lycopode	Cutarea suprafeței terestre (climat tropical în emisfera nordică)
				Permian Triasic	Reptile	Păduri de conifere	(Tendință puternică dar trecătoare de durificare)
SFÂRȘITUL EPOCII LEMURIENE	MEZOZOIC		SFÂRȘIT	Jurasic	Archeopterix Animale uriașe Saurieni Mamifere inferioare	Ferigi arborescente	Ieșirea Lunii Purificarea atmosferei Puternice transgresiuni marine.
				Cretacic Scufundarea Lemuriei	Păsări cu dinți Saurieni	Primii arbori foioși și plante cu flori angiosperme	Mobilitate reînoită a suprafeței terestre. Scufundarea Lemuriei
EPOCA ATLANTEANĂ	NEOZOIC (CENOZOIC)	4. EPOCA ATLANTEANĂ		1. Terțiar: Paleocen, Eocen 2. Oligocen 3. Miocen, Pliocen	Primele copitate sălbatice. Mamifere superioare Vite Primate	Continuarea diferențierii plantelor până la flora actuală.	Atmosferă caldă încă, dar în curs de răcire. Deformarea plastică a Pământului până în Cuaternar. (TABLOU VII, VIII, IX)
				4. ♍ Diluviu 5. Cuaternar: Glaciații 6. ♍♍ (TABLOU XI) 7. ♏ Scufundarea Atlantidei	(Schelete umane) Nici o nouă specie, însă modificări geografice ale florei și ale faunei.		Glaciații Scufundarea Atlantidei
EPOCA POST-ATLANTEANĂ		5. EPOCA POST-ATLANTEANĂ		1. ♋ Vechea Indie 2. ♊ Vechea Persie 3. ♉ Egipt-Caldeea 4. ♉ Grecia – Roma 5. ♈ Astăzi 6. ♒ 7. ♑	Actuală	Actuală	Creșterea căldurii și micșorarea căldurii pe Pământ (TABLOU XI)

STADII PRELIMINARE ȘI PERIOADE EVOLUTIVE IN ORGANISMUL COSMIC

(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

1. SERAFIMII
2. HERUVIMII
3. TRONURI
4. DOMNII
5. VIRTUȚI
6. PUTERI
7. ARHAI
8. ARHANGHELII
9. ÎNGERII
10. OMUL
CORP •FIZIC
VECHIUL SATURN
ARHAI (OM)
TRONURI
CORP •FIZIC •ETERIC
VECHIUL SOARE
ARHANGHELI (OM)
DOMNII
CORP •FIZIC •ETERIC •ASTRAL
VECHEA LUNĂ
ÎNGERI (OM)
VIRTUȚI
CORP •FIZIC •ETERIC •ASTRAL •SINE
TERRA
OM
PUTERILE
CORP •FIZIC •ETERIC •ASTRAL •SINE •MANAS •BUDIC •ATMIC
VULCAN
CORP •FIZIC •ETERIC •ASTRAL •SINE •MANAS •BUDIC
VENUS
CORP •FIZIC •ETERIC •ASTRAL •SINE (EU DIVIN) •MANAS
JUPITER